

# MAGYAR KÖNYVSZEMLE

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM  
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRÁNAK  
KÖZLÖNYE

A NM. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER MEGBIZÁSÁBÓL

Dr. MELICH JÁNOS

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL SZERKESZTI

DR. GULYÁS PÁL

UJ FOLYAM. \* XXV. KÖTET.

1917. ÉVFOLYAM.

*(A Bulletin de la Revue Bibliographique Hongroise c. melléklappal.)*

BUDAPEST

KIADJA A M. N. MÚZEUM ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA.

1917.



40A 1459

35

# MAGYAR KÖNYVSZEMLE

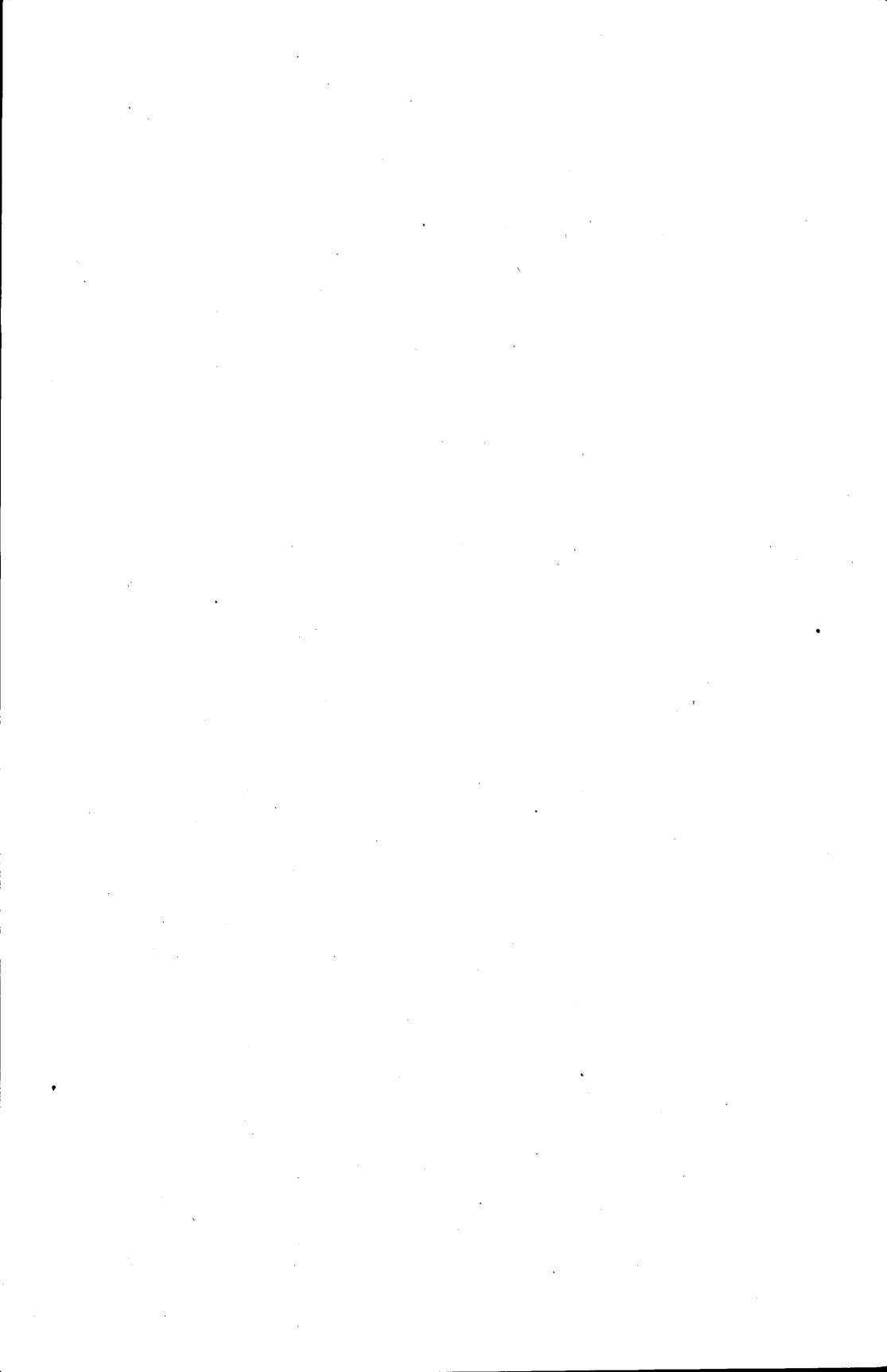
ÚJ FOLYAM. \* XXV. KÖTET.

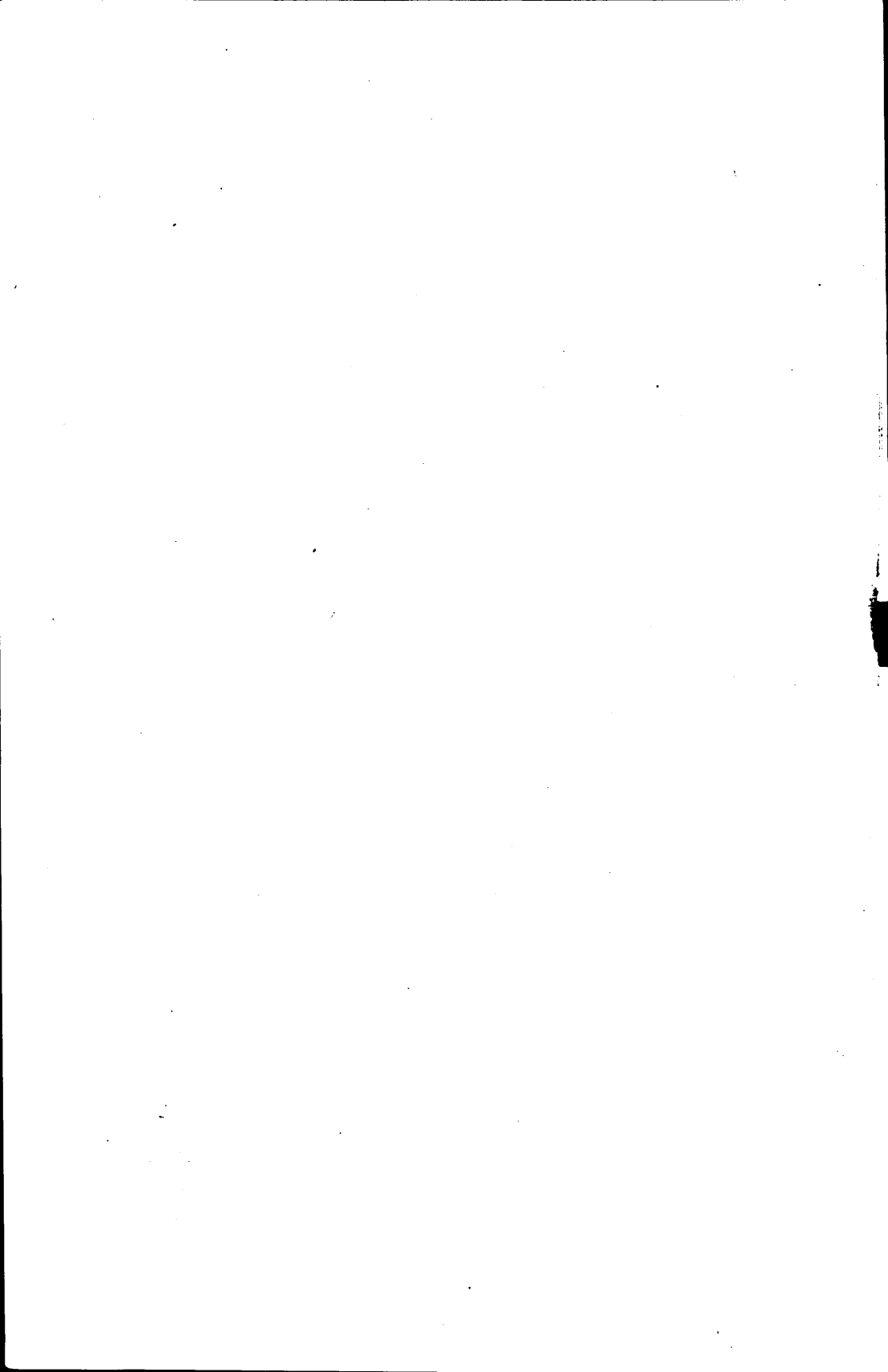
Hungl  
392 mm (57)

MEMO

20.

190.





# MAGYAR KÖNYVSZEMLE

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM  
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRÁNAK  
KÖZLÖNYE

A NM. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER MEGBIZÁSÁBÓL

Dr. MELICH JÁNOS

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL SZERKESZTI

DR. GULYÁS PÁL

*1917. évi folyam \* I—II. füzet.*

BUDAPEST

KIADJA A M. N. MÚZEUM ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA.

1917.

# TARTALOM.

	Lap
Szücsi József: Könyvtárunk balkáni feladatai — — — — —	1
Dr. Panka Károly: A képviselőházi könyvtár története — — — — —	14
Dr. Gulyás Pál: Magyar szépirodalom idegen nyelven a M. N. Múzeum könyvtárában. (Tizedik közlemény.) — — — — —	23
Magyar Könyvesház. Adalékok SZABÓ Károly Régi Magyar Könyvtárának I. kötetéhez. (Dr. FERENCZI Zoltántól, HAMAR Istvántól, KEMÉNY Lajostól, Dr. MELICH Jánostól és Dr. ZOVÁNYI Jenődtől.) — — — — —	94
Adattár. Magyar könyvtárjegyzék a 18. századból. Közli HELLEBRANT Árpád	99
Tárca. A M. N. Múzeum Orsz. Széchényi-Könyvtára az 1916. év III. negyedében	103
A M. N. Múzeum Orsz. Széchényi-Könyvtára az 1916. év utolsó negyedében	107
Szakirodalom. HORVÁTH Sándor: A Sz. Domonkosrend multjából és jelenéből. (Ism. Σ.) — Albert R. CORNS és Archibald SPARKE: A bibliography of unfinished books. (Ism. Dr. GULYÁS Pál.) — Dr. SIPOS Kamillo. A nemzetiségi kérdés könyvészetéhez. I. köt. (Ism. Dr. GULYÁS Pál.) — Isak COLLIJN. Magnus Gabriel de La Gardie's samling af äldre stadsvyer och historiske planscher. (Ism. G—s.) — — — — —	111
Külföldi folyóiratok szemléje. La bibliofilia. XVIII. évf. 1—6. sz. — Zeitschrift für Bücherfreunde. Uj folyam. VI. évf. 11., 12. sz. — Zentralblatt für Bibliothekswesen. XXXIII. évf. 1—4. sz. — — — — —	116
Vegyes közlemények. Kudora Károly †. (G. P.) — Hellebrant Árpád kitüntetése. (Σ.) — Változás a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőség vezetésében. — Apáca-könyvtár a nyulak szigetén. (GULYÁS Pál után.) — Hajnóczy József művei. (Hajnóczy Iván.) — — — — —	122
Változások a magyarországi nyomdák nál 1916 jan. 1.—1917 ápr. 30. — — —	130

## TARTALOM.

### 1. ÉRTEKEZÉSEK, ÖNÁLLÓ KÖZLEMÉNYEK.

	Lap
A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM Országos Széchényi Könyvtára az 1916. évben ... ..	131
• DR. FRANKÓI VILMOS. Zrínyi Miklós a költő első irodalmi műve. (Egy szövegközi hasonmással) ... ..	146
DR. GULYÁS PÁL. Magyar szépirodalom idegen nyelven a M. N. Múzeum könyvtárában. (Tizedik és tizenegyedik, befejező, közlemény) ... 23,	151
MAGYAR KÖNYVESHÁZ. Adalékok Szabó Károly Régi magyar könyvtárának I. kötetéhez. (DR. FERENCZI Zoltántól, HAMAR Istvántól, KEMÉNY Lajostól, DR. MELICH Jánostól és Dr. ZOVÁNYI Jenőtől) ... ..	94
DR. PANKA KÁROLY. A képviselőházi könyvtár története ... ..	14
SZÜCSI JÓZSEF. Könyvtárunk balkáni feladatai... ..	1
• DR. TRÓCSÁNYI ZOLTÁN. Heltai Gáspár Uj Testamentom fordításáról... ..	201
VIDÉKI KÖNYVTÁRAINK 1915-ben... ..	211

### 2. ADATTÁR.

HELLEBRANT ÁRPÁD. Magyar könyvárjegyzék a XVIII. századból ... ..	99
---	----

### 3. TÁRCA.

ÉVNEGYEDES JELENTÉSEK a M. N. Múzeum könyvtárának állapotáról 1916 július 1-től 1917 március 31-ig ... ..	107, 246
BR. SZALAY Imre † ... ..	244

### 4. SZAKIRODALOM.

COLLIJN ISAÁK. Magnus Gabriel de la Gardie's samling af äldre stadsvyer och historiska planscher i Kungl. Biblioteket. Ism. G—s. ... ..	115
CORNS ALBERT R. és SPARKE ARCHIBALD. A bibliography of unfinished books in the English language. Ism. DR. GULYÁS PÁL ... ..	112
D'ANCONA PAOLO. La miniatura fiorentina (Secoli XI—XVI.). Ism. Σ ... ..	253
DR. HORVÁTH SÁNDOR O. P. A Szt. Domokos rend multjából és jelenéből. Ism. Σ... ..	111
DR. PITROFF PÁL. A győri sajtó története (1728—1850.). Ism. G. P....	261

	Lap
SÍPOS KAMILLO (léczfalvi). A nemzetiségi kérdés könyvészetéhez. I. köt. Általános (vegyes) rész. Ism. DR. GULYÁS PÁL ... ..	113
VÖRÖSYÁRY FERENC. A budapesti Erzsébet Népakadémia könyvtárának új betűsoros jegyzéke. Ism. DR. GULYÁS PÁL ... ..	250

### 5. KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

LA BIBLIOPHILIA. XVII. évf. 1—6. szám ... ..	116
ZEITSCHRIFT FÜR BÜCHERFREUNDE. Új folyam. VI. évf. 11—12. szám...	117
ZENTRALBLATT FÜR BIBLIOTHEKSWESSEN. XXXIII. évf. 1—4. szám ... ..	118

### 6. VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Kudora Károly †. (G. P.) ... ..	122
Hellebrant Árpád kitüntetése. (Σ) ... ..	122
Változás a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége vezetésében	123
Apáca-könyvtár a nyulak szigetén. (DR. GULYÁS PÁL után) ... ..	123
Hajnóczy József művei. (HAJNÓCI IVÁNTÓL) ... ..	128
Fejérpataky László ünneplése ... ..	265
Kitüntetés ... ..	265
G. T. B. ? (SZILY KÁLMÁNTÓL) ... ..	265
Hazai szlovén irodalom. (DR. MELICH JÁNOSTÓL)...	266
Újabb kimutatás a hadbavonult népkönyvtárkezelőkről ... ..	266

\*

VÁLTOZÁSOK a magyarországi nyomdáknál 1916. január 1—1917. április 30-ig	130
--	-----

\*

NÉV- és TÁRGYMUTATÓ ... ..	270
----------------------------	-----

## KÖNYVTÁRUNK BALKÁNI FELADATAI.

Sajátságos magyar jelenség, hogy amíg Nyugat-Európa viszonyaival meglehetősen tisztában vagyunk, alig foglalkozunk a körülöttünk, sőt velünk élő népekkel. A nyugati kultúra fénykörében megfeledekezünk a magyarság életérdekeiről.

Nem volna helyes dolog arra törekednünk, hogy hazánk elszakadjon a nyugati kultúrától, de nagyon hátrányos nemzetünkre, hogy belevesszünk Nyugat kizárólagos imádatába. A magyarság földrajzi, néprajzi, politikai és gazdasági helyzetének végzetes félreismerése az, hogy figyelmünket elsősorban nem a velünk közvetlen összeköttetésben álló népek kötik le.

Gyermekkorunk óta folyton hallunk Magyarországot balkáni hivatásáról, vagy untalan ismételjük a «Tengerre magyar!» jel-szót, — de a frázisok üresen konganak, komoly megvalósítá-sukról szó sem lehet, hiszen alig-alig mérlegeltük még e jel-szavak tartalmát, alig vettük vizsgálat alá a népek viszonyait, kiknek érdekeit a mi érdekeinkkel össze kellene egyeztetnünk, ha a szavakról a cselekvésre térnénk át.

Mintha a világháború véres tanulságai mégis a helyes út felé kezdenének bennünket sodorni. A Konstantinápolyi Magyar Tudományos Intézet felállítása, a M. Tud. Akadémia Keleti Bizottságának újjászervezése, balkáni pályázata, az egyetemeken balkáni tanszékek szervezésére megindult mozgalom, a szegedi Balkán-Akadémia terve, mintha egy újabb korszak hirnökei volnának. Tragikus dolog, hogy épen most kellett elveszítenünk azt a férfit, ki e mozgalmak irányítására a leghivatottabb lett volna.

Hogy e minden tekintetben örvendetes mozgalmak eredményeket érhessenek el, annak egyebek mellett könyvtári előfeltételei is vannak: lehetővé kell tennünk szomszédjaink elme-

termékeinek tanulmányozását. Ma a helyzet az, hogy még a fővárosban is a legnagyobb nehézségekkel küzd az ember, ha egy cseh vagy horvát, oláh vagy bolgár könyvre van szüksége. Pedig, hogy csak egy példát említsek, évtizedek óta Ausztria és Magyarország egyik legsúlyosabb kérdése az úgynevezett délszláv-kérdés. Hogyan tájékozódhassunk alaposan e kérdésről, mikor gyakran a legközönségesebb horvát vagy szerb könyvek sincsenek meg könyvtárainkban? És hogyan érthessük meg az egész «délszláv» mozgalmat, mikor a mozgalom életrekelőinek, a cseheknek irodalma is hozzáférhetetlen számunkra?

E lehetetlen helyzeten sürgősen változtatnunk kell és e változtatás a mi könyvtárunk feladata. Budapest többi nagyobb könyvtárai saját külön céljaikkal sokkal inkább le vannak kötve, semhogy erre vállalkozhatnának, nekünk meg mint leendő Nemzeti Könyvtárnak egyrészt hivatásunk is volna ez, másrészt meg, miután a szoroson vett Magyarország nemzetiségeinek irodalmát már eddig is a lehető teljességgel összegyűjtöttük és a külföld magyar vonatkozású könyvtermését is anyagi eszközeink korlátai között meglehetősen számmal összeszedtük, ezzel máris megvetettük az alapját egy nagyobb arányú akciónak.

Az új, szélesebb alapokra fektetett akciónak földrajzi elhelyezkedésünk szerint három főirányban kell megindulnia: Nyugat, Észak és Dél irányában. Nyugat felé a mi külön hivatásunk az osztrák és olasz irodalom intenzív gyűjtése. Miután egyrészt az Ausztriával való évszázados politikai és gazdasági kapcsolat jóformán minden osztrák sajtóterméket többé-kevésbé hungarikummá tesz, másrészt meg az Adria közössége, a fölötte való uralom kérdése, az irredenta mozgalom nagy mértékben nélkülözhetlenekké teszik számunkra Olaszország számos nyomtatványát. Észak felé a mi hivatásunk a cseh, lengyel, ruthén és orosz irodalom nagyfokú gyűjtése. Nem szólva arról a számtalan történeti szárlól, mely hazánk multját különösen a cseh és a lengyel királyság multjával összefűzi, csak arra utalunk, hogy Lemberg ma is a legfőbb állomása északi kereskedelmünknek, Prága meg szellemi vezére volt sok újabb olyan tót, horvát, szerb irodalmi

és politikai mozgalomnak, mely mély nyomokat hagyott hazánk fejlődésében.

Nem kicsinyelvén e kétirányú akció jelentőségét, még fontosabbnak és sürgősebbnek tartjuk a harmadikat: a délit, vagy világosabban szólva a balkánit. Hazánkat a mult ezer szála fűzi a balkáni félszigethez s ennek népeihez és a jelen érdekei, a jövő reményei ismét egyaránt a Balkánra utalnak bennünket.

A Balkán keleti felén tüntek először föl Európában őseink, Etelközben akarván hazát alapítani. Mikor e terv nem sikerült s mai hazánkba jöttünk, a nyugati Balkán felé irányult figyelmünk. Midőn Kálmán királyunk koronája egyik legértékesebb drágaköveként Magyarországhoz csatolta az ősi horvát királyságot, megszerezte a Balkán nyugati bástyáját, honnan mindenkor jelentős hatalmi állást foglalhattunk el a félszigeten. Innen kiindulva a magyar uralom egyre terjedt a nyugati Balkánon s később a keletin is, de ezen nem sikerülvén olyan biztos alapot szerezni, mint a nyugatin, uralmunk sokkal ingadozóbb volt. A magyar uralom terjedésének legnagyobb ellenségei Velence és Byzanc voltak. A balkáni népek általában véve inkább a magyar királyokhoz szítottak, mert ők ellentétben a kapzsi és kegyetlen Velencével és Byzanccal, nem bántották e népek nemzeti önkormányzatát, nem törekedtek nemzeti egyéniségük megsemmisítésére. Még nagyobb lett a vonzódás a magyar királyokhoz, mikor megjelent a török. Még a magyar királyság bukása után is tőlünk és az új uralkodóháztól várták a balkáni népek szabadulásukat. A HABSBURG-ház föl is ismerte balkáni küldetését. A nyugati bástyából kiindulva a magyar királyok ősi jogán vették birtokukba Dalmáciát, majd Boszniát, abban is követvén régi királyainkat, hogy e birtokbavétel az illető népek érdekében és nemzeti egyéniségük sérelme nélkül történt. Másrészt meg mindenütt az egész Balkánon a szabadságra törő népek pártfogói és védői lettek.

A történelmi mult annyira összekapcsolja hazánkat a Balkánnal, hogy nem lehet magyar történet írni a Balkán ismerete nélkül s viszont érthetetlen a balkáni népek fejlődése Magyarországhoz befolyásának feltárása nélkül. Sajat multunk kikutatása

végett is meg kell ismerkednünk a balkáni nemzetek irodalmával, mely épenséggel nem oly jelentéktelen és fejletlen, mint az avatatlanok hiszik.

A világháború eléig világosan megmutatta, hogy a Balkánon nemcsak a magyar mult szunnyad, hanem ott ébrednek a magyar jövő is. Magyarország területi épségének, nyugodt fejlődésének egyik legfőbb biztosítója, ha a hatalom és a szellem fegyverével miénk a döntő szó a Balkánon és a mi megértő, a népek sajátosságait és önkormányzatukat tisztelő vezetésünk a legfőbb biztosítója a balkáni népek boldogulásának. Nem miénk az eszme: Magyarországnak a Balkán szellemi középpontjának kell lennie. Az első lépés ez irányban a Balkán aprólékos megismerése, aminek viszont egyik nélkülözhetetlen előfeltétele az, hogy Budapesten egy nagyarányú balkáni könyvtár legyen.

Könyvtárunk abból kiindulva, hogy a Balkánra s az ott lakó népekre vonatkozó irodalom nagyrészt tágabb értelemben vett hungarikumnak tekinthető, körülményeinkhez képest már eddig is sok balkanikumot szerzett meg. Ezt az eddig is szép eredményeket felmutató akciót most jelentékenyen ki kell terjesztenünk. Lehetőleg meg kell szereznünk minden a Balkánnal és a balkáni népekkel foglalkozó munkát és nagyon sokat a Balkán sajtótermékei közül. A teljesség fokára nézve az egyes balkáni országoknak és népeknek velünk való történeti és jelenlegi politikai és gazdasági kapcsolata legyen irányadó.

Ezért elsősorban a legnagyobb teljességre kell törekednünk Horvát-Szlavon és Dalmát országok nyomtatványait illetőleg. A köteles példányról szóló 1897:XXI. törvény kénytelen volt tekintetbe venni Horvát-Szlavonországok autonómiáját és nem rendelhette el nyomtatványaik megküldését. Ez azonban nem akadályozhatja meg a könyvtárt abban, hogy úgy ez országok, mint a közjogilag hozzájuk tartozó Dalmácia nyomtatványait vétel útján meg ne szerezzék. Sőt határozottan kívánja ezt könyvtárunk országos jellege is, mely eddig ez országok nyomtatványainak hiánya miatt csonka maradt.

Kívánja ezt saját jól felfogott érdekünk is. A magyarságot

és a horvátságot egy évszázad óta mesterségesen elválasztották és egymás ellen ingerelték. Ennek következtében ma a Dráva egyik partja messzebb van a másiktól, mint Afrika Európától. Hogy ez az állapot a nyolcszáz év óta egy állami közösségben élő és mindenképen egymásra utalt két nemzetnek nem válik előnyére, aligha szükséges bizonyítani. Egymás megértéséhez az első lépés egymás megismerése. A mi könyvtárunk feladata összegyűjteni a horvát nemzet szellemi kincseit s azokat hozzáférhetővé tenni a magyar tudomány és közélet számára. A magyar történeti, irodalmi és jogtudományi kutatásnak igen nagy előnyére fog válni, ha megismerkedik a horvát szaktudomány eredményeivel<sup>1</sup> és a politikai életre is jótékony hatással lesz, ha a viszonyok tényleges ismerete nyakát szegi néhány közkeletű frázisnak. Természetesen a horvátság számára is volna legalább ennyire fontos a magyar viszonyok megismerése.

Fontos reánk nézve Horvátország nyomtatványainak gyűjtése azért is, mert Horvátország a Balkán küszöbe. Amint maga az ország is földrajzilag csak részben tartozik a Balkánhoz, a horvát nemzet is átmenetet képez Nyugat és Kelet között. Kulturája teljesen Nyugathoz fűzi, egyetlen balkáni nemzet, mely tisztára római katolikus vallású, a multban is mindig a nyugati kultúra védbástyája volt Kelet ellen, de legközelebbi rokonai, kikkel ma oly sűrű érintkezést tart fent, balkáni népek és jelenlegi politikai törekvései is a Balkánra irányulnak. A nyugati embernek aránylag nehéz a balkáni világba magát beleélnie, a horvát nyelvvel és néppel való megismerkedés e feladatot lényegesen megkönnyíti. A horvát nyelv elsajátításával megkaptuk a kulcsot az egész nyugati Balkánhoz, a horvát politikai és kulturális élet megértése becses adalékokat szolgáltat a balkáni néplélek ismeretéhez.

Ennélfogva nem lesz túlzás, ha Horvátország, Szlavónia és Dalmácia nyomtatványait ugyanoly mértékig iparkodunk össze-

<sup>1</sup> Aligha mondhatók kielégítőknék az olyan sovány kivonatok, mint MARGALITS történeti repertoriumai.

gyűjteni, mint a szorosan vett Magyarország nyomdatermékeit. Arról lehet szó, hogy költségkimelés végett talán nem szükséges minden könyv minden kiadását megvennünk, de ez körülbelül az egyetlen megszorítás, amit tehetünk. Egyébként meg kell szereznünk a hármas királyság minden könyvét, járattunk kell minden folyóiratát és minden lapját. A háború előtti állapotokat véve irányadóul, ez országokban évente mintegy 1200 könyv, 130 folyóirat és 80 lap jelenik meg. A kroatikák legteljesebb gyűjteménye ma a 140.000 kötetes zágrábi Egyetemi Könyvtárban található.

Horvátország nyomdatermékeinek gyűjtését ki kell egészítenünk néhány olyan terület figyelemmel tartásával is, melyek népei a horvátokkal szoros érintkezésben vannak s ez érintkezésnek nyomai kölcsönhatások formájában élesen kifejeződnek irodalmukban is. Prága, Grác, Laibach és Triest sajtója számos szállal fűződik Zágráb és Zara sajtójához. Erősebb szelekcióval, de nem mellőzhetjük e városok nyomtatványait tisztán a balkáni gyűjtemény szempontjából sem.

A hármas királyság mai területe három oldalról is körülöleli Boszniát és Hercegovinát. Földrajzilag és néprajzilag itt már egészen a Balkánon vagyunk, de politikailag még nem. Az okkupáció óta számos nyugati szervezet honosult itt meg, megerősödött a nyugati kereszténység is, de a nép zömének élet- és világfelfogása megmaradt a maga ősi bosnyák mivoltában. A régi Balkánnak valóságos iskolai példája Bosznia a nyugati közigazgatás mérséklő hatása ellenére is. A két fő balkáni kultúra a muzulmán és a keleti kereszténység itt él évszázadok óta egymás mellett, anélkül, hogy jóformán csak tudomást is vett volna egymásról; az egy nyelvű és közös származású nép idegenebbül érez vallása miatt egymás iránt, mint a külföldiek iránt. Egy irodalmi nyelvet beszélnek a horvát nemzettel, de egyébként annyira mások, hogy méltán tarthatjuk őket, amint a muzulmánok magukat tartják is, külön politikai nemzetnek, bosnyáknak.

A bosnyák nemzetet először Vak BÉLA királyunk csatolta birodalmához, felvevén a Ráma királya címet, de nemzeti bánok-

kal kormányoztatván a bosnyák népet. E nemzeti bánok politikája és a magyar királyok elnézése következtében terjedt el lassanként a patarénus vallás Boszniában, mely vallás adta meg a bosnyáknak a déli szláv népek körében a maga külön nemzeti egyéniségét. A patarénusok vették föl azután a török időben a muzulmán vallást, megmentvén ezáltal úgy politikai hatalmukat, mint nemzeti különállásukat. Mielőtt azonban Bosznia behódolt volna a töröknek, Nagy LAJOS királyság rangjára emelte, megerősítvén ezáltal a népben külön nemzeti öntudatát. A négyszázéves magyar uralom negyven évvel ezelőtt jogilag újra feltámadt s aki az új korszakban a legtöbb érdemet szerezte ez ország körül, az ismét magyar ember volt: KÁLLAY Béni. A magyarsághoz való tartozás eszméje ma is elevenen él a bosnyák nemzetben, különösen a muzulmánoknál.

Ezek a körülmények indokoltá teszik, hogy a bosnyák nyomtatványokat ugyanannyira gyűjtsük, mint a horvátokat. A bosnyák nyomdai viszonyok eléggé elmaradtak. A háború előtt évente mintegy 10 lap, 30 folyóirat és 100 könyv jelent meg Boszniában és Hercegovinában. A bosznenzikák legnagyobb gyűjteménye a sarajevoi Országos Múzeum 20.000 kötetes könyvtárában lesz található, de e könyvtár közvetlenül a háború előtt alakulván meg, még igen kezdetleges állapotban van. Nemcsak Bosznia, hanem az egész Balkán szempontjából igen fontos a sarajevoi *Institut für Balkanforschung* gyűjteménye, melyet sok tekintetben mintának vehetünk könyvtárunk ez új csoportja szervezésénél.

Boszniától keletre lakik a nyugati Balkán legnagyobb lélekszámú és erényeiben és vétkeiben egyaránt egyik legbalkánibb népe a szerb, két államot alkotva: Szerbiát és Montenegrót. Hazánk a X. században lépett először érintkezésbe a szerb néppel, mikor őseink Macsvában foglalásokat tettek. 1202-ben IMRE királyunk felvette a Szerbia királya címet s ettől fogva Macsva majdnem mindig, Szerbia többi része gyakran állott magyar fenhatóság alatt. Nem egyszer mi védtük meg az országot Byzanc és később a török ellen. A rigómezei csata (1389) után a szerb-

bek a fenyegető megsemmisülés elől mindjobban a magyar királyok védpalástja alá menekültek egész addig, míg a magyar királyság is el nem bukott. A HABSBERG-dinasztia teljesen magáévá tette magyar elődjének politikáját s már a XVII. század végétől Szerbia felszabadítására törekedett. Ez ugyan még egy évszázadig nem sikerült, de ezenközben több ízben is menedéket nyertek hazánkban a török boszú elől menekülő szerb nép nagy tömegei. Az önálló szerb állam is többször tapasztalhatta a Habsburgok jóindulatát, így különösen a berlini kongresszuson és a slivnicai csatavesztéskor. Montenegro gyarapodása is nagy részben FERENC JÓZSEF királyunk kegyének köszönhető.

Nemcsak politikai létüket köszönhatték nekünk a szerb államok, hanem jórészt kulturájukat is. A nemzeti szerb irodalom Magyarország területén keletkezett és székhelye a XIX. század utolsó negyedéig Buda, majd Újvidék voltak. A szerb írók majd mind értettek magyarul és a magyar irodalom hatása lépten-nyomon érezhető rajtuk. Még a legutóbbi időkben is a vezető szerb intelligenciának egy igen jelentékeny része Magyarországról került ki. És ha a műirodalomból a politikai szenvedély hovatovább kiszorítja is a magyar hatást, a magyar-szerb együttérzésnek örök emléke marad a gyönyörű szerb népköltészet, mely hemzseg a magyar történeti elemektől s melynek Kraljevics Marko mellett ma is Sibinjanin Janko a főhőse.

E történeti, irodalmi és kulturális kapcsolatokon kívül gazdaságilag is egyike a magyarságra nézve legfontosabb országoknak Szerbia. Belgrádon át vezet a két legfontosabb balkáni vonalunk a konstantinápolyi és a szalonikii és fejlődő iparunknak legközelebbi piaca is Szerbia.

Emellett Belgrád volt a főfészke a nagy szerb eszmének, annak az aknamunkának, mely hazánk és a monarchia déli birtokállományát, sőt fennmaradását fenyegette s amely a világháborúnak is okozója lett.

Mindez okok eléggé indokoltá teszik, ha a szerb nyomtatványok gyűjtését is feladatunknak tekintjük. Amennyiben volt szerb területek közelebbi vonatkozásba nem hozatnának hazánk-

kal, nem kellene épen minden szerb nyomtatványra kiterjeszkednünk, de igen nagy figyelemmel kellene lennünk a szerb közgazdasági, történeti és filológiai irodalomra s mindenekfölött a propaganda céljait szolgáló iratokra és a napi sajtóra. A háború előtt a szerb irodalom mindez irányokban igen nagy lendülettel fejlődött, úgy hogy a ránk nézve érdekkal bíró könyvek száma évente 4—500-ra, folyóiratok és lapok száma 30—40-re volt tehető. Ezenfelül gyűjtenünk kellene a nagyszerb eszmét propagáló orosz, francia és angol irodalmat is. A szerbikák legnagyobb gyűjteménye a 150.000 kötetes belgrádi Nemzeti Könyvtárban található.

A nyugati Balkánon a horvát, a bosnyák és a szerb nemzeteken kívül még egy nép él, valamennyinél elmaradottabb, az albán. Hazánknak a multban nem sok érintkezése volt velük, bár nemzeti hőnök, SZKENDER bég, HUNYADI Jánosnak volt szövetségese, de a monarchiának köszönhetik a szabad Albánia felállítását. Az eddig Olaszországban tengődött albán kultúra remélhetőleg rövidesen az új államban fog felvirulni és a kultúra irányítására elsősorban a monarchia lesz hivatott. A sarajevo *Institut für Balkanforschung* kiadványai máris különös előszeretettel foglalkoznak Albániával. Büszkén említhetjük meg, hogy Albánia földrajzi feltárásában épen úgy egy magyar kutatónak van oroszlánrésze, mint ahogyan egy magyar tudós indította meg az albán mult feltárására megindult mozgalmat is.

Könyvtárunk részéről kötelességmulasztás volna Albániát mellőzni. Nekünk kell megcsinálnunk az első albán könyvtárat.

A nyugati Balkán változatos politikai tagozódásához képest nagyon egyszerű a jelenlegi keleti Balkán megoszlása. Mindössze két nép két országaról van itt szó. A hozzánk közelebb fekvő ország Románia. Románia területén fekszik a magyarság első európai hazája, Etelköz. Mai hazánkba való költözésünk után II. ENDRE királyunk terjesztette ki hatalmát a későbbi Havasalföldi fejedelemség területére, ahol akkor kúnok laktak és IV. BÉLA vette föl a rex Cumaniae címet. A XIV. században alakultak meg Moldva és Havasalföld mint külön fejedelemségek és az első kez-

dettől, a másik második fejedelmétől fogva elismerte hazánk fenntartását. Havasalföld 1396, Moldva 1513 óta lesz török hűbéres tartomány, de még ezután is többször alávetik magukat a magyar királyoknak, később az erdélyi fejedelmeknek, bár viszont gyakran harcolnak is ellenük. 1777-ben az addig Moldvához tartozó Bukovina Ausztriához kerül és a HABSBURGOK egyre több figyelemmel kísérik a két fejedelemség mozgalmait s iparkodnak megvédeni őket az orosz iga veszedelmétől. A két fejedelemség uniója után a monarchia 1876-iki kereskedelmi szerződése volt az első lépés a független Románia elismerésére.

Az oláh irodalom bölcsője Erdélyben ringott. Erdély fejedelmeinek és a szászoknak buzgalma a reformáció terjesztésében adta az oláh nép kezébe az első oláh könyveket a XVI. században. A vallási unióval (1700) kezdődik az oláh irodalom úgynevezett nemzeti kora ismét Erdélyben, nagyrészt magyar származású férfiak (KLEIN, SINKAI, MAJOR) vezetése alatt. A két vajdaság kulturában sokáig messze mögötte maradt az erdélyi oláhságnak és könyveik nagy részét Erdélyből kapták. A kulturális súlypont csak a Junimea-társaság megalakulásával (1863) helyeződik át Romániába, de ezután is az oláhságnak számos kiváló írója él hazánkban és sok kiválóságot adtunk Romániának.

Kelet-Magyarország, különösen Erdély története érthetetlen Románia viszonyainak ismerete nélkül, állampolgáraink egy számbaveendő része kulturális közösségben él Romániával, oly kultura közösségében, melynek gyökerei hazánkban keresendők s mely kulturára a magyar génusz is rányomta a maga bélyegét, ezenfelül Romániának újabb keletű nemzeti törekvései hazánk területi épsége ellen irányultak és végül Románián át folyik tengerbe a magyar kereskedelem legnagyobb folyója — mindez nagyon is indokoltá teszi azt, hogy Románia sajtótermékeit gyűjtsük.

Románia a háború előtt rohamosan, a nemzeti álmoktól túlfűtött sajtója egyenesen lázasan fejlődött. E mozgalom a tudományok terén is számos értéket eredményezett, de emellett ránk nézve különös érdeklődéssel bír a propaganda-irodalom. Az oláh irodalom termékeit körülbelül ugyanazon szempontból kellene gyűj-

tenünk, mint a szerbekét és a számbeli eredmény is körülbelül ugyanaz volna, mint ezeknél. A valachikák legnagyobb gyűjteményei a bukaresti 150.000 kötetes Akadémiai és a jassyi 160.000 kötetes Egyetemi Könyvtárban található.

A bolgárokkal még Etelközben léptünk érintkezésbe, mikor Byzanccal SIMEON bolgár cár ellen szöveteztünk. Évszázadok mulva már Bulgáriával küzdünk Byzánc ellen, mikor II. ENDRE királyunk veje, II. ASEN cár felszabadítja népét a görög elnyomás alól. V. ISTVÁN királyunk veszi föl a rex Bulgariae címet. Előbb a görög, később a török ellen állandóan védelmezzük Bulgáriát. Nagy LAJOS királyunk ezért szervezi a rövid életű bolgár bánságot (1367—1393) és később is ZSIGMOND és I. ULÁSZLÓ királyaink, meg HUNYADI János többször is megkísérik a bolgár nemzet felszabadítását. A hosszú török rabság után dinasztiánk jóindulatának számos tanújelét adta Bulgária iránt. FERENC JÓZSEF királyunk ismerte el először Bulgária teljes függetlenségét és a monarchia egyedül emelte föl szavát a második balkáni háború után Bulgária érdekében.

A bolgár kultúra történetében is van némi szerepe Magyarországnak. Budán nyomtatják az első bolgár történetet, a *Carstveniket* (1844) és Bulgária felszabadulása előtt egy ideig Újvidéken fejtí ki agitatorikus működését az egyik legnevezetesebb bolgár író, RAKOVSKY György.

A magyar és bolgár nép között az utóbbi évtizedekben mély-séges rokonszenv fejlődött ki. Balkáni politikánk egyik sarkpontja Bulgária erősödése és virulása. Ez érdekközösség erősítve a nagyrahitott nép és nagy királya rokonszenvétől, számunkra a lehetőségek messzire nyuló távlatát nyitja meg. A részben ellenséges Balkánon a bolgárokkal szövetezve kell megoldanunk feladatainkat.

Ezért igen szükséges a lassankint erőre kapó bolgár irodalom termékeit nagy mértékben gyűjtenünk. Az aránylag nagyon eleven napi sajtó mellett nem sok még a megjelenő könyvek száma. Mégis évente vagy 20 hirlap és folyóirat és vagy 200 könyv birhat érdekléssel reánk nézve. A bulgarikák legnagyobb gyűjteménye a szófiai 80.000 kötetes Egyetemi Könyvtárban található.

A hajdan leghatalmasabb két balkáni birodalom, Görögország és Törökország ma már balkáni szempontból inkább multjukkanak érdekelnek bennünket, mint jelenükkel. A byzanci császársággal még Etelközben léptünk érintkezésbe, mint Bölcs LEÓ szövetségesei. A magyarság mély benyomást tett Byzánra, amint ezt KONSTANTINOS Porphyrogenetos munkái elárulják. A hanyatló birodalom utolsó nagystilű uralkodói Magyarországot hatalmi szférájukba akarták venni. VII. MIHÁLY császár I. GÉZA királyunknak koronát küld. I. JÁNOS császár feleségül veszi PRISCÁ-t, Szent LÁSZLÓ leányát. Fiúk, MÁNUEL császár állandóan avatkozik a magyar trónviszályokba és elragadja Dalmáciát és a Szerémséget. Ezután a császárság egyre veszti balkáni tartományait s a vezérszerepet a Balkánon a magyar királyok veszik át. A görögség azonban még a török időkben is nagy befolyást gyakorolt a balkáni népekre a fanarióták által.

Magyarország és a Balkán középkori története, a balkáni népek vallásérkölcsi berendezése egyaránt érthetetlen a byzanci császárság viszonyainak ismerete nélkül. A mai Görögország kevésbé érdekel bennünket. Ezért a byzanci multa vonatkozólag lehető teljességre kell törekednünk, míg a mai görögségre nézve a legszükségesebbekre szorítkozhatunk. Kivételt csak két irányban kellene tennünk. Mindent meg kellene szerveznünk, ami Szalonikire és ami az Athos-hegyre vonatkozik. Az első kereskedelmi célpontunk, a második a görög-keleti vallás Mekkája, mely óriási befolyással volt és van a balkáni népek életére. A grécikáknak két bámulatosan gazdag gyűjteménye az athéni 320.000 kötetes Nemzeti és a 160.000 kötetes Képviselőházi Könyvtár.

A török-magyar történeti vonatkozások sokkal ismertebbek, semhogy velük hosszasabban kellene foglalkoznunk. Csak arra utalunk, hogy hazánkban mintegy 200, a Balkánon 600 évig a török szultán volt egészen vagy részben az úr. Hazánk és a Balkán ezidőbeli történetét nem ítéhetjük meg helyesen a török források és feldolgozásaik ismerete nélkül. Ez utóbbiak gyűjtése a mi feladatunk.

A mai Törökország balkáni szempontból leginkább csak két irányban érdekelhet bennünket. A török szultán ma is vallási feje a muzulmán bosnyákoknak, albánoknak és bolgároknak és ezáltal e népek életére ma is erős befolyást gyakorol a török hitélet és társadalmi berendezkedés. Gyűjtenünk kellene tehát a muzulmán vallás török értelmezésű és vezetésű mozgalmaira vonatkozó nyomtatványokat. A mai Balkánon a törökök uralma jóformán Konstantinápolyra és a Dardanellákra szorítkozik. Terjedelemre nézve kicsiny, de jelentőségre nézve igen nagy területre. A balkáni népeknek és hazánknak egyaránt érdeke, hogy e terület török kézen maradjon. Könyvtárunknak különös figyelemmel kell összeszednie minden Konstantinápoly és a Dardanellák birtokára vonatkozó nyomtatványt.

A világháború befejezése után Európaszerte lázas munka fog megindulni. A hosszú háború rettenetes veszteségeit minden nemzet fokozott munkálkodással igyekszik helyreépíteni. Mind-egyik nemzet rajta lesz, hogy a háború által teremtett új helyzetet lehetőleg a maga számára aknázza ki. E versenyből hazánk sem maradhat el, hacsak az anyagi és politikai elsorvadás veszedelmének nem akarja magát kitenni. A versenyre pedig föl kell fegyverkezünk, elsősorban a tudás fegyverével.

A sok tennivaló közül, hogy a népek nagy versenyében kellő tudással felszerelten jelenhessen meg a magyar nemzet, egyike a legfontosabbaknak könyvtárunk e balkáni gyűjteményének szervezése. Természetesen ehhez nem elég a cél kitűzése, hanem szükséges a rendelkezésre álló erők mellett új anyagi és szellemi erőknek a cél szolgálatába való állítása. Nem lehet e helyen feladatunk e kérdésnek technikai részét feszegetni. E rész megoldása úgysem kíván nagy áldozatokat és nem is ütközik egyéb nagyobb nehézségekbe sem. Az idő sürget, tenni kell!

Szücsi József.

## A KÉPVISELŐHÁZ KÖNYVTÁRÁNAK TÖRTÉNETE.

A képviselőházi könyvtár, mely nagyságra nézve<sup>1</sup> a budapesti könyvtárak között a 8-ik, az ország összes könyvtárai között pedig a 13-ik helyet foglalja el, 1866-ban alapított. Ugyanis a Ház az 1866. évi május havi költségvetésében — ez időben a Ház költségvetését még havonként szavazták meg — törvénykönyvek, országgyűlési irományok és a szükséges statisztikai munkák beszerzésére 1000 pft-ot szavazott meg, de csak egy évvel később, 1867 március havában, határozta el a fenti összeg felhasználása, illetőleg egy képviselőházi könyvtár felállítása végett bizottság kiküldését. E bizottság, melynek tagjait az elnök jelölte ki, öt tagból állt, névszerint BEZERÉDJ László, CSENGERY Imre, KUBICZA Pál, NYÁRY Pál és VÁRADY Gábor. Munkálkodásukról azonban semmi följegyzés sem maradt s így lehet, hogy lépéseket sem tettek a Ház könyvtárának felállítására, melynek ügye azután csak egy év múlva került ismét napirendre.

A Ház ugyanis még 1866 április 28-án a házszabályok módosítására bizottságot küldött ki, mely az 1868. november 6-án beterjesztett jelentésében a törvényhozási munkálkodás megkönnyítése céljából könyvtár felállítását hozta javaslatba s ennek értelmében a december 8-án elfogadott új házszabályok 215. §-a kimondta, hogy «a Ház tagjainak használatára könyvtárt állít, melybe azon könyvek, nyomtatványok vagy egyéb kiadványok szereztetnek meg, melyek a törvényhozási munkálkodásnál szükséges adatokat tartalmaznak».

A könyvtár felállítása tehát a házszabályokban is el lett rendelkezve s mégis csak ólomléptekkel haladt a megvalósulása felé.

<sup>1</sup> Magyar Statisztikai Évkönyv. 1912.

Kitűnik ez legelőször SIMONYI Ernőnek 1869 december 21-iki felszólalásából, aki kérdést intézett aziránt, hogy a házszabályok értelmében felállítandó könyvtár ügye mennyire haladt előre? SOMSSICH Pál elnök erre azt válaszolta, hogy eddig csak azért késett, mivel a Házban nincs alkalmas helyiség. Miután azonban a Múzeum épületében kibéreltek egy szobát, ahol 5—600 könyvet el lehet helyezni s a könyvszekrények is elkészültek, nincs már semmi akadálya a könyvtár felállításának s azért felhívta a bizottságot, hogy a beszerzendő könyvek jegyzékét nyujtsa be. A következő év február 15-én pedig NYÁRY Pál sürgette az ügyet s a Ház utasította a könyvtári bizottságot, hogy mivel helyiség már van, jelentését terjessze be.

1870 március 25-én jelent meg a könyvtári bizottság *első* jelentése HORVÁTH Mihály elnök és HOFFMANN Pál előadó aláírásával, melyben könyvbeszerzésre havonként 500 frt.-ot kért mindaddig megszavaztatni, míg a jelentéshez mellékelte jegyzékben felsorolt 253 legszükségesebb művet be nem szerezte. A megvásárolt munkákat pedig a Múzeum épületében kibérelt teremben javasolta elhelyeztetni.

Július 27-én tárgyalta a Ház a könyvtári bizottság e jelentését s HORVÁTH Mihály ajánlta a kért összeg megszavazását. Tárgyalás során IRÁNYI Dániel azt javasolta, hogy a törvénytár mindig a Ház asztalára legyen helyezve, aminek teljesítéséhez az elnök hozzájárult. *Ettől az időponttól keltezzük a törvénytárnak a Ház asztalán való állandó elhelyezését.* HALÁSZ Boldizsár pedig azt kifogásolta, hogy miért fizetnek a Múzeumnak a teremért, mikor annak évente úgyis szép összeget szavaznak meg? Az elnök megnyugtató szavai után a Ház megszavazta a kért összeget s ennek utalványozásával a Házelnököt bízta meg, a gazdasági bizottságot pedig utasította, hogy a Ház költségvetésében e célra külön rovatot nyisson.

Most már tehát tényleg el volt intézve a könyvtár felállításának ügye s nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy 4 évnek kellett addig lefolynia, míg a Ház azt végleg elintézte.

A könyvtári bizottság azután hozzáfogott a jegyzékben fel-

sorolt művek beszerzéséhez s ezzel megvetette a könyvtár alapját, melynek rohamos gyarapodását nagyban előmozdította az, hogy GHYCY Ignác gyermekei atyjok könyvtárát 1872 március 11-én a Háznak ajándékozták. A levél, mellyel a könyvtárt felajánlották, szószerint így hangzik:

«Mélyen tisztelt képviselőház! Boldogult édes atyánk, Ghyczy Ignác, nem csekély szeretet és szorgalommal egy könyvtárt gyűjtött össze, mely az ahhoz tartozó hirlapokon kívül mintegy 6400 munka, illetőleg 20.000 kötetből állhat s melyre nézve ismételten nyilvánítá azon szándékát, hogy azt közcélokra szentelendi.

Mély tisztelettel alulírottak, boldogult atyánk emléke iránti őszintén érzett kegyeletünk által vezéreltetve, nem tudnánk e könyvtárnak szebb és atyánk hazafias érzelmeihez illőbb rendeltetést adni annál, mintha azt ezen mélyen t. képviselőházak, melynek boldogult atyánk tagja volt, felajánljuk kebelbeli könyvtára szaporítására.

Korántsem kívánunk e könyvgyűjteménynek a valódinál nagyobb értéket tulajdonítani, hisszük azonban, hogy az tartalmaz oly műveket, melyek egy szerény honpolgár magánkönyvtárának díszére válnak és emellett a mélyen t. képviselőház könyvtárában is helyet érdemelnek.

Amidőn tehát a kérdéses könyvgyűjteményt ezennel felajánljuk, esedezünk a mélyen t. képviselőház előtt: méltóztassék szerény adományunkat kegyesen elfogadni.

Ha azután e kérésünkhöz, annak teljesülése reményében még egy további, atyánk iránti kegyeletünk által sugalt, kérelmet is szabad csatolnunk, úgy ez oda terjedne: kegyeskedjék ajánlatunk elfogadása esetén, egyszersmind elrendelni azt is, hogy az átadandó könyvek kötetenkint egy, boldogult atyánk nevét kitüntető bélyegnyomattal láttassanak el. Ghyczy Béla, Imre, Gyula, Géza, Dénes és Ida.»<sup>1</sup>

Ezen értékes és becses könyvtár felajánlását a Ház nagy örömmel fogadta s többek felszólalása után elhatározta, hogy a

<sup>1</sup> GHYCY Ignácról l. SZINNYEI M. Irók. III: 1200—1201. l. A gazdasági haladásnak egyik kiváló munkása volt s ezt nemcsak azzal bizonyította be, hogy ISTVÁN és JÓZSEF főhercegek gondjaira bizott birtokait magasfokú fejlettségre emelte, hanem azzal is, hogy a mezőgazdaság ügyének előmozdítását mindenkor lelkesen támogatta. Az úrbér rendezésénél a jobbágyok szószólója volt s a telepítvényes községek fejlődését előmozdította, miért is a nép előtt nagy tiszteletben részesült. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület működésében is, melynek alapító és igazgatósági tagja volt, élénk részt vett s itt különösen kitűnt nagy szakképzettsége és széleskörű olvasottsága által. Az irodalomnak lelkes pártfogója volt s könyvtára valószínűleg tárháza lett a régebbi és korabeli kiválóbb munkáknak. (A Ház könyvtárának hungarikumokban való gazdasága innen ered.)

kegyes adományért az elnök útján jegyzőkönyvi köszönetét nyilvánítja, az egész ügyet átteszi a könyvtári bizottsághoz, GHYCZY Ignác nevét pedig a könyvekre nyomatja.

A könyvtári bizottság a GHYCZY-féle könyvtárról szóló jelentését 1872 április 2-án terjesztette be. E jelentésében tekintettel arra, hogy a könyvtár jelenlegi helyisége elégtelen a könyvgyűjtemény befogadására és hogy az örökösök a náluk nem kedvező helyiségekben lerakott könyveket minél előbb át óhajtának adni, azt javasolta, hogy a könyvgyűjteményt a Ház kiküldöttje Igmádon vegye át s addig, míg megfelelő helyiség nem áll rendelkezésre, a Ház egyik bizottsági termében lepecsételt ládákban helyezze el. Az átvétellel pedig az országgyűlés feloszlása esetében a háznagy bízassék meg, akinek a funkciója úgysis az új országgyűlés megalakulásáig tart. A rendezéssel kapcsolatosan pedig minden könyv «Ghyczy Ignác» feliratú bélyegzővel láttassék el. Egyúttal a bizottság a könyvtár kezelési rendszerének megállapítását is sürgős feladatnak jelezte s már most kívánta nyilvános könyvtárrá való átváltoztatását.

A Ház e jelentést elfogadta s a könyvtár átvétele az országgyűlés feloszlása következtében tényleg a háznagyra maradt.

Az új országgyűlés megalakulása után KOVÁCH László háznagy betegsége miatt csak november 7-én jelentette a Háznak, hogy a GHYCZY-féle könyvtárt átvette s azt 92 ládában, az újonnan kibérelt könyvtári helyiségben, helyezte el, mire a Ház utasította a könyvtári bizottságot a további intézkedés megtételére.

A GHYCZY-féle könyvtár tehát át volt véve, azonban annak rendezését és végleges elhelyezését a közbejött akadályok miatt egyelőre keresztülvinni nem lehetett.

Ugyanis a gazdasági bizottság 1873 március 4-én tárgyalt jelentésében tudomására hozta a Háznak, hogy a könyvtár, pénztár és levéltár helyiségeiül szolgáló épület le fog bontatni s miután ezeket a Házban elhelyezni nem lehet, ajánlta a «Két pisztoly» telkén épülő ház földszinti helyiségeinek 3000 frt évi bérfizetése mellett 3 évre való kibérlését.

E jelentés tárgyalása során PULSZKY Ágost kifogásolta a

könyvtárnak máshová való elhelyezését, mert ezáltal annak minden praktikus haszna megszűnnék s azt javasolta, hogy a könyvtár a Házban helyeztessék el. KOVÁCH László e felszólalásra megjegyezte, hogy a Házban, hol jelenleg is 8 terem áll rendelkezésre 9 osztály számára, lehetetlen azt elhelyezni, VÉCSEY Tamás pedig szintén alkalmatlannak tartotta a «Két pisztoly»-féle házat, mire a Ház utasította a gazdasági és könyvtári bizottságokat, hogy a könyvtárnak a Házban való elhelyezésére tervet készítsenek.

A könyvtár újabb elhelyezése és a GHYCZY-féle könyvtár rendezése és beosztása tehát helyiség hiányában egyelőre nem volt keresztülvihető s csak a könyvtári bizottság buzgó munkálkodásának köszönhető, hogy e kérdés is rövidesen megoldást nyert.

A könyvtári bizottság ugyanis már június 30-iki jelentésében azt javasolja, hogy a könyvtárt a társalgóban, az étteremben, az elnöki előszobában és a társalgó melletti két folyosóban felállított szekrényekben helyezték el s egyben jelentette, hogy a GHYCZY-féle könyvtár igen sok becses művet tartalmaz. Így: FEJÉR: Codex diplomaticusait, KATONA történeti munkáit, az 1848/49. év eseményeire vonatkozó műveket, az 1830—1869. években megjelent bel- és külföldi lapokat, továbbá jogi, államtudományi, szépirodalmi és történeti munkákat, melyek értéke a szakértők szerint 20.000 frt.

A Ház a könyvtár elhelyezésére vonatkozó javaslatot elfogadta s a bizottság a november 12-iki jelentésében már végleg beszámolt a GHYCZY-féle könyvtár rendezéséről. A jelentés szerint e könyvtár 6382 mű, 14.500 kötetben, melyek közül azonban csak 2021 művet, 5876 kötetben, osztott be a Ház könyvtárába, a hadtudományi és gazdasági munkákat pedig ismét ládába helyeztette vissza. A könyvtár állománya 1873-ban 2547 mű volt, 7505 kötetben. *Ez az első statisztikai adat a könyvtár állományáról.* A kikölcsonzést, mely eddig tiltva volt, a Ház megengedte s határidejéül egy hónapot állapított meg. A képviselők rendelkezésére a könyvtárban kívánat- és panaszkönyvet helyezett el, melyek közül az előbbi még ma is fennáll.

E jelentés december 20-án tárgyalatott s IVÁNKA Imre java-

solta, hogy a hadtudományi és gazdasági műveket is osszák be a könyvtárba, amit a Ház el is határozott.

Alig esett azonban túl a könyvtár ezeken az akadályokon, már is újabb veszély fenyegette további fejlődését. Ugyanis a gazdasági bizottság 1876 május 16-iki jelentésében az ország pénzügyi helyzetére való tekintettel a könyvtár havi 500 frt javadalmát 200 frt-ra javasolta leszállítani. A javaslat természetesen nagy megütközést keltett a könyvtári bizottsági tagok között, aminek különösen PULSZKY Ágost adott kifejezést, kimutatva azt, hogy havi 200 frt-ból még a legszükségesebb kiadásokat sem lehet fedezni. Hasonló értelemben szólalt föl SZONTAGH Pál is, aki pedig képviselősege alatt mindig arra törekedett, hogy az országot minden fölösleges kiadástól megóvja. A Ház ezek után az 500 frt-ot a jövő évre is megszavazta.

Az 1874-ben 8522 kötetből álló könyvtár nyugodt fejlődésének most már egyelőre semmi sem állta útját. 1875-ben KOSZTINSZKY János kísérletet tett ugyan a könyvtár javadalmának havi 400 frt-ra való leszállítására, azonban azt keresztülvinni nem tudta. 1878-ban a bizottság a GHYCY-féle könyvtár szépirodalmi és gazdasági műveit az örökösök hozzájárulásával más könyvtáraknak javasolta odaajándékozni, amit azonban a Ház SIMONYI Ernő ellenzése folytán nem fogadott el, hanem úgy határozott, hogy azokat az új országház felépítéséig együtt tartja. Ugyanekkor a könyvtár állománya 16.942 kötet volt. 1879-ben biztosították először a könyvtárt tűzkár esetére 5 évre s 1882-ben jelent meg az első nyomtatott katalógus az 1881. évi gyarapodásról.

1883-ban már ismét új helyiségről kellett gondoskodniok s YBL Miklós műépítész javaslata folytán úgy határozott a Ház, hogy a társalgó, iroda és kis folyosó fölötti I. emeleti hátsó terem, melynek mennyezete tűzmentes, alakítják át a könyvtár céljaira.

Nagyban emelte a bizottság a könyvtár állományának értékét azáltal, hogy a NÁDASDY-könyvtárnak 1885-ben Bécsben történt elárverezésénél a XIX. század első felében megjelent s hazánk közgazdaságára s különösen Erdély jogviszonyaira vonatkozó mű-

veket szerzett be. A következő évben a GHYCZY-féle könyvtárból 1356 mezőgazdasági művet adtak át a Ház tulajdonjogának fenntartásával az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek. Ekkor jelent meg a jegyzék II-ik pótfüzete is.

1892-ben készült el az új kölcsönzési ügyrend s ekkor állapították meg a könyvtár javadalmát is egész évre 5400 frt-ban. (Eddig csak azokra a hónapokra szavazták meg, melyeken a Ház ülésezett.) A következő év június 21-én fogadtatott el UGRON Gábor azon indítványa, hogy a könyvtár a régi magyar törvényhozások forrásmunkáit eredetiben, vagy másolatban szerezzze be, amire 1895-ben 5000 frt-ot szavaztak meg. Ugyancsak 1893-ban (december 15-én) jelent meg a könyvtár egész állományáról KÜFFER Béla dr. összeállításában az első teljes katalógus, melyet 1899-ben követett az első pótkatalógus s azután e pótkatalógus nyomása folyamán beosztott művek jegyzéke.

1896-ban a könyvtár állománya már 38.697 kötetből állt. A szépen gyarapodó könyvtár azonban 1901 január 4-én majdnem megsemmisült. Ugyanis e napon este kályhacsőrepedésből tűz keletkezett a könyvtárban, de szerencsére még idejében észrevették s terjedését megakadályozták. Így is azonban sok mű pusztult el, de legnagyobbrészt olyanok, melyeket pótolni lehetett. Az elégett könyvek értéke fejében a biztosító társulat 8229 K 10 f-t fizetett. Ugyanezen évben felemelték a könyvtár javadalmát 12.000 K-ra, míg a régi országgyűlési iratok gyűjtésére csak 4000 K-t szavaztak meg. A könyvtár állománya ekkor 45.603 kötetből állt.

Eközben az új országház felépítése, melynek a kupola s a buffett alatti Dunára néző része szép és kényelmes otthont ígért a könyvtárnak is, elérkezett a befejezéséhez, úgy hogy 1902 június 23-án már meg lehetett kezdeni az átköltözést, amely csomagolással együtt két hónapot vett igénybe.

Az évi szaporulatnak folytonos emelkedése már 1903-ban szükségessé tette, hogy könyvkötésre külön 3000 K-t szavazzanak meg, mely tétel 1911-ben 5000 K-ra, 1913-ban pedig 10.000 K-ra emeltetett fel. Ugyancsak ez évben emelte föl a Ház SZEDERKÉNYI

Nándor indítványa folytán az 1861. év előtti országgyűlési iratok gyűjtési költségét is 10.000 K-ra s a gyűjtéssel a bizottság dr. TAKÁTS Sándort, a kiváló történetírót, bízta meg.

1907-ben a bizottság megajándékozta a PETŐFI-házat a GHYCZY-féle könyvtárnak a 40-es évekből eredő szépirodalmi folyóirataival, amelyek PETŐFI-re vonatkozó adatokat tartalmaznak. Ugyanezen évben a könyvtár állománya 61.564 kötet volt.

1912-ben átvette a főrendiház 5107 kötetből álló könyvgyűjteményét. A jobbára parlamenti nyomtatványokból álló könyvgyűjteményt, melyet a főrendiház minden igény fentartása nélkül adott át, külön kezelik. A könyvgyűjtemény átvételét megelőzőleg a bizottság megengedte a főrendeknek a könyvtár használatát.

Ugyancsak ez évben rendelte el a bizottság az évi gyarapodásnak a kinyomatását is, melyet a könyvtár 1899-től kezdve csak könyvben adott ki. Az első az 1912. évi s ezt követte az 1914 márciusában napvilágot látott 1913. évi gyarapodásról kiadott katalógus. Ugyanezen évben határozták el a hírlaposztály felállítását is, melynek egy részét a GHYCZY-féle könyvtárból maradt hírlapok teszik.

Emelte végül a bizottság a könyvtár értékét azáltal, hogy DEÁK Ferenc könyvtárából 270 kötetet megvásárolt. E köteteket, tekintettel ama kegyeletre, melyet mindenki érez DEÁK Ferenc emléke iránt, külön szekrényben helyezték el.

A könyvtár fejlődésére és használhatóságára, mint a régi Házban, úgy már, sajnos, az új Házban is zavarólag hatott helyiségeinek elégtelen volta s ez, valamint az újrarendezés szüksége, indította már 1906-ban a könyvtár vezetőjét, FÜLÖP Áront, hogy a könyvtárnak az eddig követett alfabetikus rendszer helyett a helykihasználását jobban biztosító és a kezelést is megkönnyítő raktárrendszerben való átrendezését javasolja. A könyvtár újrarendezésének gondolata azonban már 1904-ben foglalkoztatta a bizottságot s akkor HEGEDŰS Loránt a DEWEY-féle decimális rendszert ajánlotta kivitelre. A bizottság azonban ez ügyben végleg csak 1910-ben határozott, amikor is PEKÁR Gyula állásfoglalására a

FÜLÖP Áron által ajánlt raktárrendszert fogadta el s utasította a könyvtári hivatalt az újrendezés és az új katalógus elkészítésének keresztülvételére. E munka azóta szünet nélkül tart s remélhetőleg pár év múlva befejezést fog nyerni, amikor is a parlamenti érvek fegyvertára gazdagabban és tökéletesebben fog az országgyűlés tagjainak rendelkezésre állni, mint valaha.

\*\*\*

A képviselőház könyvtárának 1913. évi gyarapodásáról és használatáról a következőkben számolhatunk be:

Ez évben gyarapodott a könyvtár 1886 művel, 3056 kötetben és pedig: a parlamentekkel fennálló csereviszonyból kifolyólag 489 kötetrel, ajándék és hivatalos megküldés folytán 503 kötetrel, vétel útján pedig 2064 kötetrel. A könyvtárt használta, nem számítva az elnöki engedély mellett dolgozó idegeneket, 170 országgyűlési képviselő, 745 izben. Kikölcsönöztetett 852 mű, 1257 kötetben s helyben használtatott 4259 mű, 6285 kötetben. Leginkább közjogi, közigazgatási, közgazdasági, pénzügyi és történeti műveket olvastak. A könyvtár jelenlegi állománya 73.053 mű, 80.886 kötetben, a javadalma pedig a következőkép oszlik meg: könyvbeszerzésre 16.000 K s könyvkötésre 10.000 K. Az 1861. év előtti országgyűlési iratok gyűjtése 1910 óta a levéltárnok ügykörébe tartozik.

PANKA KÁROLY.

MAGYAR SZÉPIRODALOM IDEGEN NYELVEN A M. N.  
MÚZEUM KÖNYVTÁRÁBAN.

(Tizedik közlemény.)

FARKAS, MAX: Ungarische Volkslieder.

618. Ungarische Volkslieder. Übertragen von Max Farkas. Leipzig und Wien. Bibliographisches Institut. (1897).

16-r. 148 l. Nyomtatta u. a. Leipzig. (Meyers Volksbücher. Nr. 843. 844.) — Tartalma: Zum Eingang. (Fordító eredeti verse.) — Erstes Buch. *Liebes-Lust und -Leid*. I. 1. Ach, dass ich König wär'. (JAKAB ÖDÖN: Ha én király volnék.) — 2. Ach, es regnet schon so lange. — 3. Ännchen ist die schönste Maid im Erdenraum. — 4. Als du mir offenbartest. — 5. Am fernem Donaustrand. — 6. Am Teiche flüstern Schilf und Rohr. — 7. Auf dem Markte welch Gedränge. — 8. Auf's Blatt der weissen Lilie. — 9. Ausgeboten wird das Maid. — 10. Beachten soll ich alldas. (Szól a világ, mit hajtok rá.) — 11. Bin ein Fischer an der Theiss. (BERNÁTH GÁSPÁR: Az alföldön halászlegény vagyok én.) — 12. Bin heimlich hier in diesem Thal. — 13. Bin müd' und matt. (GYULAI PÁL: Fáradt vagyok.) — 14. Das Himmelreich zu suchen. — 15. Dass, Schäfer, dir der Blitz. — 16. Dein Bild wiegt mich in Schlummer. (KÉPEDDEL ALSZOM EL.) — 17. Deine rosig frischen Wangen. — 18. Der Herbstwind wühlt. (BORUTH ELEMÉR: Őszi szellő rengeti a levelet.) — 19. Der Hirtenbursch am Brunnen sitzt. (CZUCZOR GERGELY: Kútnál.) — 20. Der köstlichste Genuss. — 21. Der Mai ist da. — 22. Der weisse Schwan schwimmt leise in der Flut. — 23. Der Winter naht, die Schwalben ziehn. — 24. Die Gassen all im Städtchen. — 25. Dieses Aug' hier, dieses linke. — 26. Dieses Wunder fass' ich nimmer. — 27. Die Wachtel versteckt sich. — 28. Dreissig Jahre zählte Pepi Tant. (PEPI TÁNT.) — 29. Du bist zu zart fürs Stoppelfeld. (NE KÜLDJ RÓZSÁM ARATÓRA.) — 30. Du glaubst, ich reiss' mich um dich gar. — 31. Du himmlisch holde, kleine Maid. — 32. Ein Baum vor meiner Hütte. (HÁZAM ELŐTT VAN EGY NAGY FA.) — 33. Ein fescher Bursche. (PETŐFI SÁNDOR: A szeretőm nyalka gyerek.) — 34. Ein Mägdlein nur. (CSAK EGY KISLÁNY VAN A VILÁGON.) — 35. Ein neues Lied. — 36. Ein schöner Stern. — 37. Ei, wie das grollt. — 38. Freude macht mich. — 39. Gar hohen Preis. — 40. Hans nähme sich recht gern ein Weib. — 41. Hart am Hotter Hecken stehn. — 42. Hart am Kemeneser Wege. — 43. Heller Vogelsang. — 44. Hinter meinem Garten. — 45. Hin zum Herd. (PETŐFI SÁNDOR: Befordultam a konyhára.) —

46. Ich blicke ohne Ende. — 47. Ich kann nicht schlafen. — 48. Ich red' kein lautes Wort. — 49. Ich reichte meinen Hut. (TÓTH Kálmán: Benyujtottam a kalapom.) — 50. Ich sag euch. (PETŐFI Sándor: Mondom, ne ingerkedjetelem.) — 51. Ich schritt entlang die grüne Flur. — 52. Im Rosenstrauche. (RÓZSABOKORBA jöttem a világra.) — 53. In der Bibel. — 54. Kann trotz aller Mühe. — 55. Kein Vater, keine Mutter. — 56. Kleine Schwalbe. (Menj szeretőm ablakába.) — 57. Knospentriebe bilden sich zu Rosen aus. — 58. Komm nicht in später Nacht. (Este későn ne járj hozzám.) — 59. Korallen sind so rot und rund. — 60. Küß' keine Maid. — 61. Lieschen liebt ich. — 62. Magst du auch blaternarbig sein. (Azért, hogy kend kicsit ragyás.) — 63. Markt ist heut'. — 64. Meine Blicke wend' ich nimmer. (PETŐFI Sándor: Nem nézek én, minek néznék az égere.) — 65. Meine Heimat. — 66. Meinen Rappen. (Pej paripám patkószege de fényes.) — 67. Mein golden Glück. — 68. Mein Goldfuchs. (CZUCZOR G.: Alföldi legény.) — 69. Mein Liebchen. (KISFALUDY Károly: Az én babám durcás leány.) — 70. Möcht' eine Blum' dich nennen. (PETŐFI Sándor: Virágnak mondanálak.) — 71. Nächtlichem Pfühle entsteige. — 72. Nanntest stolz mich. — 73. Neun Häschern hält mein Liebchen stand. — 74. Nicht gräme dich. — 75. Nicht kannt' ich bis jetzt. — 76. O Lilla, du mein Heil. — 77. Sagt, ihr Wellen. (CZUCZOR Gergely: Szép leány.) — 78. Schau, Liebchen, die Insel. — 79. Schnippisch sagt die kleine Maid. — 80. Schon dämmert's. (CZUCZOR Gergely: Kapu alatt.) — 81. Schön Lenchen. (Szép Ilona.) — 82. Schön Suschen. — 83. Schon glüht und sprüht. — 84. Setzt einmal die Maid. — 85. Sie wollen mich für's Leben. — 86. So gross ist heute meine Lust. — 87. So höre denn zur Stunde. — 88. Solange die Erde. (Mig a világ világ lesz.) — 89. Soll ich eingestehen. — 90. Sonst Schätzchen zwei. — 91. Spähend und mit raschem Schritte. — 92. Staunt nicht. — 93. Süßlieb, Süßlieb. — 94. Träume, süsse Morgenräume. (Álom, álom, édes álom.) — 95. Um hundert blanke Thaler. (Az én lovam száztalléros fakó.) — 96. Vermählen will sich unsre Katz'. (A mi cicánk férjhez akar menni.) — 97. Verzagen will ich nimmer. — 98. Vier Bursche waren's. — 99. Von dreizehn Liebchen. (Volt szeretőm tizenhárom.) — 100. Von Matra weht. (CZUCZOR Gergely: Csaplárosné.) — 101. Vor klagen komm' ich. — 102. Vorwärts, Henne. — 103. Warum dass ich mein Tüchlein. — 104. Was frommt's. — 105. Weil ich her so oft mich wende. — 106. Welch' sternenerhellte. — 107. Wem denn wär' ich treu. — 108. Wer ein Liebchen will erstreben. (Kinek nincsen szeretője.) — 109. Wie kann ich, süßes Liebchen. — 110. Willst, Liebster. — 111. Zur Bergeshöh' stieg ich. — 112. Zur Kirche schreitet. — 113. Zwischen Weizenfluren. (Búzafölön, dülő úton.) — II. 1. Ach Gott, ach Gott. — 2. Ach Liebe, bittere Liebe. (PETŐFI Sándor: Szerelem, szerelem.) — 3. Ade denn, Schatz. — 4. Armer Bursche. — 5. Auf der abgemähten Wiese. — 6. Auf dürrem Grase. (CZUCZOR Gergely: Szeretőhöz menetel.) — 7. Auf weitem See. (Hullámzó Balaton tetején.) — 8. Aus deinen Armen. — 9. Blickst du hie und da. — 10. Blondes Mädchen. (CZUCZOR Gergely: A megcsalt leány.) — 11. Blühend strotzen. — 12. Braunes Mädchen. — 13. Cypresse verschmachtet. (Hervad a ciprusfa.) — 14. Der

Fink. — 15. Der Tau. — 16. Der Vogel. — 17. Deshalb nur, dass mein Lieb. — 18. Dicht und dunkel. — 19. Die Blume schmerzt es nicht. — 20. Die Fiedel. — 21. Die Lerche. (TÓTH Kálmán: Búza közé száll a dalos pacsirta.) — 22. Die Strafe Gottes. — 23. Die Theiss durchbrach. — 24. Die Trauerweide. (BORÚTH Elemér: Szomorú fűz ága.) — 25. Die Welt ist so gross. (PETŐFI Sándor: Ez a világ amilyen nagy.) — 26. Die Wildnis ruht. — 27. Du hast auf blütenreicher Flur. — 28. Du, mein Hündchen. — 29. Du schlanke Uferschwalbe. — 30. Ein bleicher Stern. — 31. Ein herbstlich rauhes Wetter. — 32. Ein Mädcl sah ich. — 33. Ein weisses Haus. — 34. Es dröhnt die alte Glocke. — 35. Fern aus Süden kommen Schwalben. — 36. Fernhin, fernhin fliegt der Vogel. — 37. Gefesselt schmacht' ich hier. — 38. Getrübt hat sich plötzlich das Wetter. — 39. Glat ist der Schnee. (PETŐFI Sándor: Sikos a hó.) — 40. Goldne Sonne strahlt. — 41. Haare wie die Rabenschwingen. (CZUCZOR Gergely: Mi bajod kis barna leány?) — 42. Herbstwolken überm Garten säumen. — 43. Himmelblau erblüht ein hold Vergissmeinnicht. — 44. Ich bin der freien Heide freier Sohn. — 45. Ich fischte Aale mit dem Sieb. — 46. Ich hab' mich mit der Sense. — 47. Ich sollt' nach Szegedin. (Esküvőre kéne menni Szegedre.) — 48. Ich welke deinetwegen. — 49. Im Endröder Hotter. (A tisztartó leánya: Kéri pusztán, az endrődi határban.) — 50. In der Eiche grüner Krone. — 51. Mir lächelten zwei Blumen. — 52. Ob Vernunft mich drob verdammt. — 53. Ringsherum die Gegend. — 54. Rosen blühen und welken. (TÓTH Kálmán: Naptól virít, naptól hervad a róza.) — 55. Schiffe schwärmen. (SZELESTEY László: Balatonon jár a hajó.) — 56. Trauben reifen. — 57. Und wenn ich gestorben. (Ha meghalok, csillag lesz én belőlem.) — 58. Vergissmeinnicht. — 59. Verhallt ist längst. (PETŐFI Sándor: Rég elhúzták az estéli harangot.) — 60. Warst schlau, mein Liebchen. (Édes rózsám ravasz voltál.) — 61. Weit hin erglänzt der Plattensee. (KISFALUDY Károly: Messze fénylik a Balaton.) — 62. Wer keinen Kummer kennen will. — 63. Winde heulen. (TÓTH Kálmán: Fűtyül a szél.) — Zweites Buch. *Vermischte Gedichte*. 1. Abendkühle niederweht. — 2. Die glänzende Welt. — 3. Die Nachtigall. — 4. Flieg' nieder. — 5. Hört ich doch als Knabe. — 6. Kleiner Bach. — 7. Nun siehst du, Falke. — 8. Sei Schwälbchen. — 9. Unter einem Fliederstrauche. — 10. Als Ungar bin ich geboren. — 11. Auf den Kopf hab' ich. — 12. Ganz anders kommt mir heute. — 13. Heutzutage wird man. — 14. Ich sag' es meinem Leutnant. — 15. Ludwig Kossuth hat berichtet. (Kossuth Lajos azt üzente.) — 16. Man kehrt die Gassen. — 17. Schon seit lange. (PETŐFI Sándor: Rég veri már a magyart a teremő.) — 18. Schwingt den Banner. — 19. Weit hin schmettern die Fanfaren. (Nagy Sándorról: Trombitálnak, trombitálnak.) — 20. Bin Bandit. — 21. Der Mensch muss unwillkürlich. — 22. Die Eiche breitet. — 23. Ein armer Bursche bin ich. — 24. Ein feurig Ross. — 25. Ein jeder nährt sich. (Szegény legény vagyok én.) — 26. Es nachtet schon in

<sup>1</sup> Csak az első szak azonos, a másik kettő úgylátszik SZELESTEY versének valamely népi változata után készült.

fern und nah'. — 27. Hab' niemals noch gestohlen. — 28. Hei, Bandi, gottverdammter. (PETŐFI Sándor: Hej, Büngözsdi Bandi.) — 29. Im Somogyvarer Eichenwald. (Somogyvári kis erdőben.) — 30. Mit sechzehn Jahren. (Tizenhat esztendő voltam.) — 31. Was willst du? — 32. Wer hält am Thore drauss. — 33. Wie Sand auf der Heide. — 34. Zu Kadarkut. — 35. An der Matra. (TÓTH Kálmán: Mátra hegye vadvirágos tövénel.) — 36. Was raucht dort in der Ferne. (GÁL J.: Mi füstölög ott a sikon, távolba.) — 37. Lebe wohl, mein Dörflein. — 38. Auf, Brüder auf! — 39. Berüchtigt ist die Schenke. — 40. Den schäumenden Rotwein. (Piros, piros, piros.) — 41. Der Mensch lebt einmal. — 42. Die Liebste am Arm. — 43. Die Winzer, ja, die Winzer. (Még azt mondják a kapások.) — 44. Ei der Blitz! In aller Frühe. (PETŐFI Sándor: Szomjas ember tünődése.) — 45. Fort Rösslein, fort. — 46. Frau Wirthin, mein Engel. (PETŐFI Sándor: Hortobágyi kocsmárosné.) — 47. Halt Kutscher an. — 48. Hinterm Dorfe. (PETŐFI Sándor: Falu végén kurta kocsmá.) — 49. In den Pfuhl will ich versinken. — 50. Junker, aufgeblasen. — 51. Leicht ist Liebe hegen. — 52. Mein Mantel. — 53. Vom Untergespan. (Az alispán kalapomhoz rózsát tett.) — 54. Wein ist gut. (DÓCZI Lajos: Jó a bor.) — 55. Wirr ist's mir im Kopf. (CZUCZOR Gergely: A boros vándor.) — 56. Wo Flöten tönen. — 57. Wo Gras im Hofe wuchert. (Pázsitos udvaron lakik a szegénység.) — 58. Zu grunde geh' die ganze Welt. (Hadd muljon ez a világ.) — 59. He, Zigeuner. — 60. Abend wird es. — 61. Auf der Heide bin ich geboren. (PETŐFI Sándor: Pusztán születtem.) — 62. Das schönste Leben. — 63. Der Hirt bin ich. (Én vagyok a petri gulyás.) — 64. Ein Rosshirt war mein Vater. — 65. Nach Tarnóza. (Elszegődtem Tarnócára bojtárnak.) — 66. Sommer, Winter. (TOMPA Mihály: Télen, nyáron pusztán az én lakásom.) — 67. Am dünnen Aste. — 68. Einsam und verlassen. — 69. Es ist schon Nacht. — 70. In der Halde grünem Walde. — 71. Mein Leben ist voll Sorg' und Plag'. — 72. Siehst du ein leidend Angesicht. — 73. Tauperlen zittern. (BORÚTH Elemér: Harmat csillog.) — 74. Wegen sechzig Gulden. (Megöltek egy legényt.) — 75. Wie lieblich die Glocken. — 76. Beim Nachbar. — 77. Der Hausherr kommt nach Hause. — 78. Die Ehe ist ein arges Ding. — 79. Es war einmal ein armer Mann. — 80. Im nahegelegnen Städtchen. — 81. Nüsse nur geknackt. (A dió is törve jó.) — 82. Sie zählte kaum noch sechzehn Jahre. — 83. Weib, du sollst den Gatten. — 84. Zahllos sind die Disteln. — Összesen 260 költemény igen szabad verses fordítása. Fölismerésüket az is nehezíti, hogy a műdalok szerzőinek neve el van hallgatva. — Jelzete: P. o. hung. 1120 f.

#### GRAIL ELISE: Blüten der ungarischen Dichtkunst.

619. Blüten der ungarischen Dichtkunst. Eine, auch zum Vortrag geeignete Auswahl der schönsten ungarischen Gedichte, mit einer Übersicht der ungarischen Litteratur. Von Elise Grail (Jordan) Budapest, (1890). Verlag und Redaktion der «Havi Füzetek».

8-r. 204, IV 1. Ny. Karl Müller u. o. Tartalom: Vorwort. I. VÖRÖSMARTY: Aufruf. (Szózat.) Ford.: KERTBENY. — 2. PETŐFI: Patriotienlied. (Honfi dal.)

- Ford.: FARKAS. — 3. ARANY: Des Sängers Gram. (A dalnok búja.) Ford.: SPÓNER. — 4. PETŐFI: In der Heimat. (Hazámban.) — 5. U. a. Aus der Ferne. (Távolból.) Ford.: FARKAS. — 6. GYULAI: Ich möchte mein Blümchen dich nennen. (Virágnak mondanálak.) Ford.: LITTRÖW. — 7. GYÖRY: Armes Julchen. (A szegény Juli vasárnapja.) Ford.: HAËK. — 8. PETŐFI: Im Herbst. (Ítt van az ősz, itt van újra.) Ford.: MELAS. — 9. TOMPA: Die Laute. (A lant. [?]) Ford.: STEINACKER. — 10. EÖTVÖS: König und Sänger. (Dalnok és király.) Ford.: FELDMANN. — 11. PETŐFI: Daheim. (Szülőföldemen.) Ford.: FARKAS. — 12. U. a. Liebe Gäste. (Kedves vendégek.) Ford.: KOLBENHEYER. — 13. VÖRÖSMARTY: Der alte Zigeuner. (A vén cigány.) Ford.: DÓCZY. — 14. PETŐFI: Ich liebe dich. (Szeretlek, kedvesem!) Ford.: FARKAS. — 15. EÖTVÖS: Das erfrorene Kind. (A megfagyott gyermek.) Ford.: STEINACKER. — 16. PETŐFI: Ich träumte. (Álmodtam szépet, gyönyörűt.) Ford.: NEUGEBAUER. — 17. U. a. Der Wahnsinnige. (Az őrült.) Ford.: GOLDSCHMIDT. — 18. SZÁSZ K.: Die ungarische Musik. (A magyar zene.) Ford.: STEINACKER. — 19. PETŐFI: Meister Ambrus. (Ambrus gazda.) Ford.: NEUGEBAUER. — 20. ARANY: Bienentomanze. (A méh románca.) Ford.: SPÓNER. — 21. U. a. Frau Rozgonyi. (R—né.) Ford.: u. a. — 22. KISS J.: Fräulein Adelgunde. (Ágota kisasszony.) Ford.: NEUGEBAUER. — 23. U. a. Judith Simon (S. J.) Ford.: u. a. — 24. GARAY: Der schwarze Hund. (A fekete kutya.) Ford.: MACHIK. — 25. VÖRÖSMARTY: An eine Sinnende. (A merengőhöz.) Ford.: KERTBENY. — 26. ARANY: Der Knabe und der Regenbogen. (A gyermek és a szivárvány.) Ford.: PONGRÁCZ gróf. — 27. U. a. An meinen Sohn. (Fiamhoz.) Ford.: SPÓNER. — 28. U. a. Frau Agnes. (Ágnes asszony.) Ford.: u. a. — 29. U. a. Szondy's zwei Pagen. (Szondy két apródja.) Ford.: u. a. — 30. KISFALUDY: Der gekränkte Gatte. (A bánkodó férj.) Ford.: LEO. — 31. PETŐFI: Es trägt der Baum an tausend Kirschen schwer. (Ezrivel terem a fán a meggy.) Ford.: NEUGEBAUER. — 32. U. a. Niemand hat es noch verwehrt. (A virágnak megiltani nem lehet...) Ford.: SPÓNER. — 33. U. a. Sel'ge Nacht. (Boldog éjjel...) Ford.: NEUGEBAUER. — 34. U. a. Nimmer schau' ich. (Nem nézek én, minék néznék az égre?) Ford.: FARKAS. — 35. U. a. In die Küche trat ich. (Befordultam a konyhára.) Ford.: STEINACKER. — 36. U. a. Der Vogel schwang sich. (Reszket a bokor, mert...) Ford.: MELAS. — 37. KISS: Die Herrin von Gedő. (Gedővár asszonya.) Ford.: NEUGEBAUER. — 38. U. a. Szomor Dani. Ford.: u. a. — 39. PETŐFI: Ende September. (Szeptember végén.) Ford.: NEUGEBAUER. — 40. U. a. Wie soll ich dich nennen. (Minék nevezzetek...) Ford.: AIGNER. — 41. TOMPA: An den Storch. (A golyához.) Ford.: STEINACKER. — 42. PETŐFI: Vom Vaterlande. (A hazáról.) Ford.: FARKAS. — 43. U. a. Die Ruinen der Csárda. (A csárda romjai.) Ford.: NEUGEBAUER. — 44. U. a. Grübelei eines Durstigen. (Szomjas ember tündése.) Ford.: u. a. — 45. U. a. Beim Trinken. (Ívás közben.) Ford.: FARKAS. — 46. ENDRŐDY: Haide. Ford.: SPÓNER. — 47. ARANY: Das Mädchen von Erlau. (Az egri leány.) Ford.: SPÓNER. — 48. U. a. Ritter Bor. (B. vitéz.) Ford.: ? — 49. KISS: Arme Sünderin. (Rab asszony.) Ford.: NEUGEBAUER. — 50. U. a. Der Kuss. (A csók.) Ford.: u. a. — 51. PETŐFI: Der letzte Almosen. (Az

utósó alamizsna.) Ford.: u. a. — 52. VÖRÖSMARTY: Schön Ilonka. (Szép I.) Ford.: DUX. — 53. ARANY: Die Waleser Barden. (A walesi bárdok.) Ford.: SPÓNER. — 54. PETŐFI: Schlachtlied. (Csatadal.) Ford.: MELAS. — 55. KÖLCSEY: Hymne. (Hymnus.) Ford.: STEINACKER. — Eine kurze Übersicht der ungarischen Literatur. — Verses fordítások. Jelzete: P. o. hung. 716 f.

619a. Blüten der ungarischen Dichtkunst. Eine Auswahl schönster ungarischer Gedichte, mit einer Übersicht der ungarischen Litteratur. Von Elise Grail (Torday) Berlin. Verlag von Karl Siegismund.

8-r. 204, IV 1. Ny. u. a. Címlap hijján teljeseen azonos a 619. sz. a. leirt példánnyal. — Jelzete: P. o. hung. 716g.

GREGUSS M[ichael] A[ugust]: Ungarische Volkslieder.

620. Ungarische Volkslieder. Übersetzt und eingeleitet von M. A. Greguss. Leipzig. Verlag von Georg Wigand. 1846.

16-r. 100, 2. l. Ny. Breitkopf und Härtel u. o. Tartalom: Vorbemerkungen. — I. *Schämperlieder*. 1. An den Strand der Theiss gelandet steht ein Boot. (Tisza partján van egy hajó kikötve.) — 2. Ich trank Wein, ich komm' vom Schmause. (Bort ittam én, boros vagyok.) — 3. Nahn sechs schöne, schwarze Rosse ohne Kauf. (Tegnap loptam szép fekete hat lovat.) — 4. Noch hab' ich kein Weib, doch — 's wird schon sein. (Nincs még feleségem... de majd lesz.) — 5. In die Ferne, in die Ferne muss ich gehen. (El kell menni, el kell menni messzire.) — 6. Wald, o Wald, wie hoch doch bist du! (Erdő, erdő, de magas vagy!) — 7. Schönes Mädchen, komm vors Haus. (Édes babám jere ki.) — 8. Ich weiss nicht, in tausend Aehren. (Búzárt arattam kereszthe.) — 9. Donau brauset voll und laut. (A Dunában sok a víz.) — 10. Wer kein Liebchen hat zu Haus. (A kinek nincs szeretője.) — 11. Ich, ich bin der Hirt von Petri. (Én vagyok a petri gulyás.) — 12. Herbstes Regen fällt so schwer. (Őszi harmat, hideg eső.) — 13. Ohne Kummer sterbe ich. (Ha meghalok se bánom.) — 14. Ohne Flamme brennt kein Licht. (Úgy ég a láng, ha lobog.) — 15. Nimmer trink' ich Wein, mich hält mein Schwur. (Nem iszom bort, fogadásom tiltja.) — 16. Süß'res gibts als Honig nichts. (Nincs édesebb, mint a méz.) — II. *Längere Volkslieder*. 1. Eingezwängt bin ich in Bande. (Úgy meg vagyok határozva.) — 2. Fischer bin ich in der Ebne weitem Kreis. (BERNÁTH G.: Az Alföldön halászegény vagyok én.) — 3. Mäikäfer! kleines, gelbes Vöglein. (Cserebogár, sárga cserebogár.) — 4. Liebchen, sag, warum die Lippen dir so rot. (Mondsza, rózsám, mért oly piros az ajkad.) — 5. Mehr noch liebe ich dich. (Szeretlek, galambom.) — 6. Werber tanzen, singen, rathen. (A faluban muzsikálnak.) — 7. Was für eine Schenke mag das sein? (Micsoda csárda ez?... ) — 8. Wie du stolz bist, kleine, braune Dirne! (Barna kis lány, be tartod magadat!) — 9. Mir fehlt nichts, nur über Armut... (Nincsen nekem semmi bajom.) — 10. O Wien, von Westen gegen Osten schreit. (Bécs városa, nyugatról keletre.) — 11. Der Donau Fluth ist breit. (Széles a Dunavíz.) — 12. Reif bedeckt die weiten Fluren kalt und

nass. (Száraz füre deres harmat hulladoz.) — 13. Bin Husar voll Lustigkeit. (Most élem gyöngvéletem.) — 14. Schatz, mach auf die Türe doch! (Nyisd ki, rózsám, az ajtót.) — 15. Wirtin! keinen Tropfen Wein mehr trinke ich. (Korcsmárosné, már én több bort nem iszom.) — 16. Auf den Weinberg thät ich gehen. (Kimentem én a szőlőre.) — 17. Hinterm Dorf steht eine Mühle. (Falu mögött van egy malom.) — 18. Röschen, geh' nicht auf die Wiese. (Ne menj, rózsám, a tarlóra.) — 19. Wirtin, schnell! das Licht geht aus! (Korcsmárosné, gyújts világot!) — 20. Schön ist mein Lieb, bei meinem Leben! (Szép a rózsám, ki tagadja?) — 21. Hei, Zigeuner! Noch ein Tänzchen! (Még egy nótát, hej cigányok!) — 22. Weiter zieht der Storch, und weiter! (Gólya, gólya, de messze mégy!) — 23. Glücklich woll'n mich die bedünken. (Duna, Duna, széles Duna.) — 24. Als im Dorfe Werber waren. (Verbuváltak falu végén.) — 25. Meine Liebste ist so schön. (Oly szép az én szeretőm.) — III. *Volkslieder von bekannten Verfassern.* I. CZUCZOR: Überm Bache spielt der Wind. (Szél fúj a patak vizén.) — 2. U. a. Liebe ist ein kleines Bienchen. (A szerelem kis méhecske.) — 3. CSOKONAI: Lustig leb' ich in der Welt. (Vígán élem világom.) — 4. DÖBRENTAI: Mutter! weintest wol vor Jahren. (Sírtál, anyám, egykor értem.) — 5. ERDÉLYI: Erfahren hab' ichs wohl genug. (Tudok én olyat eleget.) — 6. U. a. Gerne wollt' zum Heer ich rücken. (Elmennék én katonának.) — 7. U. a. Ungarmädchen ist mein Liebchen. (Magyar leány az én rózsám.) — 8. GÁL: Auf Hortobagys Haide stürmt der Wind. (Hortobágyi pusztán fúj a szél.) — 9. KISFALUDY (K.): Als die Knospe brach hervor. (A bimbóbul virág lesz.) — 10. U. a. Könn't ein frischer Bach ich werden. (Ha én tiszta patak volnék.) — 11. U. a. Weithin glänzt des Sees Welle. (Messze fénylik a Balaton.) — 12. VITKOVICS: Wol ist die Pappel hoch... (Magas a jegenye...) — 13. U. a. Viele Gäns' auf Wiesen grün. (Zöld a mező, sok a lúd.) — 14. VÖRÖSMARTY: Hier in unserm Dorfe. (Itus panasza.) — 15. U. a. Ein Klapperstorch kommt für und für. (Pusztá csárda.) — 16. U. a. Aufwärts steigt im Wein die Perle für und für. (Főti dal, első fele.) — Verses fordítások. — Jelzete: P. o. hung. 718g.

### HAEK D.: Ungarische Lyriker.

621. *Ungarische Lyriker von Alex. Kisfaludy bis zur Gegenwart, nebst biographischen Anmerkungen und einer Skizze des magyarischen Schriftentums* von D. Haek. Halle a. S. Druck und Verlag von Otto Hendel. E. n.

8-r. Címkép, XXXIV, 150 l. (Bibliothek der Gesamtlitteratur des In- und Auslandes No. 193—195.) Tartalom: Vorwort. — Das magyarische Schriftentum. — 1—5. Alexander KISFALUDY: Aus Himfy: 1. Dich erschau' ich in dem hellen. (Téged látlak az egeknek.) — 2. Wie der Hirsch, vom Pfeil getroffen. (Mint a szarvas, kit megére.) — 3. Rasche Mäher auf den Wiesen. (A bereknek gyors kaszási. MAILÁTH ford.) — 4. Kleiner Bach, der sich den Weichen. (A havasnak oldalában. STEINACKER ford.) — 5. Sieh doch diese Knospenrose. (Nézd e rózsát bimbójában.) — 6. Joseph RAJNIS: Der Bettler dem Reichen. (Egy koldus beszél egy gazdag emberrel.) — 7. David

- SZABÓ: Leben, Tod. (Élet, halál.) — 8. Blinde Liebe. (Vak szerelem.) — 9. Michael CSOKONAI: An Lila. (Lillához.) — 10. Thales. — 11. Franz KAZINCZY: In ein Album. (Egy más emlékkönyvbe.) — 12. Vor Canovas Psyche. (Canova Psychéjére a lepével.) — 13. Leicht und schwer. (Nehéz és könnyű.) — 14. Nikolaus RÉVAI: Ob froh, ob trübe mein Gemüt. (?) — 15. Georg BESSENYEI: Bruchstück. (Töredék.) — 16. Adam BARCSAI: An Orczis Grab. (Orczi sírján.) — 17. Adam HORVÁTH: Soll ich mir den Kopf zerbrechen? (Vidulás.) — 18. Benedikt VIRÁG: Der gefangene Vogel. (A kalitkába zárt madárról.) Rövidítve. — 19. Daniel BERZSENYI: Die Tänze. (A táncok.) — 20. Michael VITKOVICS: An Ceni. (*sic!*) (Cencihez. Nap, ha lealkonyodik...) — 21. Hirtenbursche. (Füredi pásztor dala. L. DRAUT nyomán.) — 22—26. Karl KISFALUDY: Volkslieder: 1. Meiner Heimat schöne Gauen. (Szülőföldem szép határa.) — 2. Weithin glänzt der Balaton. (Messze fénylik a Balaton. G. STEINACKER nyomán.) — 3. Ist auch arm mein Liebster... (Az én kincsem noha szegény.) — 4. Des Auges Macht. (Szem hatalma.) — 5. Der bekümmerte Mann. (A bánkodó férj.) — 27. Franz KÖLCSEY: Mahnung. (Intés.) — 28. Hymne. (Himnusz. G. STEINACKER nyomán.) — 29. Gabriel DÖBRENTÉY (*sic!*): Wahre Grösse. (Csak az nagy...) — 30. Alois SZENTMIKLÓSSY: Schicksal. (A sorson nyerhető diadalom.) — 31. Die Freude. (Az öröm.) — 32. Joseph BAJZA: Apotheose. (Apotheozis. G. STEINACKER ford.) — 33. Mädchenklage. (Lányka gyötrelme.) — 34. Trinklied. (Borének.) — 35. Paul SZEMERE: Des Echos Stimme. (Echo. Georg TRETTER ford.) — 36. Franz CSÁSZÁR: An mein Weib. (Mídon utószor. Joseph STEINBACH ford.) — 37. Johann KIS: Meiner Braut. (Az eljegyzetthez. G. STEINACKER ford.) — 38. Emerich NAGY: Letztes Lied. (Hattyúdál. G. STEINACKER ford.) — 39. Alexander VACHOTT: Held Balázs. (Balázs vitéz. A. v. d. HAIDE nyomán.) — 40. Bitte. (Esdeklés. Joseph STEINBACH ford.) — 41. Gregor CZUCZOR: Johann Hunyady. (Hunyadi. G. STEINACKER ford.) — 42. Der Himmel purpurn loht... (Kis leány.) — 43. Johann GARAY: Der Abschiedler. (Az obsitos. G. STEINACKER ford.) — 44. Dein Haus' verlassen, einsam... (Az égő ház.) — 45. Michael VÖRÖSMARTY: Aufruf. (Szózat. G. STEINACKER ford.) — 46. Des Mädchens Klage. (A kis leány baja.) — 47. Feuer und Wasser. (Tűz és víz.) — 48. Scherz und Ernst. (Tréfa és való.) — 49. Freie Presse. (Szabad sajtó.) — 50. Fóter Lied. (Fóti dal.) — 51. Alexander PETŐFI: Ende September. (Szeptember végén.) — 52. Heute, heute jährt der Tag... (Ma egy éve...) — 53. Die Schneebahn ist glatt... (Sikos a hó, szalad a szán...) — 54. Reif ist schon die Ähre... (Érik a gabona...) — 55. Im Kampf. (Csatában.) — 56. Kriegslied. (Csatadal.) — 57. Vergeblich. (Füstbe ment terv.) — 58. Bei einer Augenkrankheit. (Szemfájásomkor.) — 59. Immer, immer nur das arme Mädchen sann. (Nem tesz föl a lány magában egyebet.) — 60. Das Herz. (Mégfagy a szív, ha nem szeret...) — 61. In ein Album. (K. kisasszony emlékkönyvébe.) — 62. Leben und Tod. (Élet, halál.) — 63. Auf dem Esel sitzt der Hirt. (Megy a juhász számaron.) — 64. Hoffnung. (Remény.) — 65. In die Küche trat ich ein... (Befordultam a konyhára.) — 66. Der Wahnsinnige. (Az örült.) — 67. Der Strauch zum Sturm. (A bokor a vihar-

hoz.) — 68. Mutter Erde kosetändelt. (Játszik öreg földünk.) — 69. Meine schlechten Verse. (Rossz verseimről.) — 70. Muhme Rose. (Sári néni.) — 71. Bist du ein Mann... (Ha férfi vagy, légy férfi...) — 72. Geschaffen, als Sternlein... (Hozzám jöss-e?) — 73. Johann ARÁNY: Im Herbste. (Összel.) — 74. Bei der Kondoroser Schenke. (Kondorosi csárda mellett.) — 75. Der ung'rische Michel. (Magyar Misi. C. M. KERTBENY nyomán.) — 76. Das Bahrgericht. (A tetemrehívás. Ladislaus NEUGEBAUER ford.) — 77. Friedrich KERÉNYI: Das Leben braust... (Az élet zúg... G. STEINACKER ford.) — 78. Brausend fegt... (Zúg a fenyves...) — 79. Glockenklang. (Harangszónál.) — 80. Michael TOMPA: Herbstlied. (Őszi képek II. A. v. d. HAIDE ford.) — 81. Zum Jahreswechsel. (Uj Simeon.) — 82. An den Storch. (A golyához. G. STEINACKER ford.) — 83. Andreas PAPP: An ein junges Mädchen. (Egy fiatal leánynak. G. STEINACKER ford.) — 84. Paul BOZSAY (*sic!*): Ständchen. (Álltam ablakod alatt... Jos. STEINBACH ford.) — 85. Therese FERENCZY: Sonne bin ich nicht... (Nem vagyok én nap.) — 86. Pauline SZÁSZ: Auf dem Krankenbette. (Kórágyon. G. STEINACKER ford.) — 87. August GREGUSS: Und immer schau' ich... (Kedves halott IV. r. G. STEINACKER ford.) — 88. Regel. (Villankák XI. sz.) — 89. Freude und Schmerz. (Öröm és fájdalom.) — 90. Andreas FÁY: Einem Patrioten. (A tántoríthatatlan hazafi.) — 91. Franz MENTOVICH: Das Leben. (Az élet.) — 92. Karl SZÁSZ: Ungarische Musik. (A magyar zene.) — 93. Erinnerung. (A kis Ilonka emlékezetéből.) — 94. «Der Traum ein Leben». (Az álom élet. L. NEUGEBAUER ford.) — 95. Paul JÁMBOR: Mutter und Kind. (? HAIDE nyomán.) — 96. Lorenz TÓTH: Im Bergwerk. (Bányában. G. STEINACKER ford.) — 97. Moriz JÓKAI: Mehreren ungarischen Magnaten ins Album. (Igen sok magyar úr emlékkönyvébe. G. STEINACKER ford.) — 98. Johann ERDÉLYI: Frühlingslieder. (Tavaszi dalok Adolf v. d. HAIDE ford.) — 99. Anton SUJÁNSZKY: Mutter und Kind. (Anya és gyermek [?] C. M. KERTBENY ford.) — 100. Joseph GÁL: Volkslieder: 1. Was raucht in der Flur... (Mi füstölög ott a síkon, távolba.) — 2. Auf der Hortobágyer Heide bläst der Wind. (Hortobágyi pusztán fú a szél. C. M. KERTBENY ford.) — 101. Nikolaus SZEMERE: Der alte Poet. (?) — 102. Paul GYULAI: Nur noch einmal... (Szeretnélek még egyszer látni...) — 103. Herr Kapitän! (Hadnagy uram!) — 104. Auf der Margaretens-Insel. (A Margitszigeten. Lad. NEUGEBAUER ford.) — 105. Joseph EÖTVÖS: Das erfrorene Kind. (A megfagyott gyermek. G. STEINACKER ford.) — 106. Julius SÁROSI (*sic!*): Ich liebe sie... (Tavaszcím.) — 107. Emerich MADÁCH: Herbstgefühl. (Őszi érzés. G. STEINACKER ford.) — 108. Koloman LISZNAY (*sic!*): Frühling. ([?] C. M. KERTBENY ford.) — 109. Ammenlied. (Palócdalok. I. C. M. KERTBENY ford.) — 110. Koloman TÓTH: Die blasse Frau. (Sápadt asszony. G. STEINACKER ford.) — 111. Nicht neide... (Ne irigyeld...) — 112. Entsagen. (Lemondani.) — 113. Karl BÉRCZY: Welche Blume. (Hervadott virág vagyok...) — 114. Samuel NYILAS: Mein ist das Lied. (Enyém a dal. G. STEINACKER ford.) — 115. Johann ZSUTAI (*sic!*): Nacht. (Éj?) Rövidtve. — 116. Berthold ORMÓDI: Komm her, Zigeuner. (? L. NEUGEBAUER ford.) — 118. Kaspar BERNÁTH: Der Fischerbursch an der Theisz. (Az Alföldön halászlegény

vagyok én. G. STEINACKER ford.) — 119. Gustav CSENGEY: Zum ersten Male. (Eszter.) — 120. Wilhelm GYÖRI (*sic!*): Armes Julchen. (?) — 121. Johann VAJDA: Bleibe heiter. (Szerelem átka. XVII.)<sup>1</sup> — 122. Abschied. (Bucsu.) — 123. Nach zwanzig Jahren. (Húsz év múlva.) — 124. Armer alter Bettler. (Szerelem átka. XX.)<sup>2</sup> — 125. Joseph LÉVAY: Ja wir waren... (Nem találunk... G. W. HENNING nyomán.) — 126. Die Hochzeit. (Lakodalom.) — 127. Kann trotz aller Mühe... (Felejteti. Max FARKAS ford.) — 128. Flora MAJTHÉNYI: Lieb's so sehr... (Úgy szeretlek. G. STEINACKER ford.) — 129. Ignaz BARNA: Volkslied. (Népdal. KERTBENY nyomán.) — 130. Gustav LAUKA: Gestorben bist du. (Meghaltál. G. STEINACKER ford.) — 131. Ladislaus LOSONCZY: Der alte Zimbelschläger... (A vén cimbalmos. STEINACKER nyomán.) — 132. Karl SÜKEI: Hörst du drauss'... (?) — 133. Ignaz RISKÓ: Begegnung. (Találkozás. Jos. STEINBACH ford.) — 134. Karl BEREZC: Spiel' Zigeuner, nicht... (Ne húzd, cigány. G. STEINACKER ford.) — 135. Herbstrosen. (Ősi rózsák. Joseph STEINBACH ford.) — 136. Ladislaus SZELESTEY: Antwort im Gefängniss. (Egy rab álmai. G. STEINACKER ford.) — 137. Karl SAMARJAI: Mein Liebchen. (Szeretõm hütlen. KERTBENY fordításának felhasználásával.) — 138. Joseph VIDA: Mutterschmerz. (Anyai fájdalom? G. STEINACKER ford.) — 139. Zoltán BALOGH: Judenfrau, holla!... (Zsidóasszony, korcsmárosné... G. STEINACKER ford.) — 140. Joseph ZALÁR: Herbstrose. (Ősi rózsák. G. STEINACKER ford.) — 141. Joseph KOMÓCSY: An eines Mädchens Bahre. (Egy leányka ravatalánál.) — 142. Victor DALMADY: An ein Kind. (Kis gyermekhez. G. STEINACKER ford.) — 143. Ladislaus TORKOS: Glücklich. (Boldog...) — 144. Liebchen komm... (Jõj ki kedves.) — 145. Ludwig TOLNAI: Im Garten. (Kertben. G. STEINACKER ford.) — 146. Joseph KISS: Nätherin Lied. (Varróleány dala.) — 147. Frau Judith. (Simon Judith. L. NEUGEBAUER ford.) — 148. Gegen den Strom. (Ár ellen. L. NEUGEBAUER ford.) — 149. Der Kuss. (A csók.) — 150. Elegie des Zigeuner Vajda. (A cigányvajda elegiája. Joseph STEINBACH ford.) — 151. Joseph CSUKÁSSI: Du gabst mir... (?) — 152. Geiza UDVARDY: In der Nacht. (?) — 153. Aladár BENEDEK: Antwort. (Válasz? Rövidítve.) — 154. Béla SZÁSZ: Dank. (?) G. STEINACKER ford.) — 155. Johanna WOHL: Schlummerlied. (Bölcsõdal.) — 156. Alexander ENDRÖDI: Haide. (Lad-NEUGEBAUER ford.) — 157. Emil ÁBRÁNYI: Nur fort. (?) — 158. Väterlicher Rat. (Apai tanács?) — 159. Ludwig BARTÓK: So lang' das... (?) — 160. Noch einmal... (?) — 161. Unter dem Regenschirm. (Esernyõ alatt.) — 162. Zigeunermädchen. (?) — 163. Geiza ZICHY: Heut nachts... (Egy asszony halt meg...) — 164. Andreas SZABÓ: Der Tod. (A halál?) — 165. Gerhard SZÁSZ: Und noch einmal fühlen wir das Glück... (És még egyszer...) — 166. Emerich GÁSPÁR: Im Ahnensaale. (Dal az õsökõl. G. STEINACKER ford.) — 167. Julius REVICZKY: Ach, als ich noch... (Mikor még sírni tudtam.) — 168. Geiza KACZIÁNY: Ein Türkengrab in Maglaj. (A költõ saját fordításának felhasználásával.) — *Volkslieder*: 169. Maikäfer, goldnes Maikäferlein. (Cserebogár, sárga cserebogár.) — 170. Ach, ich bin im harten Zwange. (Úgy meg

<sup>1</sup> A *Költemények* 1858. kiadása szerint.

<sup>2</sup> U. o.

vagyok határozva.) — 171. Ich wandre, ich wandre hinaus in die Welt. (Elmegyek, elmegyek, messze földre megyek.) — 172. Wald, o Wald, wie hoch bist du. (Erdő, erdő, de magas vagy.) — 173. Wie trübe ist das Wetter. (Szomorú az idő?) — 174. Gott und Menschen sind dagegen. (?) — 175. Stoppeln einzuheimsen. (?) — 176. Vom Herbst die Blumen sind. (Hull a levél a virágról. PETŐFI-től.) — 177. Lass mein Rösslein, satteln dich geschwind. (?) — 178. Sonntag, ja da trink' ich Wein. (Vasárnap bort iszom.) — 179. Ging zur Eh' nach fernem Land. (Messze jártam házasodni.) — 180. Ludwig Kossuth liess vermelden. (Kossuth Lajos azt izente.) — 181. Frau Wirtin Wein her, Wein. (Hozz bort korcsmárosné. ERDÉLYI II. 419. sz.) — 182. Nicht vergebens ist das Klaffen. (Kis kutya, nagy kutya.) — 183. Einen prügl' ich heute. (Megverek valakit.) — 184. Öfter hab' ich deinetwegen. (?) — 185. Fliege Vöglein, flieg zu Liebchens Fensterlein. (?) — 186. Hör' Töchterchen, lass dich bezeiten warnen. (Szépen ragyog a hajnali csillag. ERDÉLYI III. 115. sz. 5—6. szak.) — 187. Gebe Gott doch jedem jedes Gut. (Adjon Isten minden jót. Két első versszakja.) — 188. Székler Volkslied. Wie lieblich die Glocken von Torja... (Jaj de szépen harangoznak Torjába.) — Verses fordítások. — Jelzete: L. eleg. 260 e.

[HANDMANN ADOLF]: Pannoniens Dichterheim.

622. Pannoniens Dichterheim. Eine Auswahl der schönsten magyarischen Gedichte in deutscher Übersetzung von Adolf von der Haide. Mit einer Tertillustration von Carl Fröschl. Stuttgart. Verlag von Richter & Kappeler. 1879.

8-r. (2), X, 347, 3 l. Cimkép. Nyomtatta C. Hoffmann u. o. — Tartalom: 1. Im Zaubergarten der Natur. 1—2. Johann GARAY: Der Plattensee. (A Balaton. 1. és 10.) — 3. Nicolaus RÉVAI: An die Natur. — 4. J. GARAY: Frühlingsahnung. (Tavaszi dal.) — 5. Alexander PETŐFI: Wirf den Pelz ab. (Tedd le, bojtár, a subádat.) — 6. Emerich SZABÓ: Am Bache (?) — 7—8. Johann ERDÉLYI: Frühlingslieder. (Tavaszi dalok.) — 9. Hiador [JÁMBOR Pál]: Der Vogel. (A madár.) — 10. Michael TOMPA: Im Frühjahr. (Tavaszkor.) — 10. bis Josef BAJZA: Abendroth. (Esthajnal.) — 11. U. a. Gute Nacht. (Jó éjszakát.) — 12. Andreas PAPP (sic !): Nachtlied. (Éji dal.) — 13. Benedikt VIRÁG: Aurora. — 14. Daniel BERZSENYI: Keszthely. — 15. Johann GARAY: Das Farbenspiel des Plattensees. (A Balaton. 6.) — 16. U. a. Am Füreder Brunnen. (A füredi kút.) — 17. U. a. Tihany. — 18. A. PETŐFI: Das Tief-land. (Az alföld.) — 19. Paul GYULAI: Auf Széklererde. (Erdély.) — 20. A. PETŐFI: Die Wolken. (A felhők.) — 21. M. TOMPA: Der Muttervogel an seine Jungen. (A madár fiaihoz.) — 22. Franz KÖLCSEY: Blau Veilchen. (Hév nap-tól...) — 23. Karl KISFALUDY: Abendlandschaft. (Alkonyi dal.) — 24. Karl SZÁSZ: Nachtigallensang. (Fülemiledal.) — 25. F. KÖLCSEY: Huszt. — 26. A. PETŐFI: Die Ruinen der Tscharda. (A csárda romjai.) — 27. J. BAJZA: Herbstlied. (Őszi dal.) — 28—29. M. TOMPA: Herbstlieder. (Őszi képek. 2. és 7.) — 30. A. PETŐFI: Die Haide im Winter. (A puszta télen.) — 31. Johann

ARANY: Im Winter. (Télben.) — II. In der Liebe Höll' und Paradiese. 32. Alexander KSFALUDY: Ist es oder ist's nicht Liebe? (Kesergő szerelem: Szerelem-e az avagy nem?) — 33. J. ERDÉLYI: Des Mägdleins Lied. (Kis lány dala.) — 34. Michael VÖRÖSMARTY: Des Mädchens Leid. (A kis leány baja.) — 35. Josef SZÉKELY: Bin durch's Tiefland. (Az alföldön.) — 36. A. PETŐFI: Unter dem Akazienbaume. (Zöld leveles fejér.) — 37. F. KÖLCSEY: Platzregen. (Zápor.) — 38. Friedrich KERÉNYI: In der Laube. (Lugasban.) — 39. Koloman LISZNYAI: Liebesbrief. (Szerelmes levél.) — 40. Franz MENTOVICH: Theilung. (Osztozás.) — 41. A. PETŐFI: Wollte gern ein Strom sein. (Lennék én folyóvíz.) — 42. Koloman TÓTH: Deines Purpurmündchens. (Pitokis szád.) — 43. K. KISFALUDY: Weithin erglänzt. (Messe fénylik a Bafaton.) — 44. M. VÖRÖSMARTY: Der harrende Jüngling. (A váró ifjú.) — 45. Karl SÜKEI: Die Akazienblüthe trinket. (Az ákácfa virága.) — 46. K. TÓTH: Würde meiner stillen Thränen. (Hogyha titkolt.) — 47. A. KISFALUDY: Weinen sah ich... (Kesergő szerelem: Láttam ötet siránkozni.) — 48. U. a. Tönen hört' ich... (U. a. Hallottam én szép szavának.) — 49. A. PETŐFI: Wie riesig diese Welt. (Ez a világ amilyen nagy.) — 50. J. ERDÉLYI: Wenn neu der Lenz. (Tavaszi vidulása.) — 51. A. KISFALUDY: Tage kommen... (Kesergő szerelem: Napok mennek...) — 52. A. PETŐFI: Mein Lieben. (Az én szerelmem.) — 53. U. a. Wenn ich nur dich nicht konnte! (Volnék bár...) — 54. Karl BEREZCZ: Fort, fort von hier! (El innen, el.) — 55. F. KÖLCSEY: Der Wanderer. (Vándor.) — 56. Josef LÉVAY: Die Hochzeit. (Lakodalom.) — 57. U. a. Hoch am Himmel. (Fenn van a nap.) — 58. P. GYULAI: Rück Erinnerung. (Emlék.) — 59. J. LÉVAY: Liebesgedächtnis. (Szerelem emléke.) — 60. SZENTIVÁNYI: Erinnerung. (A visszaemlékező.) — 61. P. GYULAI: Phantasic. (Ábránd.) — 62. A. KISFALUDY: Anders ist... (Boldog szerelem: Más a világ ábrázatja.) — 63. M. TOMPA: Ich legte meinem Schecken. (Békót tettem.) — 64. U. a. Muss Sommer, Winter... (Télen-nyáron.) — 65. A. PETŐFI: Hej es regnet, regnet. (Esik, esik, esik.) — 66. Michael CSOKONAI: Thales. — 67. A. KISFALUDY: Auf der Berge duftgen Wiesen... (Boldog szerelem: A bereknek gyors kaszási...) — 68. M. CSOKONAI: Die Erdbeere. (A szamóca.) — 69. A. PETŐFI: Drei Vögel. (Három madár.) — 70. P. GYULAI: Würd' eine Blum' dich nennen. (Virágnak mondanálak.) — 71. A. PETŐFI: Hundertfach... (Száz alakba öltözik szerelmem.) — 72. Franz VERSEGHY: Die ältere Schönheit. (A korosabb szépség.) — 73. A. PETŐFI: Wanderer der Liebe. (Szerelem vándorai.) — 74. K. KISFALUDY: Hei, ihr lichten Sternelein! (Hej, ti fényes csillagok!) — 75. A. PETŐFI: Glücksel'ge Nacht. (Boldog éjjel.) — 76. A. KISFALUDY: Nach Sonnenuntergang. (Boldog szerelem: Midőn a nap sugarának.) — 77. U. a. Vor'm Rosenhag. (Boldog szerelem: Nézd a rózsát.) — 78. F. MENTOVICH: Wunsch. (Óhajítás.) — 79. K. LISZNYAY: Liebeswächter. (Szerelmevirtasztó.) — 80. F. KÖLCSEY: Welkend bleichet. (Hervadsz...) — 81. J. GARAY: Der Grabensblumen Eine. (Sirvirágok. VIII.) — 82. A. PETŐFI: Du süsse Freude... (Édes öröm, ittalak már.) — III. Im heiligen Hause der Nation: 83. A. PETŐFI: Der Gott der Magyaren. (A magyarok istene.) — 84. J. GARAY: Der Dichter Pannoniens.

(A magyar költő.) — 85. K. SZÁSZ: Ungarische Musik. (Magyar zene.) — 86. J. ERDÉLYI: Nationalbanner. (Nemzeti zászló.) — 87. F. KÖLCSEY: Hymne. (Hymnus.) — 88. J. LÉVAY: O, wie traurig... (Beh szomorú.) — 89. K. KISFALUDY: Der Ackersmann von Rákos. (A rákosi szántó a török alatt.) — 90. A. PETŐFI: Lied eines Patrioten. (Honfidal.) — 91. K. LISZNYAI: An das betrubte Vaterland. (Édes hazám...) — 92. J. GARAY: Meiner Heimat Kummer. (Hazám búja.) — 93. M. VÖRÖSMARTY: Eine verlassene Mutter. (Az elhagyott anya.) — 94. U. a. Das lebende Steinbild. (Az élő szobor.) — 95. K. SZÁSZ: Theu're Knochen. (Drága csontok.) — 96. Johann VAJDA: Die Todtenwächter. (A virrasztók.) — 97. J. BAJZA: Apotheose. (Apotheosis.) — 98. Josef KOMÓCSY: Vor Világos. (Világosvár előtt.) — 99. Josef Bar. EÖTVÖS: Abschied von der Heimat. (Búcsú.) — 100. K. KISFALUDY: In der Fremde. (Távolban.) — 101. Fr. KERÉNYI: Heimweh. (Honvágy.) — 102. A. PETŐFI: Zwei Wanderer. (Két vándor.) — 103. M. VÖRÖSMARTY: Szózat. — 104. Franz CSÁSZÁR: Gesang. (Ének.) — IV. Im Babel des Lebens: 105. J. GARAY: Häusliches Glück. (Házi boldogság.) — 106. P. JÁMBOR: Die Mutter und ihr Kind. (?) — 107. J. GARAY: Ritornell. — 108. J. KRIZA: Der Knabe. (A fiú.) — 109. A. PÁP: An ein junges Mädchen. (Egy fiatal leánynak.) — 110. J. GARAY: Kampfeslaub. (Pályalomb.) — 111. M. TOMPA: Nur zur Geliebten taugt die Magd. (A lány szeretőnek való.) — 112. Fr. VERSEGHY: An Laura. (Laurához.) — 113. Alexander VACHOTT: Wer ist ein Narr? (Ki a bolond.) — 114. K. SZÁSZ: Engel und Teufel. (Angyal és ördög.) — 115. Julius GYÖRFFY: An eine Kokette: (Egy kacérhoz.) — 116. A. PAPP: Eine Heirath in der grossen Welt. (Egy házasság a nagy világban.) — 117. Benedict VIRÁG: An Laura. (Laurához.) — 118. K. TÓTH: Bist zum blassen Weibe worden... (Sápadt asszony.) — 119. RISKÓ [Ignác]: Begegnung. (Találkozás.) — 120. K. TÓTH: Liebe! (A szerelem.) — 121. Rákóczy-Marsch. (R-induló.) — 122. A. PETŐFI: Misera plebs contribuens. (A nép nevében.) — 123. Gregor CZUCZOR: Alarm. (Riadó.) — 124. A. PETŐFI: Schlachtlied. (Csatadal.) — 125. ? Im Bivouac. (?) — 126. ZALÁR [József]: Die Polen und der Honvéd. (?) — 127. K. TÓTH: Die Honvédbrüder. (Huszár-testvérek.) — 128. Paul GYULAI: Schön'rer Tod. (?) — 129. U. a. Der letzte Huszar. (Világosnál.) — 130. A. PETŐFI: Das Lied der Hunde. (A kutyák dala.) — 131. U. a. Das Lied der Wölfe. (A farkasok dala.) — 132. O...: Die beiden Krüppel. (?) — 133. K. TÓTH: Honvédgrab. (Honvédsír.) — 134. P. GYULAI: Meister Paul. (Pál gazda.) — 135. M. TOMPA: Der Enkel. (Csalánok. 1. A vitéz fiú.) — 136. F. KÖLCSEY: Tabakspfeifenlied. (Pipadal.) — 137. M. CSOKONAI: Die neuen Musen. (Barátomhoz.) — 138. M. VÖRÖSMARTY: Foter Weinlied. (Fóti dal.) — 139. A. PETŐFI: Wein, Wein trinke. (Igyunk.) — 140. U. a. Mein Schlund ist eine Mühle. (Az én torkom álló malom.) — 141. Népdal: Vor mir Wein. (?) — 142. J. ARANY: Vor der Kondoroscher Schenke. (Kondorosi csárda mellett.) — 143. Népdal: Betyarenlied. (Hozz bort korcsmárosné. ERDÉLYI II: 419. sz.) — 144. U. a. Sobri's Schenkenlied. (?) — 145. Josef SZULIK: Traurig ist der Ungarweise tönen. (Szomorúan szól a magyar nótá.) — 146. Népdal: Spiel' Zigeuner! — 147. A. PETŐFI: Spielen von Zigeunern lasse.

(A faluban uccahosszat.) — 148. U. a. Am Dorfsend. (Falu végén kurta kocsma.) — 149. Anton SUJÁNSZKY: Mitgeföhl. (Részvét.) — 150. Gabriel DAYKA: Werth der Tugend. (?) — 151. N. RÉVAL: Der Seele Unsterblichkeit. (A lélek halhatatlansága.) — 152. F. VERSEGHY: An den Neid. (Az irigységhez.) — 153. B. VIRÁG: Der Weise. (A bölcsről.) — 154. J. BAJZA: Die entschwundene Jugendzeit. (Az eltűnt ifjúkor.) — 155. J. SZÉKELY: Meine Mutter. (Az én anyám.) — 156. J. LÉVAL: Traum' Schönes nur! (Édes anyám.) — 157. G. DAYKA: Klage. (Kesergés.) — 158. M. VÖRÖSMARTY: Der alte Zigeuner. (A vén cigány.) — 159. A. PETŐFI: Das letzte Almosen. (Az utolsó alamizsna.) — 160. J. Br. EÖTVÖS: Letzter Wille. (Végrendelet.) — 161. K. KISFALUDY: Lebenskampf. (Pislog az éjjeli mécs...) — V. Im immergrünen Hain der Sage: 162. Johann POMPERY: Das Echo auf Tihany. (A tihanyi visszhang.) — 163. M. TOMPA: Vom Ahornbaume. (A jávorfáról.) — 164. Adalbert TÁRKÁNYI: Des Königsjunkers Abenteuer. (A királyfi kalandja.) — 165. J. GARAY: Romanze vom Königssohn. (Románca a királyfőről.) — 166. J. Br. EÖTVÖS: Schloss und Hütte. (Vár és kunyhó.) — 167. J. GARAY: Drei Lieder. (Három dal.) — 168. F. KÖLCSEY: Schön Lenchen. (Szép Lenka.) — 169. J. GARAY: Minna. — 170. P. GYULAI: Banus Gerő. (G. bán.) — 171. J. ARANY: Held Bor. (B. vitéz.) — 172. J. GARAY: Das nächtliche Begräbniss. (Éjjeli temetés.) — 173. Gedeon MINDSZENTHY: Jesus lächelt. (Jézus mosolya.) — 174. Anton PÁJER: Die Sonne und der Mond. (A nap és hold.) — 175. J. GARAY: Sta Regina. (Szt. Regina.) — 176. Gr. CZUCZOR: Der Königsjungfrau Margit Traum. (Szt. Margit álma.) — 177. M. VÖRÖSMARTY: Hedwig. — VI. Am ewig rauschenden Strom der Geschichte: 178. ZALÁR: Vor einem Gemälde. (Egy kép előtt.) — 179. J. GARAY: Der Moses der Magyaren. (A magyarok Mózese.) — 180. M. VÖRÖSMARTY: Kund, der Taucher. (Buvár Kund.) — 181. U. a. Salomon. (Salamon.) — 182. J. ARANY: Klara Zach. (Zách Klára.) — 183. Lazarus GOICS: Königstod. (?) — 184. J. GARAY: Kont. — 185. J. ARANY: Ladislaus V. (V. László.) — 186. Gr. CZUCZOR: Das schönste Lied. (A legszebb ének.) — 187. U. a. Kinizsi. — 188. A. KISFALUDY: Michael Dobozi und sein Weib. (D. Mihály és hitvese.) — 189. J. ARANY: Szondi's Pagenpaar. (Sz. két apródja.) — 190. Alexander VACHOTT: Held Balázs. (B. vitéz.) — 191. K. TÓTH: Losonci's Wittfrau. (L. özvegye.) — 192. U. a. Sebastian Tinódi. (T. Sebestyén.) — 193. F. KÖLCSEY: Zrinyi's Gesang. (Z. dala.) — 194. K. LISZNYAI: Zrinyi's Tochter. (Z. leánya.) — 195. J. GARAY: Balassa. — 196. F. KÖLCSEY: Maria Theresia. — 197. J. LÉVAL: Mikes. — 198. J. SZÉKÁCS: Széchenyi. — 199. A. PETŐFI: Ein heiliges Grab. (Szent sír.) — Verses fordítások. — Jelzete: P. o. hung. 826 b.

#### HANDMANN ADOLF: Magyarische Volkspoesien.

623. (Kezdőcím): *Magyarische Volkspoesien*. Übertragen von Adolf Handmann. (1894.)

8-r. 9 l. (Különlenyomat a Dioskuren 1894. évf.ból.) — Tartalom: 1. *Lieder*: 1. Du stammst von keinem Weibe. (Nem anyától lettél.) — 2. Liebend mich, zwei Veilchen sprossen. (Szeret ingöm két viola.) — 3. Mein

Mützelein ist von rothem Sammt. (Piros bársony süvegem.) — 4. Man raunt mir zu beim Kommen, Gehen. (Azt mondják, nem adnak.) — 5. Ach Röslein, du bist schöner. (?) — 6. Nenn' mich dein rothes Röslein nicht. (?) — 7. Gott, mein guter Gott, wie ist mir bange. (?) — 8. And'res ist die Schwalbe und der Sperling. (Más a veréb, más a fecske.) — II. *Lieder-Romanzen*: 9. Liebeswerben. (Winter naht, die Schwalbe ziehet.) — 10. Wahl aus Vieren. (Ein Bursche sagt' ich wäre.) — 11—12. Der Alföldler Bursche. (1. Rösslein mein, ist braun vom Felle. — 2: Hideg szél fúj Mátra felől.) — 13. Der arme Bursche. (A szegény legény. ?) — III. *Balladen und Romanzen*: 14. Die unglückliche Braut. (A boldogtalan menyasszony. ?) — 15. Ugron János. — 16. Frau Budai. (B. Ilona.) — Verses fordítások. Jelzete: P. o. hung. 1572 o.

#### HANDMANN ADOLF: Magyarische Volksdichtungen.

624. (Kezdő cím:) *Magyarische Volksdichtungen. Übertragen von Adolf Handmann.* H. n. (1895.)

8-r. 9 l. (Különlenyomat a Dioskuren 1895. évf.-ból.) — Tartalom: I. *Lieder*: 1. Fliege, Schwälbchen, fliege. (Menj el, édes fecském.) — 2. Landabwärts die Theisz ergießt. (Lefelé folyik a Tisza.) — 3. Auf dem Sims spielt Sonnenschein. (?) — 4. Mutter, liebe Mutter, du erzogst mich gut! (?) — 5. Im Böhmerwald, da traf uns harte Kampfesnoth. (?) — 6. Sieh' was raucht von ferne in der Ebne dort? (Mi füstölög ott a síkon, távolba.) — II. *Liederromanzen*: 7. Vögleins Lockung. (Gyere be, gyere be, gyönyörű kis madár.) — 8. Bursch und Maid. (Nirgends gibt's so eine Tscharda, wie vor Gran.) — 9. Der Reiter und sein Ross. (Nincsen széna, nincsen abrak.) — 10. Soldatenlieb. (Esik eső az árpa-tarlóra.) — 11. Der Rosssieb. (Be sok salut, be sok várost bejártam.) — 12. Der Betyár. (Be van az én szüröm ujjá kötve.) — III. *Balladen und Verwandtes*. 13. Stefan Fogarasi. (F. István.) — 14. Bethlen's Schwester. (?) — Verses fordítások. — Jelzete: P. o. hung. 1572 k.

HENNING G. W.: Ungarische Heimats-, Liebes- und Heldenlieder.

625. *Ungarische Heimats-, Liebes- und Heldenlieder von Arany, Bajza, Bozzai, Csáfar, Czuczor, Erdélyi, B. Cótövös, Garay, Gyulai, Kisfaludy A. und K., Kölcsey, Lévan, Papp, Petöfi, Száf, Tóth E. und K., Tompa, Vachott, Bajza, Vörösmarty. Deutsch durchaus im Versmaas des Originals von G. W. Henning.* Wien, Pest, Leipzig. A. Hartlebens Verlag. Alle Rechte vorbehalten. É. n.

16-r. (4), 172 l. Nyomtatta Karl Prochaska, Teschen. — Tartalma: 1. KÖLCSEY (Ferenc): Zur Einleitung. (Intés.) — I. Buch. *Heimatslieder*: 2. KISFALUDY K(ároly): Der Pflüger vom Rakosch. (Rákosi szántó a török alatt.) — 3. PETÖFI (Sándor): Die Winterhaide. (A puszta télen.) — 4. Baron EÖRVÖS (József): Abschied von der Heimat. (Búcsú.) — 5. SZÁSZ K(ároly): Ungarische Musik. (A magyar zene.) — 6. KISFALUDY K.: Meiner Heimat schöne Auen! (Szülőföldem szép határa.) — 7. VÖRÖSMARTY (Mihály): Szózat. —

8. PETŐFI: An das Vaterland. (A hazához.) — 9. VÖRÖSMARTY: Vaterlands-  
liebe. (Honszeretet.) — 10. BAJZA (József): Weckruf. (Riadó.) — 11. SZIGLIGETI  
(Ede): Jubelhymne. (?) — II. Buch. *Liebeslieder*: 12. VÖRÖSMARTY: Gott im  
Himmel... (A kis leány baja.) — 13. TÓTH K(álmán): Würden aus den  
stillen Thränen... (Hogyha titkolt...) — 14. KISFALUDY A(lexander): Rosen,  
Rosen tausch ich gerne. (Kesergő szerelem. 35. dal. A virágok szép nemé-  
ben.) — 15. VAJDA J(ános): Ich habe jetzt kein Herzeleid. (Gina emléke.  
XXII.) — 16. GYULAI (Pál): Du bist mir eine Blume. (Virágnak mondaná-  
lak.) — 17. VÖRÖSMARTY: Am Altar der Liebe. (Az elhaló szerelem.) —  
18. CSÁSZÁR (Ferenc): Wie ich zuletzt dein Augenpaar gesehen. (Sonnet. ?) —  
19. PETŐFI: Hirtenknabe, armer Hirtenknabe! (Alkú.) — 20. SZÁSZ K.: Wer  
bist du, holde Zauberfee? (Ábrándkép.) — 21. LÉVAY (József): Ach! ver-  
geblich ist's. (Felejtteni.) — 22. PETŐFI: Blumen welken und vergehen. (Hull  
a levél a virágról.) — 23. U. a.: Horch, es tönet Grabgeläute! (Temetésre  
szól az ének.) — 24. BOZZAI (Pál): Unter ihrem Fenster wacht'. (Álltam  
ablakod alatt.) — 25. PETŐFI: Diese grosse Welt, wer misst sie. (Ez a világ  
amilyen nagy.) — 26. U. a. Kannst den Blumen Du es wehren... (A virág-  
nak megültani nem lehet.) — 27. U. a. Es rauscht der Zweige Grün! (Resz-  
ket a bokor, mert.) — 28. KÖLCSEY: Auf die Gartenbeete. (Estidal.) —  
29. VACHOTT (Sándor): Als Du zuerst gesagt. (Esdeklés.) — 30. ERDÉLYI  
(János): Das junge Mädchen... (Leány vendége.) — 31. PAPP (sic.) E(ndre):  
Nicht wehr' ich Dir... (Egy fiatal leánynak.) — 32. TÓTH E(ndre): Der  
Blüthe thut's nicht weh. (Válás.) — 33. TÓTH K.: Entsagen! O entsagen ihr!  
(Lemondani.) — 34. PETŐFI: Wie die Ros' am Berghang. (Rózsabokor a  
domboldalon.) — 35. TÓTH K.: Winde rauschen und zur Neige geht das  
Jahr. (Fütyül a szél.) — 36. CZUCZOR (Gergely): Silberbächlein! kannst du  
sagen. (Szép leány.) — 37. PETŐFI: Wä'r' ich eine Quelle. (Lennék én folyó-  
viz.) — 38. U. a. Drei Vöglein. (Három madár.) — 39. LÉVAY: Ja, wir waren  
unzertrennlich! (Nem találtunk.) — 40. VAJDA J.: Gieb Dich froh... (Gina  
emléke. VIII.) — 41. TÓTH K.: Dein schöner Mund... (Minek is van szív,  
s a szívben szerelem.) — 42. BAJZA: Oh, welchen Kummer! (Lyányka  
gyötrelme.) — 43. PETŐFI: Wie soll ich nennen Dich? (Minek nevezzelek.) —  
III. Buch. *Heldenlieder*: 44. TÓTH K.: Elisabeth Szilágyi. (Sz. Erzsébet.) —  
45. PETŐFI: Die Szekler. (A székelyek.) — 46. GYULAI: Mein Herr Lieute-  
nant. (Hadnagy uram.) — 47. CZUCZOR: Hunyadi. — 48. U. a. Das schönste  
Lied. (A legszebb ének.) — Letztes Buch. *Romanzen und Balladen*: 49. Vö-  
rösmarty: Salamon. — 50. ARANY (János): Ossian. — 51. GYULAI: Der  
Flüchtling. (A bujdosó.) — 52. GARAY (János): Das Bankett in Gömör.  
(Mátyás király Gömörben.) — 53. VÖRÖSMARTY: Schön Helenchen. (Szép  
Ilonka.) — 54. BAJZA: Gott mir Dir! (Istenhozzád.) — 55. TOMPA (Mihály):  
Der Betyár. (Télen, nyáron pusztán az én lakásom.) — 56. VAJDA: Die letzte  
Zuflucht. (Öreg koldus?) — 57. LÉVAY: Mikesch. (Mikes.) — 58. PETŐFI:  
Fromme Gräber. (Szent sír.) — 59. U. a. Auf der Donau. (A Dunán.) —  
60. U. a. Schlusswort. (Szabadság, szerelem.) — Verses fordítások. Jelzete:  
P. o. hung. 830 zo.

## HORSCHETZKY CARL: Volkslieder der Ungarn.

626. (Főcímlap:) Bibliothek ungarischer Dichter in treuer, metrischer, deutscher Übersetzung von Carl Horschetzky. Eigentum des Übersetzers. Pest, 1861. Gedruckt bei Eduard Poldini sen. u. Julius Noséda. Seminarplatz Nr. 7.

(Másodcímlap:) I. Volkslieder der Ungarn. Übersetzt von Carl Horschetzky.

8-r. 154, (6) l. HERZOG Katalinnak ajánlva. Verses ajánlással és a magyar népköltészet sajátosságait jellemző bevezetéssel. Mind a 117 fordítás ERDÉLYI János Népdalok és mondák c. gyűjteménye 1846-ban megjelent I. kötete első részéből való. — Tartalom: 1. Um Silber, Gold und schmuckes Kleid. (Arany-ezüstért, cifra ruháért.) — 2. Ganz traurig ist mein ganzes Sein. (Szomorú már nekem járásom, kelésem.) — 3. Mein Leid nicht wag' ich jemand. (Panaszimat mondani nem merem.) — 4. Dass Gottes Huld verbleibe. (Az úr lelke legyen.) — 5. Ja, wenn ein Pfau ich wär'. (Ha én páva volnék.) — 6. Weh, weh, weh! Im Herzen. (Fáj, fáj, fáj, fáj.) — 7. Dronte, süsse Dronte mein. (Édes dudu, duduskám.) — 8. Ein unschuldvoller Blick. (Egy ártatlan nézés megszédített.) — 9. Wohin ich immer geh'. (Amerre én járok.) — 10. So wie eine Turteltaube. (Mint gerlice madár.) — 11. Bist keinem Weib entsprossen. (Nem anyától lettél.) — 12. Ich liebte sie allein. (Híven szerettem.) — 13. Mein teurer Engel, süsse. (Jó napot, kedvesem, drága angyalom.) — 14. Der Stern, der glänzend. (A fényes csillag is.) — 15. Du bist die schönste Rose. (Rózsa vagy, rózsza vagy.) — 16. So lasst uns dorthin ziehn. (Arra járjunk, arra.) — 17. Es zog mein Liebchen fort. (Elment az én babám, itt hagyott engemet.) — 18. Wo bist gewesen, Häschen mein? (Hol voltál te, kis nyulacska?) — 19. Wo gingst umher so früh? (Hol jártál, violám, ilyen korán?) — 20. Wer rät, was meiner Ros'. (Vajjon, mit irjak rózsámnak?)<sup>1</sup> — 21. Wie lieb' ich dich, du meine. (Oh én édes rózsám, be szeretlek.) — 22. Däm'rung, Morgendäm'rung. (Hajnal, hajnal, hajnal akar lenni.) — 23. Es muss der Weizen reifen. (Meg kell a búzának érni.) — 24. Zwei Liebsten hab' ich. (Van szeretőm, kettő, három.) — 25. So lange leb' ich froh gesinnt. (Addig élem világomat.) — 26. Ei, bin ich nicht ein armer Fant. (Jaj, be szegény legény vagyok.) — 27. Ich hatte einen Traum. (Az éjjel álomban.) — 28. Wie leuchtet gar so schön. (Hej, be szépen világít.) — 29. Der Morgen dämmert an. (Feljött már a hajnal.) — 30. Dir mag Vergissmeinnicht. (Juttassa eszedbe ez a kis nefelejcs.) — 31. Es fällt der Regen nicht. (Sem eső nem esik.) — 32. Ich liebe dich, ich sag' es frei. (Szerettelek, nem tagadom.) — 33. Ein Röslein du, an meiner Brust. (Melleden termett egy rózsza.) — 34. Was weinst, teurer anmutsvoller. (Minek sírsz, kedvesem.) — 35. Wer sagt, was meiner Ros' ich. (Vajjon mit irjak rózsámnak, jaj!) — 36. Ich leide viel, wofür. (Én csak szenvedek, és nem tudom miért.) — 37. So lang ich leb', nicht kann. (Míg élek, szép lélek, nem felejtelek.) — 38. Fürwahr im Ungar-

<sup>1</sup> ERDÉLYINÉL a 17. szám.

lande ist. (Bezzeg van Pest vármegyében.) — 39. Die Zeit ist trüb', ich selber. (Bús az idő, bús vagyok én magam is.) — 40. Es ist die Gasse kotig. (Jaj, be sáros ez az út.) — 41. Cipressenbaum, er welkt. (Hervad a ciprusfa.) — 42. Erlaubt am Freitag und. (Szabad péntek, szabad szombat.) — 43. Ich glaub' es fällt nun. (Azt gondolom eső esik.) — 44. Nach einem Regenguss. (Záporosd után.) — 45. Ja, Thorheit ist's vertraun. (Bolondság volt nádhöz bizni.) — 46. Wār' ich ein Röslein schon. (Ha én rózsza volnék.) — 47. Glühe Röslein, glühe. (Pirulj, rózsza, pirulj.) — 48. Ich liebe Sie so heiss. (Szeretem én magát nagyon.) — 49. Angestrichen hier des. (A kállai utca ki van festve.) — 50. Jetzt ist's gut ein Liebchen. (Most jó szeretőt tartani.) — 51. Mein Liebchen komm'. (Gyere babám a kert mellé.) — 52. Ganz Sternenhell der Himmel. (Csillagos az éj, csillagos.) — 53. Ich hab' nicht frohen Sinn. (Nincsen kedvem, nincsen.)<sup>1</sup> — 54. Mich fragen lässt ein junger Prahler. (Izert nekem a gavallér.) — 55. Muss jetzt fort vom Vaterhause. (El kell mennem már Családrul.) — 56. Bin fröhlich nicht, weil mir nicht ist. (Nincsen kedvem, nincsen.)<sup>2</sup> — 57. Mein Rösslein bind' ich fest. (Meggötöm lovamat.) — 58. Mein Gott, die lebet unbetrübt. (Én istenem, be szép élet.) — 59. Die Ochsen treib zur Weid geschwind. (Hajtsd ki babám az ökröket.) — 60. Weissst, Liebste, was du mir versprachst. (Tudod, rózsám, mit fogadtál.) — 61. Geh an der Liebsten Fensterlein. (Menj szeretőm ablakába.) — 62. Ich macht' ins Weingebirg den Gang. (Elmentem én a szőlőbe.) — 63. Komm diesen Weg, mein Kind. (Erre gyere, rózsám, nincsen sár.) — 64. In allen Komitaten nicht. (Biharban, Borsodban.) — 65. Potztausend denn, du Jungfer braun. (Eszemadta, barna szűz.) — 66. Auf's Komitatshaus flog. (Felszállott a páva.) — 67. Mütterchen, ich muss vergehn. (Édes anyám, meghalok.)<sup>3</sup> — 68. Du wirst mein Weib, mein Täubchen. (Akkor veszlek el, galambom.) — 69. Die schwarze Geiss man emsig melkt. (Fejlik a fekete kecskét.) — 70. Ich kauf ein weisses Tüchlein. (Én fehér keszkenőt veszek.) — 71. Ihr Tüchlein ist voll Schmutz und Kot. (Jaj be szennyes a kendője.) — 72. Nicht weit von hier ein Gärtlein steht. (Pest mellett van egy kertecske, kuk!) — 73. Tulpe an der Bodrog gross gezogen. (Bodrog partján nevelkedett tulipán.) — 74. Bei dir möcht' ich schlafen heute. (Pista szivem, be alhatnám!) — 75. Dich ärgert es, mein Wirt. (Bánod gazda, bánod.) — 76. Im Schilfe ist der Ente Brut. (Káka tövéen költ a ruca.) — 77. Die schönste Blume ist die Ros'. (Nincs szebb virág a rózsánál.) — 78. Hat jemand noch kein Herzenskind. (Akinék nincs szeretője.) — 79. Ja, waise bin ich, waise. (Árva vagyok, árva.) — 80. Auf Reben, voll von Trauben. (Szőlőtőke, venyige.) — 81. Ich schwur's beim Himmel weit. (Felfogadtam az egekre.) — 82. Verlassen ist das Kind. (Árva az a leány.) — 83. Ja Schlaf, ja Schlaf, ja süsser Schlaf. (Álom, álom, édes álom.)<sup>4</sup> — 84. Blauadrig' Rebenblätter sind. (Kék eres a szőlőlevél.) — 85. Auf meiner Puppe aufgetürmtem Bette. (Az én babám tornyos nyoszor-

<sup>1</sup> ERDÉLYI 87. sz. változata.

<sup>2</sup> A 117. sz. változat.

<sup>3</sup> ERDÉLYINÉL a 81. sz. változat.

<sup>4</sup> ERDÉLYINÉL a 150. szám.

lyája.) — 86. Potztausend, liebes Sternlein sprich. (Hej, csillagom teremtette.) — 87. Ich Abschied von der Liebsten nahm. (Megváltam én szeretőmtől.) — 88. Rund ist meiner Schuba Schnitt, doch teuer. (Kerek az én subám alja, de drága.) — 89. Drei Zwanziger, sieh, nun gib Bescheid. (Három huszas, látod-e.) — 90. Pest-Ofen ist nicht weit von hier. (Nem messze van Budapest.) — 91. Marie, Marie schön. (Mariskám, Mariskám.) — 92. Ich war nicht einmal krank. (Beteg se voltam én.) — 93. Noch bin ich jung und klein. (Kicsin vagyok én.) — 94. Ich sagte dir's ja stille Taube. (Lám, megmondtam, bús gillice.) — 95. Schwäg'rin, Schwäg'rin, Schwäg'rin süß. (Ángyom, ángyom, édes ángyom.) — 96. Ei, Ihre Mutter fluchte mir so arg. (A kend édesanyja megátkozott engem.) — 97. Basilikum und Majoran. (Hej, huj, bazsalik, dupla szegfű.) — 98. Geh, traute Schwalb' und meinen Gruss. (Menj el, édes fecském, violám köszöntséd.) — 99. So lang die Welt, die Welt. (Míg a világ világ lesz.) — 100. Gekommen wär' ich niemals her. (Nem jöttem volna én ide.) — 101. Mein Gott, du lieber Gott. (Istenem, istenem, vajjon.) — 102. Husch, husch, husch. (Huss, huss, ölbe huss.) — 103. Ich fluch' dich nicht, bin's nicht gewöhnt. (Nem átkozlak, nem szokásom.) — 104. Im Tode wie im Leben. (Életemmel, halálommal.) — 105. Entschieden hab' ich mich dafür. (Úgy meg vagyok határozva.) — 106. Kauf' ein schönes Liebchen mir. (Megvettem a szeretőmet.) — 107. Meines Dörfleins Grenze du. (Édes falum határa.) — 108. Ich gesteh' mein Herzeleid. (Fáj a szívem, megvallom.) — 109. Bei Komorn der Donner rollt. (Komáromnál zörög az ég.) — 110. Ein armer Mann bin ich. (Szegény vagyok én.) — 111. Du Braut, du schöne Braut. (Menyasszony, menyasszony!) — 112. Dereinstens reich ich war. (Voltam én már gazdag is.) — 113. Ich riss vom Strauch ein Röslein weiss. (Szakajtottam rózsát, fehérét.) — 114. Ich liesse dich, du Trotzkopf. (Itthagynám én ezt a Müzslát, ha lehetne.) — 115. Ich bin verwaist auf dieser Welt. (Az ég alatt, a föld színén.) — 116. Zum Grabe Liebste mich geleit. (Kisérj rózsám síromig.) — 117. Ich bin so krank und matt. (Jaj de beteg vagyok szörnyen.) — Verses fordítások. Jelzete: P. o. hung. 847 an.

### JOANOVICH ALEXANDER: Gedichte und Übersetzungen.

627. Gedichte und Übersetzungen von Alexander v. Joanovich. Temesvár. Buchdruckerei Heinrich Neif. 1912.

8-r. 70 l. Kétnyelvű kiadás. Tartalmazza a következő magyar költeményeket és német fordításukat: 1. KISS József: Warum so spät? (Oh mért oly későn.) — 2. ADY Endre: Ich bin verwandt mit dem Tode. (A halál rokona.) — 3. GR. ZICHY Géza: Eine Frau ist gestorben. (Egy asszony halt meg.) — 4. ERDŐS Renée: Kunde. (Izenet.) — 5. GÁSPÁR Imre: Schritte hör ich... (Lépéseket...) — 6. SOMLÓ Sándor: Ich wanderte aus... (Kivándoroltam...) — 7. ERDŐS Renée: Immer nur sinnen... (Mindig csak tündödni...) — 8. KISS Menyhért: Wer mit mir kommt. (Aki velem jön.) — 9. KISFALUDY Károly: Meiner Heimat traut' Gelände! (Szülőföldem szép határa.) — 10. ÁBRÁNYI Emil: Usque ad mortem. — 11. SZABOLCSKA Mihály: Assentierung. (Soro-

zás.) — 12. NIAMESSNYNÉ-MANASZY Margit: Die Madonna in der Dózsagasse. (A Dózsa-utcai Madonna.) — 13. SZABOLCSKA Mihály: In der Salzburger Schänke. (A salzburgi csapszékben.) — 14. U. a. Ein Brief. (Egy levél.) — 15. U. a. Ein Rathschlag. (Tanács.) — 16. JÖRGNÉ-DRASKÓCZY Ilma: Liebe. (Szerelem.) — 17. U. a. Zur Dämmerstunde. (Egy alkonytájt...) — 18. U. a. Verbot. (Tilalom.) — 19. U. a. In der Ferne. (Távolban.) — 20. JOANOVICH Sándor: Ins Album. (Albumba.) — 21. MÉREY Adolf: Frühlingslied. (Tavaszi dal.) — 22. JOANOVICH Sándor: Albumblatt. (Albumlap.) — 23. U. a. Was nur Dir eigen! (Ami csak nálad található.) — 24. U. a. In die Ferne will ich fliehen... (Elbujdosom...) — 25. U. a. Der von mir behaupten sollte. (Aki rólam aztat mondja...) — 26. U. a. Nur einmal! (Csak egyszer.) — 27. U. a. Als ich noch ein kleines Mädchen... (Addig, amíg kicsi leány voltam...) — 28. U. a. Diese kleine Frau, die Blonde. (Ennek a kicsi szökének.) — 29. U. a. Ewiger Winter. (Örök tél.) — 30. U. a. Ein Häuschen klein am Dorfesrain... (Falu végén van egy kis ház...) — 31. U. a. Glaubst Du, dass ich Dich nicht liebe? (Azt hiszed, hogy nem szeretlek?) — Jelzete: P. o. hung. 903 m.

KERTBENY C. M.: Gedichte von Alexander Petöfy (*sic!*)

628. Gedichte von Alexander Petöfy (*sic!*). Nebst einem Anhang Lieder anderer ungarischer Dichter. Aus dem Ungarischen übertragen durch Kertbenny. Frankfurt am Main. Literarische Anstalt. (3. Mitteln.) 1849.

8-r. XVIII, (2), 466 l. Nyomtatta: J. G. Müller u. o. — Német nyelvű ajánlás Heinrich HEINÉ-hez és magyar nyelvű, mely «Pünkösdi hó 26-án 1849» kelt, PETŐFI Sándorhoz. A bevezetés PETŐFIRŐL szól s egyben felsorolja azokat a darabokat, melyeket KERTBENY más fordítóktól vett át gyűjteményébe. — Tartalom: I. *Lieder*: 1. PETŐFI Sándor: Im Dorfe die Gasse entlang... (A faluban utcahosszat.) — 2. Der Schnee ist glatt, der Schlitten läuft. (Síkos a hó, szalad a szán.) — 3. Braut, o Braut, du allerschönste Braut. (Kis menyecske.) — 4. Ich geh' von dieser Stell' nicht fort. (Nem megyek én innen sehova.) — 5. Sieh'! die Wolke... (Éreszkedik le a felhő.) — 6. Sah dem braunen Bräutchen... (Barna menyecskének.) — 7. Zum Begräbniss hör' ich singen. (Temetésre szól az ének.) — 8. Ich bin wieder sehr verliebt. (Szerelmes vagyok én.) — 9. Mein Herz ist schwer gebeuget. (Nehéz, nehéz a szívem.) — 10. Lange Zeit wohl zog man... (Rég elhúzták az esteli harangot.) — 11. Fliegt die Wolke... (Száll a felhő magasan.) — 12. Grün an Blättern, weiss... (Zöld leveles, fehér...) — 13. Hinein trat still ich in die Küche... (Befordultam a konyhára.) — 14. Es zittert der Strauch, weil... (Reszket a bokor, mert.) — 15. Auf der Pusta bin geboren ich... (Pusztán születtem.) — 16. Hej! du Räuberschaft... (A zsvánság vége.) — 17. Lange schlägt der Schöpfer schon... (Rég veri már a magyart a teremő.) — 18. Du den Frühling liebest... (Te a tavaszt szereted.) — 19. So gross wie diese Welt da ist. (Ez a világ amilyen nagy.) — 20. Fahl ist meines Pferdes Farbe... (Paripámnak az ő színe fakó.) — 21. Ausschwemmte der Strom sich... (Kicsapott a folyó.) — 22. Es reift das Getreide... (Érik a gabona.) —

23. Meines Herzens süsse Herrlichkeit. (Te szivemnek szép gyönyörűsége.) — 24. Was nützt es, wenn die Egge. (Mi haszna, hogy a csoroszlya.) — 25. Ich schau nicht, was sollt' ich schauen auch... (Nem nézek én, minek néznék az égére.) — 26. Von dem Baume fällt die Blume. (Hull a levél a virágról.) — 27. Würd' Dich holen, wenn heraus sie gäben Dich. (Elvénélek én, csak adnának.) — 28. Was ist höher, als der hohe Gellértsberg. (Mi nagyobb a nagy szent Gellért-hegynél.) — 29. So könnte ich weinen!... (Elfojtott könyek.) — 30. Was fließt dort durch die Wiese... (Mi foly ott a mezőn.) — 31. Was bist du gegen mich so kalt... (Matildhoz.) — 32. Mich hat wohl Gott drum nicht verflucht... (Nem ver meg engem az isten.) — 33. Hejh! giebt mir also ferner nichts mehr Fröhlichkeit. (Hejh, nekem hát vigasztalást mi sem ad.) — 34. Gott strafe Alles nach Treuebühr! (Lánggal égő teremtetete.) — 35. Ich sag es Euch... (Mondom, ne ingerkedjetelem velem.) — 36. Es röthet sich der Spindelbaum. (Piroslik a kecskerágó.) — 37. Büngözsdi Bandi, hejh... (Hejh, B. B.) — 38. Liliom Peti war einmal... (Liliom Peti.) — 39. Es sind im grossen Niederland... (Van a nagy alföldön csárda sok...) — 40. Nun, ich weiss nicht mehr... (De már nem tudom, mit csinálnjak.) — 41. Schnell ist der Vogel... (Gyors a madár, gyors a szélvész.) — 42. Steil und holprig ist der Kellerhals da... (Meredek a pincegádor.) — 43. Es röthet am Baume sich schon das Blatt... (Piroslik már a fákon a levél.) — 44. Hejh, wer ich bin, das sag ich nicht. (Ki vagyok én? nem mondom meg.) — 45. Hortobágyer Wirthin... (Hortobágyi kocsmárosné.) — 46. Im Niederland ist Kecskemét. (Hirös város az aaföldön Kecskemét.) — 47. Bin ein Soldat... (Katona vagyok én.) — 48. Träume ich wohl gar... (Álmodom-e?) — 49. Von Waisenmädchenhaar den Strauss... (Árvalányhaj a süvegem bokkrétája.) — 50. Juhász bursche... (Alkú.) — 51. Heller Stern... (Fényes csillag.) — 52. Welche Wonne! bin zusammen... (Boldog éjjel.) — 53. Fort zog ich vom Mädchen... (Elváltam a lánykától.) — 54. Es regnet, regnet... (Esik, esik, esik.) — 55. O Liebe, Liebe. (Szerelem, szerelem.) — 56. Mein Liebster ist ein schmucker Bub... (A szeretőm nyalka gyerek.) — 57. Es hebt sich der Mond... (Kél a hold, az éj lovagja.) — 58. Am Kreuzweg steh ich. (Keresztúton állok.) — 59. Wohl sagen möcht' ich... (Elmondánám.) — 60. Lange treibt der Weichsel... (Ezrivel terem a fán a meggy.) — 61. Lass legen die Zügel dir an... (Gyere lovam.) — II. *Schenkenbuch*: 62. Oekonomische Betrachtung. (Gazdálkodási nézeteim.) — 63. Wasser trink ich. (Vizet iszom.) — 64. Bei einer Schlachtschüssel. (Disznótorban.) — 65. Winterlied. (Téli világ.) — 66. Abschied von Kun-Szentmiklós. (Búcsú Kun-Szentmiklóstól.) — 67. Jugend. (Ifjúság.) — 68. Zeche. (Dinom-dánom.) — 69. Zutrank. (Felköszöntés.) — 70. Trinken wir! (Igyunk!) — 71. Was hat mich betroffen? (Mi lelt?) — 72. Mein Gebet. (Imádságom.) — 73. Liebe und Wein. (Szerelem és bor.) — 74. Nach einer Zeche. (Dáridó után.) — 75. Unter Trinken. (Ívás közben.) — 76. An den Wein. (A borhoz.) — 77. Was denkt der Weise. (Mit szól a bölcs?) — 78. Der Rausch für's Vaterland. (Részegség a hazáért.) — 79. Wenn. (Ha.) — 80. Das Nähermädchen. (A varróleány.) — 81. Der gute alte Wirth. (A jó öreg kocsmáros.) — 82. Merkwür-

dige Geschichte. (Furcsa történet.) — 83. Csokonai. — 84. Das gestohlene Pferd. (Lopott ló.) — 85. Das Ochsenviergespan. (A négyökrös szekér.) — 86. Ein Winter in Debreczin. (Egy telem Debreczenben.) — 87. Mondschein-geschichte. (Holdvilágos éj.) — 88. Meister Ambrus. (A gazda.) — 89. Carmen lugubre. — 90. Der Vagabund. (A csavargó.) — 91. Meister Pál. (Pál mester.) — 92. Der alte Herr. (Az öreg úr.) — 93. Das Tintenfass. (A tintás üveg.) — 94. Meister Hase. (Orbán.) — 95. Herr von Pinty. (P. úrfi.) — 96. Nach Tische. (Ebéd után.) — 97. Der Edelmann. (A nemes.) — 98. Der ungarische Edelmann. (A magyar nemes.) — 99. Schlag für Schlag. (Szeget szeggel.) — 100. Erste Liebe. (Első szerelmem.) — 101. Einsamkeit. (Magány.) — 102. Die glücklichen Pesther. (A boldog pestiek.) — 103. Pesth, zur Zeit des Schaaftmarktes. (Pest.) — 104. Studentenlaufbahn. (Deák pályán.) — 105. Wolfsfabel. (Farkaskaland.) — 106. Der Sonne Eheleben. (A nap házassélete.) — *III. Liebesperlen:* 107. An Etelka. (Etelkéhez.) — 108. Fort zur Seit'... (Félre mostan.) — 109. Mein Herz, gefangnes Vögelein. (Szivem, te árva rabmadár.) — 110. Ihr Augen... (Szemek, mindenható szemek.) — 111. Mein Leben ist nicht wie die Nachtigall. (Az én szerelmem.) — 112. O, meine Phantasie... (Az én képzeletem nem...) — 113. Wo ist eine Wüste, wie... (Hol van oly nagy pusztaság.) — 114. Theurer Herr Doktor!... (Drága orvos úr.) — 115. Sobald ich dich ersehen... (Mihelyest meglátalak.) — 116. Nacht ist's... (Éj van.) — 117. Bei Menschen allein... (Azt hívém, hogy.) — 118. Der Liebe Fahne. (Szerelmemnek lobogója.) — 119. Seit ich in die Liebe bin gefallen. (Amióta szerelembe...) — 120. Mädchen, als ich ging... (Lyányka, mikor...) — 121. Urtheil nicht nach dem Begegnen... (Meg ne ítélj.) — 122. Niemals war der wohl verliebet. (Sohasem volt az szerelmes.) — 123. Will ein Baum sein... (Fa leszek, ha...) — 124. Es wächst mein Lieben immer fort... (Nő szerelmem.) — 125. Gesteh' es, dass ich... (Megvallom, hogy...) — 126. Sonntag war es. (Vasárnap volt.) — 127. Jener Strauss... (A bokrétát, melyet...) — 128. Bei ihr war ich... (Nála voltam...) — 129. Viel vom Kriege träumte mir. (Háborúval álmodám.) — 130. Wenn zu mir Gott... (Ha az isten...) — 131. Ich erblick' im Traum... (Álmaimban gyakran...) — 132. Wenn du so aus deinem Fenster... (Ablakodból hogyha...) — 133. Mädchen, schöner Auen holde Tochter... (Szép vidéknek szépséges leánya.) — 134. Es waren viele Ruhmes werther. (Voltak sokkal jelesebbek.) — 135. Ein kleines, niedres Dach... (Alacsony kis ház.) — 136. Abgeschlossen von der Welt... (A világtól elvonulva.) — 137. Meines Lebens einzig Sehnen... (Életem most.) — 138. Auf abgemähter gelber Gegend... (A letarlott.) — 139. Früh am Herbstesmorgen... (Őszi reggel járok...) — 140. Geendet hat... (Elnémult a fergeteg...) — 141. Mein Liebchen glich dem wilden Meer... (Szerelmem zúgó tenger...) — 142. Herab von meinem Haupte nun... (Félre mostan.) — 143. Wär' ich ein Felsen. (Volnék bár.) — 144. Was hätt' ich nicht... (Mit nem tettem volna érted.) — *IV. Cypressenblätter* am Grabe Etelka's: 145. Mittag läutet man vom Thurm zumal... (A toronyban deket harangoznak.) — 146. Es spielt mit unsrer alten Erde... (Játszik öreg földünk.) — 147. Ich

sah zwei lange, lange Tage. (Láttam két hosszú nap.) — 148. Auch so ist es gut. (Igy is jó.) — 149. Hätt' ich im Leben nicht bereits geliebt. (Ha életemben...) — 150. Wohin gingst du? (Hová levél.) — 151. Der Schnee... (A hó, a holt föld téli szemfedője.) — 152. Zwölfe schlug die Glocke nun. (Tizenkettőt ütött az óra.) — 153. Welch zauberweher Klang? (Mi bővös-bájós hang.) — 154. O Mutter, Mutter mein. (Anyám, anyám, oh!) — 155. So wart' ich von nun an wohl... (Hiába várlak hát ezentúl?) — 156. Von dem Himmel. (Le az égről hull a csillag.) — 157. Ich stand jüngst neben ihrem Grabe. (Álltam sírhalma mellett.) — 158. Zeigen sich noch blau die fernen Berge. (Kéket mutatnak még.) — 159. Komm Frühling, o komm! (Jöjj tavasz, jöjj!) — 160. Was wär daran wohl... (Mi volna különös azon?) — 161. Wo bist du, o mein alter Muth. (Hol vagy te, régi kedvem.) — 162. Was siehst du in mein Zimmerlein? (Miért tekintesz be szobámba.) — 163. Natur, auch du willst mich verhöhnen. (Természet! még te is gúnyolódol?) — 164. Du warst meines Daseins... (Te voltál egyetlen virágom.) — 165. Hoch oben dort ein Stern erstrahlet. (Amott fönny egy csillag ragyog.) — 166. Nun will ich es sagen... (Elmondom, mit eddig...) — 167. Ich störe wohl nicht deine Ruhe... (Nem háborítom-e nyugalmad.) — 168. Schliesset doch endlich diesen Sarg. (Zárjátok be már azt a koporsót.) — 169. Ach, wie trüb klingt dieser Glockenton. (Jaj, be bús ez a harangszó.) — 170. Wenn du mich wach nicht mehr besuchst. (Ha ébren meg nem látogathatsz.) — 171. Ich bin bei dir... (Én vagyok itt.) — 172. Wohl neuerdings möchte ich lieben... (Szerelmemvágy.) — *V. Sternenlose Nächte*: 173. Der Ruhm. (Mi a dicsőség?) — 174. Wie lustig ist die Welt! (Milyen vig a világ.) — 175. Ich liebe so, wie noch kein Mensch. (Szeretek én.) — 176. Und singst du immer noch... (Csalogányok és pacsirták.) — 177. Hier steh' ich in der Mitte... (Itt állok a rónaközépen.) — 178. Es fliegen unsere Hoffnungen. (Szállnak reményink.) — 179. Das Herzeleid? (A bánat? Egy nagy óceán.) — 180. Ich weine nicht... (Nem sírok én.) — 181. Ich möchte lassen... (Szeretném itt hagyni.) — 182. Herrliche Nacht! (Főnséges éj!) — 183. O Jugendsinn... (Te ifúság.) — 184. Vergänglichkeit. (Mulandóság.) — 185. Was ist Ruhm? (Mi a dicsőség?) — 186. Die ihr aus niederm Erdenstaube. (Kik a föld alacsony porából.) — 187. Weshalb sind uns unsichtbar. (Miért hogy láthatatlanok.) — 188. Der Traum! (Az álom.) — 189. Als auf Erden... (Midőn a földön.) — 190. Trag gleicher Art... (Viseld egyformán.) — 191. Der Kälte wegen... (Hideg ellen a tél.) — 192. Was wird wohl aus der Welt? (Mivé lesz a föld.) — 193. Nicht wir allein nur... (Nemcsak mi vénülünk.) — 194. Und mein Verstand... (Elmém azon sokat gondolkodik.) — 195. Der Mensch, wohin... (Az ember ugyan hova lesz.) — 196. Wenn die im Grabe... (Ha a sírban megszáradt...) — 197. Man sagt, dass jeder... (Mondják, hogy mindenikünk.) — 198. Ich kenne viele Menschen. (Sok embert ismerek.) — 199. Verflucht sei jene Erde. (Átok és áldás.) — 200. Es wandert fort der Vogel. (Elvándorol a madár.) — 201. Hinter mir das Einst. (Mögöttem a múlt.) — 202. Ich hatte Freunde. (Voltak barátim.) — 203. Ihr seid mir Freunde. (Barátim vagytok.) — 204. Hier meine Kerze... (Gyertyám homá-

lyosan lobog.) — VI. *Vermischte Gedichte*: 205. Im Walde. (Erdöben.) — 206. Ich. (Én.) — 207. Meine Lieder. (Dalaim.) — 208. An die Nachahmer. (Az utánczókhöz.) — 209. Meines Vaters Handwerk. (Apám mestersége s az enyém.) — 210. Ich und andere. (A természet vadvirága.) — 211. Meine Gedichte. (Verseim.) — 212. Meine schlechten Verse. (Rossz verseimről.) — 213. Dichterlohn. (Hozzá.) — 214. Erkennet mich! (Ismerjete meg!) — 215. Dichter und Rebe. (A költő s a szőlővessző.) — 216. Wandlung. (Változás.) — 217. Ich verliess nun diese Stadt. (Elhagytam én a várost.) — 218. Theaterkritik. (Sznbírálat.) — 219. Meine erste Rolle. (Első szerepem.) — 220. An Egressy Gábor. (E. G.-hoz. A 2., 3. és 5. versszak.) — 221. Des Heidebergs Krone. (A sivatag koronája.) — 222. Was ist blau? (Mi kék az ég.) — 223. Mein einziger Freund. (?) — 224. Auf dem Wasser. (Vizen.) — 225. Zwei Genossen. (Két testvér.) — 226. Im Dorfe. (Falun.) — 227. Aufgebener Plan. (Füstbe ment terv.) — 228. An meine Eltern. (Szüleimhez.) — 229. Ein Abend zu Hause. (Egy estém otthon.) — 230. Knittelverse. (?) — 231. Der Wahnsinnige. (Az őrült.) — 232. An meine Mutter. (Jövendölés.) — 233. An Tompa Mihály. (T. M.-hoz.) — 234. Vergessen. (Erdöben.) — 235. Blick. (Mint felhők a nyári égen.) — 236. Du bist, du des Niederlands... («A csárda romjai» néhány sorából összeállítva.) — 237. Auf der Heveser Haide. (A hevesi rónán.) — 238. Ich und die Sonne. (Én és a nap.) — 239. An die Sonne. (A naphoz.) — 240. Der Abend. (Est.) — 241. Die Ruine der Pusta. (A csárda romjai. Igen szabad, teljesen elferdített átdolgozás.) — 242. Trauer. (Minden virágnak.) — 243. Warum bin ich auf der Welt... (Mért vagyok én még a világon.) — 244. Am Kamin. (Borús, ködös, őszi idő.) — 245. Winters Ende. (Tél végén.) — 246. An Freund Vilmos. (K. Vilmos barátomhoz.) — 247. An Vilma. (P—y Vilma kisasszonyhoz.) — 248. An eine Haarlocke. (Egy hajfűrthöz.) — 249. An treulose Freunde. (A hűtlen barátokhoz.) — 250. Meine Braut. (Az én mátkám.) — 251. An Zsuzsika. (Zs.-hoz.) — 252. In der Nacht. (Éjjel.) — 253. Kampfeslust. (Sors, nyiss nekem tért.) — 254. Der Sklavenheimat Sohn. (Rabházának fia.) — 255. An manche Magyaren im Ausland. (A külföld magyarjaihoz.) — 256. Laute und Säbel. (Lant és kard.) — 257. An mein Volk. (Erdélyben.) — 258. An das Magyarenvolk. (A magyar nemzet.) — 259. Das Volk. (A nép.) — 260. Zwei Wanderer. (Két vándor.) — 261. Ungarruhm. (A hazáról. 11—12. szak.) — 262. An die Heimath. (Honfidal.) — 263. Ungarn! (Magyarország.) — 264. Männerlied. (Ha férfi vagy, légy férfi.) — 265. Was ist meine Brust?... (Mi vagy keblem.) — 266. Tausch. (?) — 267. Auf Vajda Péters Tod. (V. P. halálára.) — 268. Die Geschichte dreier Herzen. (Három szív története.) — 269. Das liebende Meer. (A szerelmes tenger.) — 270. Kampf. (Költő lenni vagy nem lenni.) — 271. Zieht ein Juhász auf dem Esel. (Megy a juhász szamáron.) — 272. Den Betyar liebte die Scheffnerin. (A csaplárné a betyárt szerette.) — 273. Hoch im blauen Himmelsmeere. (Fürdik a holdvilág az ég tengerében.) — VII. *Schwärmer*: 274. Die Liebe, die Freiheit. (Szabadság, szerelem.) — 275. Mein Tod. (Halálom.) — 276. Fragment. Wenn mein Frohsinn... (Egri hangok. 3. szak.) — 277. Leben

und Tod. (Élet, halál.) — 278. Frage und Antwort. (Hogy van, hogy azt a sok gazembert.) — 279. Während einer Augenkrankheit. (Szemfájásomkor.) — 280. An mein Weinglas. (Poharamhoz.) — 281. Zeit. (?) — 282. Schwarzes Brot. (Fekete kenyér.) — 283. Fresco-Ritornell. — 284. An das Glück. (A sorshoz.) — 285. Wolke und Stern. (Felhő és csillag.) — 286. Fragment. — 287. Der lustige Friedhof. (Melyik a legvigabb temető.) — 288. Spiegel der Jugend. (Hajmank egy fűrtjét levágom.) — 289. Die Mädchenherzen. (Molsolygatók rám.) — 290. Die Hand. (Mintha a nagy, nehéz.) — 291. Der Regenbogen. (Amott a távol kék ködében.) — 292. An einen Dichter. (A. B. emlékkönyvébe.) — 293. An C. N. (*sic!*) (E. R. kisasszony emlékkönyvébe.) — 294. An Róza. (K. J. kisasszony emlékkönyvébe.) — 295. Was gibt es wohl Schöneres. (Mi szebb, mint.) — 296. An Fräulein A... (S. Zs. kisasszony emlékkönyvébe.) — VIII. *Abschluss*: 297. Erster Abschied. — 298. Waren draus im Garten... (Kinn a kertben voltunk.) — 299. Wenn ich manchem Wort... (Ha szavaid megfontolom.) — 300. Wenn die Ketten fallen... (Mikor a lánc le hull.) — 301. Nebelvoller... (Kellemetlen őszi reggel.) — 302. Rings die Blumen... (Búsulnak a virágok.) — 303. So lichtblau... (Világoskék a csillagos éjszaka.) — 304. Traum' von blutigrothen Tagen. (Véres napokról álmodom.) — 305. Die Welt versteht mich nicht. (Nem ért engem a világ.) — 306. Bester Wunsch. (Egy gondolat bánt engemet.) — IX. *Anhang*. Ausgewählte Lieder mehrerer anderer ungarischen Dichter: 307. HORVÁTH Ádám: Lustig leb ich meine Welt. (Vigan élelem világom...) — 308. CSOKONAI Vitéz Mihály: Abends ward der Befehl gebracht. (Szegény Zsuzsi a táborozáskor.) — 309. Theurer Schatz. (Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz.) — 310. SZAKÁL László (helyesen: szentjóni SZABÓ László): Rothe Rosenstöcke. (A sírhalom.) — 311. VITKOVICS Mihály (helyesen: SZAKÁL Lajos): Es ist die Pappel hoch. (Horiorgas a jegenye.) — 312. VITKOVICS Mihály: Mir gab Gott keinen Palast. — 313. SZÁSZ József: Ich sah einen Burschen. — 314. DÖBRENTÉI Gábor: Weintest, Mutter, einst. (Huszárdal.) — 315. KISFALUDY Károly: Ist auch arm mein Liebster. (Az én kincsem noha szegény.) — 316. Es steht an der Quell' ein Baum. (Az ér mellett áll egy fa.) — 317. Munter rauscht der Bach im Hain. (Vigan foly a csermelye.) — 318. Sieh, es schwindet schon die Sonnenhitze. (Fogy már a nap melege.) — 319. Hejh, du Nelke, schöne Nelke. (Hej violám, szép violám.) — 320. Ach, kein Wald ist leer... (?) — 321. Meiner Heimat schöne Marken... (Szülőföldem szép határa.) — 322. Hejh! du kleiner Zwitschervogel. (Hej, csicsergő kis madár.) — 323. Gelbes Blatt. (Sárga levél, sárga levél.) — 324. Hejh, ihr goldnen Sternelein. (Hej, ti fényes csillagok.) — 325. War ein ärmlicher Geselle. (Én is voltam szegény legény.) — 326. Längs dem grünen Tiszastrande. (A Tiszának kies partján.) — 327. Dort am Weg sitzt eine Maid. (?) — 328. Was oft mein Vater traurig hat erzählt. (Rákosi szántó a török alatt.) — 329. Könnt als Bach ich mich ergiessen. (Ha én tiszta patak volnék.) — 330. Nimm die Sichel, Schatz! (Vedd sarlódat, édes kincsem.) — 331. Weithin glänzt des Sees Welle. (Messze fénylik a Balaton.) — 332. So weit von Dir, mein süßes Schätzchen. (Messze tőled édes kincsem.) — 333. VITKOVICS

Mihály: Viele Gäns' auf Wiesengrün. (?) — 334. CZUCZOR Gergely: Überm Bache spielt der Wind. (?) — 335. Und es dämmert und es thaut. (Leány-álm.) — 336. Nelke, schöner Nelkenstengel. (Kék viola.) — 337. In den Weinberg bin ich gegangen. (?) — 338. Traurig ist Mariska. (?) — 339. Liljens- stengel, Tulipa. (Kötődés.) — 340. Kleine Rose, schöne Rose. (?) — 341. Juhászbojtar steht am Bronnen. (Kútnál.) — 342. Krank ist wohl der schöne Ungarbursche. (A szerelem betege.) — 343. Deine Haare so wie Rabenschwin- gen. (Mi bajod kis barna leány.) — 344. Klein das Mädchen. (Kis leány gondja.) — 345. Welch ein lichter, schöner Abend. (Különbőség.) — 346. Durch die Dorfeszeile... (A menyecske nyiló virág.) — 347. Voller Blumen steht dein Garten. (Mi kell inkább.) — 348. Samstag Abend ist's. (Elpártolt leány.) — 349. Vor der Thüre des Blumengartens. (Szerelem rabja.) — 350. VÖRÖSMARTY Mihály: Hier in unserm Dorfe... (?) — 351. Aufwärts steigt im Wein die Perle. (Fóti dal.) — 352. Vicza, Seele, geh' nicht diese Stege. (A kérő.) — 353. Diese Csárda ist ohn' Gleichen... (Pusztacsárda.) — 354. HERCZEGHY Viktor: Ein Dorf ist meine Heimath. (?) — 355. KRIZA Antal (helyesen János): Erzsí, thu' gen mich so stolz... — 356. GÁL József: Was raucht in der Ferne... (Mi füstölög ott a síkon, távolba.) — 357. Auf Hor- tobágyer Haide... (Hortobágyi pusztán fúj a szél.) — 358. TÓTH Lőrinc: Hejh, am Tiszastrand gelandet... (Tisza partján van egy hajó kikötve. [?]) — 359. ERDÉLYI János: An der Bergesseite treibt der Juhász. (Juhász a hegy- oldalon.) — 360. Ich weiss dergleichen wohl genug. (Tudok én olyat ele- get.) — 361. Ein Ungarmädchen ist mein Liebchen. (Magyar leány az én rózsám.) — 362. Seh' zwei Sterne. (Távol látok két csillagot egymástól.) — 363. SZENTIVÁNYI József: Schmerz mein Herze... (Fáj a szívem, majd meg- hasad.) — 364. TOMPA Mihály: Sommer, Winter auf der Puszta. (Télen, nyáron pusztán az én lakásom.) — 365. Bald erblüht der Lenz. (?) — Verses fordítások. A 2., 34., 37., 41., 68., 71., 76., 83., 106., 108., 110., 132., 219., 226. és 254. sz. J. (sic!) DUX, a 263. sz. L. KOMPERT, a 306., 310., 330. és 332. GREGUSS, a 316., 322., 323. és 328. sz. G. STEINACKER, a 307. sz. pedig gr. MAILÁTH fordítása. A példányba Joseph WERNECK exlibrisze van bele- ragasztva. — Jelzete: P. o. hung. 1253 n.

### KERTBENY: Ausgewählte ungarische Volkslieder.

629. Ausgewählte ungarische Volkslieder. Überjett und herausgegeben durch Kertbeny, Darmstadt. Druck und Verlag von Carl Wilhelm Leske. 1851.

8-r. XII, (4), 352 l., rézmetszetű címképpel, mely egy csikóst ábrázol Fritz SCHWARTZENBERG herceg rajza nyomán. Bettina ARNIM-nak ajánlva. — Tartalma: Előszó. — I. Abtheilung. *Dana (Liedchen)*: 1. Keine Mutter wohl gebar Dich. (Nem anyától lettél.) — 2. Würd' sich jede Rose wandeln. (?) — 3. Hej! Rose, Rose, Du bist hold. (Haj, rózsa, rózsa, piros vagy.) — 4. Rühm's nicht gern, dass schön sie. (Nem dicsérem, hogy szép.) — 5. So ist Deines Auges Strahlen. (Olyan a szemed járása.) — 6. Rose bist Du! (Rózsa vagy, rózsa vagy.) — 7. Deinen Namen sollt mit Gold man niederschreiben. —

8. Du, von Gotteshand ein Überrest. (Isteni kéz maradványa.) — 9. Wie klingt das Klarinett hierher. (Be szépen szól a muzsika. 2. szak.) — 10. Hei, Eszemadta! nuszbraune kleine Maid. (Eszemadta barna szűz. 1. versszak.) — 11. Schau' ich in's blaue Aug'. (?) — 12. Es freut sich die Nelke. (Őrül a viola reggeli harmatnak. Két első sor.) — 13. Von Rosenblättlein hat sie Wangen. (?) — 14. Es trägt dein Herz, o Taube. (?) — 15. Roth knospen nur die Kirsche kann. (A cseresznye veressel bimbózik.) — 16. Es brennet die Hütte. (Ég a kunyhó, ropog a nád.) — 17. Dort im blauen Plattensee. — 18. Ich lieb' alle Schönen. (Szeretöm járása. 3. szak.) — 19. Blutroth der Himmel glüht. (Arra alá vörös az ég.) — 20. Meiner Mutter Auferzog'ne bin ich. (Árokparton szól a harismadár. 2. szak.) — 21. Was ist höher als der Himmel hoch? (Búsultam én, búsulok is. 2. szak.) — 22. Die Liebe ist ein Strafklotz. (A szerelem egy kaloda.) — 23. Liebe ist in jedem Gras. (Szerelem van minden fűben, minden fában.) — 24. O Liebe, süsse Liebe. (Szerelem, szerelem, átkozott gyöttelelem.) — 25. O wie zürn' ich auf mein Auge. (Be haragszom a szememre.) — 26. Aufflamnten der Sonne Strahlen. (Kisütött a nap sugára.) — 27. Im Dudarer breiten Gräben drin. (Dudariak nem élhetnek. 3. szakasza.) — 28. In dem dichten Hain von Monostor. (Monostori sűrű berek, haja, haj! 1. és 2. szakja.) — 29. Neben an der Donau stehet unser Haus. (Duna mellett van a házunk. 1. szak.) — 30. Das ist gar kein Wald, in dem nicht Bäume sind. (Szól a világ, mit hajtok rá. 3. szak.) — 31. Schön ist's Füllen, kann es aufgesattelt geh'n. (Szép a csikó, ha szépen fölnyergelik.) — 32. Habe noch kein Weibchen. (?) — 33. Welcher noch kein Liebchen hat. (Jaj be szenyas a kendője. 2. szak.) — 34. Wer nicht hat ein Liebchen. (Kinek nincsen szeretője, babája. 1. szak.) — 35. Einer, der kein Ross besitzt. — 36. Reif wird schon der grüne Kohl. (Az eső is esik. 4. szak.) — 37. Bevor ich Dich noch hab' geliebet. (Ne hajts a mende-mondára. 2. szak.) — 38. Wie ist schmutzig Euer Sacktuch. (Jaj be szenyas a kendője. 1. szak.) — 39. Schön ist wohl der Wald. — 40. Wie die Sterne sind die Bursche. — 41. Alle Bursche dürfen. (Arra járjunk, arra. 2., 3. szak.) — 42. Dreifach ist gezackt das Erdbeerblatt. (Hármas levele vagy az epernek. 1. szak.) — 43. Der Strauch am niedern Hügel blüht. (Piros a konkoly virága. 2. szak. ERDÉLYI III: 114.) — 44. Meine Rose macht so kleine Schritte. (Az én rózsám aprókat lép.) — 45. Gott gebrachte kleine Braune. (Istenadta kis barnája.) — 46. Meines Liebchens Gangesart. (Szeretöm járása. 1. szak.) — 47. Ich habe sonsten weiter nichts, als Rose mein. (Nincs nekem egyebem a rózsámnál.) — 48. Es bellet der Hund jetzt, der meine. (Úgat a kutyám, a kicsi. 1., 2. szak.) — 49. Wenn die Tisza und die Donau Tinte wären. (S ej Tisza, Duna tinta vóna.) — 50. Darum, weil er etwas blatternarbig. (Azért, hogy egy kicsit ragyás.) — 51. Ich lieb das Mädchen nur allein. — 52. Kann die Lerche glücklicher wohl sein als ich? (Ha te tőled rózsám meg kellene válni. 3. szak.) — 53. Zu Dir ging ich lange Zeit schon. (?) — 54. Welcher echt liebt seine Rose. (Aki a rózsáját igazán szereti.) — 55. Jener, den mein Herze liebet. (Akit az én szivem szeret.) — 56. Was ich Dir versprochen habe. (?) — 57. Taube, fliege nicht von mir. (?) — 58. Schliefe schon drei der Nächte nimmer. (Három

- éjjel nem aludtam. 1. szak.) — 59. Ich muss nun scheiden, Dich vergessen. (?) — 60. Ich schwor es schon zum Himmel auf. (Felfogadtam az egekre.) — 61. Ich liebe Dich um Alles. (?) — 62. Meiner Csizma fehlet die Sohle. (?) — 63. Wohl um meines Püppchens Liebe. (Babám szerelméért mit nem cselekedném.) — 64. Tief ist an dem Donauufer schon. (Mély a Dunának a széle.) — 65. Eine Brück' aus Stein ich baue. (?) — 66. Lass zu Pesth ein Haus mir bauen. (?) — 67. Komme Püppchen, kaufen wir uns jetzt drei Pferde. (?) — 68. Hierher mit den Ochsenzügen. (?) — 69. Gab vier Ochsen für ein Ross. (Négy ökröt adtam egy lóért.) — 70. Gold und Silber, andre Schätze. (?) — 71. Es gibt keine solche goldne Burg. (Lány voltam én, vagyok is. 3. szak.) — 72. Wenn mir Gott ein schmuckes Liebchen würde geben. (Volt szeretőm kettő, három. 2. szak.) — 73. Juhász-Bursche, armer Juhász-Bursche. (PERŐFI: Alkú.) — 74. Meines Liebchens beide Augen. (Volt szeretőm kettő, három. 3. szak.) — 75. Dorten kommt ein Bursche her. (Amott jön egy legény. 1., 2. szak.) — 76. Von Oben bläst der Wind. (Felülről fúj a szél.) — 77. Komm' herein, komm' herein, prächtiges Vögelein. (Gyere be, gyere be, gyönyörű kis madár.) — 78. Öffne deine Thüre, Liebchen brav. (Vörös bársony süvegem. 3., 4. szak.) — 79. Es fällt der Regen, brodelnd fällt er doch. (Esik eső, bugyborékol.) — 80. Kleiner Baum hat kleine Blüten. (Tisza partján nem jó lefeküdni. 2. szak.) — 81. Mädchen von dem dort'gen Land. (Tiszaháti kis leány. 1., 2. szak.) — 82. Aufgenäht sind stets davon die Ecken. (Valamennyi juhászbunda.) — 83. Nimmer rauscht die Jászkisérer Mühle. (?) — 84. Wasser fließt, Wasser fließt. (Víz alá, víz alá.) — 85. Schönes Mädchen werde nicht gleich roth. (?) — 86. Ich band heute viele Garben. (CSAPÓ. I: 51. sz. 4. szak.?) — 87. Regen fällt jetzt auf den Wagen. (Esik eső karikára.) — 88. Hab' gegeben, gebe noch. (Adtam is, adok is. I. szak.) — 89. Wenn das kleine Mädchen Wasser trägt vorüber. (Mikor viszi a kis lány a vizet.) — 90. Du rothe Sammetmütze. (Vörös bársony süvegem. 1., 2. szak.) — 91. Gott gebrachtes kleines Süschen. (Beteg a szeretőm szegény. 2. szak.) — 92. Schwirrt und klirrt vorbei ein Sporn. (Sikolt, rikolt a sarkantyú. 1. szak.) — 93. Nur darum liebe ich's, am Dorfesend' zu wohnen. (Csak azért szeretek falu végén lakni.) — 94. Nicht ist es Lenz, nicht Sommerszeit. (Retteg pej paripám. 2., 3. szak.) — 95. Rother Kukoriczastengel schön. (Piros kukoricaszár. 1. szak.) — 96. Kein Bursche bist Du, keiner. (Nem vagy legény, nem vagy.) — 97. Deine Lippen sind, o Rose, honiglich. (Ajkid rózsám mézesek.) — 98. Gib mir einen Kuss, ich geb Dir einen andern. (?) — 99. Auf den Fuszsteg fällt der Regen. (Esik eső gyalogútra. 1. szak.) — 100. Abend ist es schon im ganzen Dorfe. (Estve van már a faluba.) — 101. Rose, Rose von mir gehst Du jetzt behende. (Rózsa, rózsá elmész tőlem, haja haj.) — 102. Streif dein volles Haar zurück. (A gyallai faluvégen. 3. szak.) — 103. Ein Mädchen war ich, bin es noch. (Lány voltam én, vagyok is. 1. szak.) — 104. Küsse, süsse Rose, mich doch hier. (Csókolj engem, kedves rózsám.) — 105. Haja, haja! Morgenroth will schon erstehen. (Haja, haja! hajnal akar lenni.) — 106. Morgenroth bricht schon heran. (?) — 107. Jener helle Stern dort. (A fényes csillag is.) — 108. Dies mein Auge, dieses eine. (Ez a szemem, ez az egyik.) —

109. In der Sümeg, bei den Herden. (A sümegi városvégen. 1., 2. szak.) — 110. Gelbes Füllen, dran ein Glöcklein. (Sárga csikó, csengő rajta.) — 111. Euer Haus ist morsch, bricht bald zusammen. (Rongyos a kend háza vége. 1. szak.) — 112. Bloss für Gold und Silber und für Kleiderprange. (Aranyezüstért, cifra ruháért.) — 113. Ich möcht' eine Pfauin werden. (Szeretnék én páva lenni.) — 114. Diese kleine Maid will Hochzeit feiern. (Az a kis lány férjhez akar menni. 1. szak.) — 115. Ist der Bursche auch noch gar zu klein. (Ha kicsiny is a legény.) — 116. Rother Apfel, bleib im Röthen immer. (Piros alma, pirosodjál.) — 117. Dieses brave Mädchen liess sich wahrlich gerne heuern. (Az a kis lány férjhez akar menni.) — 118. Es rasselt der Wagen, es knallet der Jancsi. (Dörög a kocsi...) — 119. O recht gut hab' ich's bedacht. (De jóra gondoltam.) — 120. Als ich unverheirath't noch gewesen. (Mikor én nőtelen voltam.) — 121. Selten ist das Korn ganz rein. (Ritka búza, ritka rozs.) — 122. So lang lebt's Mädchen in der Welt noch froh. (Addig éli a leány világát.) — 123. Es lodert die Hütte, es zittert das Rohr. (Ég a kunyhó, ropog a nád.) — 124. Angezündet hat sich's Rohr am Zaune. (Már minálunk így köszönnek. 4. szak. ERDÉLYI III: 118. sz.) — 125. An dem Himmel sind drei Sterne. (Három csillag van az égen. 1. szak.) — 126. Sie verlangen meinen Szür für eine Bunda. (Kérik a szűrömet bundáért.) — 127. Fernerhin halt' ich zwei Liebchen mir. (Már ezután két szeretőt tartok. 1. szak.) — 128. Brauch nicht viel Liebhaberei. (Nem kell nekem sok szerető.) — 129. Drei Wege sind vor mir. (Három út elöttem.) — 130. Zwei Grasplätz' sind im Garten. (?) — 131. Frei steht es dem Vogel. (Szabad a madárnak három ágra szállni.) — 132. Böse Bremsen stachen arg mich. (Mégcsipett a bögd. 1., 2. szak.) — 133. Reich war ich wohl einstens schon. (Voltam én már gazdag is.) — 134. Hatte Liebchen früher zwei und drei. (Volt szeretőm kettő, három. 1. szak.) — 135. Möge Gott solch' Herz doch schlagen. (Verd meg uram azt a szivet.) — 136. Ich hab' solch ein Auge schon verflucht. (?) — 137. Es riss der Strohbund, will nichts taugen. (Elszakadt a búza töve.) — 138. Oh geh' nicht Rose auf die Wiese. (A gyallai faluvégen. 2. szak.) — 139. Blase nieder, Wind, des grünen Waldes Thau. (Ritka a katona, kinek párja nincsen. 3. szak.) — 140. Wohl drei Jahre länger. (Már megmondtam, rózsám. 4. szak.) — 141. Ich sterbe um Csurgo. (Még halok Csurgóért.) — 142. Ich wurde, mein Liebster, krank um Dich. (Fekete szárú cseresznye. 2. szak.) — 143. O sieh' doch, Engelein, wie ich verwelke. (Nézd, angyalkám, mint hervadok.) — 144. Unrein wohl der Tisza Wasser Sommers fließt. (Zavaros a Tisza vize nyárba. 1., 2. szak.) — 145. Meines Liebchens Schönheit. (Szeretőm szépsége most jutott eszembe.) — 146. Viel Aehren band ich kreuzweiss heut'. (?) — 147. Ich ging über'n Friedhof hin. (Végig mentem a temetőn.) — 148. Oftmals komm' dir in's Gedächtniss dies Vergissmeinnicht. (Juttassa eszedbe ez a kis nefelejts.) — 149. Schreibe Dir doch meinen Namen. (Fölmegyek a hegyre. 4. szak.) — 150. Hieher blaut von fern die Mátra. (Azt ne gondold, hogy így élek. 6. szak.) — 151. Bloss nur einen liebt' ich, doch geheim nothwendig. (Én csak egyet szeretek, de titkosan.) — 152. Gut steht die Blume auf meiner Mütze. (Zöldlevelű gyöngy-

virágszál. 1. szak.) — 153. Ich zieh' jetzt fernhin in ein fremdes Land. (Elmegyek, elmegyek, messze földre megyek.) — 154. Hab' nicht Frohsinn, denn der Storch trug ihn hinweg. (Nincsen kedvem, elvitte a gólya. 1. szak.) — 155. Fortgetragen hat den Steg das Wasser. (Elvitte a víz a pallót.) — 156. Unrein ist die Donau. (Zavaros a Duna, nincs tisztogatója.) — 157. Es spricht die Welt — was horche ich darauf. (Szól a világ, mit hajtok rá. 1. szak. ERDÉLYI III: 17. sz.) — 158. Mich nennt man die Liebefängerin. (Engem hívnak szerelmesnek.) — 159. Ich habe so viel arge Neider. (Annyi nékem az irigyem.<sup>1</sup>) — 160. Es schreckt zurück mein Falbe. (Retteg pej paripám. 1. szak.) — 161. Seitwärts Leiden, seitwärts Kummer. (Félre bánat, félre bú.) — 162. Möge Gott doch jenen Priester schlagen. (Verd meg uram, azt a szivet, haja haj! 2. szak.) — 163. Wie ein grüner Ast von seinen Blättern. (Azt ne gondold, hogy így élek. 4. szak.) — 164. Ich schlage doch noch irgendwen. (Megverek valakit.) — 165. Ich begehe nimmer. (Sohasem cselekszem.) — 166. Ich bin jetzt noch, was ich immer war. (Én vagyok az, aki voltam.) — 167. Traum, o Traum, mein süßer Traum du. (Álom, álom, édes álom.<sup>2</sup>) — 168. So bin ich nun eingezwänget. (Úgy meg vagyok határozva.) — 169. Ich säte Majoran. (Elvetettem majoránát.) — 170. Ging nunmehr mein Liebstes fort. (Zöld erdő szállásom. 4. és 5. szak.) — 171. Wohnung ist mir jeder Strauch der Flur. (Minden bokor a szállásom. 1., 2. szak.) — 172. Jedes Dorf ist süsse Heimath mir. (Minden falu édes hazám.) — 173. Debrecziner Mauthgebäude. (Debreceni cédulaház.) — 174. Schlage, Herrgott! jenen Menschen. (Verd meg uram azt az embert. 1. szak.) — 175. Es schmerzt mein Herz, mein Auge weinet. (Fáj a szivem, sír a szemem.) — 176. Zeitig muss das Korn wohl werden. (Meg kell a búzának érni.) — 177. Sternig ist der Himmel, sternig. (Csillagos az ég, csillagos.) — 178. Selbst der kleine Vogel trifft sein Paar. (?) — 179. Ohne Kummer sterbe ich. (Ha meghalok se bánom. 1. szak.) — 180. Feines Linnenhemd, so hochgebuscht. (Zöldlevelű gyöngyvirágszál. 2. szak.) — 181. Waise bin ich, bin verwaiset. (?) — 182. In Trauer nur beginnt mein Morgen. (Gyászban derült én reggelem. 1., 2. szak.) — 183. Ich hab' mir den Apfelbaum gesetzt. (Őszi harmat, hideg eső. 2. szak.) — 184. Sag mir, Liebster, liebest Du mich ohne Scherz? (Zavaros a Tisza vize nyárba. 4. szak.) — 185. Aus der Tisza nach der Donau. (A Tiszából a Dunába. ERDÉLYI II: 58. szám.) — 186. Hatt' 'nen schönen Liebst' doch falsch er war. (Volt szeretőm, szép, de hamis. 1. és 3. szak.) — 187. Weisst es, Rose, kannst es wissen auch. (Tudod rózsám, tudhatod is. 1. szak.) — 188. Was kann ich dafür denn machen jetzt. (?) — 189. Falsch ist dein Auge. (Hamis a szemed.) — 190. Würd' wahrhaftig ich es wissen nur. (Ha én aztat tudva tudnám.) — 191. Dann werd' ich Dich nehmen, Taube. (Akkor veszlek el, galambom. 1., 2. szak.) — 192. Siehst Du wohl, mein süßes Püppchen. (Ne szeress, ne szeress. 2. szak. ERDÉLYI II: 21. szám.) — 193. Dann, o Rose, werd' ich wieder kommen heim zu

<sup>1</sup> ERDÉLYI II: 282. sz.

<sup>2</sup> ERDÉLYI I: 151. sz.

Dir. (Egerben a fűszál mind bánatban hajlik. 2. szak.) — 194. Gewaschen die Bank ist, so setz dich meinertwegen. (Gyere be rózsám, gyere be. 2. szak.) — 195. Du kannst hergehen jetzt vor mir. (?) — 196. Nieder flammet heiss der Sonnenschein. (Felsütött a nap sugára. ERDÉLYI III: 86. sz.) — 197. Gebe Gott dir bessere Liebschaft. (Te voltál szeretőm, nem más. 4. szak.) — 198. Ich liebte Dich, Rose, genügend. (Szerettelek rózsám, eleget. 1. szak.) — 199. Nur zum Kummer bin ich lebend. (?) — 200. Ein Rosenbaum war's süsse Mütterlein. (Édesanyám rózsafája. 1. szak. ERDÉLYI III: 110. sz.) — 201. Wenn Du mich nich liebest. (?) — 202. Lächle, Himmel, doch nicht nieder. (?) — 203. Wenn ich sterbe, mögen sie mich nicht begraben. (Ha meghalok, el ne temesetek.) — 204. Ich trug es auf dem süssen Mütterlein. (?) — 205. Am Baume wächst der rothe Apfel. (Azt gondolám, eső esik. 4. szak. CSAPÓ I: 66. sz.) — 206. Dorten drin in Csenger läuten sie. (Harangoznak Csengerbe. 1. szak.) — 207. Glaube jetzt, es regne auf die Flur. (Azt gondolom. eső esik.) — 208. Wohl neun der Wochen, seit ich fische schon dahier, (Kilenc hete, mióta itt halászok.) — 209. Andorka Schätzchen, Andorka Seelchen. (Andorka kincsem.) — 210. Gestorben der Juhász. (Meghalt a juhász.) — 211. Leichter kann's Kameel. (?) — 212. Die Körös hat herausgeschwemmt. (Kicsapott a Körös az alföldre.) — 213. Des Abends, wenn die Sonne sinkt. (Este virágzik a repce. 4. szak.) — 214. Von Blättern und von Zweigen ist der Kirschbaum leer. (Cseresznyefa levelestül, ágastul.) — 215. Der Wald ist niemals arm an grünen Zweigen. (Erdő nincsen zöld ág nélkül. 1. szak.) — 216. Wald, o Wald, wie bist Du breit! (Erdő, erdő, de magas vagy. 1. szak.) — 217. Wenn Du von mir gehst. (?) — 218. Als Du von mir zogst. (Ne szeress, ne szeress. 4., 5. szak. ERDÉLYI II: 22. szám.) — 219. Wenn Du nun schon gehst, mein Püppchen. (Már ha elmégysz, édes rózsám, kívánom.) — 220. Gehst Du, sage, welche Wege. (Szomorú az idő. 2., 3. szak.) — 221. Sei des Herren Seele. (Az úr lelke legyen.) — 222. Vor meinem Thor die Post hinfährt. (Kapum elött jár a posta.) — 223. Wie singt gar so herrlich. (?) — 224. Es fällt jetzt der Regen. (?) — 225. Geh' nicht, Rose, in die Stoppeln doch. (Ne menj rózsám a tarlóra.) — 226. Mög' sich keiner früher brüsten. (Anyám, anyám, édes anyám. 3. szak. ERDÉLYI II: 206. sz.) — 227. Ich sagte Dir es immer, Turteltaube. (Lám megmondtam, bús gilice.) — 228. Eisen sind die Hufmond. (Vas a patkóm, réz a szege.) — 229. Jeder hat ein Liebchen. (Mindennek van szeretője, csak énnekem nincsen.) — 230. Über der Donau, gar nicht fern. (Túl a Dunán, nem messze.) — 231. Wir gebrauchen wahrlich euer Mädchen nicht. (Nem kell nekünk a kend lánya. ERDÉLYI II: 450. sz.) — 232. Nieder glüht die Sonne auf den Strauch. (Felsütött a nap a cserjén.) — 233. An der Rába, was geschah dort? (Rába mellett mi történt.) — 234. Leicht ist's, kleine Fische sich zu fangen. (Könnyű apró halat fogni. 1. szak.) — 235. Glaub' dann dem Burschen nur nicht treuglich. (Piros a konkoly virága. 3. szak.) — 236. Ich wusst' es und ich weiss es auch. (Tudtam én azt, tudom is.) — 237. In der Donau fliesset Wasser viel. (?) — 238. Der Teufel, er holt Euch die Seele noch. (?) — 239. Leg' an eine Mädchenbrust wohl lieber mich. (Inkább fekszem a lány

mellé.) — 240. Seht, mein Herze, es ist immer angeloffen. (Az én szívem tárva-nyitva.) — 241. Drei Stücke Zwanz'ger, sichst Du sie. (Három huszas, látod-e.) — 242. Ich bin ja der lose Bube. (Én vagyok ám az a kölök. 1. szak.) — 243. Trinke Wein an jedem Sonntag. (Vasárnap bort iszom.) — 244. Meiner Mutter Sünd' ist's, keiner andern. (Édesanyám vétke, nem a másé. 1. szak.) — 245. Klein bin ich noch jetzo. (Kicsin vagyok én. ERDÉLYI III: 343. sz.) — 246. Ich weiss nicht, wem wohl die Welt. (Én nem tudom, a világ.) — 247. Auf der Pusztamitte von Vasad. (A vasadi pusztaszélen.) — 248. Dem Hunde schmerzt gar sehr das Bein. (Fáj a kutyának a lába.) — 249. Den Verstand hat einst mein Bruder. (Az én bátyám eszté.) — 250. Hei, die Szender kleinen Mädchen. (Hej, a szendi kis leányok.) — 251. Leg' ab, Rose, deinen Szür. (Tedd le rózsám a szűrödet.) — 252. Komm' herein doch, Rose, komm' herein. (Gyere be rózsám, gyere be. 1. szak.) — 253. Anfangs hat gleich Gott, der Herr, den Wein erschaffen. (Kezdetben az Űristen a bort teremteté.) — 254. Wasser trinkt der Ochs, das Pferd. (Bort iszom én, nem vizet. 5. szak.) — 255. Wasser schadet Stiefeln sehr. (Bort iszom én, nem vizet. 2. szak.) — 256. Wasser wär' wohl sonsten gut. (A víz másképp jó lenne. 1., 2. szak.) — 257. Rother Wein du, rother Wein du. (Jobb a bor, jobb a bor.) — 258. Besser als Wasser ist das Bier. (Kis csupor, nagy csupor. 2. szak. ERDÉLYI I: 210. sz.) — 259. Frau Wirthin gebt doch schnell mir Wein. (Hozz bort, korcsmárosné. 1. szak. ERDÉLYI I: 256. sz.) — 260. Bringe Wein her, Wirthin. (Hozz bort, korcsmárosné.) — 261. Schmuckes Glas voll rothen Wein. (Cifra pohár, veres bor.) — 262. Ich fass' zusammen die Gedanken. (?) — 263. Gebe Gott, was gut mag sein. (Adjon Isten minden jót. ERDÉLYI I: 232. sz.) — 264. Wenn ich in den Keller oft bei guter Laun' hinuntersteige. (Még három hónapos koromban feltettem. 2. szak.) — 265. Nicht trink' ich Wein — hej! — blos nur Rebensaft. (Nem iszom bort, csak a szőlő levét.) — 266. Am Gyalláer Dorfesende. (A gyallai faluvégen. 1. szak.) — 267. Heimath, Heimath, süsse Heimath. (Hazám, hazám, édes hazám. 1. szak. ERDÉLYI II: 272. sz.) — 268. Heimath, Heimath, süsse Heimath. (Hazám, hazám, édes hazám. ERDÉLYI III: 64. sz.) — 269. O gesegnet Kanaan, Balaton und deine Flur. (Oh te áldott Kanaán! Balaton melléke.) — 270. O irdisch Kanaan. (Oh, földi Kanaán.) — 271. Magyar! lieb' ein Magyarmädchen nur. (Elmehetsz, drága madár. 6. szak.) — 272. Haben muss der Magyar einen Bart. (Bajusz kell a magyarnak. 1. szak.) — 273. Vater, Mutter, Schwester. Kind und Schwager mein. (?) — 274. Wenn einer lustig lebt. (Ha valaki vigan él.) — 275. Hab' nicht Schätze voll Gewicht. (Nincsen nekem sok kincsem.) — 276. Schwing' mich in den Sattel meines gelben Pferd's. (Pej paripám patkószege de fényes. 3. szak.) — 277. Wenn ich auf mein Pferd aufsteige früh. (Ha felülök a lovamra.) — 278. Falbe ist mein Ross, an hundert Thaler werth im Kauf. (Az én lovam száz talléros fakó.) — 279. Hab' ein schmuckes und zierlich Ross. (Van paripám, takaros.) — 280. Der Csikos treibt die Sache gross. (A csikósnak jól van dolga.) — 281. Dort treibt eine schwarze Wolke regenflüssig. (Amott kerekedik egy fekete felhő.) — 282. Fort ging Bandi, Pferde stehlen. (Element Bandi lovat lopni.) — 283. In der leidbringenden

Csárda dort. (A búszerzői csárdában.) — 284. Ob ich stehle oder nicht. (Szegény legény vagyok én. 2. szak.) — 285. So brennt nur's Feuer, wenn es lodert. (Úgy ég a tűz, ha lobog.) — 286. Wenn mich der Oberrichter gar zu arg beschwert. (Tizenhat esztendő voltam. 2. szak.) — 287. Meine süsse Mutter ist ein Rosenbaum. (Édesanyám rózsafája. 1. szak. ERDÉLYI I: 355. sz.) — 288. Wohl zu weinen jede süsse Mutter hat. (Sírhat az az édesanya.) — 389. Kein Husar ist's, der zu Fusse läuft. (Édesanyám rózsafája. 3. szak. ERDÉLYI I: 355. sz.) — 290. Als Soldat ich mir mein Leben schaffe. (Édesanyám rózsafája. 2. szak. ERDÉLYI I: 355. sz.) — 291. Werber tanzen, singen, rathen. (?) — 292. Werber dort am Dorfesende. (Falu végén verbuváltak. 1., 3. szak.) — 293. Staubt die Strasse wohl in Füred dort. (Söprik a fűredi utcát. 1., 2. szak.) — 294. War ein Csikos, war ein Kanász. (Voltam csikós, voltam gulyás.) — 295. Gelbes Ross, gelbes Ross, goldner Huf daran so schwer. (Sárga ló, sárga ló, arany patkó rajta.) — 296. Rose, sage, wem willst Du dies Hemd hier nähén? (Kinek varrod rózsám azt az inget?) — 297. Mathias wurde nun erwählet. (Mátyást mostan választotta.) — 298. Weihnacht ist es heut. (Karácson van ma.) — 299. O schnelle, eilen wir, schnell eilen wir. (Siessünk, siessünk.) — 300. Wenn ich sterbe, müsst mich nicht hinaus gleich tragen. (Ha meghalok, el ne temessenek.) — II. Abteilung. *Dalok. (Lieder):* 301. Wie ein Stern am Himmelblau. (?) — 302. Dich nur, Dich nur liebe ich. (?) — 303. Der Winter ist nah schon, die Schwalbe zieht fort. (Közel a tél, mén a fecske.) — 304. Wār' ich eine Rose. (Ha én rózsá volnék.) — 305. Kleine Rose, schöne Rose. (Te kis rózsám, szép kis rózsám.) — 306. Quelle rothe Rose, quell' allmählich auf. (Fakadj piros rózsá, fakadj csendesesen.) — 307. Diese kleine Strasse. (Ez a csepi utca.) — 308. Ich liebe Sie gar mächtig, in der That. (Szeretem én magát nagyon. ERDÉLYI II: 392. sz.) — 309. Ich liebe Dich, Taube mein. (Szeretlek galambom. U. o. II: 74. sz.) — 310. Waise ist der Vogel. (Árva az a madár.) — 311. Ich liebte Dich, ich lieb' Dich noch. (Szerettelek, szeretlek is, amíg élek.) — 312. O Mariska, o Mariska. (Mariskám, Mariskám eszem a szemedet.) — 313. Theures Perlgeschöpf Du, Veilchen. (Drága gyöngy teremtés.) — 314. Am Eisen glitscht mein Schimmel. (Csúszik szürke lovam.) — 315. Das ist's ächte Székelymädchen nur. (Az az igaz székelyleány.) — 316. Rother Apfel, kugelrund. (Piros alma gömbölyű.) — 317. Sünde thut der nicht, der Mädchen liebt. (Nem bűn a leányt szeretni.) — 318. An dem Graben bei den Reben dort. (Árka mellett a szőlőnek.) — 319. Zürne holde Rose nicht sogleich in Scham. (Ne haragudj rózsám azért.) — 320. Ich komm' von Arad jetzt. (Most jövök Aradrul.) — 321. Bei dem Laczi raucht der Schornstein. (Kis Lacinál füstös kémény.) — 322. Viel staub treibt die Berényer Gasse. (Porzik a berényi utca.) — 323. Unterm Garten fließt die Berettyó gut eingezäunt. (Kertem alatt a Berettyó folydogál.) — 324. Hej, wie brennt doch auf dem Thurm der Sonnenschein. (Hej, a toronyra sütött a nap.) — 325. Die Turteltaube gurr am Pappelast. (Gerlice turbékol a jegenyén.) — 326. An dem Zederbaume. (Megkötöm lovamat.) — 327. In Bihar, in Borsod. (Biharban, Borsodban.) — 328. Träumen, Träumen, süßes Träumen! (Álom, álom, édes álom. ERDÉLYI I: 150. l.) — 329. In der Bogáder

Strasse Wasser fließt. (A bogádi utcán foly a víz.) — 330. Ich neig' mein Haupt hernieder. (Lehajtom fejemet.) — 331. Breit ist meines Hutes Krämpe, hüllet mich. (Széles a kalapom karimája.) — 332. Das Sternlein, das Sternlein am Himmel geht. (?) — 333. Die Tisza, die Donau schäumt so sehr. (A Tisza, a Duna zavarodik.) — 334. Dort die Donau schäumend zieht. (Foly a Duna zavarosan.) — 335. Des Nachts in meinem Traum. (Az éjjel álmomban.) — 336. Hej, wie herrlich leuchtet doch. (Hej, be szépen világít.) — 337. Dämmernd graut der Morgen. (Feljött már a hajnal.) — 338. Über'm Berg, im Slovakienreich. (Túl a hegyen, Tótországban.) — 339. Kuckuk, Kuckuk, Kuckuk mein. (Kuku, kuku, kukucsám.) — 340. Als ich noch ein kleiner Bube war. (Mikor én kis gyermek voltam.) — 341. Kukoricz, er schiesst auf. (Kukorica szára.) — 342. Hej, dort hinab zu stürzt das Wasser sich feldein. (Arra alá foly a víz szaporán.) — 343. Jaj, welch' armer Bursche bin ich. (Jaj be szegény legény vagyok.) — 344. Vor dem Thore hält der Wagen still. (Kapu előtt a szekér.) — 345. Als die Heveser Melone gibt es Süßres nicht. (Nincs édesebb a hevesi dinnyénél.) — 346. Ganz farbelos, ganz farbelos. (Sztintelen, szintelen.) — 347. Der nicht zum Eh'stand greift voll Lust. (Ki nem kap a házasságon.) — 348. Ja, darum liebe ich's, am Dorfend' zu wohnen. (Azért szeretem én falu végén lakni.) — 349. Es steht zu Debreczin ein Apfelbaum. (Kecskeméten egy almafa.) — 350. Im kühlen grünen Wald, in grüner Wiesen. (Zöld erdőben, sík mezőben.) — 351. Auf dem Gartenbaum eine Elster sitzt. (Kerti fán csörög a szarka.) — 352. Blau ist meine Binde, kennt nicht Trauer. (Kék én elöttem a kötő.) — 353. Grün die Schlehe, wird schon blauer treiben. (Zöld a kökény, majd megkékül. ERDÉLYI II: 274. sz.) — 354. Weiss vom Schnee sind Gyöngyös' Bergesgipfel rings umher. (Hóval fehér a gyöngyösi hegytető.) — 355. Du Kamille und du grüner Majoran. (Tripla szegfű, tripla majorána.) — 356. Ganz dürr ist der Strauch dort am Gipfel. (Szárad a bokor a tetőn.) — 357. Nicht lieb' mich, nicht lieb' mich. (Ne szeress, ne szeress. ERDÉLYI II: 21. sz.) — 358. Diese meine schwarze Binde. (Fekete pántlikám fujdogálja.) — 359. Ringsum rufen schon die Hahnen. (Kukorikol a kakas.) — 360. Ich bewundere ein solches Herz fürwahr. (Csodálom az olyan szívet.) — 361. Wohl anders ist die Schwalbe, als der Spatz. (Más a veréb, más a fecske.) — 362. Langsam fließt die Tisza, schaumumringt. (Lassan foly a Tisza.) — 363. War in IHreg (*sic!*) eine schöne Maid. (Szép leány volt Iregben.) — 364. Ein schönes Liebchen hatte ich in früh'rer Zeit. (Nekem is volt szép szeretőm néha napján.) — 365. Herbstlich pflegt die Schwalbe fortzuziehen. (Ősszel szokott a fecske elmenni.) — 366. Ich würd' einen Schönen lieben. (Szeretnék egy szép tisztá szívből.) — 367. Die Kállaer Strasse ist gemalen. (A kállai utca ki van festve.) — 368. Glaubst du etwa, liebe Rose. (Azt gondolod, édes rózsám.) — 369. Ich wünsch' Dir nicht Gottes Fluchgericht. (Isten átkát nem kívánom.) — 370. Ich liebte Dich ein Jahr mit treuem Hang. (Szerettelek esztendeig.) — 371. Die Nyáráder Strass' kann wasenüberzogen sein. (A nyárádi utca benőhet pázsittal.) — 372. Wart' Ver-ruchter, wart' Verruchter. (Várj gonosz, várj gonosz.) — 273. Ich fluch' Dir nicht, bin's nicht gewohnt. (Nem átkozlak, nem szokásom.) — 374. Leb' nach

Lust, mich schirt es nimmermehr. (Ami engem vidámított. 5–7. szak.) — 375. Gewiss erleb' ich noch die Zeiten hier. (Megérem még azt az időt.) — 376. Gelbe Schnur und seidner Zaum am Ross. (Sárga zsinór, selyem sujtás.) — 377. Wahrlich, wahrlich, wahrlich war. (Haja! haja! haja! haja!) — 378. Ich liebte Dich, nicht läugne ich's. (Szerettelek, nem tagadom.) — 379. Eine Strasse gehe bis zu Ende ich. (Egyik utcán végig megyek én.) — 380. Jene Rose welket. (Hervad az a rózsá.) — 381. Waise bin ich, Waise. (Árva vagyok, árva. ERDELYI I:132. sz.) — 382. Mich durchbohrt das Leid, geringer kaum. (?) — 383. Als wie Honig Süß'sres es nichts giebt. (Nincs édesebb, mint a méz.) — 384. Meine Worte nehmen. (Búcsúznak szavaim.) — 385. Jaj, ich leb' mein Leben einsam in der weiten Welt. (?) — 386. Ich hab' jetzt gehöret. (Azt hallottam, rózsám.) — 387. Wenn Du fort von Petri ziehest. (Ha Petriből elmégysz.) — 388. Weine Mutter, weine. (Sirass anyám, sirass.) — 389. Will nun anderswohin ziehen. (Elmenek én másfelé.) — 390. Führe, Kutscher, mir heraus mein Pferd. (Hozd ki kocsisom a paripámat.) — 391. Würde diese Stadt verlassen. (Itt hagynám én ezt a várost.) — 392. Glas ist mein Fenster, es ist Eisen nicht. (Úveg az ablakom, nem réz.) — 393. Alles Gras in Eger biegt vor Kummer sich. (Egerben a fűszál mind bánatnak hajlik.) — 394. Wenn Du fortgehst, geh' auch ich. (Ha te elmegy, én is el.) — 395. Weder fällt Regen auf die Wiese nieder. (Sem eső nem esik.) — 396. Hab' nicht Vater, Mutter mehr auf Erden. (Nincsen apám, nincsen anyám.) — 397. Nie war krank ich, nur entfernt. (Nem voltam én addig beteg.) — 398. Zu was wohl dient der grosse Hut. (Minek az a pörge kalap.) — 399. Jener schwache Jüngling weint sich aus die Augen. (Gyenge iffucska kin törli szemét.) — 400. Mutter, Mutter, Mutter lieb. (?) — 401. Hatte Liebchen zwei. (Volt nekem szeretőm.) — 402. Wohl verwaist ist's Mädchen. (Árva az a leány.) — 403. Ich sterbe, sterbe gern. (Meghalok, meghalok.) — 404. Flog hinauf die Pfauin. (Felszállott a páva.) — 405. Krank ist meine Rose. (Beteg az én rózsám.) — 406. Spinne, Rose, magst mir. (Fonjál rózsám, fonjál.) — 407. Jaj, welch schöner Abend ist es. (?) — 408. Sommerblume in der Wintertime. (Nyári virág, téli idő.) — 409. Meinen Hut werf' auf das Aug' ich mir so wüst. (Kalapom szememre vágom.) — 410. Wenn sogar ich sterbe, schert's mich nichts. (Ha meghalok, se bánom; a 8. és 10. szak hijján.) — 411. Wenn des Himmels schönes Morgenroth früh kaum entstand. (Ha kel az éj szép hajnala.) — 412. Ein schöner Vogel ist die Schwalbe, schön sie schwalbet. (Szép madár a fecske, szépen föcsög.) — 413. Ich lache aus in mir. (Magamba nevetem.) — 414. Nicht reut's mich, dass als Bauer ich geboren bin. (Nem bánom, hogy paraszttá születtem.) — 415. Ich hab' verdingt hinein nach Tarnócz jetzt als. (Beszegődtem Tarnócára juhásznak.) — 416. Den schmucken Szür hab' ich gekauft in Veszprim mir. (Cifra szűröm Veszperémbe vettem.) — 417. Auf des Niederlandes flacher Wiesenflur. (Az alföldnek síkmezején.) — 418. So ein Háromszéker Czedele wie's Brauch. (Háromszéki czedele.) — 419. Es weint mein eines Aug', das andre träufelt nur. (Sír az egyik szemem, a másik könnyezik.) — 420. Csikos ich hier auf der Puszta bin. (Csikós vagyok a pusztában.) — 421. Wenn Du ein Ross nur hast. (Ha

csak egy lovad van.) — 422. Auf's Ross, du Csikós, auf's Ross! (Lóra csikós, lóra.) — 423. Wenn den Szür am Rücken. (Mikor szürét nyakába.) — 424. Als ich kleiner noch gewesen. (Mikor én még kicsin voltam.) — 425. Bin im Niederland ein Csikós. (Az alföldön csikós vagyok.) — 426. Ganz Árva, Csanád, Heves und Borsod. (Árva, Csanád, Borsod, Heves.) — 427. Meine Mutter bracht' zur Welt mich. (Édesanyám szült engem a világra.) — 428. In der Kecskeméter Csárda. (Kecskeméti csárdában.) — 429. Stahl ein Ross der Fehér László. (F. L. lovat lopott.) — 430. Sie erschlugen einen Burschen. (Megöltek egy legényt.) — 431. Von den Blumen windet man die Kränze. (Virágokbul lesz a koszorú.) — 432. Einmal, Samstag Abends. (Egyszer szombat estve.) — 433. Es fällt der Regen, niedertropft es immerfort. (Esik eső, szép csendesen csepereg.) — 434. Hab' nicht Heu, nicht Haber, trotz der Plagen. (Nincsen széna, nincsen abrak.) — 435. O, du schöne Lenzeszeit, du. (Oh gyönyörű tavaszidő.) — 436. Weit berühmter Held ist Sobri. (Híres vitéz az a Sobri.) — 437. Sobri. (Sobri Józsi nótája. I—II.) — 438. Hej, huj! Sobri, Freundchen. (Hej, huj! Sobri pajtás.) — 439. Zöld Marczi. (1. Hideg szél fű észak felől. 2. Borulni látom az eget.) — 440. Es entschläft der Vogel auf des grünen Baumes Ast. (A madár elnyugszik zöld fának ágain.) — 441. Ein gar gutes Ross war wahrhaftig mein' Falbe. (Jó ló volt a fakó, jó ló is ellette.) — 442. Schön singt in der Frühlingszeit die Nachtigall. (Szépen szól a fülemile kis madár.) — 443. O du fettes Kanaan. (FAZEKAS Mihály: Oh te zsiros Kanaan.) — 444. Szegény Legény bin wohl ich. (Szegény legény vagyok én.) — 445. Schön ist's Leben in dem grünen Walde hier. (Szép az élet az erdőbe, ide ki.) — 446. Ich geh' hinauf am Berge. (Felmenék a hegyre.) — 447. Es funkelte schön der Morgenstern jetzt über mir. (Szépen ragyog a hajnali csillag.) — 448. Ich bin hier ein Fischerbursche im Niederland. (BERNÁTH Gáspár: Az alföldön halászegény vagyok én.) — 449. Maikäfer Du, mein gelbes Maienkäferlein. (Cserebogár, sárga cserebogár.) — 450. Kummer hab' ich ja gar keinen. (Nincsen nekem semmi bajom.) — 451. Freunde und Genossen. (Barátim, pajtásim.) — 452. Wie kann ich zu Dir denn gehen. (Hogy mehetnék én tehozzád.) — 453. Mädchen spinnen emsiglich. (Lányok fonják a lenszöszti.) — 454. Mädchen, Mädchen, Perlenleben. (Lányom, lányom, gyöngyvirágom.) — 455. Schick' mich, Liebchen, auf das Feld doch nicht. (Ne küldj, rózsám, a mezőre.) — 456. Was bringt dieses Städtchen mir Gewinn. (Minek nekem ez a város.) — 457. In Peringer's Garten. (Peringer kertjében.) — 458. Szapora Margit wo warst Du? (Sz. M. hol voltál.) — 459. Reifegohren ist der junge Wein. (Magsavanyult már az új bor.) — 460. Auch das sagen noch die Winzerleute. (Még azt mondják a kapások.) — 461. Der Messias ist erschienen schon, der echte. (Az igaz Messiás már eljött.) — 462. Nun, vergessen wir den Kummer schnell. (Nosza, felejtjük el bajunkat.) — 463. Gottverfluchtes schlechtes Wasser. (Isten adta vize.) — 464. Einmal sprach ein Kapuziner dieses. (Egyszer egy barát azt mondta.) — 465. Encze, Bencze, klein' Medencze. (Ence, Bence, kis medence.) — 466. O Wein, Wein, Wein und Wein. (Bor, bor, bor.) — 467. Ich trink' Wein auch ohne Csutora sofort. (Megiszom én a jó bort csutora nélkül is.) — 468. Wein trink' ich, Wein, Wein. (Bort

iszom, bort, bort.) — 469. Einst noch's Morgenroth erwacht. (Megvirad még valaha.) — 470. Nun, mein theurer, guter Freund. (Kedves, jó barátom.) — 471. Knistert der Schnee unter dem Fuss. (Ropog a hó a tánc alatt.) — 472. Sie sagen, dass dem Magyarermann. (Az mondják, hogy nem illik.) — 473. Magyarherz, treu allwärts. (Magyar szív, váltig hív.) — 474. Der heilige König István. (Ah, hol vagy magyarok...) — 475. Der heilige König László. (Idvezlégy, kegyelmes szent László király.) — 476. König Mátyás. (Néhai való jó Mátyás király.) — 477. Mohács 1526. (Mohács, Mohács, régi vérontás helye.) — 478. O Wien, von Westen gegen Osten weit. (Bécs várostól, nyugotról keletre.) — 479. Jetzt ist es ein Jahr, ging schon in's zweite über. (Most van esztendeje, másodikba fordul.) — 480. Ja der Soldat, er hat wohlfeiles Blut. (A katonának olcsó a vére.) — 481. Ja, auf dem weiten Erdenraum. (Az egész föld kerektségén.) — 482. Wie im Dorfe Werber waren. (?) — 483. Komm in's Lager her, Genoss. (A táborba jer, pajtás.) — 484. Ich greif' zur Waffe für das Vaterland. (Fegyvert fogok a hazáért.) — 485. Es jammert der alte Wirtsherr und klagt des Breiten. (?) — 486. Von Komorn liess man mir sagen. (Most izentek Komáromból.) — 487. Wohl so schön ist jener Müllersbursche. (Szép fickó a molnárlegény.) — 488. Zur Freud' ist die Welt wohl gemacht. (Úgy tetszik, a világ csak öröme vezet.) — 489. Wenn einst mein Athem stocket. (?) — 490. Die Natur ist's schon des Magyar. (Természete a magyarnak.) — 491. Süsse Rose, aus der Stadt komm' doch heraus. (?) — 492. Liebchen, und geliebt dafür auch. (?) — Nachtrag. *Aus den Alterthümern der ungarischen Poesie*: 493. Demetrius CSÁTI: Lied von Ungarns Eroberung. (Magyarország megvételéről.) Karl Anton v. GRUBER fordítása az utolsó három szak hijján; ezek ketteje TOLDY, míg a befejező szak KERTBENY fordítása. Verses fordítások, melyeknek forrásai voltak: ERDÉLYI János: Népdalok és mondák c. 3 kötetes és CSAPÓ Dániel: Dalfűzérke c. 5 füzetes gyűjteményei, továbbá «geschriebene Liederhefte und mündliche Mitteilungen; endlich schon vorhandene Übersetzungen von MAILÁTH, TOLDY, GREGUSS und VILNAY.» — Jelzete: P. o. hung. 937 az.

### KERTBENY C. M.: Album hundert ungarischer Dichter.

630. Album hundert ungarischer Dichter. In eigenen und fremden Übersetzungen herausgegeben durch C. M. Kertbenny. Dresden, Robert Schaefer. Bstth, Hermann Geibel. 1854.

16-r. XX, 559 l. Nyomtatta Gebrüder Katz, Dessau. LISZT Ferencnek ajánlva. Tartalom: 1. VÖRÖSMARTY (Mihály): An Franz Liszt! (L. Ferenchez. Ford.: KERTBENY.) — *Alte Zeit 1572—1749*: 2. Graf BALASSA (Bálint): Lob des Frühlings. (Tavaszcicsérete.<sup>1</sup>) — 3. RIMAI (János): Vertröstung. (Biztatás.) — 4—5. BENICZKY (Péter): Gnomen. (Példabeszédek (?) és 197. sz.) — 6. Gr. ZRINYI (Miklós): An Viola. (Violához.) — 7. Gr. ZICHY (Péter):

<sup>1</sup> TOLDY szerint (Magyar költészet kézikönyve. I<sup>2</sup>: 94 l.) eredeti címe: In laudem verni temporis.

Liebeslied. (?) — 8. Gr. KOHÁRY (István): Das Glück. (A szerencse forgandó voltáról. 1., 2. és 9. szak.) — 9. Br. AMADE (László): Anfehlung. (Dal: Angyalom, alakom...) — 10. FALUDY [sic!] (Ferenc): Neckende Liebe. (a) A kiszűtő úrfi éneke. b) A kisasszony felelete. c) Tarka madár.) — 11. Br. ORCZY (Lőrinc): Die Bugaczer Csárda. (A bugaci csárda.) — 12. BARCSAI (Ábrahám): Der Reimschmied. (?) — 13. RÉVAI (Miklós): Liebeswunsch. (Szerető kívánság.) — 14. ÁNYOS (Pál): Die Treulose. (A csalfa szeretőnek megvetése.) — 15. BACSÁNYI (János): Vertrauen. (Biztatás.) — 16. DAYKA (Gábor): An eine Schöne. (Egy széphez.) — 17. VERSEGHY (Ferenc): An eine Freundin. (Barátnémhoz.) — 18—19. Adam HORVÁTH: Lieder im Volkston. (1. Sári rózsám hová mégy. [1., 2., 4. szak.] 2. Azt mondják, hogy nem illik.) — 20. Szentjóni SZABÓ (László): Die theure Post. (Az együgyű paraszt.) — 21. VIRÁG (Benedek): Aurora. — 22. VITKOVICS (Mihály): Lied des Füreder Hirtenburschen. (Füredi pásztor dala.) — 23. CSOKONAI (Vitéz Mihály): Die arme Zsuzsi. (Szegény Zsuzsi a táborozáskor. Ford.: Johann Gr. MAILÁTH.) — *Neue Zeit* 1800—1852: 24—27. KISFALUDY (Sándor): Himfy's Liebeslieder. (Himfy dalai. Kesergő szerelem: 51. dal. Ford.: MAILÁTH; 172. dal. Ford.: TRETTER; Boldog szerelem: 35. dal. Ford.: MAILÁTH; 17. dal.) — 28. KIS (János): Die Blumen des Lebens. (Emberi élet kertje.) — 29. Josef SZÁSZ: Lilla. — 30—33. KAZINCZY (Ferenc): Epigramme: 1. Wink. (Intés.) — 2. In ein Stammbuch. (Egy emlékkönyvbe: Angyalod...) — 3. Erfindung des Distichons. (A distichon feltalálása.) — 4. Die ungrische Sprache. (A mi nyelvünk. G. STIER ford.) — 34. — LENGYEL (József): Gott! (Isten!) — 35. FAZEKAS (Mihály): Das Hortobágyer Lied. (Hortobágyról: Ó, te zsiros Kanaán.) — 36. BERZSENYI (Dániel): Die Tänze. (A táncok. Ford.: STIER és MAILÁTH.) — 37. Paul SZEMERE: Des Echo's Stimme. (Echó. Ford.: TRETTER.) — 38. Gr. TELEKI (Ferenc): Husarenlied. (Huszárdal.) — 39. Gr. MAILÁTH (János): Blaue Augen. — 40—44. CZUCZOR (Gergely): Lieder im Volkston: 1. Schon ist's Abend. (Kapu alatt. Ford.: dr. PACHLER.) — 2. Der Himmel hüllt sich. (Kis leány.) — 3. Der Rose Duft. (Hasonlatok.) — 4. Am Quellenbrunnen. (Kútnál.) — 5. Wind bläst kalt. (Csaplárosné.) — 45. TÖLTÉNYI (László): Sonnet. — 46—50. KISFALUDY (Károly): Lieder im Volkston: 1. Ist auch arm mein Schatz. (Az én kincsem noha szegény.) — 2. Nimm die Sichel. (Vedd sarlódat, édes kincsem.) — 3. Schon schwindet die Sommerhitze. (Fogy már a nap melege.) — 4. Hej! Du Veilchen. (Hej, violám, szép violám.) — 5. Gestern flogen zwei Tauben. (Szomszédasszony udvarába.) — 51. KÖLCSEY (Ferenc): Hymne. (Hymnus.) — 52. BAJZA (József): Als ich sie sah zum Erstenmal. (Tél és tavasz.) — 53. VÖRÖSMARTY: Der Wolf. (? Ford.: BUCHHEIM és FALKE.) — 54. KISFALUDY K.: Heimweh. (Honvágy.) — 55. CZUCZOR: Die schlafende Schöne. (Az alvó szép. Ford.: dr. PACHER.) — 56. KÖLCSEY: Wink. (Intés.) — 57. BERNÁT (Gáspár): Der Fischerbursch an der Tisza. (Az alföldön halászegény vagyok én...) — 58. BAJZA: Apotheose. (Apotheosis. Ford.: VASFI és BENKŐ.) — 59. VÖRÖSMARTY: Die Heimathslose. (A hontalan. Ford.: G. STEINACKER.) — 60. Frau von BEZERÉDY: Blumen und Sterne. — 61. B. EÖTVÖS: König und Sänger.

(Dalnok és király. Ford.: FELDMANN.) — 62. GÁL (József): Was raucht in der Flur dort... (Mi füstölög ott a síkon, távolba.) — 63. Auf der Hortobágyer Haide... (Hortobágyi pusztán fúj a szél.) — 64. ERDÉLYI (János): Kahnfahrt. (Csónakos.) — 65. TÓTH (Lőrinc): Lied im Volkston. (Tisza partján van egy hajó kikötve. [?]) — 66. CZUCZOR: Das schönste Lied. (A legszébb ének.) — 67. VAJDA Péter: Liebeslied. (A háborgató.) — 68. BEÖTHY (Zsigmond): Vergleich. (Magasztalás.) — 69. ERDÉLYI (János): Mein Lieb' ist eine Ungarmaid. (Magyar leány az én rózsám.) — 70. Wár' zu den Soldaten 'gangen. (Elmennék én katonának.) — 71. CSÁSZÁR (Ferenc): Byron. — 72. GARAY: Kont. — 73. KUNOSS (Endre): Liebeslied. (A lányka kedveséhez.) — 74. LAKNER (Sándor): Ilka. — 75. NAGY (Imre): Schwanenlied. (Hattyúdal.) — 76. MEDGYES (Lajos): Bild. (Kép.) — 77. VÖRÖSMARTY: Die Aufblühende. (A szép hajadon.) — 78. MATISZ (Pál): Das harrende Weib. (?) — 79. SZÜCS (Dániel): Griechenland. (Görögország. Ford.: S. ROTHFELD.) — 80. SZALAY (László): Balassa, der Dichter. (Emlékezés Balassára.) — 81. GARAY: Zrinyi Ilona. — 82. RUTKAY (Emil): Im Herbst. (Ősszel.) — 83. RISKÓ (Ignác): Der Polendichter. (?) — 84. ZICHY (Antal): An ein junges Mädchen. (?) — 85. B. EÖTVÖS: Abschied. (Búcsú.) — 86. KRIZA (János): Der Knabe. (A fiú.) — 87. PAF: Heinrich Heine. (H. Henrik.) — 88–93. PETŐFI: Lieder im Volkston: 1. Hei, diese Welt! (Ez a világ amilyen nagy.) — 2. In die Küche trat ich. (Befordultam a konyhára.) — 3. Es zittert der Strauch. (Reszket a bokor, mert...) — 4. Was fließt dort. (Mi foly ott a mezőn.) — 5. Grün an Blättern. (Zöldleveles, fejr...) — 6. Im Dorfe die Gasse entlang. (A faluban utcahosszat.) — 94. SUJÁNSZKI (Antal): Mutter und Kind. (?) — 95–98. PETŐFI: Volksromanzen: 1. Der Juhász. (Megy a juhász szamáron. Ford.: HARTMANN és SZARVADY.) — 2. Das gestohlene Pferd. (Lopott ló. Ford.: Alexander DUX.) — 3. Der Kleinbéres. (A kisbéres.) — 4. Schenkensbild. (Falu végén kurta kocsmá.) — 99. ADORJÁN (Boldizsár): Lied. (Dal.) — 100. GARAY: Zwei Sänger. (Két dalnok.) — 101. KERÉNYI (Frigyos): Spät des Nachts. (Késő éjjel.) — 102. PETŐFI: Der Wahnsinnige. (Az őrlt.) — 103. GÖRGEY (István): Einfache Geschichte. (?) — 104. TOMPA (Mihály): Lied im Volkston. (Télen, nyáron pusztán az én lakásom.) — 105. VACHOTT (Sándor): An meine Schöne. (Szépemhez.) — 106. PETŐFI: Aufgebener Plan. (Füstbe ment terv.) — 107. SAMARJAI (Károly): Mein Liebchen ist treulos. (Szeretném hűtlen.) — 108–112. PETŐFI: Wolken: 1. Ich möchte lassen diese... (Szeretném itt hagyni.) — 2. Was ist der Ruhm? (Mi a dicsőség?) — 3. Was ist das Leid? (A bánat?) — 4. Hoch fliegen unsere Hoffnungen... (Szállnak reményink...) — 5. Es flackert trübe. (Gyertyám homályosan lobog.) — 113. PONGRÁCZ (Lajos): Amtsreise. (?) — 114–118. PETŐFI: Lieder der Schenke: 1. In dem Unterland viel Csárden stehn. (Van a nagy alföldön csárda sok.) — 2. Im ganzen acht ich Dich. (Poharamhoz. Ford.: HARTMANN és SZARVADY.) — 3. Nun, ich weiss nicht mehr. (De már nem tudom, mit csináljak.) — 4. Wer kein Mädchen hat zum Liebsten. (Igyunk.) — 5. Hei! das war einmal eine Nacht! (Dáridó után. Ford.: A. DUX.) — 119. BARNA (Ignác): Roth wird schon die Kirsch'... (Piroslik

már, de keserű.) — 120. PAP: Eine Heirath in der hohen Welt. (Egy házasság a nagyvilágban.) — 121. KERÉNYI: An einen ungarischen Seefahrer. (?) — 122. PETŐFI: Stammbuchblatt. (E. R. kisasszony emlékkönyvébe.) — 123. HIADOR (JÁMBOR Pál): Schwanenlieder. (Hattyúdalok.) — 124. VÖRÖSMARTY: An eine Trübsinnige. (A merengőhöz.) — 125. BENŐFY (Soma): Das süsse München. (?) — 126. PETŐFI: Die Ruinen der Csárda. (A csárda romjai. HARTMANN és SZARVADY fordításának felhasználásával.) — 127. SÁROSY (Gyula): Frühlingssehnsucht. (Tavaszhágy.) — 128. TOMPA: Délibáb. — 129. PETŐFI: Von der Heimath. (A hazáról.) — 130. VACHOTT: Die Perlensucherin. (A gyöngykereső.) — 131. TOMPA: Das schwimmende Moor. (A vándor lápról.) — 132. JOHANN VAJDA: Ich und der Vater. (Sirályok. XII.)<sup>1</sup> — 133. LOSONCZI (László): Der lustige Laci. (Víg Laci.) — 134. VÖRÖSMARTY: Das Buch der armen Frau. (A szegény asszony könyve.) — 135. TÁRKÁNYI (Béla): Des Königssohnes Abenteuer. (A királyfi kalandja.) — 136—137. BÉRCZY (Károly): Todesahnungen: 1. Einen Lenz vielleicht... (?) — 2. Auf dem Berg. (?) — 138. GYULAI (Pál): An Emilie. (Virágnak mondanálak.) — 139—142. LISZNYAI (Kálmán): Frühlingslieder: 1. Es trägt des Windes Schwinge. — 2. Der Rose zugeflüstert. — 3. Wohin du hauchest. — 4. Vergissmeinnicht erblühen. (Alig van egynehány.) — 143. PETŐFI: Die Pusza des Winters. (A pusza télen.) — 144. LŐRINCZ (Endre): Glockenläuten. (Harangszó?) — 145. PETŐFI: Das Ochsen-Viergespann. (A négyökrös szekér.) — 146. TOMPA: Kuruc und Labanc. (Szuhay Mátyás.) — 147. SZATHMÁRY (Pál): Trauer. (?) — 148. VACHOTT: Der Gefangene in der Fremde. (Külföld rabja. Ford.: S. ROTHELD társaságában.) — 149. PETŐFI: Klein-Kúnság. (Kis-Kúnság.) — 150. PAJER (Antal): Wahl. (?) — 151. GYULAI: Im Székelyer Lande. (Erdély.) — 152. PETŐFI: Der gute Lehrer. (A jó tanító.) — ~~153.~~ Winter-Welt. (A téli esték.) — 154. LOUISE MALOM: Gebt mir Blumen. (?) — ~~155.~~ PETŐFI: Muhme Sári. (S. néni.) — 156. KARL SZÁSZ: Ungarische Musik. (A magyar zene.) — 157. PETŐFI: Wie soll ich Dich nur nennen. (Minek nevezzelek.) — 158. MENTOVICH (Ferenc): Abrechnung. — ~~159.~~ PETŐFI: Das Wiegenlied. (Szülőföldemen.) — 160. HOMER und OSSIAN. (H. és O.) — 161. Mein Weib und mein Schwert. (Feleségem és kardom.) — 162. Die Hundekratzer Csárda. (A kutya-kaparó.) — 163. ARANY (János): Im Herbst. (Ősszel.) — 164. BOZZAI (Pál): Wenn wir uns trennen werden. (Emlékrózsa.) — 165. PETŐFI: Mannheit. (Itt benn vagyok a férfikor nyarában.) — 166. DIENES (Lajos): Die Schwalben. (A fecskék.) — 167. LAUKA (Gusztáv): Romanze. (Románc.) — 168—173. SÜKEI (Károly): Sternschnuppen. (Hulló csillagok.) — 174. ANDREAS TÓTH: Am Grabe der Mutter. (?) — 175. ARANY (J.): Familienkreis. (Családi kör.) — 176—179. LISZNYAI: Lieder im Volkston der Palóczen: 1. Ammenlied. (Palóc dalok. I.) — 2. Dämmerung. (Palóc dalok?) — 3. Schmerz. (Palóc dalok?) — 4. König László's Quell. (Palóc dalok. LXXXIV.) — 180. BÉRCZY (Károly): Spiele nicht Zigeuner... (Ne húzd, cigány.) — 181. LÉVAY (József): Wenn ich sterbe. (Ha meghalok.) — 182—183. SZÉKELY (József)

<sup>1</sup> A *Költemények* 1858. kiadása szerint.

Lieder im Volkston: 1. Ich hab' ein Finkchen. (?) — 2. Schafe hab' ich gehütet. (?) — 184. GYULAI: Frühlingnacht. (Tavaszej.) — 185. ARANY (J.): Dante. — 186. ZALÁR (József): Erste Liebe. (Első szerelem.) — 187. FLORA MAJTHÉNYI: Rosenfrage. (?) — 188. GYULAI: Weinlese. (Szüreten.) — 187—188. SZÉKELY: Dunkle Lieder: 1. O, seid von Gott dafür gesegnet. (?) — 2. Ich kann dich aus dem Herzen mir. (?) — 189. NIKOLAUS SZEMERE: Meine Liederwelt. (Ford.: S. ROTHFELD.) — 190—192. SZELESTEY (László): Kemeneser Cymbal: 1. Grüne Waldung. (Zöld erdőben.) — 2. Vom hohen Berg. (Hegyen állok.) — 3. Auf den Weg hin streu' ich... (Rózsát hintek.) — 193. LÉVAY (J.): Die alte Grossmutter. (?) — 194. SÜKEI: Romanze. (Románc.) — 195. POMPÉRY (János): Brief an meine Mutter. (Levél anyámhoz.) — 196—197. KOLOMAN TÓTH: Heckenrosen der Liebe: 1. Wenn aus meinen... (Hogyha titkolt...) — 2. Die singende Lerche. (Búza közé...) — 198. IDUNA (Szász Károlyné): Auf dem Krankenbette. (A kórágyon?) — 199. LISZNYAY: Ungrische Gastfreundschaft. (Magyar vendégszeretet.) — 200. ARANY (J.): Der ungrische Michel. (Magyar Misi.) — Verses fordítások. — A függelékben életrajzi vázlatok és magyarázó szótár található. Az életrajzi vázlatok végén KERTBENY vallás és foglalkozás szerint is csoportosítja az Anthológiájában szereplő költőket. Vallási szempontból 49 református, 30 katolikus, 18 luteránus, 2 görög-keleti és 1 unitárius szerepel a gyűjteményben. Zsidó csak a fordítók közt akad, még pedig 3 tényleges és 1 kitért. Eredeti vászonkötésben, melynek előlapja rézmetszetszerű technikában egy «csárdajelenetet» ábrázol R. SCHUBERTTŐL. — Jelzete: P. o. hung. 937 aw.

630a. Album hundert ungarischer Dichter. In eigenen und fremden Übersetzungen herausgegeben durch C. M. Kertbény. Dritte Auflage. Prag, Kober & Markgraf. É. n.

16-r. XX, 559 l. Nyomtatta Gebrüder Katz, Dessau. Az első kiadással teljesen azonos címlap kiadás, eredeti fent leírt vászonkötésben. — Jelzete: P. o. hung. 937 aw/2.

LACHMANN HEDWIG: Ungarische Gedichte.

631. Ungarische Gedichte, übertragen von Hedwig Lachmann. Berlin. 1891. Verlag des Bibliographischen Bureau's.

8-r. VII, 132 l. Nyomtatta G. Pätz, Naumburg a. S. — Tartalom: 1. VÖRÖSMARTY (Mihály): An die Träumerin. (A merengőhöz.) — 2. PETŐFI (Sándor): Feuer. (Tűz.) — 3. U. a. Zerlumpte Helden. (Rongyos vitézek.) — 4. U. a. Ich schau vom Berge. (Hegyen ülök.) — 5. ÁBRÁNYI (Emil): Gott ging verloren. (Keresem az istent.) — 6. PETŐFI: Mein Gebet. (Imádságom.) — 7. U. a. An... (Hozzá.) — 8. KISFALUDY (Károly): Der trauernde Gatte. (A bánkódó férj.) — 9. PETŐFI: Ich trat an die Küchenthür. (Befordultam a konyhára.) — 10. U. a. Der Schafhirt. (Megy a juhász szamáron.) — 11. U. a. Der Kleinknecht. (A kisbéres.) — 12. U. a. Die Puszta im Winter. (A puszta télen.) — 13. U. a. Begegnung auf der Puszta. (Pusztai találkozás.) — 14. U. a. Was soll ich Armer nur... (De már nem tudom, mit csináljak.) — 15. U. a.

Die neue Thräne. (Ismét köny.) — 16. VÖRÖSMARTY: An die Langeweile. (Az unalomhoz.) — 17. U. a. Peterchen. (Petike.) — 18. Graf ZICHY (Géza): Eine Frau starb. (Egy asszony halt meg.) — 19. ARANY (János): Der Waisenknabe. (Az árva fiú.) — 20. JOSEF KIS: Judith Simon. (S. J.) — 21. PETŐFI: Mich quält ein heimliches Angstgefühl. (Egy gondolat bánt engemet.) — 22. ARANY: Frau Agnes. (Ágnes asszony.) — 23. ÁBRÁNYI (Emil): Am Charfreitag. (Nagy pénteken.) — 24. J. KISS: Ein Grab. (Egy sír.) — 25. PETŐFI: Schwarzes Brot. (Fekete kenyér.) — 26. KOLOMAN TÓTH: In meiner Mutter Schoosse... (Édes anyám...) — 27. PETŐFI: Quelle und Strom. (Forrás és folyam.) — 28. U. a. Herbstnacht. (Őszi éj.) — 29. U. a. Der Sternenhimmel. (A csillagos ég.) — 30. U. a. Spräch Gott zu mir. (Ha az isten.) — 31. VÖRÖSMARTY: Der Rosenbaum. (A gyászkenőd.) — 32. PETŐFI: Liebessehnsucht. (Szerelmvágy.) — 33. U. a. Ich könnte sagen. (Elmondanám...) — 34. PAUL GYULAI: Ich möchte dich noch einmal sehen... (Szeretnék még egyszer látni.) — 35. K. TÓTH: Es pfeift der Wind. (Fütyöl a szél...) — 36. PETŐFI: Der Schnee ist schlüpfrißig. (Síkos a hó, szalad a szán.) — 37. U. a. Die Wirtin war dem Betjaren gar hold. (A csaplárné a betyárt szerette.) — 38. TOMPA (Mihály): Die Puszta ist Jahr aus, Jahr ein... (Télen, nyáron pusztán az én lakásom.) — 39. VÖRÖSMARTY: Das sterbende Mädchen. (A haladókló leány.) — 40. EÖTVÖS (József): Der letzte Wille. (Végrendelet.) — 41. J. KISS: Jehovah. — 42. DÓCZI (Lajos): Nachtwandler. (Alvajáró.) — 43. PETŐFI: Abenddämmerung. (Alkony.) — 44. U. a. Mein Schmerz, meine Freude. (Bám és örömem.) — 45. U. a. Nehmt euch in acht... (A szerelem, a szerelem.) — 46. U. a. Das gestohlene Ross. (Lopott ló.) — 47. U. a. Eine Kutte trägt der Mönch. (Csuklyában jár a barát.) — 48. U. a. Grübeleien eines Durstigen. (Szomjas ember tünődése.) — 49. U. a. Der bleiche Soldat. (Halvány katona.) — 50. U. a. An die Sonne. (A naphoz.) — 51. U. a. Zöld Marci. — 52. U. a. Panyó Panni. — 53. U. a. Meine Phantasie. (Képzetem.) — 54. U. a. Meine Liebe zeigt sich an jedem Tag. (Száz alakba...) — 55. U. a. Meine Liebe ist nicht wie die Nachtigall. (Az én szerelmem...) — 56. U. a. Auf der Ebene von Heves. (A hevesi rónán.) — 57. U. a. Ich liebe, ich liebe... (Szeretek én...) — 58. U. a. An das Schicksal. (A sorshoz.) — Verses fordítások. — Eredeti vászonkötésben. — Jelzete: P. o. hung. 1046 n.

### LECHNER JULIUS: Neuere ungarische Dichter.

632. Neuere ungarische Dichter. Deutsch von Julius Lechner von der Lech. Mit einer Einleitung von Prof. Michael von Latkóczy. Budapest, 1896. Eggenberger'sche Buchhandlung. (A. Hoffmann.)

Kis 8-r. 140, (3) l. Nyomtatta F. Buschmann u. o. — Tartalom: 1. JOHANN ARANY: Nächst der Kondoroscher Schenke. (Kondorosi csárda mellett.) — 2. Romanze von der Biene. (A méh románc.) — 3. BÉLA ANDRÁSSY: Wenn Zephyre kosend mich umgaukeln. (Aranyalmák. V.) — 4. Letzte Bitte. (?) — 5. STEPHAN APÁTHY: Abend am Stromufer. (?) — 6. EMIL ÁBRÁNYI: Schmah'

nicht gleich. (Ne sértsd meg.) — 7. Kornel ÁBRÁNYI: Es ist der Liebe Welken. (?) — 8. Tassilo BALÓ: Lied der Möven. (?) — 9. Selbstanklage. (Önvád.) — 10. Schloss Apafi. (Az Apafi-kastély.) — 11. Ludwig BARRÓK: Schenke mir den zarten Schleier. (Add nekem a lenge fátyolt.) — 12. Sollt' deine Liebste dich betrüben. (Ha gyarlóságból megbánt a lány.) — 13. Ja, wärs't du nur gestorben. (Ha csak meg volnál halva.) — 14. Zsolt BEÓRTHY: Aus Lea Ráskai. (Ráskai Leá-ból.) — 15. Letzter Traum. (?) — 16. Johann BULLA: Fern im Osten lebt' ein Sultan. (Gül-Baba: Volt egy szultán Indiában.) — 17. Stets liebte ich. (Szeretem én.) — 18. Gregor CSIKY: Du liebst mich. (A jóslat c. vígjátékból.) — 19. Viktor DALMADY: Betende Jungfrau. (Imádkozó hölgy.) — 20. Ludwig DÓCZI: Ein Augenblick. (Egy pillanat.) — 21. Alexander ENDRÓDY (*sic!*): Von eines fernen Landes. (?) — 22. Gott segne. (Az isten áldja meg.) — 23. Prinz und Prinzessin. (?) — 24. Emerich GÁSPÁR: Unter'm Fenster hör' ich Schritte. (Lépéseket hallok...) — 25. Kornél GÁSPÁR: Bist mir fürder kein himmlisch Wesen. (?) — 26. Paul GYULAI: Im Ballsaale. (Bálban.) — 27. Auf der Margaretheninsel. (Margitszigeten.) — 28. Eugen HELTAI: Lorelei. — 29. Ladislaus INCZÉDY: Schmachtlid. (Ábrándos dal.) — 30. Edmund JAKAB: Gesegnetes Haus. (Az áldott ház.) — 31. Alexius KADOCSA (LIPPICH): Habe mich um's Glück beworben. (Kerestem a boldogságot.) — 32. Josef KISS: Aus Noëmi. (Megállnék ablakod alatt.) — 33. Warum so spät... (Ó, mért oly későn.) — 34. Auf der Donau. (Hajón.) — 34a. Josef KOMÓCSY: Liebesrausch. (Mámoros dal.) — 35. Bei einem Ungewitter. (Vihar.) — 36. Was heut' gelebt. (Miben ma fényt lelsz.) — 37. Vergangenheit und Zukunft. (Mult és jövő.) — 38. Immerdar. (Mindhalálig.) — 39. Kahnfahrt. (Csolnakázás.) — 40. Paul KORODA: Dichterliebe. (Szeress! Szeress!) — 41. Gräflische Gruft. (?) — 42. Lebe wohl. (Isten veled.) — 43. Beim Stelldichein. (Találkozón.) — 44. An der Bahre. (A ravatalnál.) — 45. Viktorine LITHVAY: Stelldichein. (Találka.) — 46. Nikolaus MÁRKUS: Carmen lugubre. — 47. Ludwig PALÁGYI: Was ich vollbracht. (Mit tettem eddig?) — 48. Zoltán PAP: Zweimal zwei. — 49. Lass' mich... (?) — 50. Ludwig PÓSA: Trauung. (?) — 51. Predigt. (?) — 52. Julius REVICZKY: Im Kampfe. (A küzdelemben.) — 53. Nirwana. (Nirvána.) — 54. Emma. (Én édes elhervadt virágom.) — 55. Die man geliebt... (Akit szerettünk.) — 56. Ich schendere durch Feld und Wiesen... (A réteken járok dalolva.) — 57. Zwei Begleiter. (Két útitárs.) — 58. Wenn ich nicht lieben werde mehr... (Ha már szeretni nem fogok.) — 59. Papier-Ruinen. (Papíromok.) — 60. In der Pressburger Au. (A pozsonyi ligetben.) — 61. Mein Gebetbuch. (Imakönyvem.) — 62. Finale. — 62bis. Bin krank... (Beteg vagyok.) — 63. Stefan RÓNAY: Trauriger Stern. (Szomorú csillag.) — 64. Der einsame Schwan. (Magános hatyú.) — 65. Herbstessonne. (Őszi napfény.) — 66. Alexander SOMLÓ: Aus der Vergangenheit. (?) — 67. Michael SZABOLCSKA: Begegne dich... (Egymás mellett...) — 68. Euphrosine SZALAY: Barcarolle. — 69. Der Neufchâteler See. (Neuchateli tó.) — 70. Karl SZOMORY (TRAUTSCH): Unser Zeitalter. — 71. Ladislaus TORKOS: Liebst du mich? Ist's nur Mitleid? (Szeretsz, sajnálsz?) — 72. Johann VAJDA: Der Komet. (Az üstökös.) —

73. Nach zwanzig Jahren. (Húsz év múlva.) — 74. Julius VARSÁNYI: Mein Heimatdorf. (Szülőfalum.) — 75. Anton VÁRADI: Zwei Totenschädel. (?) — 76. Koloman ZANATHY: Begegnungen. (Találkozások.) — 77. Géza ZICHY: Heut' Nacht... (Egy asszony halt meg.) — 78. Wenn ich todt bin... — 79. Aus den ungarischen Gedichten des Übersetzers: Alles für Eines. — 80. Wäre ich... — 81. Stahl und Feuerstein. — 82. Auf der Reise. (Úton.) — 83. Zu Dreien. — 84. Wette. — 85. Fatal! — 86. Setzt' meinem Ross die Sporen ein. — 87. *Volkslieder*: Rasch steigt des Hochwassers Flut. — 88. Taumle trunken durch die Gassen. — 89. Abendlüfte säuseln durch den Buchenstand. — *Verses fordítások*. — Jelzete: P. o. hung. 1066 m.

### MAILÁTH JOHANN: Magyarische Gedichte.

633. *Magyarische Gedichte*. Übersetzt von Johann Grafen Mailáth. Stuttgart und Tübingen in d. F. G. Cotta'schen Buchhandlung. 1825.

8-r. LXXII, 248, (2) l. — A fordító nővéreinek: Erzsébet és Ágnes grófnóknak ajánlva. — Tartalom: Vorrede. — Übersicht der Geschichte der magyarischen Poesie. — *Magyarische Gedichte*: 1. FALUDI Ferenc: Neckendes Lied. (Kiszűtő ének.) — 2. U. a. Antwort. (Felelő.) — 3. U. a. Der bunte Vogel. (Tarka madár.) — 4. Gr. RÁDAY Gedeon: Wasser, Wind, Ehre. (Víz, szél, becsület.) — 5. U. a. Die drei Faulen des Königs Matthias Corvinus. (Mátyás király három restje.) — 6. Br. ORCZI Lőrinc: Die Bugacer Csárda. (A bugaci csárda.) — 7. SZABÓ Dávid: Auf einen Arzt. (Egy orvosra.) — 8. U. a. Der Zaunkönig und die Eule. (Az ökörszemről és a bagolyról.) — 9. VIRÁG Benedek: An die Musen. (A Múzsákhoz.) — 10. U. a. Beruhigung. (Csendesítés.) — 11. U. a. Cupido. — 12. U. a. An die Freundschaft. (A barátságához.) — 13. U. a. Theophilus Lied. (Theophila éneke.) — 14. U. a. Aurora. — 15. U. a. Geschenk. (Ajándék.) — 16. U. a. Der Vogel im Käfig. (A kalitkába zárt madár.) — 17. U. a. Der Poet und die Muse. (?) — 18. ÁNYÓS (*sic!*) Pál: Klage eines Unglücklichen an den Mond. (Egy boldogtalannak panasza a halovány holdnál.) — 19. U. a. An die untergehende Sonne. (A lenyugovó naphoz.) — 20. U. a. Der Schäfer und der Baum. (A pásztor és a fa.) — 21. U. a. Am Grabe der Geliebten. (A kedves sirja.) — 22. VERSEGI (*sic!*) Ferenc: Abschied von den Musen. — 23. U. a. An den Neid. (Az irigységhez.) — 24. U. a. An meine Freundin. (Barátnémhoz.) — 25. U. a. Der wahre Weise. (Az igaz bölcs.) — 26. U. a. An die Gerechtigkeit. (Az igazságához.) — 27. U. a. An Apollo. (Apollóhoz.) — 28. ENDRŐDI János: Der kleine Bach. (?) — 29. U. a. Die Sonne. (A nap.) — 30. U. a. Der kranken Soldaten Seufzer. (?) — 31. KAZINCZI (*sic!*) Ferenc: Das Epigramm. (Az epigramm.) — 32. U. a. Die Frösche. (A békák.) — 33. U. a. Mein Beglückter. (Az én boldogítottom.) — 34. U. a. Mein Lebenskahn. (A sarka.) — 35. U. a. Die Erfindung des Distichons. (A distichon feltalálása.) — 36. U. a. Ihr Bild. (Az ő képe.) — 37. U. a. Das Versprechen. (A kötés napja.) — 38. U. a. Laokoon. — 39. U. a. Verächtlicher Stolz. (Pör gög.) — 40. U. a. Klage. — 41. U. a. Netchen. — 42. U. a. Der Lieblich. (A szeretett.) —

43. U. a. Antinous. — 44. U. a. Amor auf einem Löwen reitend. (Ámor az oroszlánon.) — 45. U. a. In einem Bade. (A váradi ferdőben.) — 46. U. a. Der Dachs und das Eichhörnchen. (A borz és az evet.) — 47. U. a. An Minni. (Minnyihez.) — 48. DAYKA Gábor: Das treue Mädchen. (A hű leányka.) — 49. U. a. Verborgenes Leid. (A titkos bú.) — 50. Kis János: An die Weisheit. (Hymnus a bölcseséghez.) — 51—62. KISFALUDI (*sic!*) Sándor: Unglückliche Liebe. (Kesergő szerelem 7., 13., 22., 26., 28., 47., 51., 57., 87., 154., 172., 176. dal.) — 63—74. U. a. Glückliche Liebe. (Boldog szerelem 16., 41., 44., 51., 53., 75., 87., 130., 136., 163., 164., 168. dal.) — 75. VITKOVITS Mihály: An Lidí. (Lidíhez.) — 76. U. a. Bitte. (Kérés.) — 77. U. a. Die Gerechtigkeit. (Az igazság.) — 78. U. a. Der Besuch des Glücks. (A szerencse látogatása.) — 79. U. a. An den Neider. (Az irigyhez.) — 80. U. a. Gottesfurcht. (Isteni félelem.) — 81. U. a. Der Eifersüchtigen letzte Worte. (A féltékenység szava.) — 82. U. a. Was der Mensch erdulden kann. (?) — 83. U. a. Rezensenten. (?) — 84. U. a. Mond, Dieb, Liebender. (?) — 85. U. a. An Czenczi. (Miképen őzek a friss.) — 86. U. a. Liebeswunsch. (?) — 87. CSOKONAI Mihály: Die Jahreszeiten. — 88. U. a. Der Versverschönerer. (A versszépitő.) — 88a. U. a. An meinen Freund. (Barátomhoz.) — 88b. U. a. Die Erdbeere. (A szamóca.) — 89. U. a. Die arme Suse. (Szegény Zsuzsi táborozáskor.) — 90. BERZSENYI Dániel: Der Tanz. (A táncok.) — 91. U. a. Mein Antheil. (Osztályrészem.) — 92. U. a. Kopf und Herz. (Fő és szív.) — 93. U. a. Der Frühling. (A tavasz.) — 94. U. a. An Eszti. (Esztihez.) — 95. U. a. Zufriedenheit. (A megelégedés.) — 96. U. a. Phillis. — 97. U. a. Die Abenddämmerung. (Az esthajnalhoz.) — 98. BÚCZI (*sic!*) Emil: Frühlings-Ende. (Tavasz vége.) — 99. U. a. Der Forst. (Az erdő.) — 100. U. a. Das Bäumchen. (A kis fa.) — 101. U. a. Verdienst. (Érdem.) — 102. SZEMERE Pál: An die Hoffnung. (Remény.) — 103. U. a. Erinnerung. (Emlékezet.) — 104. U. a. Isabelle. (Himfy.) — 105. U. a. Echo. — 106. U. a. Das beglückte Paar. (Boldog pár.) — 107. U. a. Sehnsucht vom Anfang zum Niedergang. (A titkos vidék.) — 108. DÖBRENTEI Gábor: Regel und Natur. (Regula s természet.) — 109. U. a. Egeria. — 110. U. a. Enthusiast und Kenner. (A szép mű készítéseért lángoló s az ahhoz értő.) — 111. U. a. Die Schule und das Genie. (?) — 112. U. a. Des Herzens Sehnen. (?) — 113. U. a. Das Veilchen im Schnee. (A havas violája.) — 114. KISFALUDI (*sic!*) Károly: Die Lebensalter. (Az élet korai.) — 115. U. a. Des Sängers Liebe. (Lantos szerelme.) — 116. U. a. Leben und Phantasie. (Élet és phantasia.) — 117. U. a. Liederquell. (Dalforrás.) — 118. KÖLCSEY Ferenc: Wunsch. (Kivánság.) — 119. U. a. Der Bann. (Anathema.) — 120. U. a. An die Phantasie. (Phantasia.) — 121. U. a. Schöne Lenka. (Szép L.) — 122. U. a. Der Schwärmer. (Ábránd.) — 123. U. a. Rosa. (Róza.) — 124. TÓTH László: Die Göttin der Jugend. (Az ifjúság istennője.) — 125. U. a. Der spielende Eros. (A játszó Eros.) — 126. U. a. Liebe und Freundschaft. (Barátság és szerelem.) — 127. U. a. Pränumeration. (?) — 128. U. a. Vergötterungs-Glanz. (Az istenülés dicsősége.) — 129. SZENT MIKLÓSI (*sic!*) Alajos: Abends an meine Schöne. (Szépemhez esthajnalokor.) — 130. U. a. An ein liebendes Mädchen. (Egy szerelmes leány-

kához.) — 131. U. a. Die Freude. (Az öröm.) — 132. U. a. Beleidigung. (?) — 133. U. a. Mein Tempel. (Az én Tempém.) — 133. U. a. Das Glück. (?) — 134. U. a. Chloes Lippen. (Chloe ajaka.) — 135. U. a. Mein Wunsch. (Óhajításom.) — 136. U. a. Amors Befreiung. (?) — 137. U. a. Die Feier der Liebe. (Szerelem ünnepe.) — 138. U. a. An mein Lieb. (Szépemhez.) — 139. U. a. Täuschung. (?) — 140. GÖNDÖCZ [Ferencné TAKÁCS] Judit: Meine Klausur. (Az én lakásom.) — 141. U. a. An mein Klavier. (?) — 142. KÉPLAKI Vilma [SZEMERE Pálné]: Er.<sup>1</sup> — 143. U. a. An eine Freundin. (Barátnémhoz.) — Verses fordítások. — Jelzete: P. o. hung. 696 i.

MÁRKUS S.: Galerie ungarischer Dichter.

634. Galerie ungarischer Dichter von S. Márkus. Budapest, 1895. V. Hornyánszky.

8-r. (6), 182, 2. l. Tartalmát nem ismerem, mivel a példány e jegyzék készítésekor lappangott. — Jelzete: P. o. hung. 1099 x/8.

MÁTRAY GÁBOR: Magyar népdalok egyetemes gyűjteménye.

635. Magyar népdalok egyetemes gyűjteménye. ... kötet. Rendezi 's kiadá Mátray Gábor... Allgemeine Sammlung ungarischer Volkslieder. ... Band. Geordnet und herausgegeben durch Gabriel Mátray. ... Ofen, gedruckt in der k. k. ung. Universitäts-Buchdruckerei. 1852—1858.

2-r. VII, 144; 30. l. Két kötet. Az első teljes, a másodikból csupán az 1. füzet jelent meg. Kétnyelvű szöveggel. A német fordítás CZANYUGA József munkája. A zenei részt ENGESZER Mátyás nézte át. Tartalma: 1. *kötet*. 1. Unsere Hütte ist ein Raub der Flammen. (Megégett a szentpéteri állás.) — 2. Von Pesth führt nach Debreczin die Eisenbahn. (Pesttől fogva Debrecenig a vasút.) — 3. Als ich ging, da grünte schon der Apfelbaum. (Ott a réten egy almafa zöldelt.) — 4. Feuerig ist mein Ross von goldner Farbe. (Sárga csikó, sárga lovam, sárga.) — 5. Wäre nicht mein Pferd gefangen. (Fakó lovam, gyors paripám.) — 6. Der Haiduk geht Abends patrouillieren. (Estve jár a hajdú a faluban.) — 7. Ohne Pferd bin ich geblieben. (Nincsen nekem pejaripám.) — 8. Mit dem Vater ging das Mädchen. (Elment a lány az apjával szántani.) — 9. Guter Junge, was ist Dir. (Honnan jössz te oly leverten.) — 10. Beim Gebüsche scheint die Sonne. (Kisütött a nap a cserén.) — 11. Auf des Tannenbaumes Höhen. (Jegenyefa tetejébe.) — 12. Sieh' mein Kind in's Auge mir. (Nézz babám a szemembe.) — 13. O mein theures Kanaan. (Ó te áldott Kánaán.) — 14. Geht die Blonde durch die Gassen. (Szőke kis lány megy a kútra.) — 15. Man kann alle Herzensqualen. (Simonyiban van egy malom.) — 16. Aus dem Schilf kömmt Geflügel. (Káka tövéen költ a ruca.) — 17. Reif wird die Traube. (Érik a szőlő.) — 18. Auf den Weinberg zu ge-

<sup>1</sup> SZVORÉNYI szerint SZEMERÉNEC eredeti német költeménye. V. ö. Szemere Pál munkái I. 289. l.

langen. (Elmentem én a szőlőbe.) — 19. Stolzes Mädchen, wohin führte? (O kedves ház büszke lánya.) — 20. Rothe Aepfel sind beliebt. (Piros alma, telelő.) — 21. Fischer bin ich in des Alföld weitem Kreis'. (Az alföldön halászegény vagyok én. — A lap alján a következő «észrevétel»: E' dal BERNÁT Gáspár több dalából van összeállítva.) — 22. Knisternd brennt das Haus. (Ég a kunyhó, ropog a nád.) — 23. Oft hab' ich mir's vorgenommen. (Felfogadtam száz meg százszor.) — 24. Will man viel und schönen Weizen kriegeln. (Ha ki tiszta búzát akar vetni.) — 25. Az első sz. dallal azonos, de karénekre alkalmazva. — 26. Es gefällt mein Falber allen Leuten. (Fakó lovam fel van kantározva.) — 27. Azonos a 2. sz. dallal. — 28. Azonos a 11. sz. dallal. — 29. Azonos a 12. sz. dallal. — 30. Azonos a 13. sz. dallal. — 31. Azonos a 14. sz. dallal. A 27—32. sz. karénekre átvira. — 32. Diesen Gruss kann man oft hören. (Már minálunk így köszönnek.) — 33. Azonos a 15. sz. dallal, de karénekre átvira. — 34. In dem Hemde friert's mich heute. (Jaj be fázam egy ingvállban.) — 35. Azonos a 16. sz. dallal, de karénekre átvira. — 36. Dieser Baum wird nimmer blühen. (Kidült a fa mandulástól.) — 37. Azonos a 17. sz. dallal. — 38. Azonos a 18. sz. dallal. Mindkettő karra feldolgozva. — 39. Mutter! deine Thränen flossen. (Sírtál anyám egykor értem.) — 40. (Első kötet 2. füzet): Sebastian TINÓDY: Viel Wunder gab's. (Sok csudák voltak jó Magyarországon. 4. szak.) — 41. U. a. Sprechen will ich von der bösen alten Zeit. (Ez elmúlt gonosz időket beszélem. 5. szak.) — 42. Zu dem uns so werthen Fest. (Szent Gergely doktora. 5. szak.) — 43. Freund, betrübt bist Du. (Mit búsulsz, kenyeres.) — 44. Tulpe, aufgeblühet an der Bodrog Strand. (Bodrog partján növekedett tulipán. 4. szak.) — 45. Eben komm ich aus dem Siebenbürger Lande. (Most jöttem Erdélyből.) — 46. Meiner Eltern Brot. (Nem eszem én apám, anyám kenyerét.) — 47. Ist der Schweinshirt wohl zu Haus'. (Itthon van-e a kanász.) — 48. In den Lüften sieht man Wolken. (Magasan száll a felhő.) — 49. Aus Knospen werden rothe Rosen. (Bimbóból lesz a piros rózsza.) — 50. An dem Hügel sieht man Rosensträuche. (Rózsabokor virít a domboldalon.) — 51. Schöne Mädchen geh'n in die Lock-Csárda. (Becsaliba járnak a legszebb lányok.) — 52. Andreas TÓTH: Über'n Hejő. (Túl a Hejőn.) — 53. Röschen mein ist niedlich, frisch. (Az én rózsám takaros.) — 54. Gerne würd' ich täglich Abends zu Euch gehen. (Elmennék én tihozzátok az este.) — 55. Fragen liess mich jüngst der Oberst. (Azt izente az ezredes.) — 56. Reif sind bald die Kirschen. (Érik a cseresznye.) — 57. Weizen, Weizen. (Búza, búza, be szép tábla búza.) — 58. Jancsi halt' an! (Állj meg Jancsi.) — 59. Herrlich ist das Csárda-Leben. (Csárdásélet a gyöngyélet.) — 60. Selig war ich. (Áldom azt a pillantást.) — 61. In das Dorf bringt unser Wagen. (Megy a kocsí, megy a szekér.) — 62. Mein Geliebter ist ein Dichter. (A szeretőm írónak.) — 63. Ackern werd' ich diese Gasse. (Felszántom én azt az utcát.) — 64. Kaspar BERNÁT: Dunkle Wolken thürmen sich. (Sötét felhők tornyosulnak az égen.) — 65. Bei Rosmarin ist wohl das Beste. (Rozmaringnak olyan a szokása.) — 66. Koloman TÓTH: Weinthin flog der Vogel. (Törött ágról messze repült a madár.) — 67. U. a. Wären meine Dolmány's Knöpfe. (Ha dolmányom minden gombja.) — 68.

Kaspar BERNÁT: Munter, Burschen. (Vigan, vigan szegények.) — 69. Nach dem Mädchen. (Megy a kis lány a Dunára.) — 70. Als ich mich in's Bett gelegt. (Lefeküdtem, de csak alig, alig.) — 71. Unser Richter. (Öreg bíró kis bíróstul.) — 72. Kaspar BERNÁT: Keírt der arme Bursch. (Ha betekint a dallai csárdába.) — 73. Kirsche mit dem schwarzen Stengel. (Feketeszárú cseresznye.) — 74. Ich bin der Gulyás von Petri. (Én vagyok a petri gulyás.) — 75. Etwas Salz. (Egy kis kenyér, egy kis só.) — 76. Auf dem Himmel stehen drei Stern'. (Három csillag van az égen.) — 77. Röschen muss Heuschober spitzen. (Az én rózsám boglyát tetéz.) — 78. Dürren Mais. (Szárak kukoricaszár.) — 79. Trinken wir! (Igyunk, aki angyala van.) — *II. kötet.* (1. [egyetlen] füzet, rézmetszetű címlappal): 80. Als die Sonne aufgegangen. (Felsütött a nap sugára.) — 81. Meinen Mantel kann ich strecken. (Nem ér az én subám térdig.) — 82. Dieses Mädchen, ach so hold. (Ez a kis lány jaj be szép.) — 83. Blicke nicht so schelmisch, Kleine. (Barna kis lány, ne kacsingass.) — 84. Feierlich im Dorf. (Virradóra szól a falu harangja.) — 85. Oh verbirg. (Rejtsd el azt a barna szemedet.) — 86. Stephan JAKAB: An die verfallene Kneipe. (A pusztult csárdához.) — 87. U. a. Trinklied. (Bordal.) — 88. Gelbgestiefelt watet Miska. (Sárga csizmás Miska sárba jár.) — 89. Um recht lustig zu leben. (Szólóvesszőt ültetem.) — 90. Wohin wollt ihr, Vetter gehen. (Hova megy kend, komám uram.) — 91. Wo seid Ihr zu Hause, Jungfer. (Hol lakik kend, komámasszony.) — 92. Alexander PETŐFI: Honfidal. (Patriotienlied.) — 93. Ugyanaz. Az egyik DOPPLER Károly, a másik NAGY József megjelenítésével. — 94. Mein Hut hat eine Feder. (Kis kalapom fekete.) — Verses fordítások magyar szöveggel. — Jelzete: Mus. 411 a.

### MELAS HEINRICH: Französische und magyarische Dichtungen.

636. *Französische und magyarische Dichtungen in metrischer Übersetzung von Heinrich Melas.* Wien, Kommissionsverlag von Carl Graeser. 1885.

8-r. VIII, 244 l. Ny. W. Krafft, Hermannstadt. A kötet második része (93—244) a következő magyar költemények verses fordítását tartalmazza: 1. PETŐFI: In meinem Vaterlande. (Hazámban.) — 2. Viel Menschen wandeln auf und ab im Haine. (Járnak-kelek sokan...) — 3. Liederquell. (Dalforrás.) — 4. Dinundanum. (Dinomi-dánom.) — 5. Weissagung. (Jövendölés.) — 6. Wer hemmt den Blumenkelch? (A virágnak megtiltani nem lehet...) — 7. Patriotisches Lied. (Honfidal.) — 8. Der Edelmann. (A nemes.) — 9. Phantasie eines Durstigen. (Szomjas ember tündése.) — 10. Vergessener Entschluss. (Füstbement terv.) — 11. Die Welt ist gross. (Ez a világ amilyen nagy...) — 12. Leben, Tod. (Élet, halál.) — 13. Der pffiffe Weintrinker. (Furfangos borivó.) — 14. Weinrausch für's Vaterland. (Részegség a hazáért.) — 15. Ein Stern erglänzt am reinen Himmel. (Amott fönn egy csillag ragyog...) — 16. Sehnsucht nach Liebe. (Szerelemvágy.) — 17. Das Haus im Walde. (Az erdei lak.) — 18. Mondnacht. (Holdvilágos éj.) — 19. Meine Phantasie. (Képzetem.) — 20. Lied vom Vaterland. (A hazáról.) — 21. Mein Liebchen hatten sie zu Grab getragen. (Sírba tették...) — 22. Die Ruinen der Tscharda.

(A csárda romjai.) — 23. Begegnung auf der Puszta. (Pusztai találkozás.) — 24. Es blauen hinter mir... (Mögöttem a mult...) — 25. Freudeloser Spätherbstmorgen. (Kellemetlen őszi reggel...) — 26. Das magyarische Volk. (A magyar nemzet. 1846.) — 27. Bist du ein Mann, sei's wahrhaft! (Ha férfi vagy, légy férfi.) — 28. Ein Hundeloch. (Kutyakaparó.) — 29. Die Theisz. (A Tisza.) — 30. Zerlumpte Helden. (Rongyos vitézek.) — 31. Feuer. (Tűz.) — 32. Ich wollt', ich wär' ein Bach! (Lennék én folyóvíz.) — 33. Kommst du zu mir? (Hozzám jöss-e?) — 34. Die Winkelschänke am Dorfende. (Falu végén kurta kocsmá...) — 35. Das Grab des Bettlers. (A koldus sírja.) — 36. Haideröschchen an dem Raine. (Rózsabokor a domboldalon.) — 37. Herr Pató Pál. (Pató Pál úr.) — 38. Die Nacht. (Az éj.) — 39. Wie soll ich dich nennen? (Minek nevezzelek?) — 40. Die Puszta im Winter. (A puszta télen.) — 41. Das Thal und der Berg. (A völgy s a hegy.) — 42. Die See hat sich erhoben. (Föltámadott a tenger...) — 43. Der Gott der Magyaren. (A magyarok istene.) — 44. Das Zwerggeschlecht, die feigen Seelen... (A gyáva faj, a törpe lelkek...) — 45. Klein-Kumanien. (Kis-Kúnország.) — 46. Drei Vögel. (Három madár.) — 47. Akazien im Garten... (Ti ákácfa a kertben...) — 48. Ich liebe dich, mein Weib! (Szeretlek, kedvesem!) — 49. Der Herbst in seiner alten Schöne... (Itt van az ősz, itt van újra...) — 50. Schlachtlied (Csatadal.) — 51. Bei der Geburt meines Sohnes. (Fiam születésére.) — 52. Ich höre wieder Lerchensang... (Pacsirtaszót hallok megint...) — 53. Welch' ein Lärmen, Welch' ein lustig Leben. (Milyen lárma, milyen vidámlom...) — 54. ARANY [János]: Die Welt. (A világ.) — 55. Die blonde Panni (Szőke Panni.) — 56. Häuslichkeit. (Családi kör.) — 57. Im Herbst. (Ősszel.) — 58. BAJZA [József]: Aufschrei. (Sóhajtás.) — 59. GARAY [János]: Der Pilger. (A zarándok.) — 60. KISFALUDY K[ároly]: Meiner Heimat schöne Auen! (Szülőföldem szép határa...) — 61. Kampfspiel in Ofen. (Budai harcjáték.) — 62. KÖLCSEY [Ferenc]: Abendlied. (Estidal.) — 63. SZÁSZ K[ároly]: Hörst du, hörst du die Geige? (?) — 64. TOMPA [Mihály]: Im Sommer, Winter... (Télen, nyáron...) — 65. Vom Hunnenkönig Etzel. (Etele hún királyról.) — 66. TÓTH K[álmán]: Trennung. — 67. VÖRÖSMARTY [Mihály]: Aufruf. (Szózat.) — 68. Schwärmerei. (Ábránd.) — 69. Vaterlandsliebe. (Honszeretet.) — Jelzete: P. o. hung. 1113 k.

### NORDHEIM JULIUS: Ungarische Gedichte.

637. Ungarische Gedichte. Aus dem Ungarischen übersetzt von Julius Nordheim. Budapest. Verlag von Samuel Zilahy. 1873.

8-r. 67 l. Ny. u. o. Brüder Bendiner & A. Grünwald. Tartalom: 1. KÖLCSEY: Hymnus. — 2. GARAY: Kont. — 3. TOMPA: Der neue Simeon. (Új Simeon.) — 4. PETŐFI: Patriotenlied. (Honfidal.) — 5. VÖRÖSMARTY: Aufruf. (Szózat.) — 6. Das Főter Lied. (Főti dal.) — 7. GYULAI: Der Herr Lieutenant. (Hadnagy uram.) — 8. CZUCZOR: Der schönste Sang. (A legszebb ének.) — 9. PETŐFI: Der Handel. (Alku.) — 10. GARAY: Der ausgediente Soldat. (Az obsitos.) — 11. VÖRÖSMARTY: Salomon. (Salamon.) — 12. ARANY

(János): Auf der Anhöhe bei Tetétlen. (A tetétleni halmion.) — 13. PETŐFI: Das heilige Grab. (A szent sír.) — 14. ARANY: Frau Agnes. (Ágnes asszony.) — 15. TÓTH K.: Szilágyi Erzsébet und ihr Sohn Mátyás Corvinus. (Szilágyi Erzsébet.) — Verses fordítások. — Jelzete: P. o. hung. 696 k.

PONGRÁCZ STEFAN: Magyarische Gedichte.

638. Magyarische Gedichte patriotisch-lyrischen Inhaltes in die deutsche Sprache übertragen durch Stefan Graf Pongrácz... Pressburg 1859.

8-r. (4), 79 l. Könyomat. Tartalom: 1. VÖRÖSMARTY: Aufruf. (Szózat.) — 2. BAJZA: Aufruf. (Szózat.) — 3. U. a. Patriotisches Lied. (Honfidal.) — 4. KÖLCSEY: Zrinyi-Lied. (Zrinyi-dal.) — 5. CSÁSZÁR: Patriotisches Lied. (Honfidal.) — 6. U. a. Gesang. (Ének.) — 7. LUKÁCS (Pál): Des kleinen Ungarn Lied. (Kis magyar dala.) — 8. BERZSENYI: An die Ungarn. (A magyarokhoz.) — 9. GARAY: Kont. — 10. PETŐFY (*sic!*): Das letzte Almosen. (Az utolsó alamizna.) — 11. Mein Lieben. (Az én szerelmem.) — 12. Welch' ein Traum! (Milyen furcsa álmam.) — 13. Nacht der Wonne. (Boldog éjjel.) — 14. Regnen seh' ich, regnen. (Esik, esik, esik.) — 15. Blätter von der Blume sinken. (Hull a levél a virágról.) — 16. Grabeslieder hör' ich klingen. (Temetésre szól az ének.) — 17. Der Handel. (Alkú.) — 18. Süsse Freud' im vollen Zuge. (Édes öröm, ittalak már.) — 19. Eötvös: Der Wille. (Végrendelet.) — Kényelvű kiadás. Verses fordítás. Jelzete: P. o. hung. 1262 ud.

639. Ugyanaz. Pest, Selbstverlag des Verfassers. 1867.

24-r. 198, (6) l. Nyomtatta: Josef Kertész, u. o. Előbbi erösen bővített kiadása. Tartalom: 1. VÖRÖSMARTY: Aufruf. (Szózat.) — 2. An die Ungar-Dame. (Az úri hölgyhöz.) — 3. Träumerei. (Ábránd.) — 4. König Salamon. (Salamon király.) — 5. Fother Lied. (Fóti dal.) — 6. Das Traumbild. (A túlvilági kép.) — 7. IDUNA: Lasst mich lernen. (Tanítsatok.) — 8. Bilder. (Képek.) — 9. Die Schwalbe. (A fecske.) — 10. KÖLCSEY: Zrinyi-Lied. (Zrinyi dala.) — 11. Hymne. (Hymnus.) — 12. GARAY: Kont. — 13. Der Pilger. (A zarándok.) — 14. Glaube, Hoffnung und Liebe. (Hit, remény és szeretet.) — 15. An die Ungarfrau. (A magyar hölgyhöz.) — 16. BAJZA: Apotheose. (Apotheosis.) — 17. Patriotisches Lied. (Honfi-dal.) — 18. Aufruf. (Szózat.) — 19. Wach' auf! (Ébresztő.) — 20. Lebe wohl. (Isten hozzád.) — 21. Eötvös: Der letzte Wille. (Végrendelet.) — 22. Palast und Hütte. (Vár és kunyhó.) — 23. KISFALUDI (*sic!*) Sándor: Meiner Kindheit schöne Zeiten. (Gyermekségem szép idejei.) — 24. Tage kommen, Tage schwinden. (Napok jönnek, napok mennek.) — 25. VACHOTT (S.): Der Dichter. (A költő.) — 26. An eine Jungfrau. (Ifjú hajadonhoz.) — 27. Der politische Gefangene. (A külföld rabja.) — 28. KAZINCZY: Die süsse Pein. (Az édes kín.) — 29. BERZSENYI: An die Ungarn. (A magyarokhoz.) — 30. CSÁSZÁR: Gesang. (Ének.) — 31. LUKÁCS: Des kleinen Ungarn Lied. (Kis magyar dala.) — 32. ERDÉLYI; Mahnruf. (Intés.) — 33. VIRÁG: Von dem im Käfig versperrten Vogel.

(A kalitkába zárt madárról.) — 34. GYULAI Pál: An Emilie. (Emiliához.) — 35. PAPP Endre: Die Geschichte eines Herzens. (Egy szív története.) — 36. MENTOVICH Ferenc: Die Teilung. (Osztozás.) — 37. SZENTIVÁNYI: Lied. (Dal.) — 38. TÓTH Kálmán: Könnten nur. (Hogy ha titkolt.) — 39. FLÓRA: Für das Leben. (Ne gondold.) — 40. DOBSA: Die Schule des Lebens. (Az élet iskolája.) — 41. HIADOR: Im Todtenhause. (Temetőben.) — 42. CSUKÁSSY József: Lieder an Aurelia. (Dalok Arankához.) — 43. LISZNYAI: Einmal war ich. (Hej ezelőtt.) — 44. KERÉNYI: In der Laube. (A lugasban.) — 45. BERECS Károly: Hinweg von hier. (El innen, el.) — 46. SZEMERE Miklós: Ritterliche Liebe. (A lovag szerelme.) — 47. CZUCZOR: Klein Margit's Traum. (Szűz Margit álma.) — 48. Das schönste Lied. (A legszebb ének.) — 49. ARANY: Der Knabe und der Regenbogen. (A gyermek és a szivárvány.) — 50. TOMPA: Das Lied von der Cypresse. (A jávorfáról.) — 51. SÁROSY: Der erblindete Sänger. (A világtalan dalnok.) — 52. Die vermisste Rose. (A vesztett rózsza.) — 53. TÁRKÁNYI: Des Prinzen Abenteuer. (A királyfi kalandja.) — ~~54.~~ PETŐFI: Meine Liebe. (Az én szerelmem.) — 55. Fern von der grossen Welt. (A világtól elvonulva.) — 56. Der Wahnsinnige. (Az örült.) — ~~57.~~ Welch ein Traum. (Milyen furcsa álmam.) — ~~58.~~ Nacht der Wonne. (Boldog éjjel.) — ~~59.~~ Regnen seh' ich, regnen. (Esik, esik, esik.) — 60. Blätter von der Blume sinken. (Hull a levél a virágról.) — ~~61.~~ Grabeslieder hör' ich klingen. (Temetésre szól az ének.) — 62. Drei Vögel. (Három madár.) — 63. Bäume, die der Wald getrieben. (Erdő, erdő, de magas vagy.) — 64. Käferlein. (Szülőföldemen.) — 65. In der Sonne keimt die Rose und verblüht. (Naptól virít, naptól hervad a rózsza.) — 66. Reich mit Blüthen ist der Rosenstrauch umhüllt. (Tele van a rózsabokor virággal.) — 67. Diese Welt. (Ez a világ, amilyen nagy.) — 68. Bin bereit als Wasser. (Lennék én folyóvíz.) — 69. Frage nicht. (Kérded anyám.) — 70. Auf der Donau. (A Dunán.) — ~~71.~~ Süsse Freud' im vollen Zuge. (Édes öröm, ittalak már.) — 72. Patrioten-Lied. (Honfi-dal.) — 73. Immer wieder. (Száz alakba.) — 74. Die ungarische Nation. (A magyar nemzet.) — ~~75.~~ Das letzte Almosen. (Az utolsó alalmazna.) — JÓKAI: Tausend Jahre. (Ezer év.) — Verses fordítás. Jelzete: P. o. hung. 1262 u.

(SELIGER PAUL): Der Völker Liebesgarten.

640. Der Völker Liebesgarten. 1909. Leipzig. Verlag Julius Zeitler.

8-r. VIII, 531 l. Ny. Poeschel & Trepte u. o. A 478—83. lapon Magyarische Liebeslieder: CCCXVIII Volkslieder. 814. Maikäfer, goldnes Maikäferlein. (Cserebogár, sárga cserebogár.) — 815. Ich wandre, ich wandre. (Elmegyek, elmegyek, messze földre megyek.) — 816. Wald, o Wald. (Erdő, erdő, de magas vagy.) — 817. Gott und Menschen sind dagegen. (?) — 818. Lass, mein Rösslein. (?) — 819. Öfter hab' ich deinetwegen. (?) — 820. Wie lieblich die Glocken. (Jaj, de szépen harangoznak Tarjába. 1—5. szak.) — 821. Mädchen schau' ins Auge mir. (Nézz rózsám a szemembe.) — 822. Mandelbaum steht kahl und schaurig. (Kidőlt a fa mandolástól.) — CCCXIX. Alexander KISFALUDY: 823. In des Zaubers mag'scher Helle. (Mi-

dőn a hold világában.) — 814. Von ihr kommet, zu ihr schwebet. (Tőle jönnek, hozzá térnek.) — CCCXX. Michael VÖRÖSMARTY: 825. Ich sag nicht, dass ich dich liebe. (Idához.) — CCCXXI. Alexander PETŐFI: 826. Zwei lange, bange Tage. (Látam két hosszú nap...) — 827. Die Blüte fällt vom Blumenschoss. (Hull a levél a virágról...) — 828. Du liebst den Frühling, holde Maid... (Te a tavaszt szereted...) — 829. Ich seh' des Ostens reichgeschmückte Flur... (Látom kelet leggazdagabb virágit...) — Verses fordítások, ismeretlen fordítótól. — Jelzete: L. eleg. m. 779 qf.

### STEINACKER GUSZTÁV: Pannonia.

641. (Első címlap): Pannonia. Virágfüzér az újabb magyar lyrai Költészet' Mezejéről. Steinacker Gusztávtól... Első rész. Lipcsében, Einhorn Vilmos tulajdona. 1840. (Második címlap): Pannonia. Blumenlese auf dem Felde der neuern magyarischen Lyrik in metrischen Uebersetzungen von Gustav Steinacker... Erste Abtheilung. Leipzig, Verlag von Wilhelm Einhorn. 1840.

8-r. XXIII, 262 l. Nyomtatta: Fr. Frommann, Jena. Tartalma: 1. KISFALUDY Károly: Liebesreichtum. (Én is voltam szegény legény.) — 2. An der Donau. (Mély a Duna közepén.) — 3. Am Plattensee. (Messze fénylik a Balaton.) — 4. Die Sternlein. (Hej, ti fényes csillagok.) — 5. An der Theiss. (A Tiszának kies partján.) — 6. Getäuschte Hoffnung. (A bimbóból virág lesz.) — 7. Zur Ernte. (Vedd sarlódat édes kincsem.) — 8. Am Bache. (Vigan foly a csermelye.) — 9. Warnung. (A Dunában sok a víz.) — 10. Liebchens Garten. (Ha én tiszta patak volnék.) — 11. Verschmähte Liebe. (Hej violám, szép violám.) — 12. Heimwärts. (Szülőföldem szép határa.) — 13. Der Landmann auf dem Rákos. (A rákosi szántó a török alatt.) — 14. Gleiches Loos. (Sárga levél, sárga levél.) — 15. BERZSENYI: Die Tänze. (A táncok.) — 16. Fr. N. W's Bild. (B. W.' M. képe.) — 17. KAZINCZY: Glanz und Dunkel, an Cserei. (Fény és homály. Csereihez.) — 18. Moral des Epigramms. (Epigrammai morál.) — 19. Kis (János): Meiner Braut. (Az eljegyzetthez.) — 20. SZEMERE (Pál): Echo. — 21. VÖRÖSMARTY: Der Heimathlose. (A hontalan.) — 22. Salamon. — 23. Der Rettungsloose. (Az árvizi hajós.) — 24. KÖLCSEY: Im Nachen. (Csolnakon.) — 25. Hoffnung und Erinnerung. (Remény, emlékezet.) — 26. Der Ruhelose. (A nyugtalan.) — 27. CZUCZOR: Hunyadi. — 28. Die Lieb' ein Bienchen. (A szerelem méhecske.) — 29. BAJZA (József): Seufzer. (Sóhajtás.) — 30. Des Feldherrn Abschied. (A vezér búcsúja.) — 31. B. EÖRVÖS J.: Das erfrorne Kind. (A megfagyott gyermek.) — 32. DÖBRENTEI: Husarenlied. (Huszárdal.) — 33. CSOKONAI: Liebeslied an meine Feldflasche. (Szerelmedal a csikóbőrös kulacshoz.) — 34. Iluska's Schmerz. (Iluska keservei.) — 35. KISFALUDY Sándor: Wie der Hirsche vom Speer getroffen. (Mint a szarvas, kit megére.) — 36. Lenzesloh'n und Lenzesprangen. (A tavasznak érkezése.) — 37. Augen himmlisch mild erglommen. (Üdvességgel áldott két szem.) — 38. O wie schnell bist Du verschwunden. (Gyermekségem szép ideje.) — 39. Tage kommen, Tage ziehen. (Napok jön-

nek, napok mennek.) — 40. Ruhe will ich mir erjagen. (Kérem majd nyugalmamat.) — 41. O Badacsony's Traubenlesen. (Édes, kínos emlékezet.) — 42. In der Blumen bunten Reihen. (A virágok szép nemében.) — 43. Lauter Liebender Gedanken. (A szerelmes gondolatok.) — 44. Amor, kannst du's ruhig tragen. (Ámor! s hát csak szenvedheted.) — 45. Überfluss und Arnuith zeugten. (A szegénység és gazdagság.) — 46. Jeder Reiz, der ihr verliehen. (Testének egy mozdulása.) — 47. Mauern, die ihr sie umziehet. (Falak, melyek közt lakozik.) — 48. Oftmals schwebt mir's vor den Sinnen. (Gyakran lebeg elmém előtt.) — 49. Kleiner Bach, der sich den Weichen. (A havasnak oldalában.) — 50. Dürre Blätter säuseln nieder. (A fecskék elköltöztének.) — 51. Kann nicht ruh'n zur Geisterstunde. (Éjfél vagy — nem alhatom.) — 52. Könt' aus meiner Brust ich reißen. (Ó, vajha kiszakaszthatnám.) — 53. Ward'st in Liebe einst empfangen. (Szerelembe fogantattál.) — 54. Jeder Ton ist längst verklungen. (Vizen, földben és az égen.) — 55. Jedesmal, so oft die Lieder. (Valahányszor szeme pillant.) — 56. Nacht um mich und Nacht im Herzen. (A világon setét éj van.) — 57. Thränen, höret auf zu fließen. (Érc szive megvehetetlen.) — 58. Wo sie weilt — o sieh' die Bäume. (Ahol ő van — nézd a fákat.) — 59. Theurer sind mir diese Schmerzen. (Szivem kínja kedves nekem.) — 60. Nicht das kleinste Sternlein funkt. (Egy csillag sincs az egekben.) — 61. Dass der Inhalt meiner Lieder. (Hogy csak kínja s aggodalma.) — 62. Weinst in mir, o arme Seele. (Sír sz hát bennem, szegény lélek.) — 63. Wer vielleicht die heisse Liebe. (Ha ki talán nem értheti.) — 64. Hast viel Lieder schon gesungen. (Oh, nyomorult, buta nyelv te.) — 65. B. JÓSIKA Miklós: Der Fluch. (Átok.) — Kétnyelvű kiadás. — Verses fordítások. — Több nem jelent meg belőle. — Jelzete: P. o. hung. 1339.

[STEINACKER GUSTAV]: Herzensklänge.

642. Herzensklänge. Ausgewählte Dichtungen von G. Treumund. Als Manuscript für Gleichgestimmte. Leipzig, 1845. Druck von Oskar Reiner.

8-r. 256 l. Magyar költemények német fordításai vannak a következő lapokon: 1. A 141. lapon (VÖRÖSMARTY Mihály): Inschrift des von den Ungarn errichteten Priesnitz-Monumentes in Gräfenberg. (Priesnitz.) — 2—4. A 172 s köv. II. Aus dem Ungarischen des VÖRÖSMARTY: 1. Zuruf. (Szózat.) — 2. Főter Lied. (Főti dal.) — 3. Was treiben wir? (Mit csináljunk?) — 5. A 199. lapon: Emerich NAGY: Schwanengesang. (Hattyúdál.) — 6. A 201. lapon: Emil VIDOR [KERÉNYI Frigyes]: Aus 1840. — 7. A 206. lapon: U. a. Aus 1841. — 8. A 215. lapon: J. BAJZA: Weckeruf. (Ébresztő.) — 9. A 218. lapon: J. GARAY: Der verabschiedete Soldat. (Az obsitos.) — Verses fordítások. Két példány. — Jelzete: P. o. germ. 3189 aa és 3189 rb.

642a. Herzensklänge. Ausgewählte Dichtungen eines Deutschungars von G. Treumund. Zweite verbesserte Auflage. Leipzig, 1846. Druck von Oskar Reiner. In Commission bei Gustav Heckenast in Pesth.

8-r. XII, 252 l. A második kiadás az elsőől, az előszó szerint, csak a sajtóhibák gondos kijavítása és szerző néhány újabb költeményének fölvétele

által különbözik. A magyarból fordított darabok azonosak az első kiadásban szereplőkkel. — Jelzete: P. o. germ. 3189 a.

### STEINACKER GUSTAV: Ungarische Lyriker.

643. Ungarische Lyriker von Alexander Kisfaludy, bis auf die neueste Zeit (die letzten 50 Jahre). In chronologischer Reihenfolge metrisch übertragen und mit literar-historischer Einleitung und biographisch-kritischen Notizen versehen von Gustav Steinacker. Leipzig, Joh. Ambr. Barth. Buda-Pest, Grill'sche (vormals Geibel'sche) Buchhandlung. (1875.)

8-r. LIX, 524 l. Nyomtatta G. Uschmann & Co., Weimar. A kötet E. MARLITT, Wilhelmine v. HILLERN szül. BIRCH és E. WERNER-nek van ajánlva. Irodalomtörténeti bevezetéssel. — Tartalma: 1. Franz KAZINCZY: Die Frösche. (A békák.) — 2. Glanz und Dunkel. (Fény és homály.) — 3. Moral des Epigramms. (Epigrammai morál.) — 4. Johann Kis: Meiner Braut. (Az eljegyezthez.) — 5. Alexander KISFALUDY: Wie der Hirsch vom Speer getroffen. (Mint a szarvas, kit megére.) — 6. Lenzesnah'n und Lenzesprangen. (A tavasznak érkezése.) — 7. Augen, himmlisch mild erglommen. (Üdvességgel áldott két szem.) — 8. O wie schnell bist du verschwunden. (Gyermekségem szép ideje.) — 9. Tage kommen, Tage ziehen. (Napok jönnek, napok mennek.) — 10. Ruhe will ich mir erjagen. (Elérem majd nyugalmamat.) — 11. O Badaconsny's Traubenlesen. (Édes, kínos emlékezet.) — 12. In der Blumen bunten Reihen. (A virágok szép nemében.) — 13. Lauter Liebender Gedanken. (A szerelmes gondolatok.) — 14. Amor, kannst du's ruhig tragen. (Ámor! s hát csak szenvedheted.) — 15. Überfluss und Armuth zeugten. (A szegénység és gazdagság.) — 16. Kleiner Bach, der sich den Weichen. (A havasnak oldalában.) — 17. Daniel BERZSENYI: An die Ungarn. (A magyarokhoz.) — 18. Die Tänze. (A táncok.) — 19. Freiherr Niklas Wesselényi's Bild als Jüngling. (B. W. M. képe.) — 20. Gabriel DÖBRENTÉY: Husarenlied. (Huszárdal.) — 21. Wahre Grösse. (Csak az nagy.) — 22. Paul SZEMERE: Echo. — 23. Graf Franz TELEKI: Schlachtenlied. (Csatadal.) — 24. Karl KISFALUDY: Liebesreichthum. (Én is voltam szegény legény.) — 25. An der Donau. (Mély a Duna közepén.) — 26. Am Plattensee. (Messze fénylik a Balaton.) — 27. Die Sternlein. (Hej, ti fényes csillagok.) — 28. An der Theiss. (A Tiszának kies partján.) — 29. Getäuschte Hoffnung. (A bimbóbul virág lesz.) — 30. Zur Ernte. (Vedd sarlódat édes kincsem.) — 31. Am Bache. (Vigan foly a csermelye.) — 32. Warnung. (A Dunában sok a víz.) — 33. Liebchens Garten. (Ha én tiszta patak volnék.) — 34. Verschmähte Liebe. (Hej violám, szép violám.) — 35. Heimwärts. (Szülőföldem szép határa.) — 36. Der Landmann auf dem Rákos. (Rákosi szántó a török alatt.) — 37. Gleiches Loos. (Sárga levél, sárga levél.) — 38. Franz KÖLCSEY: Hymne. (Hymnus a magyar nép zivataros századaiból.) — 39. Zrínyi's Lied. (Zrínyi dala.) — 40. Im Nachen. (Csoinakon.) — 41. Hoffnung und Erinnerung. (Remény, emlékezet.) — 42. Der Ruhelose. (A nyugtalan.) — 43. Aloysius SZENTMIKLÓSSY:

Die Lebensbahn. (Emberi pálya.) — 44. Die Freude. (Az öröm.) — 45. Abschied. (A búcsúvétel 1. és 2. szak.) — 46. Freiherr Niklas JÓSIKA: Der Fluch. (Átok.) — 47. Gregor CZUCZOR: Johann Hunyady. (Hunyadi.) — 48. Das schönste Lied. (A legszebb ének.) — 49. Die Lieb' ein Bienchen. (A szerelem méhecske.) — 50. Alarmruf. (Riadó.) — 51. Michael VÖRÖSMARTY: Ungarlied. (Szózat.) — 52. Főter Lied. (Fóti dal.) — 53. Was treiben sie. (Mit csinálnak.) — 54. Ich sag' nicht. (Nem mondom.) — 55. Salamon. — 56. Der Heimatlose. (A hontalan.) — 57. Der Rettungslootse. (Az árvízi hajós.) — 58. An Franz Liszt. (Liszt Ferenchez.) — 59. Freie Presse. (Szabad sajtó.) — 60. Feuer und Wasser. (Tűz és víz.) — 61. Der alte Zigeuner. (A vén cigány.) — 62. Josef BAJZA: Des Feldherrn Abschied. (A vezér búcsúja.) — 63. Apotheose. (Apotheosis.) — 64. Seufzer. (Sóhajtás.) — 65. Weckeruf. (Ébresztő.) — 65a. Niklas SZEMERE: Des Reiters Lieb. (A lovag szerelme.) — 66. Andreas FÁY: Der Weiberfeind. (Az asszonygyűlölő.) — 67—68. Franz SCHEDEL-TOLDY: Widmung der «Geschichte der ungarischen Dichtung» von den ältesten Zeiten bis auf Alex. Kisfaludy. I. Bd. An Gräfin Virginie Dessewffy. II. Bd. An Frau Antonie Bohus-Szögyényi. (Dessewffy Virginia grófnénak. — Bohus-Szögyényi Antonia asszonynak.) — 69. Franz CSÁSZÁR: An die Hoffnung. (A reményhez.) — 70. Lazarus HORVÁTH-PETRICHEVICH: Lebewohl! — 71. Peter VAJDA: Liebeslied.<sup>1</sup> (A háborgató.) — 72. Joseph SZÉKÁCS: Széchenyi. — 73. Die neue Bibel. (Az új biblia. Részlet.) — 74. Andreas KUNOSS: Seufzer. (Fohász.) — 75. Albumspruch. (A tiszta szív...) — 76. Kaspar BERNÁT: Der Fischerbursch an der Theiss. (Az alföldön halászegény vagyok én.) — 77—78. Joseph GAAL: Lieder im Volkston.<sup>2</sup> (1. Mi füstölög ott a sikon... 2. Hortobágyi sikon fúj a szél.) — 79. Johann GARAY: Árpád der Heimatsgründer. (Árpád a honalkotó.) — 80. Dem Volk des Ostens. (Kelet népéhez.) — 81. Der verabschiedete Soldat. (Az obsitos.) — 82. Johann KRIZA: Szekler Volkslied. (Erdővidék az én hazám. [Vadrózsák]). — 83. Der alte Birnbaum. (A vén körtefa.) — 84. Ludwig KUTHY: Albumspruch. (Emléket kérsz...) — 85. Freiherr Joseph EÖTVÖS v. Vásáros-Namény: Das erfrorene Kind. (A megfagyott gyermek.) — 86. Abschied. (Búcsú.) — 87. Letzter Wille. (Végrendelet.) — 88. Lorenz TÓTH: Im Bergwerk. (Bányában.) — 89. Johann ERDÉLYI: Die Waisen des Vaterlandes. (A haza árvái.) — 90—91. Volkslieder. (1. Elmennék én katonának. 2. Magyar leány az én rózsám.) — 92. Anton SUJÁNSZKY: Die Nationalfarben. (Nemzeti szín.) — 93. Äussere Schönheit. (A szép alak.) — 94. Matthias SZALKAI: Die Bleiknüttel. (Ólmos botok.) — 95. Julius (eigentlich Ludwig) SÁROSSY: Die goldene Trompete. (Az arany trombita. 3.) — 96. Ludwig SZAKÁL: Bitt' euch, gnäd'ge Herrn... (Megkövetem a téns nemes vármegyét.) — 97. Des Baumess Kron'. (Virágos a fa teteje.) — 98. Der zweite Geliebte. (Lesz még nekem más szeretőm.) — 99. Erinnerung. (Tudod-e még kedves babám.) — 100. Hortobágy. (Puszta, pusztá, alföldi sík pusztá.) — 101. Ludwig MEGDYES:

<sup>1</sup> KERTBENY anthológiájából átvéve.

<sup>2</sup> Ugyanonnan.

Bild. (Kép.)<sup>1</sup> — 102. Johann ARANY: Ladislaus der Heilige. (Szent László.) — 103. Morgen und Abend. (Reg és est.) — 104. Die Romanze der Biene. (A méh románca.) — 105. Zu Pferde. (Lóra magyar, lóra.) — 106. Der gefangene Storch. (A rab gólya.) — 107. Andreas PAP: An ein junges Mädchen. (Egy fiatal leánynak.) — 108. Michael TOMPA: Der Dichter. (A költő.) — 109. Volkslied. (Télen, nyáron pusztán az én lakásom.) — 110. An den Storch. (A gólyához.) — 111. Alexander VACHOTT: Hell und Trübe. (Derüben és borúban.) — 112. Freiheitslied. (Honfi dala.) — 113. Die Gegend um den Plattensee. (Balaton vidékén.) — 114. Sigmund BEÖTHY: Vergleich.<sup>2</sup> (Magasztalás.) — 115. Emerich NAGY: Schwanengesang. (Hattyúdal.) — 116. Johann POMPÉRI (*sic!*): An meine Mutter. (Anyámhoz. Részlet.) — 117. Gustav LAUKA: Gestorben bist Du... (Meghaltál.) — 118. Im Winter. (Télben?) — 119. Das Leben. (Az élet?) — 120. Anton NYULASSY: Von Flut umrauscht... (Hullám között.) — 121. Verborgene Tugend. (Szeret rejtőzni.) — 122. Balthasar ADORJÁN: Lied.<sup>3</sup> (Dal.) — 123. MAGYARÓDI:<sup>4</sup> Die Erschaffung des Weibes. (A nő teremtese.) — 124. Weisse Taube. (Az öröm fehér galambja.) — 125. Offenes Geständniss. (Selyempillád...) — 126. Vergangenheit und Zukunft. (Múlt és jövő.) — 127. Ladislaus LOSONCZY: Der alte Cymbalschläger. (A vén cimbalmos.) — 128. Karl BÉRCZY: Welke Blume. (Hervadott virág.) — 129. Béla TÁRKÁNYI: O heil'ge Jungfrau, rein... (Boldog asszony anyánk...) — 130. Ladislaus SZELESTEY: Der Husar und sein Pferd. (A huszár és lova.) — 131. Für die Volkssache. (A nép ügyében.) — 132. Antwort im Gefängniss auf einen Brief meines Vaters. (A rab álmai. 129. l.) — 133. Samuel BENŐFY: Das süsse Mündchen.<sup>5</sup> (?) — 134. Karl SAMARJAI: Mein Liebchen ist treulos.<sup>6</sup> (?) — 135. Friedrich KERÉNYI: Das Leben braust... (?) — 136. Aus 1840. (?) — 137. Aus 1841. (?) — 138. Karl BEREZC: Spiel', Zigeuner, nicht... (Ne húzd, cigány...) — 139. Paul JÁMBOR: Der Vogel. (A madár.) — 140. Emerich MADÁCH: Herbstgefühl. (Őszi érzés.) — 141. Alexander LAKNER: Ilka.<sup>7</sup> — 142. Alexander PETŐFI: Nationallied. (Nemzeti dal.) — 143. Rákóczy. — 144. Europa ruhig. (Európa csöndes.) — 144a. Der gefangene Löwe. (A rab oroszlán.) — 145. Das Nahen des Gewitters. (?) — 146. Die Wolken. (A felhők.) — 147. Die Theiss. (A Tisza.) — 148. Das niederungarische Flachland. (Az alföld.) — 149. Der gute Lehrer. (A jó tanító.)<sup>8</sup> — 150. Ende Septembers. (Szeptember végén.) — 151. An mein Glas. (Poharamhoz.) — 152. Mein Grab. (Sírom.) — 153—158. Volkslieder. (1. Ereszkedik már a felhő. — 2. A szerelem, a szerelem. — 3. Temetésre szól az ének. — 4. Érik a gabona. — 5. Befordultam a konyhába.<sup>9</sup> — 6. Elvonnék én, csak adnának.) — 159. Franz MENTOVICH: Theilung. (Osztozás.) — 160. Maurus JÓKAI: Mehreren ungarischen Magnaten ins Album. (Igen sok magyar úr

<sup>1</sup> Ugyanonnan.

<sup>2</sup> Ugyanonnan.

<sup>3</sup> Ugyanonnan.

<sup>4</sup> KOLMÁR József álneve.

<sup>5</sup> KERTBÉNY anthológiájából.

<sup>6</sup> Ugyanonnan.

<sup>7</sup> Ugyanonnan.

<sup>8</sup> Ugyanonnan.

<sup>9</sup> Ugyanonnan.

- emlékkönyvébe.) — 161. Ungarisches Phlegma. (Magyar flegma.) — 162. Ibis, redibis. — 163. Koloman LISZNYAI: An Franz Liszt. (L. F.-hez.) — 164—165. Palócenlieder. (A palóc dalokból.) — 166. Andreas TÓTH: Rothe und weisse Rose. (Piros és fehér rózsza.) — 167. Wer bist du? (Ki vagy te.) — 168. Am Todtenfeste. (Halottak napján.) — 169. Karl SZÁSZ: Engel und Teufel. (Angyal és ördög.) — 170. Nachtigallenlied. (Fülemile dal.) — 171. Die ungarische Musik. (A magyar zene.) — 172. Erinnerung an Freiherrn Joseph Eötvös. (B. E. József emlékezete.) — 173. August GREUSS: Ein geliebter Todter. (Kedves halott.) — 174. Zum Geburtstag. (Születésnapra.) — 175. Joseph SZÉKELY: Stephan Széchenyi. (Sz. István.) — 176. Joseph LÉVAI: Ross und Reiter. (A ló és a lovag.) — 177. Die Thräne. (A köny.) — 178. Der alte Geiger. (Vén hegedűs.) — 179. Mein Petőfi. (Jó P.) — 180. Versöhnung. (Engesztelés.) — 181. Paul GYULAI: Siebenbürgen. (Erdélyben.) — 182. Mein Herr Lieutenant. (Hadnagy uram.) — 183. Der Flüchtling. (A bujdosó.) — 184. Daniel DÓZSA: Gesang der Kossuth-Reiter. (Kossuth-lovagok dala.) — 185. Johann VAJDA: Der Fluch der Liebe. V. (Szerellem átka. V.) — 186. Erinnerung an Giza (*sic!*). (Gina emléke. XXIV) — 187—188. Klagelieder. (Sirámok. I., X.) — 189. An Franz Liszt. (Liszt Ferenchez.) — 190. Joseph ZALÁR: Pole und Honvéd. (A lengyel és honvéd.) — 191. Herbst-Rose. (Őszi rózsza.) — 192. Szilágyi's Rache. (Szilágyi bosszúja. Részlet a VI. énekből.) — 193. Samuel NYILAS: Alter Mann. (Öreg ember.) — 194. Mein ist das Lied... (Enyém a dal.) — 195. Vörösmarty's Gedächtnissfeier. (V. emlékünnepe.) — 196. Koloman TÓTH: Das Volk. (A nép.) — 197. Bei der Musik. (Zene alatt.) — 198. Die blasse Frau. (A sápadt aszszony.) — 199. Paul BOZZAY: Vor dem Scheiden. (Majd ha elbúcsúzunk...) — 200. Zoltán BALOGH: Arias. — 201. Eine Woche. (Egy hét.) — 202. Noch vor Kurzem. (Még nem régen.) — 203. Judenfrau, heda! Frau Wirthin... (Zsidóasszony, korcsmárosné.) — 204. Joseph VIDA: Die schönsten Augen. (?) — 205. Fastenlied. (?) — 206. Herr von Bikfitz. (B. úrfi.) — 207. Illustration. (?) — 208. Matrosenlied. (Matrózdal.) — 209. Mutterschmerz. (Egy anya fájdalom.) — 210. Franz GAL: 'S braust der Sturm... (Zúg a szélvész...) — 211. Victor DALMADY: An ein Kind. (Kis gyermekhez.) — 212. Ludwig TOLNAI (HAGYMÁSY): Matthias Hunyadi. (H. Mátyás.) — 213. Im Garten. (?) — 214. Klag' an mich, klag'... (?) — 215. Wilhelm GYÖRI: Einem kleinen Mädchen. (Kis leánynak.) — 216. Koloman THÁLY (*sic!*): Michael Szilágyi's Lied. (Sz. Mihály dala.) — 217. Das Herz als Angedenken. (Emléket kérsz...) — 218. Béla SZÁSZ: Die Freisinnigen. (A szabadelvűek. Töredék.) — 219. Dank. (Köszönöm.) — 220. Ignaz SOMOGYI: Möcht' im Lenz. (Tavaszh legyen...) — 221. Julius SOMOGYI: Lied eines ungarischen Mädchens. (Magyar leány dala.) — 222. ZAJZONI (RAB István): Schmiege' an mich dich... (Borulj ide...) — 223. Meerestiefe. (Mély tengernek...) — 224. BORUTH (Elemér): Im Herbst. (Ősszel.) — 225. Georg ILLÉSY: Der Schmetterling. (A lepke.) — 226. Julius KATONA: Das schönste Lebensziel. (Legszebb életcél.) — 227. Zürne nicht. (Ó, ne bánd...) — 228. Graf Philipp SIGRAY: Lied aus Neapel. (Ghasel.) — 229. Emerich GÁSPÁR: Im Ahnensaale. (Dal az ősről.) — 230. Glaute,

Hoffnung, Liebe. (Hit, remény, szeretet.) — 231. Emil ÁBRÁNYI: Meinem Grosspapa. (Nagyapámnak.) — 232. Flóra (MAJTHÉNYI): Meiner Rose. (Rózsámra.) — 233. Gebirge und Flachland. (Bérc és róna.) — 234. O glaub' nur, dass ich glücklich bin... (Hidd el, hogy én boldog vagyok.) — 235. Rosenwolke. (Rózsafelleg.) — 236. Lieb's so sehr... (Úgy szeretek.) — 237. Cornelia CZOBOR: Erinnerung an Petőfi. (Emlékezés P.-re.) — 238. IDUNA (Polyxena SZÁSZ): Bilder. (Jő a tavasz...) — 239. Auf dem Krankenbette. (Kórágyon.) — 240. Therese FERENCZY: Sonne bin ich nicht... (Nem vagyok én nap.) — 241. Im Winter. (Télen.) — 242. Julia SZENDREY: Albumspruch. (Ne óhajtsd...) — 243. Johanna VOHL (*sic!*): An Franz Liszt. (L. Ferenchez.) — *Von unbekanntem Dichtern*: 244. Iluska's Schmerz. — 245. Der Wettkampf der Spinne. — *Volkslieder*: 246. Friss das Heu nicht... (Deres a fű, édes lovam...) — 246a. Schweinehirt ist nicht für mich. — 247. Rother Apfel, süsse Nuss. — 248. Sieh' des Schlehdorns Blüte an. — 249. Kauf' ein Häubchen ihr zur Zier. — 250. Wein, Frau, Wirthin. — 251. Mädchen, schau in's Auge mir. (Nézz rózsám a szemembe.) — 252. Mandelbaum steht kahl und schaurig. (Kidőlt a fa mondolástól. 1—2. szak.) — Ezután jő egy függelék, mely STEINACKER magyar tárgyú, vagy vonatkozású eredeti költeményeit tartalmazza. — Verses fordítások. — Jelzete: P. o. hung. 1339 g.

#### TOLDY FRANZ: Blumenlese aus ungarischen Dichtern.

644. Blumenlese aus ungarischen Dichtern, in Übersetzungen von Gruber, Graf Mailáth, Paziazi, Petz, Graf Franz Teleki d. Jüng, Tretter, u. A. Gesammelt und mit einer einleitenden Geschichte der ungrischen Poesie begleitet von Franz Toldy. Pesth und Wien. In Commission bei G. Kilian und K. Gerold. 1828.

8-r. (8), LXXXVI, 176 l. Nyomtatta Trattner (Mátyás) Pest. Mint az előszó is kifejti, e munka tulajdonképen nem egyéb, mint különnyomat a *Handbuch der ungarischen Poesie*-ből. Tartalmazza az első kötet irodalomtörténeti bevezetését és a második kötet függelékéből a német fordításokat. Új az előszó, tartalomjegyzék s az anthológiát megelőző «Kurze Notizen über jene Dichter, von denen in dieser Blumenlese Gedichte übersetzt sind». A fordítások részletezését l. a következő sz. a. — Jelzete: P. o. hung. 1486.

#### TOLDY FRANZ: Handbuch der ungarischen Poesie.

645. Handbuch der ungarischen Poesie... In Verbindung mit Julius Fenyéry, herausgegeben von Franz Toldy. Erster (zweiter) Band. Pesth und Wien. In Commission bei G. Kilian und K. Gerold. 1828.

8-r. 2 kötet, (18), LXXXVI, 349; (12), 572 l. Nyomatatta Pesth, Mathias Trattner. A II. kötet függelékében a 365—536. l. a következő fordításokat tartalmazza: 1. Lied von Ungarns Eroberung. (Magyarország megvételéről.) Ford. Karl Anton von GRUBER és a két utolsó strofát TOLDY. — 2. ZRINYI: Lied des türkischen Jünglings. (Zrinyiász III. é. 32—39. vsz. RÁDAY átdolgozása

nyomán.) Ford. Graf Franz TELEKI d. Jüng. — 3. U. a. Des stattlichen Veit Gemahlin. (Zrinyász XIII. é. 1—30. vsz.) Ford. u. a. — 4. FALUDI: Neckendes Lied. (Kiszttő ének.) Ford. Gr. Johann MAILÁTH. — 5. U. a. Antwort. (Felelő.) Ford. u. a. — 6. U. a. Der bunte Vogel. (Tarka madár.) Ford. u. a. — 7. ORCZY: Die Bugaczer Csárda. (A bugaci csárda tiszteletére.) Ford. u. a. — 8. ÁNYOS: Am Grabe der Geliebten. (A kedves strja.) Ford. u. a. — 9. U. a. Klage. (Visszakesergés.) Ford. u. a. — 10. U. a. An die untergehende Sonne. (A lenyugvó naphoz.) Ford. u. a. — 11. DAYKA: Verborgenes Leid. (A titkos bú.) Ford. u. a. — 12. VIRÁG: An die Musen. (A Musákhöz.) Ford. u. a. — 13. U. a. Beruhigung. (Csendesítés.) Ford. u. a. — 14. U. a. Geschenk. (Ajándék.) Ford. u. a. — 15. Der Vogel im Käfig. (A kalitkába zárt madár.) Ford. u. a. — 17. CSOKONAI: An meinen Freund. (Barátomhoz.) Ford. u. a. — 18. U. a. Die Erdbeere. (A szamóca.) Ford. u. a. — 19. U. a. Das Mahl. (A szeplő.) Ford. u. a. — 20. U. a. An Bacchus. (B.-hoz.) Ford. u. a. — 21. U. a. Die arme Suse. (Szegény Zsuzsi táborozáskor.) Ford. u. a. — 22—34. KISFALUDY SÁNDOR: Unglückliche Liebe. (Kesergő szerelem. 7., 13., 22., 47., 51., 57. dal ford. MAILÁTH. VII. ének. Ford. TRETTER. 75., 90. dal ford. MAILÁTH. 100 dal. Ford. TRETTER. 126. dal. Névtelen ford. a *Wiener Lit. Zeitung*ból. 172. dal. Ford. MAILÁTH és 173. dal. Ford. TRETTER.) — 35—47. U. a. Glückliche Liebe. (Boldog szerelem. 16. dal. Ford. TRETTER. 35., 41., 51. dal. Ford. MAILÁTH. 53. dal. Ford. TRETTER.<sup>2</sup> 75., 87., 121. dal. Ford. MAILÁTH. 130. dal. Ford. TRETTER. 142., 163., 171., 197. dal. Ford. MAILÁTH.) — 48. U. a. Csobáncz. Ford. L. PETZ. — 49. KAZINCZY: Der Liebling. (A szeretett.)<sup>3</sup> Ford. MAILÁTH. — 50. U. a. An Minnie. (Minnihez.) Ford. u. a. — 51. U. a. Das Versprechen. (A kötés napja.) Ford. u. a. — 52. U. a. Mein Beglückter. (Az én boldogítóm.) Ford. u. a. — 53. U. a. Ihr Bild. (Az ő képe.) Ford. u. a. — 54. U. a. Mein Lebenskahn. (A sajka.) Ford. u. a. — 55. U. a. Das Epigramm. (Az epigramm.) Ford. u. a. — 56. U. a. In einem Bade. (A váradi ferdőben.) Ford. u. a. — 57. U. a. Laokoon. Ford. u. a. — 58. U. a. Verächtlicher Stolz. (Pór gög.) Ford. u. a. — 59. U. a. Die Erfindung des Distichons. (A distichon feltalálása.) Ford. u. a. — 60. U. a. Antinous. Ford. u. a. — 61. U. a. Die Frösche. (A békák.) Ford. u. a. — 62. U. a. Der Dachs und das Eichhörnchen. (A borz és az evet.) Ford. u. a. — 63. BERZSENYI: Mein Antheil. (Osztályrészem.) Ford. u. a. — 64. U. a. Der Frühling. (A tavasz.) Ford. u. a. — 65. U. a. Die Tänze. (A táncok.) Ford. u. a. — 66. SZEMERE (Pál): Erinnerung. (Emlékezet.) Ford. u. a. — 67. Das beglückte Paar. (Boldog pár.) Ford. u. a. — 68. U. a. Isabelle. (Himfy.) Ford. u. a. — 69. U. a. An die Hoffnung. (Remény.) Ford. u. a. — 70. U. a. Echo. Ford. u. a.<sup>4</sup> — 71. U. a. Sehnsucht vom Aufgang zum Niedergang.

<sup>1</sup> KAZINCZY jambikus átdolgozása nyomán készült fordítás.

<sup>2</sup> E dalt TOLDY jegyzetben SANNAZAR olasz fordításában is közli.

<sup>3</sup> Magyarja nincs a *Handbuch*ban.

<sup>4</sup> Jegyzetben TOLDY egy közelebről meg nem jelölt angol fordítását is közli a Tudományos Gyűjtemény 1828. V. : 126. l. nyomán. E fordításra BOWRING is hivatkozik.

(A titkos vidék.) Ford. u. a. — 72. TÓTH (László): Vergötterungsglanz. (Az istenülés dicsősége.) Ford. u. a. — 73. U. a. Standeswahl. (Tisztválasztás.) Ford. u. a. — 74. U. a. Liebe und Freundschaft. (Barátság és szerelem.) Ford. u. a. — 75. U. a. Der spielende Eros. (A játszó Eros.) Ford. u. a. — 76. VITKOVICS: An Czenczi. (Czenczihez. Bár Mátrahegy lehetnék.) Ford. PAZIAZI. — 77. U. a. An Czenczi. (Miképen őzek a friss.) Ford. MAILÁTH. — 78. U. a. Füreder Hirtenjungen-Lied. (Füredi pásztor dala.) Ford. L. DRAUT. — 79. An Lidi. (Lidihez.) Ford. MAILÁTH. — 80. U. a. An Lidi. (Ismét.) Ford. PAZIAZI. — 81. U. a. An Cenzi. (Czenczihez.) Ford. u. a. — 82. U. a. Bitte. (Kérés.) Ford. MAILÁTH. — 83. An Cenzi. (Czenczihez. Égek, rám ha veted szemeid.) Ford. PAZIAZI. — 84. U. a. Liebe und Freundschaft. (Szerelm és barátság.) Ford. u. a. — 85. U. a. Menschenwerth. (Emberdisz.) Ford. u. a. — 86. U. a. Des Eifersüchtigen letzte Worte. (A féltékenység szava.) Ford. MAILÁTH. — 87. FÁY: Chloe's Blumen. (Chloe.) Ford. MAILÁTH. — 88. U. a. Äskulap. (Aesculap.) Ford. L. PETZ. — 89. U. a. Der Hahn. (A kakas.) Ford. u. a. — 90. U. a. Der kluge Elephant. (Az okos elefánt.) Ford. u. a. — 91. U. a. Die Reichsversammlung der Krähen. (A varjak gyűlése.) Ford. u. a. — 92. U. a. Haydn. Ford. u. a. — 93. U. a. Die Hauptstadt. (Az anyavárosok.) Ford. u. a. — 94. U. a. Winckelmann. Ford. u. a. — 95. U. a. Das Füllen und seine Mutter. (A csikó és anyja.) Ford. u. a. — 96. U. a. Der Zwetschenbaum und die Raupen. (A szilvafa és a hernyók.) Ford. u. a. — 97. KÖLCSEY: Dobozi. Ford. TRETTER. — 98. U. a. Rosa. (Róza.) Ford. MAILÁTH. — 99. U. a. Schöne Lenke. (Szép Lenka.) Ford. u. a. — 100. U. a. Das Gewitter. (A zápor.) Ford. TRETTER. — 101. U. a. Lied im Kahn. (Dal a csolnakon.) Ford. u. a. — 102. U. a. Wunsch. (Kívánság.) Ford. MAILÁTH. — 103. U. a. Votivtafel. (Anathéma.) Ford. u. a. — 104. KISFALUDY Károly: Die Lebensalter. (Az élet korai.) Ford. u. a. — 105. U. a. Die Macht des Blickes. (Midőn bájos szemed reám tekint. Triolettek.) Ford. u. a. — 106. U. a. Epigramm und Liebe. (Tudni kívánod . . .) Ford. u. a. — 107. U. a. Liederquell. (Dalforrás.) Ford. u. a. — 108. U. a. Elte. (I. é. 1—9. vsz.) Ford. TRETTER. — 109. U. a. Die Täuschungen. (Csalódások. Vigjáték 4 felvonásban.) Ford. M. v. PAZIAZI. — 110. VÖRÖSMARTY: Das schöne Mädchen. (A szép leány.) Ford. TRETTER. — 111. U. a. Cserhalom. (1—312. vers.) Ford. u. a. — 112. U. a. König Salamon. (Salamon király. I. felv. 1. jel.) Ford. PAZIAZI. — Verses és prózai fordítások. Jelzete: P. o. hung. 1488.

TOMANIK (FERENC) SALES: Ein Sträusschen aus Ungarns Dichtergärten.

646. Ein Stäufchen aus Ungarns Dichtergärten. Gesammelt von P. Sales Tomanik, Benedictiner von Martinsberg. Wien & Gran. Verlag von Carl Sartori, Pöpstlicher und Primatial Buchhändler. 1868.

16-r. XXXII, 166, IV. I. Nyomtatta: M. Auer, Wien. A munka KRUESZ Krizosztom pannonhalmi apátnak van ajánlva. Bevezetésül az anthológiában szereplő írók életrajzi vázlatát adja. A kötet nem csupán magyarból való, hanem

néhány egyéb műfordítást, valamint szerző eredeti költeményeit is tartalmazza. A magyarból fordított darabok a következők: I. *Blüten ums Kirchenjahr*: 1. MINDSZENTY (Gedeon): Nach Osten. (Kelet felé.) — 2. Aloys GARAY: Maria's Verlobung. (Mária eljegyzése.) — 3. KUTHEN (BARINA Vendel): Lob des süssesten Namens Jesu. — 4. NYULASSY (Antal): Die heilige Familie in Aegypten. (A szent család Egiptomban.) — 5. M(arcus) KOVÁCS: Hymne auf das heilige Kreuz. — 6. SUJÁNSZKY (Antal): Die h. sieben Worte Christi am Kreuze. — 7. PÁJER (Antal): Wär' ich eine der Nachtigallen. — 8. Marcus KOVÁCS: Vor dem hochwürdigen Gut. — 9. TÁRKÁNYI (Béla): Das Geheimniss der h. Dreifaltigkeit. (A szt. Háromság titka.) — 10. PÁJER: Das Weltgericht. — II. *Glöcklein*: 11. TALABÉR (János): Dreimal Ave. — 12. ? Salve Regina. — 13. SUJÁNSZKY: Schweigende Harfe. — 14. PÁJER: An Papst Pius IX. (IX. Pius pápához.) — 15. TALABÉR: Wacht auf! — 16. MINDSZENTY: An die Enkel der Heiligen. — 17. U. a. Triumphgesang. — 18. U. a. Märtyrer der Liebe. — 19. ? Bei einem Friedhofsbesuche. — 20. PETŐFI (Sándor): Leid und Wonne. (A bánat?) — III. *Vergissmeinnicht*: 21. U. a. Der Mond. (Holdvilágos éj. 1. szak.) — 22. PÁJER: Gebet der Natur. (Tudjátok-e...) — 23. CSAJÁGHY (Sándor): Am Erntefeld. — IV. *Schwert und Harfe*: 24. PETŐFI: O wie mögt ihr frommen Dichter singen! (Mit daloltok még, ti jámbor költők.) — 25. Bar. EÖTVÖS (József): Lebewohl. (Búcsú.) — 26. PETŐFI: Aus der Fremde. (Távolból.) — 27. K(arl) KISFALUDY: Heimatssehnen. (Szülőföldem szép határa.) — 28. ? Die Wallstatt. — 29. TALABÉR: An die Erinnerung. — 30. SUJÁNSZKY: Mutter und Kind. — 31. TALABÉR: Am Plattensee. — 32. ? Loses Blatt. — 33. PETŐFI: Ins Freie. (Ki a szabadba.) — 34. U. a. Herbstmahnung. (Ősz elején. A 3. szak hijján.) — 35. VÖRÖSMARTY (Mihály): Im Spätherbst. (Csalogány.) — 36. Johann GARAY: Zwei Waisen. (Két árva.) — 37. Bar. EÖTVÖS: Das erstarrte Kind. (A megfagyott gyermek.) — 38. K. KISFALUDY: Ruine Visegrád. — 39. VÖRÖSMARTY: Salamon. — 40. DANISS (Zsigmond): Mein Ungarvolk. — Verses fordítások. — Jelzete: P. o. hung. 1488 r.

### VASFI és BENKŐ: Nationallieder der Magyaren.

647. Nationallieder der Magyaren. Übersetzt von Vasfi und Benkö. Braunschweig, Verlag von Georg Jeger. 1852.

16-r. (4), XXVI, (6), 384 l. Nyomtatta Gebr. Meyer. A két álnévtű szerző: EISLER Mór orvosdoktor s a KERTBENY név alatt ösmertebb BENKER Károly Mária. A kötet Ludwig UHLAND-nak van ajánlva. Tartalma a Londonból 1851 okt. 10-ről keltezett érdekes előszón kívül: I. *Vor dem März*: 1. Bela's Flucht. (Béla futása. Eine Volksweise aus dem 16. Jahrhundert.) — 2. O Wien von Westen gegen Osten. (Bécs városa nyugatról keletre. Altes Volkslied aus den Zeiten Leopold I.) — 3. Daniel BERZSENYI: An die Ungarn. (A magyarrokhoz.) — 4. Franz KÖLCSEY: Hymne. (Hymnus.) — 5. Alexander KISFALUDY: Einem Gott nur, einem Vaterlande. (Egy istenért, egy hazáért.) — 6. Karl KISFALUDY: Lied des Pflügers auf dem Rákos. (Rákosi szántó dala.) —

7. U. a. Meiner Heimath schöne Marken... (Szülőföldem szép határa.) — 8. VÖRÖSMARTY (Mihály): Aufruf. (Szózat. PULSZKY Teréz fordítása.) — 9. U. a. Der Heimathlose. (A hontalan. STEINACKER Gusztáv fordítása.) — 10. U. a. Das Lied von Fót. (Fóti dal.) — 11. U. a. Was fehlt Dir? (Mi baj?) — 12. U. a. Vaterlandsliebe. (Honszeretet.) — 13. U. a. Prophezeiung. (Jóslat.) — 14. Johann GARAY: Hymne. (Hymnus.) — 15. U. a. An das Volk des Ostens. (Kelet népéhez.) — 16. Joseph BAJZA: Apotheose. (Apotheosis.) — 17. U. a. Patriotienlied. (Honfidal.) — 18. U. a. Erwachungslied. (Ébresztő.) — 19. Joseph ERDÉLYI: Lied gegen die «Davosia». (Ellendal a Davosiára.) — 20. U. a. Was tönet über Berg und Thal. (Mi zengi túl a bérceket.) — 21. Josef EÖTVÖS: Abschied. (Búcsú.) — 22. Alexander VACHOTT: Licht und Dunkel. (Derűben és borűban.) — 23. Alexander PETŐFI: Laute und Säbel. (Lant és kard.) — 24. U. a. Zwei Wanderer. (Két vándor.) — 25. U. a. An manche Ungarn im Auslande. (A külföld magyarjaihoz.) — 26. U. a. Von dem Vaterlande. (A' hazáról.) — 27. U. a. An die Gräfinnen Batthyáni und Károlyi. (Batthyáni és Károlyi grőfnők.) — 28. U. a. In Siebenbürgen. (Erdélyben.) — 29. U. a. Das jüngste Gericht. (Az ítélet.) — 30. U. a. Meine Lieder. (Dalaim.) — 31. Friedrich KERÉNYI: Wir können nur stehen zusammengeschaart. (Csak egybeforrva állhatunk.) — 32. U. a. Bei der Taufe eines Bauernkindes. (Pörgyermek keresztelésekor.) — 33. U. a. An die Töchter meines Vaterlandes. (Honunk leányaihoz.) — II. *Die Revolution*: 34. A. PETŐFI: Magyaren, auf! (Nemzeti dal.) — 35. VÖRÖSMARTY: Freie Presse. (Szabad sajtó.) — 36. Paul GYULAI: Freie Presse. (Szabad sajtó.) — 37. GARAY: Freie Laute. (Szabad lant.) — 38. Julius SÁROSY: Das erste ungarische verantwortliche Ministerium. (Első magyar felelős ministerium.) — 39. A. PETŐFI: Der 15. März 1848. (Március 15. 1848.) — 40. U. a. Wir sprechen wieder nur. (Megint beszélünk.) — 41. U. a. Mein Weib und mein Schwert. (Feleségem és kardom.) — 42. Michael TOMPA: Unsere Grossen. (Nagyjaink.) — 43. J. GARAY: Ungarn im Jahre 1848. (Magyarország 1848.) — 44. Patriotienlied. (Hazafidal. Eine Volksweise aus den Märztagen.) — 45. ? Zwei Schmiede. (Két kovács.) — 46. ? Der freie Bauer und sein Sohn. (A szabad paraszt és fia.) — 47. ? Liebeserklärung. (Szerelem szavai.) — 48. ? Lenz. (Tavaszi.) — 49. A. PETŐFI: Der Gott der Ungarn. (A magyarok istene.) — 50. U. a. Der feige Tross. (A gyáva faj, a törpe lelkek.) — 51. U. a. Das Meer hat sich erhoben. (Föltámadott a tenger.) — 52. U. a. Die herabgestürzte Säule. (A ledőltszlop.) — 53. ? Wie wollen wir sterben? (Hogyan haljunk.) — 54. J. G[ARAY?]: Geschlagen hat die Stund'. (Ütött az óra.) — 55. A. PETŐFI: An Vörösmarty. (V.-hoz.) — 56. S.: Sturmlied. (Vészdal.) — 57. A. PETŐFI: Leben oder Tod! (Élet vagy halál.) — 58. Karl SZÁSZ: Armes, armes Erdély. (Szegény, szegény Erdély.) — 59. A. PETŐFI: Still ist Europa. (E. csendes.) — 60. U. a. Bei der Geburt meines Sohnes. (Fiam születésére.) — 61. U. a. Auf! (Föl!) — 62. J. G[ARAY]: An die Frauen meines Landes. (Hazám hölgyeihez.) — 63. A. PETŐFI: Am 15. März 1849. (Március 15-ikén 1849.) — 64. L. J.: Am 14. April 1849. (Április 14-ikén 1849.) — 65. J. V[AJDA]: An Frankreich. (Franciaországnak.) — 66. K. SZÁSZ: Schweiget jetzt, ihr

feigen Lieder. (Hallgass el most, gyáva ének.) — 67. ? Lied im Sturme. (Dal a viharban.) — 68. K. SZÁSZ: Gegen Pesth. (Pest felé.) — 69. M. H.: Zur Sense, wer ein Ungar. (Kaszához, ki magyar.) — 70. PETŐFI: Hier ist die Prob'. (Föl, a szent háborúba!) — 71. H[ADOR]: Szegedin. (Szeged.) — 72. K. SZÁSZ: Hört Ihr diese Geige tönen. (Hallod, hallod a hegedűt.) — III. *Der Kampf*: 73. Gregor CZUCZOR: Kriegsmarsch (Riadó.) — 74. A. PETŐFI: Schlachtlied. (Csatadal.) — 75. K. SZÁSZ: Phantasie über den Rákóczy-Marsch. (Ábránd a Rákóczy-induló felett.) — 76. A. PETŐFI: Welcher Lärm. (Milyen láрма, milyen vigadalom.) — 77. V[AJD]A: Vor der Schlacht. (Csata előtt.) — 78. M. J[ÓKAI]: Rekrutenlied. (Újoncdal.) — 79. Johann ARANY: Nationalgardenlied. (Magyar nemzetőr dala.) — 80—83. F. K[ERÉNYI?]: Honvédlieder. (Honvéd dalok.) — 84—86. ? Lager-Lieder. (Tábori dalok.) — 87. A. PETŐFI: Die Gemeinen seien hochgeehrt. (Tiszteletjétek a közkatonákat.) — 88. K. SZÁSZ: Die goldene Tresse. (Az arany paszománt.) — 89. ? Der nächtliche Wachtposten. (Az éjjeli őrjárat.) — 90. B. J.: Der verliebte Rekrut. (Szerelmes újonc.) — 91. ? Der Honvedcorporal. (A honvéd-tizedes. Von einem Honved.) — 92. P. GYULAI: Der gefangene Honved. (Fogoly honvéd.) — 93. U. a. Mein Herr Lieutenant! (Hadnagy uram.) — 94. U. a. Honved und Husar. (Honvéd és huszár.) — 95. A. PETŐFI: Der alte Fahnenräger. (A vén zászlótartó.) — 96. U. a. Die Szekler. (A székelyek.) — 97. ? Die Szekler. (A székelyek.) — 98. HIADOR [JÁMBOR Pál]: Das dritte Bataillon. (A harmadik zászlóalj.) — 99. ? Das eilfte Bataillon. (A tizenegyedik zászlóalj.) — 100. ? Das 71. Bataillon. (A 71-ik zászlóalj.) — IV. *Nach Világos*: 101. K. SZÁSZ: Ich bewache der Gefall'nen Träume. (Az elesettek álmát virasztom.) — 102. ? Wo such' ich Dich. (Merre tűntél?) — 103. E[RDÉLYI]: Wie war es damals doch? (Miért volt az akkor?) — 104. Das Lied der Honvedflüchtlinge in Widdin. (Búsul a magyar hona állapotján. Mitgetheilt von IMREFI<sup>1</sup>) — 105. ? Faschingslied. (Farsangi dal.) — 106. M. T[OMPA]: Auf der Puszta. (Pusztán.) — V. *Die Helden*: 107. Gregor CZUCZOR: Hunyadi. — 108. L. J.: Bocskay. — 109. A. PETŐFI: Rákóczy. — 110. V[AJDA] J[ános?]: Washington. — 111. A. PETŐFI: Beaurepaire. — 112. ? Kossuth. — 113. ? Moritz Pertz. — 114. HIADOR: Kossuth. — 115. K. SZÁSZ: Bem. — 116. V[ACHOTT] S[ándor?]: Arthur Görgey. — 117. F. G. Guyon. — VI. *Balladen*: 118. J. GARAY: Kont. — 119. A. PETŐFI: Der Königsschwur. (A király esküje.) — 120. U. a. Der König und sein treuer Diener. (A király és a hóhér.) — 121. L.: Der böse Herrscher. (A fejedelem.) — 122. A. PETŐFI: Die Geschichte dreier Herzen. (Három szív története.) — 123. U. a. König Dobzse. (Dobzse László.) — 124. K[oloman] T[ÓTH]: Der Szerezsán. (A szerezsán.) — 125. P. GYULAI: Der sterbende Husar. (A haldokló huszár.) — 126. U. a. Der letzte Husar. (Az utolsó huszár.) — 127. U. a. Des Kämpfers Liebchen. (A bajnok kedvese.) — A kötet végén az egyes versekre, valamint az azokban előforduló személyekre és magyar elnevezésekre vonatkozó izzó magyar hazafias érzéstől áthatott

<sup>1</sup> VACHOTT Imrénének ezen álnéven megjelent *Die ungarischen Flüchtlinge in der Türkei*. Lipcse, 1851 c. munkájából átvéve.

magyarázatok olvashatók. A fordítók álláspontját leghívebben tükröztetik vissza a GÖRGEY Artúrról, GÁJ Lajosról, JELLASICS Józsefről írt sorok. KERTBENY később, az Album hundred ungarischer Dichter 535. lapján csupán a fordítás-sal vállalt közösséget, de a bevezetést és jegyzeteket megtagadta. Szerinte ezek kizárólag VASFI tollából valók s nem szolgáltak a mű javára, mivel párt-irattá alacsonyították le. Persze arról bölcsen hallgat, hogy a költemények megválasztásában is erős pártpolitikai szellem nyilvánul meg. — Verses fordítások. — Jelzete: P. o. hung. 1206 g.

VILNEY ANTON: Ungarische Volkslieder.

648. Ungarische Volkslieder in einer Auswahl gesammelt von Anton Vilney. Erste Folge. Leipzig, 1848. Verlagsbureau (Arnold Ruge.)

16-r. VIII, 102 l. Nyomtatta Breitkopf & Härtel u. o. Tartalma: I. *Liebeslieder*: 1. Nicht länger mag ich sein Student. (Nem leszek én többet diák.) — 2. Ohne Eisen glitscht mein Schimmel. (Csúszik szürke lovam.) — 3. Dort drüben in der Zeile steht unser Haus. (Tulsó soron a mi házunk.) — 4. Wahrlich, wahrlich, wahrlich war. (Haja, haja, haja, haja.) — 5. Mein Liebchen habe acht auf Dich. (Vigyázz babám, magadra.) — 6. Als ich war ein kleiner Knabe. (Mikor én kis gyermek voltam.) — 7. Dort kommt ein Bursch geritten. (Amott jön egy legény.) — 8. Ich will Dir Gottes Fluch nicht wünschen. (Isten átkát nem kívánom.) — 9. Komm, Schätzchen mit, bei mir ist kein Morast. (Erre gyere rózsám, nincsen sár.) — 10. Dich hat keine Mutter geboren. (Nem anyától lettél.) — 11. Klein bin ich, noch viel zu klein. (Kicsin vagyok én. ERDÉLYI I: 105. sz. 1. szak.) — 12. Es ist schon Abend in dem Städtchen. (Estve van már a faluba.) — 13. Ich hab' kein Weib, doch werd ich bald eins haben. (Nincsen feleségem, de majd lesz.) — 14. Man pflegt bei uns sich also zu begrüßen. (Már minálunk így köszönnek.) — 15. Rother Apfel bleib' im Röthen! (Piros alma, pirosodjál.) — 16. Wenn du fortgehst, geh' auch ich. (Ha te elmegy, én is el.) — 17. Kein Bursche bist du, keiner. (Nem vagy legény, nem vagy.) — 18. Dort werben sie am Ende vom Städtchen. (Falu végén verbuválnak.) — 19. Hör! sag' ich dir, du liebe Turteltaube. (Lám, megmondtam bús gillice.) — 20. Geh' nicht, geliebtes Mädchen, in die Au. (Ne menj rózsám a mezőre.) — 21. Die Mädchen Flachs am Rocken spinnen. (Lányok fonják a lenszöszet.) — 22. Verfallen ist das End' von Eurem Haus. (Rongyos a kend házavége.) — 23. Das Wasser fließt durch die Bogader Gasse. (A bogádi utcán foly a víz.) — 24. Die Leiche ist im Hofe ausgesetzt. (Kitették a holttestet az udvarra.) — 25. Liebe ist in jedem Halm, in jedem Baum. (Szerelem van minden fűben, minden fában.) — 26. (PETŐFI Sándor): Hab' in die Küche mich gewandt. (Befordultam a konyhára.) — II. *Steppenlieder*: 27. PETŐFI: Mein Engel, Hortobágyer Schenkin, flinke! (Hortobágyi kocsmárosné.) — 28. U. a. Gestohlenes Ross. (Lopott ló.) — 29. (GÁL J.): Auf der Hortobágyer Pusztbrauset der Wind. (Hortobágyi pusztán fúj a szél.) — 30. PETŐFI: Schnell ist der Vogel, schnell der Sturm. (Gyors a madár, gyors a szélvész.) — 31. An Heu und Hafer

leid' ich Noth. (Nincsen széna, nincsen abrak.) — 32. (PETŐFI): Ein Kind der Steppe, wohn' ich auf der Steppe. (Pusztán születtem.) — 33. Die Eisen meines Rosses, wie glänzen sie silberartig. (Pej paripám patkószege de fényes.) — III. *Räuberlieder*: 34. Jung legt' ich mich auf's Pferdeshelen. (Tizenhat esztendő voltam.) — 35. Im Unterland' ich Csikosch bin. (Az alföldön csikós vagyok.) — 36. Es lastet schwer auf mich der Gram. (Meg vagyok én búval rakva.) — 37. (PETŐFI): Der volle Mond im Himmelsmeer schwimmt. (Füredik a holdvilág az ég tengerében.) — 38. U. a. Wer bin ich, he? ich mag's nicht nennen. (Ki vagyok én? nem mondom meg.) — 39. Fehér László stahl ein Ross. (Fehér László lovat lopott.) — 40. Tot schlug man meinen Burschen. (Mégöltek egy legényt.) — 41. PETŐFI: Den Spitzbub zieh'n sie auf die Bank. (A nemes.) — IV. *Trinklieder*: 42. He! trinken wir, trinken wir, Freund! (Hej pajtás, igyunk, igyunk hát.) — 43. PETŐFI: Wer keine Geliebte hat, trinke Wein. (Igyunk!) — V. *Klagelieder*: 44. Nicht dass mir es sollte fehlen. (Nincsen nekem semmi bajom.) — 45. Weh' mir, ich bin verwaist, ich Arme. (Jaj nekem szegénynek.) — 46. Den Hut ich in die Augen presse. (Kalapom szememre vágom.) — 47. Dort steht ein kleines Häuschen. (Amott van egy kis ház.) — VI. *Schwänke und diverse Lieder*: 48. PETŐFI: Der Schäfer auf dem Esel sitzt. (Megy a juhász számaron.) — 49. U. a. Mein junger Freund, gebt acht auf Euch. (Furcsa történet.) — 50. Es ging das Fräulein Rösi Mack. (Element a kisasszony Trézi.) — 51. Wahrlich, dies werd ich nun thun. (Én már azt teszem.) — 52. Mütterchen, Mütterchen, süßes Mütterchen. (Ángyom, ángyom, édes ángyom.) — 53. PETŐFI: Meister Paul, der klügelte sich also vor. (Pál mester.) — 54. U. a. Hei, Debreczin. (Egy telem Debrecenben.) — 55. U. a. Csokonai. — Verses fordítások. — Jelzete: P. o. hung. 1544.

## 6. OLASZ.

### CANINI MARCO ANTONIO: Il libro dell' amore.

649. Il libro dell' amore. Poesie italiane raccolte e straniere raccolte e tradotte da Marco Antonio Canini. Volume I. Venezia. Libreria Colombo Coen e Figlio Giovanni Debon, successore. 1885.

8-r. LII, 715 l. Nyomtatva: Stab. Emporio u. o. Az 598—616 l. Dall' ungherese o magiario: *Canti popolari*: 1. Bella, non t'ha una donna partorita. (Nem anyától lettél. 1. szak.) — 2. Commovendo le foglie degli alberi. (?) — 3. [PETŐFI]: Così verto è il mondo. (Ez a világ amilyen nagy.) — 4. [U. a.]: Oh l'amore, l'amore è una fossa. (A szerelem, a szerelem.) — 5. Auree spiche legando vo in manipoli. (?) — 6. [BERNÁTH Gáspár]: Un giovane. (Az alföldön halászelegény vagyok én.) — 7. Una giovane. (Arany-ezüstért, cifra ruháért.) — 8. Alla finestra di colui che adoro. (Repülj fecském ablakára.) — 9. Vola sublime l'aquila. (Magasan repül a héjja.) — 10. Le rondinelle sono già sparite. (Emönt a búdosó fecske.) — 11. [PETŐFI]: Essere stella in cielo. (Boldog éjjel. 2. szak.) — 12. Se fossi una rosina. (Ha én rózsa volnék.) —

13. La mia rosa ha paura. (Retteg pej paripám.)<sup>1</sup> — 14. Non maledico: muto i dolor miei... (Nem átkozlak, nem szokásom.) — 15. Non è candido e bello alcuno fiore. (Nincs szebb virág.) — 16. Guarda bene, tesoro, gli occhi miei. (Nézz rózsám a szemembe.) — 17. Ah s'io saper potessi chi il mio damo. (A fuszujka szára közt.) — 18. (KISFALUDY Károly): Era un povero giovane. (Én is voltam szegény legény.) — 19. Questa bruna leggiadra e piccolina. (Ez az én szeretőm, ez a kicsi barna.) — 20. Questa bionda leggiadra e piccolina. (Ez az én szeretőm, ez a kicsi szőke.) — 21. Non fuggir, mia colomba. (?) — 22. Alessandro KISFALUDY: È, o non è questo Amore. (Szerelem-e az, avagy nem? A kesergő szerelem. VI. ének.) — 23. Michele VÖRÖSMARTY: Vieni, o bella farfalla dorata. (Virág és pillangó.) — 24. U. a. La mia bimba nel rivo si bagna. (A szép leány.) — 25. U. a. Per lo tuo amor sossopra io metterei. (Ábránd.) — 26. S. (*sic!*) BAJZA: Ardente pena, fiero dolore. (Lyányka gyötrelme.) — 27. Alessandro PETŐFI: Che mai potete al fior vietare. (A virágnak megtiltani nem lehet.) — 28. U. a. Se fior tu fossi, l'albero esser. (Fa leszek, ha.) — 29. Eravamo un presso l'altro. (Kinn a kertben voltam.) — 30. Chiara è la notte, e nuvole all' eterea. (Világoskék a csillagos éjszaka.) — 31. Giovanni ARÁNY (*sic!*): Nella sua stanza dorme una fanciulla. (Egri leány. II. rész.) — 32. Michele (*sic!*) SZEMERE: O fanciulla, anima mia. (?) — 33. Giuseppe KOMÓCSY: Io contemplo una stella. (?) — 34. Colomano TÓTH: Tu una gran dama, e un timido... (A nagyvilág lánya. III.) — 35. U. a. Se perle diventasser le mie lagrime. (Hogyha titkolt...) — 36. Flora MAJTHÉNYI-TÓTH: Ho sognato che tu m'eri. (Azt álmodtam...) — 37. Ah, quanto io t'amo. (Szeretlek-e?) — 38. Giovanni VAYDA (*sic!*): Se tua beltà novella, (Gina emléke. VII.) — 39. U. a. Ch'io sia pur abbattuto nella polve. (Gina emléke. XI.) — 40. Paolo GYULAI: Io stanco son come cervo cacciato. (Fáradt vagyok.) — 41. U. a. Vorria dire che un fiore tu sei. (Virágnak mondanálak.) — 42. Samuele NYILAS: E per te la canzon mia. (Enyém a dal.) — 43. Vittorio DALMADY: Se gli amorosi e splendidi. (?) — 44. Giuseppe KISS: Nel turbine del mondo or non son io. (Este van.) — 45. U. a. La fedeltate, la bontà stessa. (Magány. Téli estén. V.) — 46. Ladislao TÓRKOS (*sic!*): Ramo fronzuto, non far complimenti. (Csak engem szeret.) — 47. Alessandro ENDRŐDI: Io ti parlo della splendida. (?) — 48. Emilio ABRANYI: Teco in eterno, cara. (?) — 49. L. BARTOK (*sic!*): Al monte tutto posa... (?) és 50. (A 74. lapon): Michele VÖRÖSMARTY: Sventurata! (A kis leány baja.) — A kötet végén szerző felsorolja azokat a költőket, akiket az első kötetben már szereplőkön kívül a második (úgy látszik, soha meg nem jelent) kötetben szándékozott bemutatni. A névsorban a következő magyar nevekkal találkozunk: KÖLCSEY, PAPP és REWICZKY (*sic!*) — A bevezetés XXXVII. lapján szerző néhány sorban méltatja a magyar szerelmi költészetet és nem habozik kijelenteni, hogy: «l'ungherese e la portughese

<sup>1</sup> Érdekes leiterjakab! A németből fordító szerző rózsának olvasta a Rössleint A népdalfordításokhoz AIGNER «bella (!) versione tedesca»-ját használta. (V. ö. az előszó XXXVII. lapjával.)

sono ora le prime letterature nella poesia d'amore. Havvi nei canti ungheresi passione, robustezza, originalità; ritraggono il carattere nazionale così vivace, talvolta violento». — Verses fordítások. — Jelzete: L. eleg. g. 284 s.

### GIGANTE SILVINO: Canti popolari ungheresi.

650. Canti popolari ungheresi. Scelti e tradotti da Silvino Gigante. Remo Sandron-Editor. Milano, Palermo, Napoli. (1912).

8-r. 203 l. (Biblioteca dei popoli. XII.) Nyomtatta: S. Montaina e F. Palermo. — Tartalma az irodalomtörténeti bevezetésen kívül: I. *Canti d'amore*: 1. Sventura. — 2. Il camposanto di Vársány. (A varsányi temetőben.) — 3. [TÓTH Kálmán]: Tradito. (Naptól virít, naptól hervad a rózsza.) — 4. Non dirmi «rosa». (Ha én rózsza volnék.) — 5. Disperato. (Amerre én járok, még a fák is sírnak.) — 6. Maggiolino. (Cserebogár, sárga cserebogár.) — 7. Bella come rosa. (Nem anyától lettél.) — 8. L'amante fedele. (Volt nekem szeretőm.) — 9. Dolore. (Kisérj ki rózsám síromig.) — 10. Rivincita. (Megérem még azt az időt.) — 11. È meglio la casa. ([GÁL József:] Mi füstölög ott a síkon, távolba?) — 12. Notte d'attesa. — 13—16. Canti della pianura: 1. Come tortora, se il tempo minacci. — 2. Brilla la ruggiada sulla foglia della rosa. — 3. Imbruna, imbruna, alfine. — 4. Di primavera, quando sbocciano i fiori. — 17. Fior di giardino. (Közel a tél, mén a fecske.) — 18. Autunno. — 19. Vino consolatore. (Zöld a kökény, majd megkékül.) — 20. Morte liberatrice. (Még kell a búzának érni.) — 21. Tempo triste. (Bús az idő, bús vagyok én magam is.) — 22. Non c'è rosa senza spine. — 23. L'amante tradito. — 24. Colsi una rosa... — 25. Come si piglia l'amante. (Aki nek nincs szeretője.) — 26. Solo! (Árva vagyok, árva lettem.) — 27. Disperazione. (Nem átkozlak, nem szokásom.) — 28. Fa uscire caro i bovi. (Hajtsd ki babám az ökröket.) — 29. Fedele. (Azt mondják, nem adnak.) — 30. Tre vie. (Három út elöttem.) — 31. Alla fonte. — 32. Imprecazione. (Isten átkát nem kívánom.) — 33. Orfano. (Nincsen apám, nincsen anyám.) — 34. Tre stelle. (Három csillag van az égen egy sorba.) — 35. Ognuno ha il suo destino. (Azért csillag, hogy ragyogjon.) — 36. Ingannatrice. (Fújja a szél, kergeti a felleget.) — 37. Rinnegata. (Megtagadott engem az édesanyám.) — 38. Primavera. (Olvad a hó, tavasz akar lenni.) — II. *Canti storici*: 39. Isacco Kerekes. (K. Izsák.) — 40. Non fidarti. (Ne higgy magyar a németnek.) — 41. La presa di Esztergom. (E. megvételéről.) — 42. La canzone di Bezerédi. (B. nótája.) — 43. La canzone di Rákóczi. (A R.-nóta.) — 44. La canzone di Ladislao Ocskai. (O. László-rul való ének.) — 45. Rákóczi esule. (Bujdosó R.) — 46. Il povero esule. (Egy bujdosó szegény legény.) — 47. Il funerale dell' artigliere «honvéd». (A honvédtüzér temetése.) — 48. La canzone di Kossuth. (K. Lajos azt üzente.) — 49. Il dolore di Kossuth. — 50. La ferrovia di Szeged. — 51. Per l'esilio. — 52. Canto dei coscritti. — III. *Ditirambi*: 53. Il beone. (Még azt mondják, az orromon.) — 54. Assetato. (Volt két krajcárom, elástam.) — 55. Il vino. (Adjon isten' bort, búzát, egészséget.) — 56. La settimana del buontempone. (Vasárnap bort iszom.) — 57. Beviamo. (Igyunk barátim csen-

desen.) — 58. Le virtù del vino. (Hajtogassuk a kancsókat.) — 59. Viva l'amicizia. (Ez a pohár bujdosik.) — 60. Che importa il domani. (Még azt mondják a kapások.) — 61. Il povero Berto. (Berki, Berki, szegény Berki.) — 62. L'acqua. (A víz másképp jó lenne.) — 63. Le nozze di Cana. (Az igaz Messiás már eljött.) — *IV. Ballate e romanze*: 64. Anna Molnár. (M. Anna.) — 65. Gli amanti infelici. (Kádár Kata.) — 66. La moglie del muratore Clemente. (Kőműves Kelemenné.) — 67. L'avvelenato. (A megégett János.) — 68. Elisa Szabó. (Szabó Őrsike.) — 69. Imre Daniel. (D. I.) — 70. Il soldato prigioniero. (Leszállott a páva.) — 71. La madre cattiva. (Budai Ilona.) — 72. Il prigioniero. (Szállj le holló, szállj le.) — 73. Madre e filia. (Az anya és leánya.) — 74. Le sorelle. (A testvérek.) — 75. La moglie ricca. (Mondj uradnak engem.) — 76. La mesta tortorella. (Bús gerlice.) — 77. La moglie inumana. (Gyere haza, édesanyám.) — 78. Felicità. (Tarján végén. 1—2. szak.) — 79. Il più bel fiore. (A legszebb virág.) — 80. Messaggio di prigioniero. (Né hol kerekedik egy fekete felleg.) — 81. Risorto. (Megölték egy legényt.) — 82. Il canto del prigioniero. (Mikor visznek Szeged felé.) — 83. La tortorella abbandonata. (Árva gilicérol.) — 84. La figlia di Madonna Thury. (A Thuryné lánya.) — 85. Tre orfanelli. (Három árva.) — 86. Il masnadiero. (Bogár Imre.) — 87. Giulietta. (Julia.) — *V. Canti misoginici*: 88. Pio desiderio (Messze jártam házasodni.) — 89. La vecchia zitella sposa. (Elvettem egy vén leányt.) — 90. Non fidarti! (Jobb Mátyás-nap után bizni jéghez.) — 91. Meglio restar celibe! (Hogyha szépet veszek el.) — 92. La fanciulla che ama molto. (Amely leány sokat szeret. ERDÉLYI III: 172. sz. 1—2. szak.) — 93. Rimedio. (Az asszony egy szükséges rossz.) — 94. Consiglio. — *VI. Canti della «puszta»*: 95. Il bandito. (Édesanyám szült engem a világra.) — 96. Il povero diavolo. (Szegény legény vagyok én.) — 97. Il giovane magiaro. (CZUCZOR: Az alföldnek sík mezején.) — 98. Il malandrino. (Kezemben a csákány nyele.) — 99. Il ladro di cavalli. (Tizenhat esztendő voltam.) — 100. Il debitore. (Hozz bort kocsmárosné. ERDÉLYI II. 419. sz.) — 101. Il buon cavallo. (Nincsen széna, nincsen abrak.) — 102. Martino Zöld. (Z. Marcz.) — 103. Non bevo vino. (Nem iszom bort, csak a szőlő levét.) — 104. Il pecoraio di Tarnócza. (Beszegődtem Tarnóczára juhásznak.) — 105. Il pecoraio. (Nincs jobb élet a juhásznál.) — 106. Il «csikós» prigioniero. (Lóra, csikós, lóra.) — 107. Il boaro. (Nem bánom, hogy paraszttá születtem.) — 108. La partenza del coscritto. — 109. La tosatura del coscritto. — 110. Il figlio soldato. (Édesanyám most küldött egy levelet.) — 111. I campanili di Nagy-Abony. (Nagy-Abonyban csak két torony látszik.) — 112. Tristi previsioni. (Könnyeimnek záporából tenger lett.) — Prózai fordítások. — Jelzete: L. eleg. g. 258 ac.

SIROLA FRANCESCO: Saggio di versioni... dall' ungherese.

651. Francesco Sirola. Saggio di versioni poetiche dall' ungherese. Seria prima. (Petőfi, Tompa, Szász Carlo.) Fiume. Tipografia P. Battara. 1903.

16-r. 82 l. Tartalom: I. Alessandro PETŐFI: 1. La libertà, l'amore. (Sza-

badság, szerelem.) — 2. La vita, la morte. (Élet, halál.) — 3. Tutta la vita mia. (?) — 4. Pellegrinai lontano. (Messze vándoroltam.) — 5. Progetto sfumato. (Füstbe ment terv.) — 6. Intangibile omai. (Függ már a lant.) — 7. La professione di mio padre e la mia. (Apám mestersége s az enyém.) — 8. Vaticinio. (Jövendölés.) — 9. Dal di che amor. (Amióta szerelemben.) — 10. Eroi pezzenti. (Rongyos vitézek.) — 11. Sacra tomba. (Szent sír.) — 12. Non guardo io, no... (Nem nézek én, minek néznék? az égren.) — 13. La valle e il monte. (A völgy s a hegy.) — 14. La piccola zampogna. (Kis furulyám, szomorú fűz ága.) — 15. Non v'adirate. (A leánykákhoz.) — 16. Viver fuori del mondo. (A világtól elvonulva.) — 17. Mi tormenta il pensiero. (Egy gondolat bánt engemet.) — 18. Com'è soave il mondo! (Mily szép a világ!) — 19. Il bassopiano. (Az alföld.) — 20. Il bevitore. (A borozó.) — 21. Nel vilaggio. (Falun.) — 22. Mia moglie e la mia spada. (Feleségem s kardom.) — 23. Omero ed Ossian. (Homér és Osszián.) — 24. Ti confesso. (Megvallom, hogy.) — 25. Italia. (Olaszország.) — 26. Eterno abbracciamento. (Örök ölekezés.) — 27. Il buon taverniere. (A jó öreg kocsmáros.) — 28. Per quant'è. (A faluban utcahosszat.) — 29. Alla fine di settembre. (Szeptember végén.) — II. Michele TOMPA: Una nuova colonia nel bassopiano. (Pusztán.) — III. Carlo SZÁSZ: La musica ungherese. (A magyar zene.) — Verses fordítások. Jelzete: P. o. hung. 1330 r.

#### TEZA EMILIO. Traduzioni.

652. Traduzioni di Emilio Teza. Bologna Typi del Progresso. (1863.)

8-r. 48 l. Csak az 1—2. füzet van meg. Fordítások magyarból: 1. Alessandro PETŐFI: Sognar, sognar. (?) — 2. Onesti amici avea. (Voltak barátim.) — 3. Un lume splende foscamente. (Gyertyám homályosan lobog.) — 4. Ampio mare à il dolor. (A bánat? Egy nagy óceán.) — 5. Penzolando sull'asino. (Megy a juhász számaron.) — 6. Ve' colla terra antica. (Játszik öreg földünk.) — 7. Che veggio il campo scorrere? (Mi foly ott a mezőn.) — 8. Il cavallo rubato. (Lopott ló.) — 9. Dolor non v'è. (Bűm és örömem.) — 10. Dalla bella fanciulla. (?) — 11. Ti torrei sposa mia. (Elvinnélek én, csak adnának.) — 12. Il mondo non m'intende. (Nem ért engem a világ.) — 13. Sempre, o fanciulla, tu lodar mi vuoi. (Dicsérsz kedves.) — 14. Negra pende la notte. (Vadonban.) — 15. Il leon prigioniero. (A rab oroszlán.) — 16. Giuseppe VAJZA: Apoteosi. (Apotheosis.) — Verses fordítások. — Jelzete: L. eleg. g. 800 s.

#### 7. SZERB.

##### BRANCSICS BLAGOJE: Iz magyarskog perivoja.

653. Из мађарског перивоја. (A magyar virágos kertből.) Пресадио Благоје Бранчић. Издао потпором «Матице Српске». У Новом Саду. Штампарија деон. друштва Браника. 1907.

8-r. (4), 106, (2) l. Tartalom: I. 1. BERZSENYI DÁNIEL: Молитва. (Fohászkodás.) — II. 2. KISFALUDY KÁROLY: Пена земљо домовине. (Szülő-

- földem szép határa.) — III. 3. VÖRÖSMARTY MINÁLY: Поклич. (Szózat.) — 4. Књига сироте жене. (A szegény asszony könyve.) — 5. На смрт малог детета. (Kis gyermek halálára.) — 6. Туга младе девојчице. (Kis leány baja.) — 7. Земаљски рај. (Földi menny.) — 8. Перица. (Petike.) — 9. Цвеће и љубав. (Virág és szerelem.) — 10. Која је боља. (Melyik jobb?) — 11. Лена Јела. (Szép Ilonka.) — IV. 12. PETŐFI SÁNDOR: Пијанац. (A borozó.) — 13. На раскршћу. (Keresztúton állok.) — 14. Гледам, гледам кроз проворе. (Nézek, nézek kifelé.) — 15. У мајдану. (Bányában.) — 16. На води. (Vizen.) — 17. Вичем, вичем. (Elmondanám.) — 18. Је-ли санак. (Álmodom-e.) — 19. Постао сам глумац. (Első szerelem.) — 20. Колики је овај свет. (Ez a világ, amilyen nagy.) — 21. Кока моје мајке. (Anyám tyúkjá.) — 22. Куд те неста. (Hová levél.) — 23. А можда ти. (Nem háborítom-e nyugalmadat.) — 24. Лаж је, што. (Hazugság, amit.) — 25. Јаше чобаниа магарцу. (Megy a juhász szamáron.) — 26. Банда свира. (A faluban utcahosszat.) — 27. Стадох на праг од кухине. (Befordultam a konyhára.) — 28. Пада, киша, пада. (Esik, esik, esik.) — 29. Растопљен шан. (Füstbe ment terv.) — 30. Издалине. (Távolból.) — 31. Узавичају. (Szülőföldemen.) — 32. Випњичица род родила. (Ezrivel terem a fán a meggy.) — 33. Газда Чука. (Ambrus gazda.) — 34. Маћарски племић. (A magyar nemes.) — 35. После руска. (Ebéd után.) — 36. Ми, великоварошани. (Mi boldog pestiek.) — 37. Јовану Арању. (Arany Jánoshoz.) — 38. Лацки Арању. (Arany Lacinak.) — 39. Зимње вечери. (Téli esték.) — 40. Три сина. (Három fiú.) — 41. Заробљен лав. (A rab oroszlán.) — 42. Млади вироп. (A kis béres.) — 43. Порушена чарда. (A csárda romjai.) — 44. Ти, које се хтедох. (Kit feledni vágytam.) — 45. Хоћеш бити моја. (Hozzám jössz-e.) — 46. Како да те зовем. (Minek nevezzelek.) — 47. Ој ти жено над женама. (Feleségek felesége.) — 48. Устај роде. (Nemzeti dal.) — 49. Убојна песма. (Csatadal.) — 50. Крајем септембра. (Szeptember végén.) — 51. Последњи човек. (Az utolsó ember.) — 52. Светлости. (Világosságot.) — 53. Песницама 19. века. (A XIX. század költői.) — 54. За мене једна страшна мис'о има. (Egy gondolat bánt engemet.) — V. 55. ARANY JÁNOS: Научњаков мачак. (A tudós macskája.) — 56. Дете и дуга. (A gyermek és a szívárvány.) — 57. Славуј. (A fülemüle.) — 58. Домаћи круг. (Családi kör.) — 59. Мати краља Матије. (Mátyás anyja.) — 60. Дозивање на лешину. (Tetemrehívás.) — 61. Поноћни двобој. (Éjfélí párbaj.) — VI. 62. GYULAI PÁL: Да мите још једном видети. (Szeretnémek még egyszer látni.) — 63. Материна љубав. (Éji látogatás.) — 64. Стој хусаре. (Nyalka huszár.) — 65. Газда Павле. (Pál gazda.) — 66. Покајева љуба. (Pókaíné.) — 67. Поручниче господине. (Hadnagy uram, hadnagy uram.) — Verses fordítások. — Jelzete: P. o. hung. 450 y.

## 8. TÓT.

MARGÓCSY JÓZSEF: Tót nyelvre áttett hazafias magyar költemények.

654. Tót nyelvre áttett hazafias magyar költemények. Áttette Margócsy József... I. füzet. 1902. Nyomatott Róth Simon könyvnyomdájában, Losonczon.

8-r. 28 l. Tartalom: Előzetes tudnivalók. — 1. PÓSA LAJOS: Vlast. (A haza.) — 2. [HORKAY BÉLA]: Mila vlast. (Szeretett hazánk.) — 3. PETŐFI SÁNDOR: Piesen vlastenca. (Honfidal.) — 4. VÖRÖSMARTY MIHÁLY: Ohlas. (Szózat.) — 5. PETŐFI SÁNDOR: Národ maďarský. (A magyar nemzet.) — 6. U. a. Národná pieseň. (Nemzeti dal.) — 7. TÓTH KÁLMÁN: Alžbeta Szilágyi. (Sz. Erzsébet.) — 8. ARANY JÁNOS: Matejova matka. (Mátyás anyja.) — 9. TÓTH KÁLMÁN: Kto bol vetši? (Ki volt nagyobb.) — 10. KISFALUDY KÁROLY: Ku rodisku. (Szülőföldem.) — 11. SZÁSZ KÁROLY: K vlasti mojej. (Hazámhoz.) — 12. KÖLCSEY FERENC: Hymnus. — Verses fordítások. Jelzete: P. o. hung. 1095 jo.

654a. Tót nyelvre áttett hazafias magyar költemények Vlastenecké básne z původné reči preložil Margócsy József... 1914. Nyomatott Kármán Zsigmond könyvnyomdájában, Losonczon.

8-r. 49 l. Az előzővel tartalmilag teljesen azonos kiadás, csak hogy a bevezetés elmaradt s a versek magyar szövege is le van nyomtatva. — Jelzete: P. o. hung. 1095 jo/2.

## 9. VOLAPÛK.

MADARASSY PÁL: Flolemil poedotas nugänik.

655. Flolemil poedotas nugänik. Pelovepolöl fa Madarassy Pál, de... Budapest, 1889. Nyomatott a magyar kir. államnyomdában.

16-r. 24 l. Tartalma: 1. PETŐFY Alexander: Tik at obi egelo vexadom. (Egy gondolat bánt engemet.) — 2. U. a. Flole no kanos binöm ranedälöl... (?) — 3. U. a. Sen ladas kil. (Három szlv története.) — 4. ÁBRÁNYI Emil: Divo-dam. (?) — 5. Levip deile. (Halálvágy.) — Verses fordítások. — Jelzete: P. o. hung. 1078 i.

# MAGYAR KÖNYVESHÁZ.

ADALÉKOK SZABÓ KÁROLY RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁRÁNAK  
I. KÖTETÉHEZ.<sup>1</sup>

I.

[515.] [Kolozsvár.] 1693.

Keresztyéni | Jóságos Tselekedetekkel | tellyes | PARADITSOM |  
KERTETSKE; | Melly | Hogy a figyelmetes tanú- | ság és vigasztalással  
tellyes | könyörgések által a lélekbe | be plántáltassék : azoknak | keresz-  
tyéni épületekre, kik | az Igaz Isten idvezítést | szeretik, egybe foglalta- |  
tott és el készítetett | ARND JÁNOS a Lüne- | burgumi Fejedelemségnek |  
Püspöke: | Mostan pedig | Német Nyelvből Nemzete | hasznára, egy  
Méltóságos | Asszony akaratójából hasz- | nos Registrumával együtt |  
Magyarra fordítatott | M. D. Huszti István által | KOLOS'VÁRATT. |  
Nyomt. Tótfalusi Miklós által | 1693. esztendz.

E munkát III. RÁDAÿ Pál említi, nagyatyjához, I. RÁDAÿ Gedeonhoz, 1788. okt. 14-éről Eperjesről írt levelében, eképen: «Éppen tegnap előtt hozott a házi-gazdám egy öreg imádságos könyvet el adót hozam, melynek sem ő, sem más Eperjesi ember nem tudja hasznát venni, Mert Magyarul van írva. A' könyv jól van conserválva, ezüst kapsok vannak a' tábláján, az el múlt Százban nyomtatódott Lőcsén, a titulusa le irasat imé küldöm, méltóztasson parancsolni kedves Nagy Atyám Uram, továbbá mi lévő légyek, és ha szándéka volna meg venni mennyit ígérjek érte.» A levélhez mellékelt leírás szerint a kötetet ARND-HUSZTI munkáján kívül magában foglalta AÁCS Mihály: Arany Láncz stb. és Zöngedőző Mennyei Kar stb. cz. munkáit is.

HAMAR ISTVÁN.

2.

[516.] [Kassa.] 1672.

Paris liber baro a Spandkaw *sat.* necnon Cassoviae praesidiorumque superioris Hungariae generalis commendans etc.

Ez levelünk rendibe *sat.*

<sup>1</sup> Az utolsó számozott adalék (514) folyóiratunk 1916. évfolyamának 221. lapján szerepel. Szerk.

Ugyanez latin szöveggel:

Paris *sat.* etc. Tenore praesentium omnibus *sat.*

Egylevelű nyomtatvány Abaujvármegye 1672-ik évi jegyzőkönyvébe, a 180—181-ik lap közé fűzve; *Abauj-Tornavármegye levéltárában.*

KEMÉNY LAJOS.

3.

[517.] [Gyulafehérvár.] 1680.

ARTICVLI DOMINORVM MAGNATUM | ET NOBILIUM  
TRIUM NATIONUM REGNI TRAN-|sylvaniae & partium Hungariae  
eidem annexarum, in Generalibus eo-|rum Comitii ad diem 12. Mensis  
Januarii Anni praesentis Millefimi | Sexcentefimi Ochtuagesimi, ex edicto suae  
Celsitu | dinis Principalis in Civitatem Segesvar, in-|dicibus celebratis conclusi.

Datum in SEGES-|VAR die 12. Januarii, Anno Domini Mille-|  
fimo Sexcentefimo Ochtuagesimo.

H. és ny. n. Ivr. A<sub>1-2</sub>=2 sztl. lev. (Szöveg magyar.)

Budapesti egyet. könyvt.

FERENCZI ZOLTÁN.

4.

[518.] [Debreczen.] 1681.

NEUBART CHRISTOPH | Uj és O | KALENDA- | RIOMA, | Mel-  
lyet Christus Urunk szü- | letése után valo 1682. | Esztendőre irt. | Melly  
Erdélyre és Magyar Ország- | ra alkalmaztatott. | DEBRECZENBEN. |  
Nyomtatta ROSNYAI JÁNOS.

Kis 8-r. Csonka, csak az A 1., A 4., A 5. és A 8., levél van meg belőle.  
*Debreczeni ref. kollégium könyvtára.*

ZOVÁNYI JENŐ.

5.

[519.] [Gyulafehérvár.] 1682.

ARTICULI DOMINORUM MAGNATUM | & NOBILIUM TRI-  
UM NATIONUM REGNI | Nostri Transylvaniae & partium Hungariae  
eidem annexarum, in | Generalibus eorundē Comitii ad diem 21. Mensis  
Novembris An- | ni praesentis 1682. in Civitatem nostram Albam Juliam,  
ex | edicto nostro Principali indicibus & celebratis, Conclusi.

Datum in civitate nostra Alba Julia, die 28. | Mensis Novembris,  
ultima videlicet congregationis nostrae. | Anno 1682.

H. és ny. n. Ivr. A<sub>1-2</sub>=2 sztl. lev. (Szöveg magyar.)

Budapesti egyet. könyvt.

FERENCZI ZOLTÁN.

## 6.

[520.] [Kolozsvár.] 1684.

ARTICULI DOMI|NORUM MAGNA-|TUM ET NOBILJUM  
TRIUM NATIO-|num Regni Transylvaniae, & partium Hungariae eidem  
anne-|xarum, in Generalibus eorundem Comitiiis, ad diem Oclavum | Mensis  
Martii, Anni praesentis Millefimi Sexcentefimi Oclua|gesimi quarti, in  
Oppidum Fagaras, ex Edicto suae|Celsitudinis Principalis indictis &  
celebratis conclusi.

Datum in Oppido praementionato Fagaras, die | 29. Mensis Martii,  
ultima videlicet praememorali Generalis | Congregationis nostrae. Anno  
Domini Millefi|mo Sexcentesimo Ocluagefimo | QUARTO.

Excudit CLAUDIOPOLI Michaël Németi Anno. Dom. M. DC. LXXXIV.  
Ivr. A<sub>1-6</sub>—6. sztl. lev. (Szöveg magyar.)

Budapesti egyet. könyvt.

FERENCZI ZOLTÁN.

## 7.

[521.] [Kolozsvár.] 1686.

ARTICULI DOMINORUM MAGNATUM ET NOBILIUM  
TRIUM|NATIONUM REGNI HUIUS TRANSYLVANIAE; ET PAR-  
TIUM|Hungariae eidem annexarum, in Generalibus eorundem Comitiiis ad  
diem | decimum nonum Mensis Oclobris, Anni praesentis Millefimi Sexcente-  
fimi | Ocluagefimi Sexti, in Civitatem Albam Juliam ex edicto Suae Celsi-  
tudinis | Principalis indictis & celebratis Conclusi.

Datum in Civitate Nostra Alba Julia die sexta Mensis Novemb. |  
ultima videlicet Gen. nostrae Congregationis | praemissae. Anno Domini | 1686.

CLAUDIOPOLI | Impressit Michael Némethi, An. Dñi. M. DC. LXXXVI.  
Ivr. A<sub>1-6</sub>—6. sztl. lev. (Szöveg magyar.)

Budapesti egyet. könyvt.

FERENCZI ZOLTÁN.

## 8.

[522.] [Szeben.] 1686.

ARTICVLI DOMINORVM MAGNATVM & NOBILI-|UM  
TRIUM NATIONUM REGNI TRANSYLVANIAE|& PARTIVM  
HVNGARIAE eidem annexarum in Generalibus eorun-|dem Comitiiis ad  
diem Duodecimum Mensis Augusti Anni praesentis Millefimi Sexcen-|tesimi  
Ocluagefimi sexti in Civitatem nostram Cibiniensem ex Edicto suae Celsi-  
tudinis | Principalis in dictis & celebratis conclusi.

*Datum in Civitate Cibiniensi, die viegesima prima | currentis Mensis Augusti, ultima videlicet Generalis nostrae praemissae. | Anno Domini Millefimo Sexcentesimo | SEXTO.*

CIBINII, Excudebat Stephanus Jüngling. | M. DC. LXXXVI. Ivr. A—B<sub>1</sub>=4. sztl. lev. (Szöveg magyar.)  
*Budapesti egyet. könyvt.*

FERENCZI ZOLTÁN.

9.

[523.] [Kolozsvár.] 1687.

ARTICULI DOMINORUM MAGNATUM & NOBILIUM TRIUM NATIONUM REGNI HUIUS TRANSYLVANIAE; | & Partium Hungariae eidem annexarum, in Generalibus eorundem | Comitibus ad diem decimum tertium Mensis Februarii, Anni praefentis Millefimi Sexcentefimi Octuagesimi Septimi, in Oppidum Fagaras ex edicto Suae Celsitudinis Principalis indictis | & Celebratis conclusi.

*Datum in Oppido Fagaras, die decimâ tertiâ Mensis | Februarii. Anni praesentis. 1687.*

CLAUDIOPOLI per Mich. Némethi. A. D. 1687. Ivr. A<sub>1-6</sub>=6. sztl. lev. (Szöveg magyar.)  
*Budapesti egyet. könyvt.*

FERENCZI ZOLTÁN.

10.

[524.] [Kolozsvár.] 1617.

ARTICULI DOMINORUM MAGNATUM & NOBILIUM | TRIUM NATIONUM REGNI HUIUS TRANSYLVANIAE; | & Partium Hungariae eidem annexarum, in Generalibus eorundem | Comitibus ad diem vigesimum sextum Mensis Julij proximè praeteriti, | Anni praesentis Millefimi Sexcentefimi Octuagesimi Septimi, in Castrum Radnoth ex edicto Suae Celsitudinis Principalis indictis, & celebratis | Conclusi.

*Datum in Castro Radnoth, die decimâ quartâ | M. Augusti, ultimâ videlicet die Generalis Congregationis. Anno Domini. | 1687.*

CLAUDIOPOLI per Mich. Némethi. A. D. 1687. | Ivr. A<sub>1-4</sub>=4. sztl. lev. (Szöveg magyar.)  
*Budapesti egyet. könyvt.*

FERENCZI ZOLTÁN.

## II.

[525.] [Lőcse.] 1693.

AZ | ARITHMETI- | KANAK ; | Avagy | Az Számláláfnak őt SPECI- |  
 ESINEK rövid Magyar Re- | gulákban foglaltatott | Mesterfége. | Taliter  
 disponente | FRANC: TOLV: MENYŐI, | Gyöngyöfinen. Sch Rectore. |  
 Az Arythmetikai Tanuló Magyarok | kedvéért iratattot és bővebben |  
 ki bocsatattot. | LŐTSEN, | Nyomtatt: BREWER SAMUEL által. |  
 CIO IOC XCIII.

12-r. A<sub>1-6</sub> és 1-84 l. A címlap belső oldalán a Bölcsesség könyve XI. 21. van idézve, azután egy «előljáró, és egyszersmind az olvasóhoz való levelecske» foglal helyet az A<sub>2</sub>-A<sub>3</sub> leveleken s az A. 4. első lapján, majd őt üdvözlő vers (KOCSI Jánostól, ALMÁSI Mihálytól, GYÖNGYÖSI S. Istvántól, KECSKEMÉTI S. Jánostól és SZELEI P. Györgytől) az A 5. levél végéig. Az A 6. levél első oldalán az «ez munkában való rend,» másodikán a Tabula Coebetis s egy DIODORUS-tól való elogium van közölve.

Teljes példány a *debreceni ref. kollégium könyvtárában*.

ZOVÁNYI JENŐ.

## 12.

[526.] [H. n.] 1703.

Siralmas Beszel- | getések | A' minden testnek utána el-ment | Tekin-  
 tetes és Nagyságos | Nehai | Revai Imre | Urnak | Nemes Thurócz Vár-  
 megyének örökös | Fő-Ispányának, &c. | Es Nehai Tekintetes és Nagy-  
 ságos | Dévék Ujfalú | Vjfalusi Kata | Aszonymnak, | A' fellyebb említett  
 Tekintetes Urnak Siralmas | Özvegyének | Ez életben meg-maradott |  
 Szerelmesivel és Joakaroival, | Ezeknek Amazokkal. | Nyomatott 1703.

Ivr. A—E<sub>2</sub> (=10 szltan levél.) Báró RÉVAY Ferenc ajándékából.

M. N. *Múzeum*.

MELICH JÁNOS.

# ADATTÁR.

## Magyar könyvárjegyzék a 18. századból.

A M. T. Akadémia könyvtárában egy kolligátumban akadtam az alább közlendő könyvárjegyzékre, mely a könyvek árának történetéhez tanulságos adaléku szolgálhat.

A könyvárjegyzék egy 42 cm. hosszú és 11 cm. széles egyleveles nyomtatvány. A nyomtatás helye és éve nincs megjelölve. A könyvek címe is a lehető legrövidebb. A fordított munkák és a nem-magyar nyelvű nyomtatványokat kivéve, a szerzők neve is hiányzik.

Mely időből való e jegyzék, azt ennek következtében meghatározni nem igen lehet. Csak mellékkörülményekből lehet következtetni, hogy valószínűleg a XVIII. századból való s debreceni nyomdában készülhetett, vagy debreceni könyvárus adta ki. Abból, hogy az alább felsorolt művek MARGITAI debreceni könyvárus kiadásai, azt lehet gyanítani, hogy a jegyzéket MARGITAI adta ki.

Mint említém, e jegyzék egy kolligátumba van bekötve, külföldi magánkönyvtárak aukció-katalógusai közé. E katalógusok következők: 1. Catalogus bibliothecae Albertinae. Lugd. Batav. 1763. 2. Bibliotheca Laaniana. Lugd. Bat. 1743. 3. Bibliotheca Wesseliana. Lugd. Bat. 1746. 4. Catalogus... librorum... quorum auctio fiet 1754. in aedibus viduae J. A. Bosvelt. Trajecti a/Rh. Az 5. katalógus címlapja és első íve hiányzik. A könyv elején levő tiszta lapon így van jelölve: «Catalogus in Anglia destructorum».

E katalógusok arra engednek következtetni, hogy e magyar könyvárjegyzék is ez időtájt jelenhetett meg. Bizonyíthatja ezt az is, hogy a jegyzékben említett művekből az 1743—1761. évekből való kiadásokat találunk Petrik Magyarország bibliographiájában s legtöbbször debreceni nyomtatványok.

Bizonyosággal felsorolok néhányat PETRIK szerint:

Bethlen Kata. Bujdosás emlékezet köve. Debrecen, 1735. Margitai.

Castellionis dialogorum lib. IV. Debreceni, 1748. Margitai, u. o. 1758.  
Kállai, u. o. 1766. Margitai.

- Cebetis Tabula. Debrecini, 1744. Margitai.  
 Cellarius. Primitiva lingua latina. Debrecini, 1742. Margitai.  
 Dodrige. Az igaz kegyesség kezdete. Debreczen. 1761.  
 Eutropii Breviarium. Debrecini, 1751. Margitai.  
 Marothiana Arithmetica. Debrecen, 1743. Margitai.  
 Moulin. Egy hétre való elmélkedés. 1758.  
 Páris Pápai. Keskeny út. Debrecen. 1724, 1743. Margitai. U. o. 1751. U. a.  
 Placette. Keresztény ethicanok summája. Debrecen, 1750.  
 Plinii Panegyricus stb. Debrecini, 1756. Kállai.  
 Siderius. Kisded gyermekeknek való catechismus. Debrecen, 1712. Viski.  
 U. o. 1743. Margitai.

Azt hiszem, hogy az itt felsorolt művek megjelenési évéből azt lehet következtetni, hogy a könyvjegyzék az 1761. év utáni évben vagy években adatott ki. Erre mutat DODRIGE fenti munkája, mely 1761-ben jelent meg.

Itt közlöm a jegyzéket. A rovatban a könyvnek ára van feltüntetve.

## EXEMPLAROK' CATHALOGUSA.

<i>Egy Exemplar.</i>	Pfl.	Ung.	Den.
A <sup>BC<sup>e</sup></sup> Deák és Magyar Nyelv <sup>e</sup> ... ..	in = 8-ó	—	—4
A <sup>BC<sup>e</sup></sup> Magyar Nyelven ... ..	in = 8-ó	—	—2
Agenda ... ..	in = 12-ó	—	—2
B.			
Balassa Bálint Éneki, ... ..	in = 24-ó	—	15
Benitzki Péter Rhythmusi, ... ..	in = 18-ó	—	18
Bujdosás Emlékezet köve, ... ..	in = 18-ó	—	10
C.			
<i>Castellionis Dialogi Sacri</i> , ... ..	in = 8-ó	—	42
<i>Cebetis Thebani Tabula</i> , ... ..	in = 8-ó	—	21
<i>Cellarii PRIMITIVA</i> , ... ..	in = 8-ó	—	10
<i>Cellarii Liber Memorialis</i> , ... ..	in = 8-ó	—	68
<i>Commenii Janua Linguae Latinae</i> ... ..	in = 8-ó	—	25
D.			
Doddrige Filep Elmélkedési ... ..	in = 8-ó	—	80
E.			
Énekes Könyv, ... ..	in = 12-ó	I	02
<i>Eutropii Historia Romana</i> , ... ..	in = 12-ó	—	14

## F.

	Pfl.	Ung.	Den.
Fundamentum, { cûm } Locis ... ..	in = 12-ò	—	{ 3
			{ 2
Fundamentom Tóth Nyelven, ... ..	in = 12-ò	=	—2
Freieri ORATORIA ... ..	in = 4-ò	=	20

## G.

Gileadbéli Balsamom, ... ..	in = 8-ò	=	48
Gradual író Papirosson, ... ..	in = 4-ò	2	40
Gradual Nyomtató Papirosson ... ..	in = 4-ò	1	80

## H.

Halotti Énekek' Könyve, ... ..	in = 24-ò	=	12
Harmóniás 'Sóltárok, ... ..	in = 8-ò	=	36 <sup>1</sup>
Heinecci LOGICA ... ..	in = 8-ò	=	50

## I.

Introductio ad PHILOSOPHIAM, ... ..	in = 8-ò	=	40
-------------------------------------	----------	---	----

## K.

Kegyelem Szövetsége, ... ..	in = 12-ò	=	14
Keskeny Ut, ... ..	in = 12-ò	=	17
Kis 'Sóltár ... ..	in = 18-ò	=	36

## L.

Langii COLLOQUIA ... ..	in = 8-ò	=	10
Lelki Balsamom, ... ..	in = 18-ò	=	—6
Lelki Fegyver, ... ..	in = 18-ò	=	12
Lelki Hódolás ... ..	in = 18-ò	=	10

## M.

Marothiana ARITHMETICA, ... ..	in = 12-ò	=	34 <sup>2</sup>
Mária Magdaléna Históriaja ... ..	in = 8-ò	=	2
Melchioris THEOLOGIA, ... ..	in = 12-ò	=	34
Mennyei Tárház Kúltsa, ... ..	in = 18-ò	=	20
Mennyei Társalkodás, ... ..	in = 18-ò	=	—6
Minucius Felix, ... ..	in = 12-ò	=	—8
Molitoris GRAMMATICA, ... ..	in = 8-ò	=	20
Moulin. Egy Hétre v. Elmélkedési ... ..	in = 12-ò	=	14

## O.

Oktató Tanáts-adás ... ..	in = 12-ò	=	10
---------------------------	-----------	---	----

<sup>1</sup> Az ár kijavítva vörös ceruzával 60-ra.

<sup>2</sup> Az ár kijavítva 42-re.

		Pf.	Ung.	Den.
P.				
<i>Palatinata</i> CATECHESIS, ... ..	in =	12-0	=	34
<i>Picteti</i> THEOLOGIA, ... ..	in =	8-0	I	20
<i>Placette</i> Ethikája és Elmékedési, ... ..	in =	8-0	=	72
<i>Placette</i> Elmékedési Külön ... ..	in =	8-0	=	23 <sup>1</sup>
<i>Plinii</i> PANEGYRICUS, ... ..	in =	12-0	=	14
<i>Præcepta Morum.</i> ... ..	in =	8-0	=	-4
<i>Phædri Fabulae Aesopianae</i> ... ..	in =	12-0	=	-8 <sup>2</sup>
R.				
Richard Hó-napi Elmékedési, ... ..	in =	12-0	=	-8
Romlottság' Kút-feje, ... ..	in =	8-0	=	68
<i>Rudimenta Linguae Latinae</i> ... ..	in =	8-0	=	14 <sup>2/7</sup>
S.				
' <i>Siderius</i> Catechismusa, ... ..	in =	12-0	=	-3
Szent Historia, ... ..	in =	12-0	=	-3
T.				
Tékozló Fiú <i>Históriája</i> ... ..	in =	8-0	=	-4
U.				
UJ TESTAMENTOM, ... ..	in =	12-0	I	02
Uj Testamentomra Mutató Tábla, ... ..	in =	12-0	=	30
V.				
<i>Vestibulum Linguae Latinae</i> ... ..	in =	8-0	=	14 <sup>2/7</sup>

Közli: HELLEBRANT ÁRPÁD.

<sup>1</sup> A cím áthúzva vörös ceruzával.<sup>2</sup> Az ár kijavítva 12-re.

# TÁRCA.

## JELENTÉS.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA  
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1916. ÉV HARMADIK NEGYEDÉBEN.

### I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga az elmúlt negyedévben köteles példányokban 1951 drb nyomtatvánnyal, ajándék úján 154 drb, vétel úján 198 drb, hivatalos kiadvány 2 drb, összesen 2305 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfölül kötelespéldány címén beérkezett: alapszabály 123 drb, falragasz 1683 drb, gyászjelentés 1723 drb, hivatalos irat 78 drb, műsor 93 drb, perirat 6 drb, szinlap 1978 drb zárószámadás 607 drb, különféle 405 drb, összesen 6696 drb apró nyomtatvány. Vásárlásokra 1455'99 koronát, 87'10 márkát, 36 frankot fordítottunk.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát: Besztercebányai kir. törvényszék elnöke (3 drb), Budapesti ker. munkásbiztosító pénztár (2 drb), Császár Elemér, DABROWSKI Ján, Krakkó (2 drb), Délmagyarországi tört. s rég. múzeum társulat Temesvár, Dunamelléki ref. egyházkerület (2 drb), EGYED István, EIRICH O. F. Bécs (15 drb), Érseki jogliceum Eger (2 drb), FABÓ Bertalan (5 drb), FEJÉRPATAKY László (13 drb), FODOR Miklós Ungvár (7 drb), FÖLDES Béla, GORIUPP Alisz, Gyöngyösy Irodalmi Társaság Ungvár, HACKER Ervin Pozsony, HAJNÓCZI Iván Kecskemét, HARASZTY Emil, HAVASS Rezső, KÁDÁR Jolán, Kais. Deutsches Generalconsulat, KARG János (30 drb), Kereskedelemügyi minisztérium (2 drb), KIMNACH Ödön (2 drb), KISS József, Kungl. bibliothek Stockholm, MADARASSY László (3 drb), Magyar Nemzeti Múzeum Igazgatósága (3 drb), Magyar Ornithologiai Központ, Magyar Tudományos Akadémia (2 drb), MÉSZÁROS Gyula, MÉSZÁROS Sándor, Sopron, Militär Generalgouverneuer in Serbien Belgrád, Nagyváradi kir. Jogakadémia, Nagypénteki ref. társaság (5 drb), Orsz. testnevelési tanács, Orsz. vízépítési igazgatóság, Pannonhalmi főiskola igaz-

gatósága, Park Club (5 drb), SCHIFF Péter Lugos, Statist Zentral-Kommission Bécs, Stefánia gyermekkórház-egyesület, br. SZALAY Imre (5 drb), Tudományegyetem tanácsa (4 drb), Ürlovasok szövete (4 drb), Vallás- és közoktatásügyi minisztérium (6 drb), Veszprémi egyházmegyei hatóság, WEISS Emil (2 drb).

A vásárolt könyvek közt említésre méltó szerzemények: 1. UJFALVY Imre: Halottas énekei (RMK. I, töredék); 2. Sz. BONAVENTURA: Szerzetes rendtartó fenéték tüköre. Pozsony, 1677. (csonka); 3. ILLYEFALVI J.: Jephta (töredék); 4. Magyar naptár a XVII. századból (töredék); 5. PELBARTUS: Aureum sacrae theol. rosarium. Venetiis 1586. (mind az öt ALSZEGHY Zsolttól 135 koronáért.)

A könyvtár helyiségében az elmúlt negyedévben 1624 egyén 4176 nyomtatványt használt, kölcsön útján pedig 631 egyén 1531 kötetet vitt ki házi használatra.

A lefolyt negyedévben 1110 művet osztályoztunk, ezekről 1447 cédula készült. Kötés alá 319 művet 458 kötetben küldtünk.

A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe 90 drb csomag érkezett; ugyaninnen 299 reklamálást és 705 levelet expedáltak.

Az 1897. XVI. t.-cikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben peres eljárást egy esetben sem indítottunk.

Külön kell megemlékeznünk a báró RÉVAY Ferenc-könyvtárról, amely ajándékozás útján s a megbold. idősb. SZINNYEI József-könyvtárról, amely vétel útján került az Orsz. SZÉCHÉNYI-könyvtárba. A nagyméltóságú minisztérium megengedte, hogy a két könyvtár állománya rendkívüli munkaerő fölhasználásával a délutáni időben dolgoztassék föl. A munkát június 5-én kezdték el HAVRAN Dániel igazgató őr vezetésével szeptember folyamán végezték be.

Báró RÉVAY Ferenc könyvtára: Apró nyomtatvány 44 drb, 2021 mű 4054 kötetben, 9 drb régi magyar könyv, ezek: 1. TINÓDI Seb.: Cronica. Kolozsvár 1554; 2. G. Esterás P.: Mennyei korona. 1696; 3. II. RÁKÓCZI Ferenc manifestuma 1703. 8-r. kiadás; 4. SZERDAHELYI G. Fax chronologica. Tyrnaviae 1702; 5. SZENTIVÁNYI M.: Dissertatio paralipomenica. Tyrnaviae 1699; 6. SZENTIVÁNYI M.: Continuatio. Tyrnaviae 1700; 7. Regulamentum universale; 8. WIEDEMANN E.: Comitum gloriae. Posonii 1646 (hiányos); 9. Siralmas beszélgetések. 1703. Az 1711 utáni művek közül kettős példánnyá lett 195 mű 269 kötetben. Ezenfelül a Hirlaptárnak 32 drb, a kéziratárnak 8 drb kézirat és

24 levél, a levéltárnak pedig 10 eredeti és 7 másolat XVI. sz. előtti s 104 drb XVI. sz. utáni irat adatott át.

Id. SZINNYEI József gyűjteményéből 1 drb régi magyar könyv került ki: FROELICH Calendarium. Lőcse 1637 (csonka.) Egyéb állománya: könyvek, 836 mű, 1251 kötetben, 1096 drb aprónyomtatvány, 497 drb ponyvairódmű termék, 238 drb magyar könyvárjegyzék, 719 drb 1870-ig megjelent magyar színlap, 3201 drb bélyeg, 141 drb étlap és meghívó, 441 drb program, 189 drb bűvész- és circus-nyomtatvány, 1 csomag előfizetési fölhívás, 1 csomag családi jelentés, 90 drb vegyes nyomtatvány. Ezenfelül a hirlaptárnak átadatott: 48 hirlap 100 kötetben és 1500 különféle hirlapszám; a kéziratárnak és levéltárnak átadatott 368 drb közép- és újkori irat; 333 drb 1848/49-iki irat, 679 drb 1848—49-iki proklamáció; 64 csomag halotti jelentés, 49 drb röpirat és hivatalos kiadvány; 8 csomag írói önéletrajz; 866 drb írói levél; id. SZINNYEI József kéziratai 175 drb és 283 drb vegyesfajta kézirat.

## II.

A hirlaptár az 1916. év harmadik negyedében köteles példányok útján 135 évfolyam 21.464 számával gyarapodott, (ebből 5050 szám a törvényszabta nyomdai kimutatás nélkül, számonként érkezett;) ajándék útján 1 évf. 1105 számával, a nyomtatványi osztályból történt áttétel útján 4705 számmal, vásárlás útján pedig 46 évf. 668 számával; ami összesen 182 évf. 27.942 szám.

Ebből ajándék: FODOR Miklóstól (Ungvár) Görög Kath. Szemle (77 szám) és folytatólag a Nemzeti Kaszinótól Külföldi lapok (mintegy 800 szám) s dr. BAJZA Józseftől horvátországi politikai és szerkesztőségétől, a Szlavoniai Magyar Ujság. Áttétel: b. RÉVAY Ferenc hagyatékából Das Ausland (Stuttgart-München 1873—86; össz. 729 szám) és id. SZINNYEI József hagyatékából közel ötvenféle hirlapnak több mint 4600 száma, nem szólván a még földolgozatlan anyagról (több száz egyes hirlapszámról). Vásárlás: ungmegyei hirlapok, 235 szám VOLOSIN Ágostontól (31 kor. 80 fill.), 108 sz. DUDINSZKY Istvántól (25 K 30 fillér.)

Az évnegyed folyamán 316 olvasó 542 hirlapnak 715 évfolyamát 855 kötetben használta (ebből házon kívül 36 olv. 61 hirl. 91 évf. 136 köt.); ennek 80 kötetét a Szentkirályi-utcai raktárból kellett áthozatni.

Átnéztük 222 évf. 11.663 számát; céduláztunk 260 évfolyamot (köztük 25 új hirlapot); beköttettünk 271 kötetet.

### III.

*A kéziratár* ajándék útján 1 levéllel és 1 analektával, vétel útján 3 levéllel, tehát összesen 5 darabbal gyarapodott. Vételre fordítottunk 10 márkát.

Ajándékozó volt Császár Elemérné.

A kéziratár személyzetét a régebbi nagyobb gyarapodások folytatólagos földolgozása foglalkoztatta.

A lefolyt évnegyedben 3 esetben kölcsönöztünk 10 kéziratot, 51 kutató használt 157 kéziratot, 175 levelet és 2 analektát.

### IV.

*A levéltár* törzsanyaga az elmúlt évnegyedben vétel útján 23 darab irattal és nyomtatvánnyal, ajándék útján 23 darab irattal és 1 darab középkori pecsét gipszmásolattal, más osztályból való áttétel útján 122 darab irattal és nyomtatvánnyal gyarapodott. Vételre 49 koronát fordítottunk.

Ajándékaikkal: Ismeretlen, MEGYERCSY Béla, SCHLAGER József és TÄNZERLES Gizella gyarapították a levéltár anyagát.

A törzsanyag gyarapodása így oszlik meg: 17 drb eredeti középkori oklevél és 8 drb középkori másolat, 5 drb címeres levél és nemesi irat, 9 drb 1848/1849-es nyomtatvány és irat, 1 drb kisebb céhirat, 6 drb rajz és 122 drb újkori irat és nyomtatvány.

A címeres levelek és nemesi iratok gyűjteménye a következő darabokkal gyarapodott: I. 1525. május 25. Buda. II. LAJOS király RÉVAY Istvánnak, Ujlak vár bánjának s testvérének, Ferencnek, nádori titoknoknak régi címerüket újra adományozza s megbövíti. Másolat. Eredetije nem ismeretes. CSOMA József (Turul 1906. 21. I.) a lappangó középkori címeres levelek közé sorolja, PALMA Károly Ferenc (Heraldicae regni Hungariae specimen. 110—115 II.) báró RÉVAY Pál esztergomi kanonok által készített másolatról kiadta. 2. 1592. május 4. Prága. II. RUDOLF császár birodalmi címeres levele de NEGRO Péter, Bernát, Lajos, Tranquil és József részére. (Eredeti.) 3. 1631. augusztus 22. Bécs. II. FERDINÁND király címeres levele STAUDENHERTZ Leonhardt és unokatestvére János részére. (Eredeti.) 4. 1645. szeptember 5. Linz.

VERSIS János címerkérő folyamodványa. (Eredeti.) 5. 1649. február 4. Bécs. Ujlaki MISKOLCI János címerkérő folyamodványa. (Eredeti.)

A negyedévi gyarapodásból kiemelendő báró RÉVAY Ferencnek a nyomtatványi osztályunkba bekerült könyvtárából a levéltárba áttett, nagyobbára a RÉVAY-családra vonatkozó, 121 darab oklevél. Ezek közül a 10 darab eredeti középkori és 2 darab címeres levélen kívül említésre méltó több I. FERDINÁND korabeli igen érdekes köztörténeti fontosságú oklevél.

A lefolyt évnegyedben 46 kutató használt 6663 drb iratot és nyomtatványt és 4 téritvényen kikölcsönöztünk 7 drb iratot és nyomtatványt.

## V.

*A Háborús Gyűjtemény* az 1916. év III. negyedében vétel útján 4358, ajándék útján 2362, hivatalos küldemények útján pedig 1565, összesen tehát 8285 darabbal gyarapodott. Vételre fordítottunk 13479 koronát, 291030 márkát, 46980 francot és 14273 holl. forintot.

# JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA  
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1916. ÉV UTOLSÓ NEGYEDÉBEN.

## I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga az elmúlt negyedévben köteles példányokban 1728 drb nyomtatvánnyal, ajándék útján 156 drb, vétel útján 320 drb, áttétel útján 4 drb, összesen 2208 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül köteles példányok címén beérkezett: alapszabály 163 drb, falragasz 786 drb, gyászjelentés 725 drb, színlap 1296 drb, hivatalos irat 50 drb, műsor 129 drb, perirat 11 drb, különféle 286 drb, összesen 3818 drb apró nyomtatvány. Vásárlásokra 206823 koronát, 8090 hollandi forintot és 6595 márkát fordítottunk.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát:

ADY Lajos, BÁTKY Zsigmond (2 drb), Brandenburgia, Berlin, Budapest székesfőv. házinyomdája, CSEKEY István, Kecskemét, CSIKI Ernő, Délmagyarországi tört. és rég. Múzeum-Társulat, Temesvár, Deutsche Bücherei, Lipcse, Dunántúli ev. püspök, Pápa, DUNARICH Károly, Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtára, Kolozsvár, Érseki joglyceum Eger (11 drb),

GONDA Béla (5 drb), HACKER Ervin, Pozsony, HOFFMANN Mária, HORVÁTH Géza, Kais. Akademie der Wissenschaften, Bécs, Kassai KAZINCZY-kör, KESZTHELYI Ernő (13 drb), KISSHÁZY Á. G., Kivándorlási tanács (2 drb), Közhivatali kezelők és díjnokok orsz. egyesülete, LENGYEL Zoltán, LÖWINGER A. (2 drb), MADARASSY László, Magántisztviselők orsz. nyugdíjgyesülete (3 drb), Magyar keleti gazdasági központ (3 drb), Magyar Könyvszemle szerkesztősége, Magyar Könyvviteli Folyóirat kiadóhivatala, Magyar Tudományos Akadémia (12 drb), Miasszonyunkról nevezett iskolánénék intézete, Kalocsa (4 drb), Miniszterelnökség, MOESZ Gusztáv (4 drb), Museum Království Českého, Prága, NAGY Ödön, NÉMÁTI Kálmán, Ógyallai csillagvizsgáló intézet, Orsz. közegészségi egyesület, Orsz. református tanáregyesület, Debrecen (4 drb), PODHRADSKÝ György (2 drb), Rendőrfőkapitányság, Rijks Prentenkabinet, s'Gravenhage, SZEDENICH Fülöp, Peresztteg, Technologiai iparmúzeum, THALLÓCZY Lajos, Trencsényi áll. felsőleányiskola igazg., Tudományegyetem rektora (2 drb), Tudományegyetemi könyvtár igazgatósága, Kolozsvár (33 drb), Tudományegyetem rektora, Pozsony (9 drb), Városi nyilvános könyvtár, VOLKMANN H., Drezda.

A vásárolt könyvek közt említésreméltó szerzemény nem fordult elő.

A könyvtár helyiségében az elmúlt negyedévben 4477 egyén 10.786 kötet nyomtatványt használt, kölcsön útján pedig 659 egyén 1399 kötetet vitt ki házi használatra.

A lefolyt negyedévben 1738 művet osztályoztunk s ezekről 2219 cédula készült. Kötés alá 612 művet küldtünk 762 kötetben.

A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe 602 drb csomag érkezett, ugyaninnen 442 reklamációt és 490 levelet expedáltak.

Az 1897: XLI. t.-cikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben ez esztendőben, tekintettel a háború folytán előállott nehéz viszonyokra, peres eljárást egy esetben sem indítottunk.

## II.

A *hírlaptár* az 1916. év negyedik negyedében köteles példányok útján 77 évfolyam 18.645 számával gyarapodott (ebből 4420 szám a törvénytiszta nyomdai kimutatás nélkül, számonként érkezett); ajándék útján 1 évfolyammal, 497 számmal; a nyomtatványi osztályból áttétel

útján 1 számmal, vásárlás útján pedig 27 számmal; mindössze tehát 78 évfolyam 19.180 számával.

Ebből ajándék: OLLÉ Istvántól az 1848. évi «Legújabb a város-háznál» 116 száma; a trencsényi m. kir. felsőleányiskola igazgatóságától a régi «Természet», a «Herkules» és a «Vasárnapi Ujság» 219 száma; PONGRÁCZ Elemértől a «Honti Közlöny» 1880. évi számai; és folytatólag a «Szlavoniai Magyar Ujság»-nak, szerkesztőségétől, valamint horvát napilapoknak dr. BAJZA Józseftől, számai állandóan. Vásárlás (3 koronán) SCHILLER Sándortól «A Nép Ujsága» 1859—60-ból.

Az évnegyed folyamán 493 olvasó 653 hírlapnak 987 évfolyamát, 1205 kötetben, használta; ebből házon kívül: 53 olv. 87 hírl. 126 évf., 174 kötetben. A Szentkirályi-utcai raktárból 118 kötetet kellett evégből ideszállítani.

Átnéztük 77 évf. 14.595 számát; céduláztunk 100 évfolyamot, ebből új lap 5 volt. Beköttettünk 137 kötetet. Ezenkívül a rendes folyómunkákat végeztük.

### III.

A *kézirattár* az 1916. év negyedik negyedében ajándékozás útján 2 újkori kézirattal, vétel útján 7 zenei kézirattal, 7 irodalmi levéllel és 4 fényképmással, összesen 20 darabbal gyarapodott.

Ajándékozók voltak: két ismeretlen.

A gyarapodásból MOSONYI Mihály zenei kéziratait emelhetjük ki.

63 kutató 123 kéziratot, 349 irodalmi levelet és 4 fényképmásolatot használt, 1 térítvényre 4 kéziratot kölcsönöztünk ki.

Az újabb gyarapodás feldolgozásán kívül dr. VÁCZY János megkezdte az irodalmi levelestár anyagának regesztálását, dr. ROHEIM Géza pedig megkezdte a nyomtatványi osztály folklorisztikai anyagának egy külön felállítandó folklóre-katalogus számára való cédulázását.

### IV.

A *levéltár* törzsanyaga az 1916. év utolsó negyedében vétel útján 65 drb, ajándék útján 7 drb, hagyaték útján 8 drb irattal, melyekhez pótlólag egy ládára való legújabbkori iratot és nyomtatványt kaptunk, és más osztályból való áttétel folytán 194 drb spanyolviasz pecsétlenyomattal gyarapodott. Vételre 456 koronát fordítottunk, a Lembergben elhunyt THURÁNSZYKY Ádám hagyatékának átvételével felmerült költségek pedig 244 koronát tettek ki.

Ajándékaikkal ERNYEY József, HARASZTI Gyula, ismeretlen (CSER-GHEŐ Géza hagyatékából) és dr. MOESZ Gusztáv gazdagították a levéltár anyagát.

A törzsanyag gyarapodásából 3 drb irat esik a középkori, 8 drb a címeres levelek és nemesi iratok, 3 drb az 1848—49-iki gyűjtemény és 66 drb és egy csomag az újkori iratok és nyomtatványok csoportjára. A címeres és nemesi iratok gyűjteménye a következő darabokkal gyarapodott: 1. 1608. december 2. Pozsony. II. MÁTYÁS király címeres levele THURÁNSZKY Rafael és családja részére (eredeti). 2. 1609. október 25. Bécs. II. MÁTYÁS király címeres levele THURÁNSZKY Simon és testvére, György részére (eredeti). 3. 1613. március 19. Pozsony. II. MÁTYÁS király címeres levele KOVÁCH András és családja részére (eredeti). 4. 1618. január 24. Eberstorff. II. MÁTYÁS király címeres levele a BECSE család részére (eredeti). 5. 1625. február 12. Bécs. II. FERDINÁND király címeres levele ZEÖRÖGH Mihály, testvére, Benedek és fiai, Mihály és Márton részére (eredeti). 6. 1664. augusztus 28. Radnótvára. APAFI Mihály nemesítő címeres levele kissolymosi MÁTHÉFI Mihály és fia, Pál székelyek részére (eredeti). 7. 1668. november 7. Bécs. I. LIPÓT király címeres levele KOZMA György részére (eredeti). 8. 1814. szeptember 5. Kassa. Abaujvármegye nemesi bizonyítványa THURÁNSZKY László és fiai, Pál és Károly részére.

A negyedévi gyarapodásból kiemelendő: A XVI. század második feléből származó több magyarnyelvű levél; XVII. századbeli erdélyi fejedelmi oklevelek, különösen erdélyi sóbányaügyekre vonatkozólag és BETHLEN Miklós kancellár 3 levele.

A lefolyt évnegyedben 102 kutató használt 12.945 drb iratot és 5 tértvényre kikölcsönöztünk 155 drb iratot és fényképet.

## V.

A *háborús gyűjtemény* az 1916. év negyedik negyedében vétel útján 2628, ajándék útján 1544 és hivatalos küldemények útján 3073, összesen 7245 darabbal gyarapodott.

Vételre 3274'55 koronát, 1856'91 márkát, 1714'25 frankot és 396'45 hollandi forintot fordítottunk.

A gyűjtemény anyaga az 1916. év végén — a több ezer darab-  
ból álló ujságkivágat-gyűjteményt nem számítva — 86.646 darabra  
rúgott.

## SZAKIRODALOM.

**Horváth Sándor O. P.** *A szent Domonkos-rend múltjából és jelenéből. A szerzet 700 éves jubileuma alkalmából... Fischer-Colbrie Ágost előszavával kiadta* — Budapest, 1916. Stephaneum nyomda r. t. N. 8-r. 424 l., térképekkel és mellékletekkel.

A világháború okozta nehézségek dacára pazar fényvel kiállított, gazdagon illusztrált kötettel ünnepelték meg a nagymúltú szent Domonkos-rend hazai tagjai a szerzet alapításának immár hétszázados fordulóját. A tartalmas kötet nagyrészt dominikánus szerzeteseink munkája és csupán egyes fejezetek megírását bízták külső emberekre. Így cisztercita szerzetes, a hazai kódexirodalomban kiválóan jártas VARGHA Damján írta meg a mű ama fejezetét, mely tárgyánál fogva a mi folyóiratunkat leginkább érdekli: «A szent Domonkos-rend és a magyar kódexirodalom» címen. E fejezetben VARGHA gondosan számba veszi mindazokat a magyar nyelvű kódexeinket, melyek Domonkos eredete kétségtelen vagy több-kevesebb valószínűséggel vitatható, ismerteti a másolókra és a másolás helyére vonatkozó adatokat, rámutat a nyelvemlékek egymáshoz való viszonyára, kikutatja idegen nyelvű forrásait s ezzel beállítja őket a középkori világirodalmi áramlatokba.

Dolgozatának becsét a mi szempontunkból különösen fokozza az a nagyszámú hasonmás, melyet Domonkos-kódexeink írott és illusztrált lapjairól külön a jelen kiadvány számára készített fényképek alapján közzétett. A másik, minket érdeklő fejezetet BÖLE Kornél dominikánus szerzetes írta: «Adatok a Domonkos-rend liturgiájához és a gyulafehérvári BATHYÁNY-könyvtár idevágó kézírataihoz» címen. Szerző érdekesen írja meg HUMBERTUS rendfőnöknek az 1254-iki Budán tartott rendi nagygyűlés megbízásából készült liturgiai munkájának előzményeit és keletkezése történetét. HUMBERTUS e *Correctoriumá*-nak hatását megőrizte a Batthyaneum négy kézírata: két magyarországi misekönyv, egy *Antiphonale nocturnum* és egy *Lectionale*. Szerző e kéziratok rövid leírását is nyújtja, de hasonmásban, sajnos, egyiküket sem mutatja be.

A munka többi 16 fejezete kiesik folyóiratunk érdekköréből, épen ezért ismertetésükbe sem bocsátkozunk. Legyen elég annyit mondanunk, hogy e fejezetek szinte minden oldalról bemutatják azt az áldásos munkát, melyet szent Domonkos és követői az egyház és közművelődés terén úgy a nagyvilágban, mint hazánkban évszázadokon át kifejtettek. Kiterjedt működésüknek csupán egy ágát hagyta figyelmen kívül a szerkesztő körültekintő gondossága: a rend irodalmi működését. Igaz, a rend irodalmi téren leginkább kimagasló két alakját Boldog Nagy ALBERTET és Aquinói Szent TAMÁST maga a szerkesztő mélyen járó, gondos tanulmányban mutatja be, de szerettük volna legalább a dömések magyarországi irodalmi munkásságát is egybeállítva látni a tartalmas díszmunkában.

Ép így nagy szolgálatot tett volna a könyvtárainkban szétszórva fönmaradt dominikánus vonatkozású kéziratok és nyomtatványok bibliografiai egybeállítása, valamint a dömések hazai rendházaiban fönmaradt becesebb könyvtárak tüzetesebb ismertetése is. Ilyenmü adalékok a könyv művelődéstörténeti értékét nemzeti szempontból nagyban fokozták volna s nem kevésbé segítenék elő azt a célt, melyet szerkesztő a mű kiadásával elérni remél: újra fölébreszteni, illetve legszélesebb körökre kiterjeszteni azt az érdeklődést és szimpátiát, melyet a Domonkos-rend hazánkban, itteni virágzása idején méltán élvezett. Σ.

**Corns Albert R. és Sparke Archibald.** *A bibliography of unfinished books in the english language.* With annotations. London, 1915. Bernhard Quaritch. 8-r. XVI, 255 l. Ára 32 korona.

A könyvtáros szempontjából sok bajt okoznak a csonkaságok, melyek minden nagyobb gyűjteményben bőven előfordulnak s amelyek sorából tulajdonképen igen sok nem a könyvtár egykori kezelőinek figyelmetlensége, hanem egyéb okokból maradt csonkán. Ez egyéb okok közt van egy *vis major* is: igen sok több kötetre tervezett műből soha sem jelent meg az első, vagy néhány kötetnél több: a szerző betegsége vagy halála, a vállalkozó bukása vagy elkedvetlenedése, a közönség közönye, felsőbb hatalom erőszakos beleszólása s egyéb hasonló okokból nem egy munka maradt torzó, még pedig nem csupán a hatalmas sorozatokra tervezett vállalatokból, hanem a kisebb méretű munkákból is. Ily csonkaságokban minden irodalom bővelkedik s a könyvtárosoknak, kutatóknak, könyvgyűjtőknek nem egyszer okoz nagy

fáradtságot annak megállapítása, hogy valamely nem teljes munka valóban, avagy csak látszólagosan hiányos-e, mert hiszen több sohasem jelent meg belőle.

Az angol irodalom ily félbemaradt alkotásairól szól az előtünk fekvő, fényesen kiállított bibliográfia, mely kétezernél jóval több címet sorol föl, fölvilágosító jegyzetekkel. Ez utóbbiak javarésze a British Museum katalogusából van merítve, bár a Library of Congress s más könyvtárak, valamint bibliografiák és árjegyzékek idevágó jegyzetei is fölhasználtattak. Szerzők nem csupán az oly könyveket tekintik befejezetleneknek, melyek címlapján a kötetszámozás azt világosan mutatja, hanem olyan önmagukban befejezett egész alkotó műveknél is, minő pl. John Edward LEE: *Note-book of an amateur geologist* c. műve, melynek előszavában szerző művének kedvező fogadtatása esetére egy archeologiai tartalmú újabb kötetet helyez kilátásba.

A merített papirosra, piros-fekete nyomásban készült címlappal és kezdőléccel ellátott munka kétségkívül hasznos segédeszköze a bibliográfiai és könyvtári kutatásnak. Teljességét nem áll módunkban ellenőriznünk. Egy kifogásunkat azonban lehetetlen elhallgatnunk: szerzők elmulasztották erősen rövidített formában idézett forrásaik teljesebb című jegyzékét s a rövidítések föloldását megadni, ami a munka szélesebb körű használatának határozott kárára van. Az anyagot a szerzők betürendjében közlik; korlátozást nem állapítottak meg s a néhány évtizeddel ezelőtt megindult vállalatokat is felvették jegyzékükbe, ha kétségtelenül bebizonyult, hogy a munka folytatása félben maradt.

GULYÁS PÁL.

**Sipos Kamillo (Léczfalvi).** *A nemzetiségi kérdés könyvészetéhez. I. kötet. Általános (vegyes) rész.* Kolozsvár, 1915. Az EMKE kiadása (Gombos Ferenc kny.). 8-r. 274 l.

Jelen kötet első része egy öt kötetre tervezett bibliográfiai egybeállításnak, mely a világháború folytán fokozottabb aktualitást nyert nemzetiségi kérdés irodalmát repertorizálja. Ez első kötet az «általános (vegyes) rész», amely azonban nem csupán a nemzetiségi kérdéssel általában vagy összefoglalóan foglalkozó műveket és cikkeket tartalmazza, hanem az egyes nemzetiségekre vonatkozó irodalmat is, még pedig nem csak azon népfajokét és nemzetiségekéit, melyek részére a munka további kötetekben külön hely nincs fenntartva, hanem számos oly nemzetiségre vonatkozó műveket is, melyek tárgyalására külön

kötetek megjelenését helyezi kilátásba a szerző. E furcsa eljárást SIPOS azzal indokolja, hogy e kérdésekben is útmutatással akart szolgálni műve használóinak mindaddig, míg a mű további kötetei megjelenhetnek. A további kötetek az előszóban kifejtett tervezet szerint az oláh (II. kötet), a pángermán (III. kötet) és a pánszláv kérdésre (IV. kötet) vonatkozó irodalmat fogják felölelni, tehát a nemzetiségi kérdés azon részeit, melyek a magyarságot legelsősorban érdeklik. Végül az V. kötet az előző négy anyagát tárgy szerint csoportosítva fogja adni. Az egyes kötetek ugyanis, úgy mint az előttünk fekvő I. kötet is, minden rendszerezés nélkül szerzők, illetve névtelen műveknél a rendszók betűrendjében adja az egész bibliografiai anyagot, ami a munka gyakorlati használhatóságát az V. kötet megjelenéséig igen megnehezíti.

A rendszerezés e hiánya mellett az a két szempont, mely bibliografiai egybeállításoknál elsősorban számbaveendő: a teljesség és az egyöntetűség. E két szempontból műve fogyatékoságát szerző az előszóban maga is elismeri, bővebb kifejtésüktől tehát bátran eltekinthetünk. Csupán e mentegetődzés egyetlen pontját tesszük szóvá: szerző a hiányosság egyik mentségét abban látja, hogy «köz- és magánkönyvtáraink nagyrészt rendezetlenek és szakjegyzékük nincs még összeállítva». Magánkönyvtáraink belső ügyeibe nem lévén kellő bepillantásunk, szerző állítása ezen részét mellőzhetjük, annyival is inkább, mivel a magánkönyvtárak rendezettsége vagy rendezetlensége a bibliografia egybeállítójára nézve csak annyiban bírhat jelentőséggel, amennyiben oda bebocsátást nyer. Azt az állítást azonban, hogy közkönyvtáraink «nagyrészt rendezetlenek», határozottan vissza kell utasítanunk. Bízást állíthatjuk, hogy nincs közkönyvtár Magyarországon, melynek könyv- és folyóiratanyaga nem volna rendben, vagyis a kutatók részére hozzáférhető módon felállítva és nyilvántartva. Úgy látszik, szerző azonban úgy képzeli a könyvtári rendet, hogy egy-egy kérdés bibliografiáját egyszerűen ki lehet írni az illető könyvtár katalógusaiból. Ettől persze még nagyon messze állunk s nem is fogjuk megvalósíthatni mindaddig, amíg erre egy könyvtárközi országos szervezetet, külön bibliografiai osztályt nem léptetünk életbe. Addig is egy-egy speciális bibliografiai feladat megvalósításánál a bibliografusnak magának kell kiböngésznie az egyetemes katalógusokból s már megjelent egyéb bibliografiai munkákból az őt érdeklő anyagot.

A kötet technikai kiállítása elég tetszetős, nyomása tiszta és világos, bár az idegennyelvű címekben elég gyakori a sajtóhiba. A kötet

közel 5000 adalékot tartalmaz s ha tárgymutatóval volna ellátva, máris igen hasznos kézikönyvvül szolgálhatna. GULYÁS PÁL.

**Collijn Isak.** *Magnus Gabriel de La Gardie's samling af äldre stadsvyer och historiska planscher i Kungl. Biblioteket.* (Kungl. Bibliotekets samlingar.) Stockholm, 1915. (Nyomtatta Upsala, Almqvist & Wiksell.) 8-r. XXXV, 76. 1 l., 13 fénynyomatú melléklettel. 15 M.

Isak COLLIJN, az inkunabulum-kutatás kiváló művelője, mintaszerűen dolgozta föl ebben a katalogusban azt a 187 egyleveles képes nyomtatványt, mely Gabriel de LA GARDIE (1622—1686) svéd államkancellár gyűjteményéből került a stockholmi királyi könyvtárba. A kolligátumokba kötött műlapok 1519—1621. jelentek meg s városi látképeket, meg tervrajzokat ábrázolnak. COLLIJN minden egyes darab méreteit centiméterekben föltünteti, röviden megjelöli az ábrázolás tárgyát és technikáját, fölemlíti, amennyiben ismeretes, a rajz készítőjének és metszőjének nevét vagy kezdőbetűit s idézi a vonatkozó irodalmat. A tartalmas kötet magyar vonatkozásoknak nincs híjjával. A 138—147 sz. alatt tíz magyar városi látkép van ismertetve. Ezek: 1. Komárom HOFNAGEL Jakab rajza után készült metszetben 1595-ből, melyet BUBICS is említ.<sup>1</sup> 2. Pest és Buda látképe ismeretlen metszőtől, mely Prágában jelent meg s a Vizivárosnak 1602. okt. 6-án történt visszafoglalását örökíti meg. 3. Esztergom, CUSTOS Domonkos metszete 1595-ből. 4. Nagykanizsa ugyanattól 1601-ből. 5. és 6. Két különböző metszet Győrről, ismeretlen szerzőktől, melyek közül KERTBENY csupán az egyiket ismeri. 7. Buda látképe 1541-ből MELDEMANN Miklós fametszetében. Említi KERTBENY. 8. Buda látképe ismeretlen metszőtől, az 1598. évi ostrom alkalmából. 9. és 10. Buda látképe SIBMACHER János rézmetszőtől, kétféle változatban, melyek egyike datálatlan, másika 1602-ről van keltezve.

A csinosan kiállított kötetet a helyek s művészek betürendes mutatói, továbbá a monogrammok hasonmásai rekesztik be. A fénynyomatú hasonmások szintén rendkívül sikerültek. G—s.

<sup>1</sup> Munkáját COLLIJN műve bevezetésében ezzel az értelmetlen címmel idézi: «Magyarországi várak és városoknak. Budapest, 1880».

## KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

La Bibliofilia. XVII. évfolyam. 1. szám. (1915. április.) C. MAZZI: Il «libro dell'arte del danzare» di Antonio Cornazano. (Antonio CORNAZANO kétszer írta meg a tánc művészetéről szóló kompillációját; először 1455-ben, ez a szerkesztés azonban elveszett s azután később még egyszer s ennek kézírata megmaradt a vatikáni könyvtár 203. számú Capponi-kodexében. E második szerkesztés keletkezési évét illetőleg megoszlanak a nézetek. Némelyek 1456-ra, mások 1485 és 1490 közé teszik. MAZZI a 35 levélre terjedő kodex teljes szövegét közli s hangjegyeiből többet hasonmásban is bemutat.) — Leo S. OLSCHKI: Livres inconnus des bibliographes. (60. JACOBUS FORLIVIENSIS: Summula de partibus per alphabetum super plurimis remediis. Lugduni é. n. [1500 kör.]. — 61. NICOLAUS PEROTTUS: Commentaria linguae latinae, Mediolani, 1512. — 3. MICHAEL DE PETRASANCTA, O. Pr.: Libellus in defensionem astrologorum judicantium. [Romae 1524.] — 63. MOHAMMED RHASIS: Liber nonus ad Almansorem. [Patavii] 1476.) — 2—3. szám (május—június.) Guido BIAGI: Lo Zibaldone Boccacesco della Medicea Laurenziana. (Bevezetés BOCACCIO Zibaldone c. eredeti kéziratának 50 példányban nyomtatott hasonmás-kiadásához, mely a firenzei Laurenzianában levő eredetiről készült.) — Luigi ZAMBRA: Incunaboli di origine italiana nella biblioteca dell'Accademia ungherese delle Scienze a Budapest. (Befejező közlemény. HELLEBRANT ősnymtatvány-katalogusa nyomán.) — Raimondo SALARIS: Gli incunaboli della Biblioteca comunale di Piacenza. (Folytatás: 231—257. sorszám alatt 27 ősnymtatvány leírását adja. Ezek közül sem HAIN, sem REICHLING nem ismeri a következőket: Expositio hymnorum. H. é. n. [Lugduni?]. Jacobus Stapulensis FABER: Ars suppositionum, Parisiis. 1500.) — Hugues VAGANAY: Les romans de chevalerie italiens d'inspiration espagnole. (A *Historia del ualorosissimo Principe Sfarmundi di Grecia* 5. és 6. részének tüzetes leírása.) — Luigi ZAMBRA: Corriere d'Ungheria. (Közli a hazai könyvtárügyi folyóiratok tartalomjegyzékét s a hazai könyvtári mozgalmak főbb mozzanatait, utóbbiakat a *Magyar Könyvszemle* nyomán.) — G. BOFFITO és P. NICCOLAI: Bibliografia dell'aria. (A meteorologia és földmágnesség olasz vonatkozású irodalmának könyvészete. Folytatás: ARDINI LAUDINI — ASELEPI nevek közé eső cikkek.) — 4—6. szám (július—szeptember.) Leo S. OLSCHKI: La mia nuove collezione di mille incunaboli. (Hetvenöt hasonmással díszített ismertetés arról az ezer ősnymtatványról, melyet OLSCHKI antikvárius-gyűjteménye részére újabban ismét összehozott.) — L(uigi) ZAMBRA: Il codice Zichy della Biblioteca comunale di Budapest. (Folytatólagos közlemény. A Budapesti Városi Könyvtár Zichy-

kodez néven ismeretes olasz énekeskönyvének tüzetes leírása, becses irodalomtörténeti jegyzetekkel.) — A(médé) BOINET: Courrier de France. (Közli a Bibliothèque Nationale 1914. évi jelentését teljes szövegében. E szerint a világháború megindulásának évében a nyomtatványi osztály három olvasótermében 175.751 egyn 442.774 darabot használt. [1915-ban 225.621 egyn 607.662 darabot.] Gyarapodás volt köteles példányok útján: 13.247 kötet és füzet, 2704 falragasz, 389.000 hirlap- és folyóiratszám, 4317 zenemű; vásárlás útján 17.863 kötet és 53,500 folyóiratszám; ajándék útján 4605 darab. A nyomtatott katalogus LVII—LXI. kötete megjelent s elkészült a *Catalogue de la musique ancienne* VI. és VII. (befejező) kötete is, de ECORCHEVILLE, aki épen az utolsó sinitásokat végezte rajta, hősi halált halt. A kézirattár forgalma szintén erősen visszafejődött: 28.672 olvasó 33.459 kéziratot használt [1913-ban 41.836 olvasó 70.000-et]. Ez évben fejezték be a XVIII. sz. közepe óta a könyvtárba kebelezett kevés értékű irománycsomagok rendezését. Anyagukból 300 kötetet alakítottak és iktattak be a kézirattár leltárába. A vásárolt és ajándékba kapott kéziratok száma ez évben 258-ra rugott. A háború a személyzet létszámában is erős redukción okozott a behívások következtében. A könyvtár földabrosz gyűjteményét a hadügyi és tengerészetiügyi miniszteriumok a hadviselés számára több ízben igénybevétték. A könyvtár egyik tisztviselője Soissonsban járt s magával hozta őrizetbe az ottani könyvtár legértékesebb kéziratait. A háború következtében az új szerzemények terén a legnagyobb takarékoságra törekedtek s budgetjuk e része mintegy 50%-os redukción szenvedett. A könyvtár háborús gyűjtemény létesítését is fölvette programjába. A hazai anyagot a kötelespéldányok szolgáltatják, de az ellenséges központi hatalmak termékeinek egybegyűjtése a háború utánra marad, mivel a könyvtár vezetősége hazafias kötelességének tartja, hogy ne kössön üzleteket az ellenfél kereskedőivel. Azonban a könyvtár semleges nemzetiségű barátainak adományai már az ellenséges sajtótermékek gazdag sorozatát is eljuttatták a könyvtárba. — A cikk egyéb hírei közül kiemeljük a következőket: Alfred PEREIRE és Albert MAIRE egy háborús bibliografia kiadását tervezik. — A Bibliothèque Nationale személyzetéből 33 tisztviselő és 29 szolgál, a Bibliothèque Ste. Genevièveből 3 könyvtáros és 9 szolgál vonult be a mozgósításkor. A chantillyi Musée Condéba az 1914 szeptember 3-áról 4-ére virradó éjjel egy porosz ezred volt beszállásolva, de a beszállásolás károkat nem okozott. A châlons-sur-marnei városi könyvtárt sem bántották a németek egy heti otttartózkodásuk alatt. A reimsi akadémia könyv- és levéltára, mely az érseki palota legfelsőbb emeletén volt elhelyezve, ez épülettel együtt a lángok martaléka lett. Szintúgy elpusztult a DOUCET bibornok által létesített nagy könyvtár is, melynek legbecsesebb kéziratait azonban sikerült idejekorán kimenteni az épületből. A retheli városi könyvtár teljesen elpusztult a városházával egyetemben. A becses községi levéltár, mely ugyanott volt elhelyezve, szintén elhamvadt.)

**Zeitschrift für Bücherfreunde.** Új folyam. VI. évfolyam. II. szám. (1915. február): Josef FRITZ: Die bildliche Ausstattung der Faustbücher C. und D. (A Faust-mondát tárgyaló legrégebb népkönyvek közül illusztrativ

szempontból kiválnak a ZARNCKE által C és D-vel jelölt kiadáscsoportok. Szerző az e csoportokba tartozó kiadások illusztratív elemeit, ú. m. címképet, díszleceket, záróleceket és egyéb ékítményeket írja le rendkívül aprólékosan, utal a rokonsági kapcsolatokra s igyekszik meghatározni készítőjük iskoláját.) — Georg BÜTTNER: Julius Campes Briefe an Franz Dingelstedt. (CAMPE hamburgi könyvkiadó hét 1841-ben kelt levelét közli a kor legnépszerűbb hesseni költője, Franz DINGELSTEDT-hez, melyek mind az utóbbinak névtelenül megjelent *Lieder eines kosmopolitischen Nachtwächters* c. satirikus verseskönyve kiadási körülményeire vetnek világot.) — 12. szám (március): Ernst SCHULZ-BESSER: Der Weltkrieg im Scherzbilde. (II. közlemény. 21 érdekes reprodukció kapcsán referál a németek, a semlegesek s az ellenséges külföld háborús torzképeiről. Legrésztesebben a 42-es mozsárnak szentelt karikatúrákkal, továbbá az amerikai lapok torzképrajzolóiával foglalkozik.) — Rudolf FÜRST: Der Krieg von 1870/71. und der deutsche Büchermarkt. (A német könyvkereskedelem 1870—1875. terjedő állapotáról nyújt érdekes áttekintést. Először ez évek háborús szépirodalmi termését méltatja sok jóakarattal, bár kénytelen elismerni, hogy igazán nagyszabású munkát az egykorú költészet egyik ágában sem termelt a németység e sorsdöntő küzdelme. Azután azt vizsgálja, hogy e lusztrum alatt miféle régibb munkák kerültek új kiadásra, miféle a háborúval kapcsolatba nem hozható kiadványok készültek el s mint viselkedett a német könyvpiac a francia ellenség termelésével szemben. Végül a korszak történeti eseményeit és személyiségeit feldolgozó műveket és emlékiratokat méltatja.)

Zentralblatt für Bibliothekswesen. XXXIII. évfolyam. 1—2. szám. (1916. január—február): Fritz MILKAU: Das Kriegsschicksal der belgischen Bibliotheken. (Szerző e jelentésben számol be a porosz közoktatásügyi kormány megbízásából az okkupált Belgium könyvtáraiban tett körútjáról, mely 110 gyűjteményre terjedt ki. E 110 könyvtár közül 37 Bruxellesre esik, míg 73 gyűjtemény 48 vidéki város közt oszlott meg. Az intézetek vezetői általában elég jól és előzékenyen fogadták s minden szükséges útmutatással készségesen ellátták. MILKAU körútjában szorgalmasan feljegyezte a tapasztaltakat, főleg a háborúnak a könyvtárakra gyakorolt kihatását illetőleg. Jelen cikkét e följegyzések alapján írta meg. Dicséri, mily jól és bőven van ellátva könyvekkel a főváros, ahol még a hatósági könyvtárak is sokkal könnyebben hozzáférhetőek a komoly kutatók számára, mint Németországban. A vidék könyvtári készleteit is elég bőségesnek tartja, de fölemlíti, mily szegények az ország régi kulturájához képest e gyűjtemények régi anyagban s ezt főleg a napoleoni harcok harácsolásainak tudja be. Különösen kiemeli, hogy a legjelentéktelebb városi könyvtár is mily szerető gondot fordít a helyi irodalom egybegyűjtésére. A magánkönyvtárak sorából csupán két jelentősebben fordult meg, a beloeili és mariemonti kastélyokban lévőkben. Mindegyikük vagy 20.000 kötetből áll. A könyvtárakban, még a legeldugottabb kolostori könyvtárakban is, igen elterjedt az amerikai cédulakatalogus, melyet az Institut Bibliographique sokkal nagyobb eredménnyel népszerűsített, mint a tizedes szakrendszer. Árnypoldalai a belga könyvtárügynek: a tisztviselők hitvány fizetése — egy porosz középfokú könyvtári tisztviselő végső fizetése pl. 2150 frankkal haladja meg a

bruxellesi kir. könyvtár igazgatójának a fizetését — s a könyvtárak gyarapítására szolgáló javadalmaknak az ország gazdagságával arányban nem álló elégtelensége. A gandí és louvaini egyetemi könyvtár évi könyvtárgyarapítási dotációja 25.000, illetve 23.000 frank s oly városok, minők Bruges, Mons, Tournai szép régi könyvállományuk továbbfejlesztésére évi 2000—2600 frankot áldoznak! De a legnagyobb baj az, hogy a belga könyvtárak egyike sincs a célnak megfelelően konstruált modern épületben elhelyezve s szerző valószínűleg tartja, hogy a louvaini katasztrófa is nagyrészt a modern, tűzbiztos épület híjának tudható be. A kir. könyvtár háborús sorsa eléggé kedvező. 1914 novemberében a belga kormány beszüntetvén a tisztviselők fizetését, a személyzet 29 tagja közül 20-at kétharmad fizetéssel ideiglenes nyugdíjba helyeztek s egész télen csupán a katalogusterem volt naponkint néhány órán át nyitva. A német kormányzat ezt keveselvén, 1915 áprilisában még öt tisztviselőt állított teljes fizetéssel munkába s azóta a könyvtár naponta 5 órán át van nyitva. Erősen redukálták a könyvtár dologi javadalmát is: 309.100 frankról leszállították 104.200 frankra. — Körülbelül hasonló volt a háborús sorsa a többi belgiumi könyvtárnak is, már amennyiben komolyabb kár nem érte őket. Érdekes példán mutatja be azokat a túlzott formákat, melyeket e károk a háborús hírszolgálatban, rendszerint minden alap nélkül, öltöttek. A legtöbb könyvtárban csupán bizonyos rendtelenség támadt, amikor a helyiségek egyrészét katonai — főleg kórházi — célokra lefoglalták, a könyveket elraktározták. A legtöbb helyen, mihelyt a helyiségek ismét felszabadultak, maga a német hatóság gondoskodott a könyvtárak újrendezéséről s pl. a bruxellesi École Militaire könyvtárában nagyobb rendet teremtettek, mint aminő ott a háború előtt uralkodott. Nagyon összezavarta a beszállsolt katonaság az egymással egybeépített miniszteriumok könyvtárait is, de MILKAU intézkedésére itt is csakhamar rendet teremtettek s OEHLER dr. őrizetére bízta őket. Valószínűleg a liégei egyetem könyvtárának is az volt a legsúlyosabb vesztesége, hogy a könyvkészletet alaposan összeforgatták. Egy gondos revízió azonban e bajon könnyen segíthet. A liégeieknek ezenkívül főleg az esik rosszul, hogy a folyóiratok olvasóterméből 1914. aug. 10—22. istállót csináltak. MILKAU ezt az eljárást az akkori rossz időjárással mentegeti. Az egyetlen igazán nagy és pótolhatatlan veszteség Louvaint érte, amelynek ritkaságokban gazdag könyvtára teljesen elpusztult. MILKAU meleg szavakat szentel a háború ez áldozatának, de egyúttal Monseigneur Van CAMVENBERGH egyetemi vicerektor nyilatkozatára támaszkodva üres szóbeszédnek minősíti azt az állítást, hogy a németek, mielőtt felgyújtották volna a gyűjteményt, elvitték volna a legszebb darabokat. Emellett kisebb községek egész sora, továbbá Dinant és Dendermonde városok népkönyvtárai, végül néhány tudós magánkönyvtára is elpusztult, de ezek a veszteségek, bár fájdalmasak, épen nem pótolhatatlanok. Komolyabb veszteség érte Malines városnak nem annyira könyvtárát, mint levéltárát, melynek 90 foliókötetre terjedő eredeti és másolt okmányokból álló várostörténeti adattára a mutatók híján a tűz martaléka lett. A könyvtárból csupán az újabb gyarapodásról szóló cédulakatalogus és néhány sornyi kötet pusztult el. Végül Dendermondeban a városházzal együtt pusztult el a 3000

kötetre terjedő Collection Termondoise. A háborús tapasztalatok folytán kisebb könyvtárak legbecsesebb darabjait igyekeztek a pincékben, bankok pánccsokrényeiben, vagy más rejtékhelyeken biztonságba helyezni. A legnagyobb bizalmatlanságot a maredsouisi bencések tanúsították, akik ijedtükben 60.000 kötetre terjedő egész könyvtárakat elrejtették még pedig — árulástól való félelmükben — idegen segítség nélkül.) — G. LEYH és W. DEUTSCHMANN: Fachhöhe und Geschosshöhe (R. és W. ANGERMANN: *Normalbuchgröße und Normalgeschosshöhe* c. könyvének beható kritikája. A könyvek gazdaságos felállításáról szól, elsősorban a népkönyvtárak könyvkészletére való tekintettel. ANGERMANNÉK a porosz felállítási mód helyett a következő magassági méretek életbeléptetését javasolják: a) szépirodalomnál I. magasság = 19 cm., II. magasság = 21 cm., III. magasság = 26 cm., IV. magasság = 30 cm., b) ismeretterjesztő könyveknél: I. magasság = 20 cm., II. magasság = 24,5 cm., III. magasság = 27 cm., IV. magasság = 35 cm. s azt állítják, hogy 226 cm. magas raktárakban, e formátumnagyságok helyes beosztásával, 1850 kötetet képesek felállítani ugyanakkora területen, amennyin a porosz felállítási móddal csupán 1000 kötet helyezhető el. Szerzők azután az ANGERMANN-féle számítási módozatokat a régi anyagban gazdag tudományos könyvtárakra alkalmazzzák s kimutatják, hogy ezeknél a porosz felállításmód teljesen megfelel s a komplikált matematikai műveleteket igénylő ANGERMANN-féle csak egészen jelentéktelen területi előnyöket volna képes biztosítani.) — E. VOULLIÈME: Neue Inkunabel-Erwerbungen der königlichen Bibliothek. (Rövid kimutatás a berlini kir. könyvtárba 1914 óta bekebelezett őnyomtatványokról. Az új szerzemények zömét: 230 számot a müncheni udvari és állami könyvtárból átengedett másodpéldányok teszik.) — 3—4. szám (március—április): Theodor LOCKEMANN: Die Stadtbücherei Elbing. (Az elbingi városi könyvtár a XVI. sz. vége felé keletkezett, mint gimnáziumi könyvtár, de amikor 1846-ban a gimnáziumot államosították, a város továbbra is fenntartotta magának a könyvtár tulajdonjogát. A könyvtár 1912-ig az immár áll. gimnázium épületében volt elhelyezve és valósággal vegetált. Ekkor a város 25.000 M. áll. kártérítés ellenében lemondott e helyiségekről s a gyűjtemény új elhelyezéséről gondoskodott. E célból átépítették a régi fővármházat, mely a XIX. sz. első harmadából való új klasszikai stílusban készült épület. Az épület belső berendezésével 1915-ben készültek el. A 17,5 m. × 6 m. területű olvasóteremben 32 ülőhelyről gondoskodtak. A régi épülethez hozzáépített háromemeletes könyvraktár 7,38 m. széles és 26,6 m. hosszú. Az átépítés és újraépítés, valamint berendezés költségei 75—80.000 M.-át fognak összesen kitenni. A ma kb. 40.000 kötetet számláló könyvtár felállítása azon szakcsoportosítás szerint történt, melyet NEUBAUR dolgozott ki 1893/4-ben megjelent könyvtárkatalogusában.) — *Neuordnung* der preussischen Diplomführung. (A porosz középfokú könyvtártisztviselők szakvizsgáját szabályozó 1909. aug. 10-iki miniszteri rendeletet 1916. márc. 26-án új rendelet váltotta fel. Ebből a vizsgálat tárgyait a következőkben ismertetjük: 8. §. Zárthelyi írásbeli dolgozatok: 1. rövid német értekezés könyvtártechnikai vagy könyvipari kérdéssről; 2. néhány német, angol, francia és latin könyv felcédulázása a porosz katalogizáló szabályok szerint;

3. két rövid fogalmazvány a könyvtári ügykörből, köztük egy valamely hatósághoz intézendő beadvány tervezete; 4. tollba mondott szöveg gyorsírással fölvétele és gépirással lemásolása. Követelmény: 120 szótag stenografálása percenkint és 80 sor legépelése óránként. 9. §. A szóbeli vizsgálat tárgyai: 1. a könyvtárakból, a növendék naplók s egyéb könyvtárakban szokásos jegyzékek vezetésének ismerete; a különböző katalogus- és kölcsönző-módszerek ismerete; általános ismeretek a könyvkereskedelemben, könyvnyomtatásban, különösen a katalogusnyomtatásban, és könyvkötés üzemeiről és felhasznált anyagairól; kellő érzék az olvasási vágy fejlesztésének terén; a fontosabb népművelési intézmények, főleg a népkönyvtárak feladatainak ismerete; az irodai és pénztári kezelés alapelvei. — 2. A bibliográfiából a fontosabb német, angol, francia és amerikai ált. bibliográfiai kézikönyvek és lexikonok, továbbá a legfontosabb német szakbibliográfiák ismerete. — 3. A tudomány- és irodalomtörténetből: a tudományok felosztásának s a nekik megfelelő terminológiának általános ismerete, a német szépirodalom fontosabb jelenségeinek s a külföldi irodalom főműveinek ismerete. Aki ezen a téren különösen jártas, az ezzel egyenlíthatja egyéb tárgyaknál tanúsított fogyatékos ismereteit. 4. A nyelvekben: nem túlnehéz francia, angol és latin szöveg lényegében hibátlan szóbeli lefordítása. A vizsgálat előfeltételei a 4. §. szerint: 1. középiskolai érettségi bizonyítvány; 2. a vizsgálat tárgyait felölelő négyéves tudományos kiképzés igazolása, amiből 2 teljes év könyvtári szolgálatra essék, még pedig úgy, hogy a jelölt egy évet valamely tudományos s egy évet valamely szakszerű vezetés alatt álló népkönyvtárban töltött légyen el.) — Hans v. MÜLLER: Hermann Samuel Reimarus und seine «Schutzschrift» in der Bibliographie. (REIMARUS: *Schutzschrift für die vernünftigen Verehrer Gottes* c. deista főmunkájának irodalomtörténeti sorsáról és bibliográfiai sajátosságairól szól.)

## VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

**Kudora Károly †.** A magyar könyvtárosok szűkebb világát érzékeny veszteség érte KUDORA Károly nyug. egyetemi könyvtárőr 1916 december 18-án történt elhunytával. A régibb generációhoz tartozott s abban a korban szegődött a könyvtárügy szolgálatába, amikor ez a fontos kulturális tényező — csekély tiszteletreméltó kivétellel — a dilettantizmus jegyében állott s amikor az volt a közhit, hogy a könyvtárosság elsősorban tudósokat eltartó intézmény. KUDORA sohasem játszotta ki magát tudósnak, hanem hiven teljesítette azt, ami a könyvtáros egyik legszebb feladata s változatlan nyájassággal, előzékenységgel, sőt talán túlságos patriarchálisan is járt a kezére az egyetemi könyvtár használóinak: kicsinyeknek és nagyoknak egyaránt. Hosszú éveken át ő volt a budapesti egyetemi könyvtár kikölcsonzó osztályának a vezetője s bizonyára még most is sokan vannak, akik meleg szeretettel gondolnak közvetlen, kedves egyéniségére, melyet oly szíves készséggel állított mindenki rendelkezésére. Főérdeme, hogy oly időben, amikor az a balhit volt elterjedve, hogy a bibliotekárius a poéta módjára «nascitur», volt bátorsága megírni *Könyvtártan*-át, mely ma már ugyan elavult, sőt a maga korában sem elégtelt ki minden jogos igényt, de amelynek szakirodalmunk történetében maradandó jelentőséget kölcsönöz a kezdés dicsősége. Egy másik nagy érdeme, hogy jóval előbb, mintsem az állam szükségét látta volna a vidéki gyűjtemények szakszerű irányítását kezébe venni s e célra létrehozni a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségét, vállalkozott egyes vidéki könyvtárak rendezésére és feldolgozására s ekként úttörőjévé szegődött annak az egészséges irányzatnak, melyet a Főfelügyelőség immár két évtized óta képvisel. Az egyetemi könyvtártól 40 évi szolgálat után 1915-ben vált meg. Nyugalomba helyezésekor Őfelsége a királyi tanácsosi címmel tüntette ki. Már előbb, 1896-ban a millenáris kiállítás rendezése körül kifejtett érdemei elismerése gyanánt megkapta a koronás arany érdemkeresztet. Áldott emlékét kegyelettel őrizzük.

G. P.

**Hellebrant Árpád kitüntetése.** Ő csász. és apostoli királyi Felsége HELLEBRANT Árpádnak, a M. Tud. Akadémia érdemekben gazdag könyvtárosának a királyi tanácsosi címet adományozta. A kitüntetés a magyar könyvtárügy és bibliografia egyik legkitünőbb munkását érte abból az alkalomból, hogy immár 40 éve áll az akadémiai könyvtár szolgálatában, melynek sima működésében az ő bámulatos munkaerejének s csodálatosan kifejlődött emlékezőtehetségének igen előkelő része van. Mi egyik legrégebb munkatársunkat ünnepehetjük benne, aki 1876 óta jelentéseivel, tanulmányaival, adalékaival

oly sokszor gazdagította folyóiratunkat és a sors különös kedvezésének tartjuk, hogy épen most, a jubiláris forduló alkalmával, áll módunkban közölni azon adalékai egyikét, melyek oly sok fényt derítenek könyvnyomtatásunk és könyvkereskedelmünk múltjára. — Nagyszabású bibliografiai tevékenységét e folyóirat nem egyszer méltatta. Ilynemű munkáinak nagy adatgazdagságát s megbízhatóságát mindnyájan ismerik s hálásan elismerik, akik a filológia, pedagógia és történelem mezején dolgoznak. Adja a Gondviselés, hogy e téren kifejtett évtizedes munkásságát változatlan munkakedvvel és frissességgel még számos éven át folytathassa a magyar tudományosság javára. 2.

**Változás a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége vezetésében.** Ő cs. és apostoli királyi Felsége FRAKNÓI Vilmos püspöknek országos főfelügyelői állásáról való lemondását elfogadni s FRAKNÓI püspököt a főfelügyelői tisztségtől legmagasabb elismerésének kifejezése mellett fölmenteni kegyeskedett. FRAKNÓI majd két évtizedet töltött e jelentőségteljes tisztségben s elévülhetetlen érdemeket szerzett vidéki múzeumaink és könyvtáraink fölvirágoztatása és szakszerű fejlesztése körül. Nagy munkabírásról tanúskodó szakavatott vezetése mellett izmosodott meg ez az ép oly szükséges, mint új intézmény s helyezkedett szilárd alapokra működése. FRAKNÓI utódaul a Felség 1917 január 11-én kelt legfelsőbb elhatározásával, a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére dr. BÉKEFI Remig zirci apátot méltóztatott a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőjévé legkegyelmesebben kinevezni. BÉKEFI kinevezése osztatlan örömet keltett, mivel benne a magyar művelődéstörténet egyik legkiválóbb, fáradhatatlan munkásságú kutatója került abba a pozícióba, melynek betöltője hivatva van a magyar kultúra emlékeit megőrző s a jelen közművelődés javára kamatoztató intézmények: a múzeumok és könyvtárak egészséges fejlődési irányát megállapítani és vezetni. BÉKEFI nagy képzettsége és szeretetreméltó egyénisége egyaránt biztosítékul szolgál aziránt, hogy vezetése alatt a Főfelügyelőség munkásságát továbbra is abban a szakszerű és nemzeti irányban fogja kifejteni, amelynek kialakulása a távozó FRAKNÓI felejtethetlen emlékéhez fűződik. — Időközben br. SZALAY Imre egészségl okokból szintén lemondott a helyettes főfelügyelői tisztségről s a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr MIHALIK József kir. tanácsost, a Főfelügyelőség érdemekben gazdag előadó-felügyelőjét bizta meg a helyettes főfelügyelői ügykörrel.

**Apáca-könyvtár a nyulak szigetén** címen dr. GULYÁS Pál a Szent István Akadémia III. osztályának március 30-iki ülésén tartott egy folyóiratunkat is érdeklő előadást. Az előadás egész terjedelmében a *Katolikus Szemle* májusi füzetében jelent meg. Tartalmáról tájékoztasson az alábbi kivonat.

GULYÁS előadásának bevezetésében szóvá tette, hogy mily keveset foglalkozott a hazai művelődéstörténet középkori könyvtárainkkal. Tudósaink beérték az oklevelekből, hagyatéki összeírásokból, kéziratok kolofonjaiból s egyéb könyvtártörténeti érdekű bejegyzéseiből ránk maradt gyér adatok csoportosításával. Arra azonban, hogy e régi könyvtárak belső életét megelevenítsék, még csak nem is gondoltak.

Csupán egy gyűjtemény volt e szabály alól kivétel: Hollós MÁTYÁS

király pazarfényű budai könyvtára. Igaz, MÁTYÁS király e nagyszabású gyűjteménye kiváló helyet foglal el a korabeli humanista fejedelmek könyvtárai sorában s mint a renaissance-műveltség legkeletibb gócpontja általános művelődéstörténeti jelentőségű. Az a körülmény azonban, hogy aránylag nagyszámú maradványai közt mindeddig egyetlen magyaryelvű kézirat sem került felszínre, valószínűvé teszi, hogy a nagy király humanista elfoglaltságában nem fektetett súlyt a még nagyon is darabos nemzeti nyelv jobbára dísztelen vagy kezdetleges diszű külsőben megjelent emlékeire.

Aki ebben az időben magyaryelvű kódexeket akart látni, a büszke királyi palota pompás termeiben hiába kereskedett: a szemközti nyulak szigetének pagonyában elrejtett dömés apácakolostor néma falai közé kellett volna zárandokolnia, amelynek könyvtári cellájában akkori nemzeti irodalmunk igen tekintélyes része meghúzódott, lelki épüléséül az ájtatos sororoknak s az olyan előkelő világi úrasszonyoknak, akik, mint KINIZSI Pálné, értették az olvasás művészetét s nem vetették meg a hazai idiómát. Ez az apácakönyvtár, melynek minden ránk maradt emléke néhány durva kivitelű, erősen megrongált kötet, sokkal nagyobb jelentőségű, előkelőbb helyet foglal el a nemzeti irodalom történetében, mint MÁTYÁS király selymes fényű olasz hártýára írt, aranytól csillogó kódexeinek száza. S lám erről a kolostori könyvtárról, bár fennmaradt emlékeit sorra kiadták és szüntelenül búvárolják, egyik fáradhatatlan másolójuk, a szorgos Ráskai LEA nővér pedig a költői feldolgozás dicsőségében is részesült, mindezideig irodalmunkban szó sem esett. Nem szól e tárgyról a hazai domonkosrend pazarfényű emlékkönyve sem, mellyel csak az imént ünnepelte ez az egyetemes egyház és a hazai kultúra terén egyként nagyérdemű szerzet megalapításának hétszázados örömnapiját.

Igaz, közvetlen adat egy sem maradt reánk a könyvtár külső vagy belső történetéről, de az az egyöntetűség, mely a szerzet mindenütt egyformán kötelező szabályai folytán a rend egyes középkori házaiban szükségkép meghonosult, lehetővé teszi, hogy e tekintetben a mieinknél szerencsésebb külföldi rendház analogiája alapján szinte tökéletes képet alkothassunk magunknak a margitszigeti dömés apácakolostor könyvtári viszonyairól.

A szabályzat, melynek biztos analogiája alapján a legtekintélyesebb s így kéziratok dolgában is kétségkívül legjobban fölszerelt hazai dömés apácakolostor könyvtári életét fölidézhetjük, a nürnbergi szent Klára kolostoré 1458-ból, mely viszont a baseli klostrom 1259-iki szabályzata nyomán készült. Ez utóbbit a dömések V. generálisa, a nagy HUMBERTUS de Romanis szerkesztette, aki 1263-ban a szerzet londoni egyetemes gyűlésén lemondva tisztességéről, megírta a rendi szabályok magyarázatát.<sup>1</sup> A dömés apácák rendszabályainak e nürnbergi példánya dr. Georg KLOSS ismert bibliofil frankfurti könyvtárának egyik érdekes darabja volt s a gyűjtemény 1838-iki árverésén cserélt gazdát. Jelenlegi hollétéről nincs tudomásunk, de a könyvek féltő szeretetéről tanúskodó, bámulatos gonddal kidolgozott könyvtári szabályokat, melyeknek

<sup>1</sup> Németnyelvű inkunabulumkori kiadása: *Auslegungen über den ganzen Predigerorden.* H., é., ny. n.\* Hain 9030.

egyes rendelkezései egész modernekül hatnak, már jó néhány évtizeddel ezelőtt közzétették Kloss sajátkezű másolatából.<sup>1</sup>

A szabályzat nagy gondot fordít a könyvtárhelyiség helyes megválasztására. Előírja, hogy akár zárható armáriumokba, akár nyílt állványokra fektessék is a kéziratokat, mindig külön cellában kell tartani őket. A cella lehet kicsiny vagy nagy, aszerint, amint a könyvek száma megkívánja, de mindig úgy legyen megválasztva, hogy szükség esetén kibővíthessék. Ime már itt is kifejezésre jut a modern könyvtáráépítészet egyik legfőbb elve, mely a jövő fejlődésre való tekintettel a kibővíthetőséggel számol. A bútorzat fából készíthető s talán olyanforma festett frízű gótikus szekrényekből állott, minő a bártfai plébániatemplom könyvtárával együtt került a M. N. Múzeumba. A könyvtári cellának köből, tehát tűzálló anyagból kellett épülnie, hogy a nedvesség, penész és egyéb károk ne érhessek.

A szabályzatból megtudjuk, hogy a dömés apácáknak rendszerint két könyvtáruk volt: egy külső és egy belső. Amabban voltak a latin könyvek, szinte kizárólag szerkönyvek, melyeket a kolostor papja használt és kezelt, de amelyekről volt jegyzék a sororoknál is, még pedig latinul s az általuk használt világi nyelven megszerkesztve, hogy teljesen tájékozódva legyenek a külső könyvtár készletéről. A belső könyvtár ily esetben kizárólag nemzeti nyelven szóló kéziratokból állott.

Már HUMBERTUS szemében is a könyvtár jó működése érdekében a legfőbb követelmény a rend. A könyvek ne heverjenek szanaszét a pulpitusokon és almáriumokban, hanem tárgyak szerint szépen elrendezve, hogy könnyen meg lehessen találni őket. Evégből az egyes szekrények vagy állványok nagy betűkkel jelölendők. Az almáriumok e betűjét a sorszám kíséretében a könyveken is föl kell tüntetni; pl. Ai, Aii, Aiii, Aiiii stb. Arról, hogy a jelzet a könyvek mely részére kerül, szabályaink nem rendelkeznek. Hihetőleg a kötet-tábla felső vagy alsó lapjára festették föl őket, aszerint, amint a könyveket alsó vagy felső lapjukra fektették. Sajnos, e jelzéseknek nyoma sem maradt a Ráskai LEA kódexein, ami nem is csoda, hiszen vagy teljesen modern, vagy agyonrestaurált régi kötésekben őrzik őket könyvtáraink. A könyvek felállítása, helyesebben egymás mellé fektetése, szakok szerint történt. Az A. szakba jöttek a bibliai könyvek, a B. szakba a glosszák és biblia-magyarázatok, a C. szakba a szentatyák, a D. szakba a szentek élete, az E. szakba a krónikák, martirologiák stb.

A könyvtáros-nővér, akinek legfőbb tulajdonsága, a szabályzat írója szerint, a könyvek szeretete és türelem kell, hogy legyen — még ma is ez a két tulajdonság a legfontosabb — mind e könyvekről pontos jegyzéket tartozik vezetni, mely szakok szerint sorolja föl a könyveket, mindig pontos helyrajzi megjelölésük kíséretében. A jegyzék folyton nyilvántartandó s az anyagban beálló minden változást föl kell tüntetnie. Ezért a könyvtárosnő legott bevezeti az új szerzeményeket és kitörli a veszteségeket. A könyvtáros ügyel

<sup>1</sup> V. ö. Centralblatt für Bibliothekswesen. 1884: 307—313. l. Ernst KELCHNER: Eine Bibliotheksordnung aus dem Jahre 1259.

továbbá arra, hogy minden könyv elejére vagy végére bevezetessék a könyv tartalma, valamint az is, hogy melyik kolostor tulajdona a könyv. Ha előkelő ember adta a könyvet, úgy az ajándékozó nevét is belé kell írni ilyenformán: «Ezt a könyvet fötisztelendő Ádám byzánci érsek úr és atya adományozta. Imádjátok Istent lelke üdvéért».

Különösen bőkezű adakozók emlékét még nagyobb kegyelettel vették körül abban az időben. Így a buxheimi karthausi kolostor G. ZAINER († 1479) augsburgi könyvnyomtató halála napján gyászistentiszteletet (Aniversae) tartott hálából azért, hogy sajtójának számos termékét ajándékozta a kolostornak.<sup>1</sup>

A könyvtáros nővér iparkodjék beszerezni kellő számban a kézikönyveket s egyéb, még hiányzó, kegyes tárgyú írásokat s tartsa eszében, hogy a derék szerzetesnőknek főleg három dolog kell a kegyes élethez: a szentbeszéd sűrű hallgatása, a gyakori szentáldozás és bőséges jó olvasmányok. A beszerzés módjáról szabályzatunk nem ad bővebb felvilágosítást, de épen a nürnbergi szent Katalin-kolostor egy XV. századi könyvjegyzéke, mely az ottani városi könyvtárban mindmáig fennmaradt, tanulságos adatokkal szolgál erre nézve, minthogy a felsorolt 370 mű legnagyobb részénél a beszerzés módját is feltünteti. E bejegyzések szerint a kéziratok többségét a sororok maguk másolták a kolostor írószobájában. Néhány darabot ajándékba kaptak külső jóakaróiktól s meglehetősen sokat a sororok a kolostorba való belépésük alkalmával hoztak magukkal. Pénzért csak elenyésző csekély kéziratot vásároltak.<sup>2</sup>

Szabályaink szerint oly könyvek többes példányai, melyek nem a szerezetre vonatkoznak, a főnöknő engedélyével értékesíthetők. Ily esetekben mindig a legjobb példányt kell visszatartani. Az eladásból befolyó összegek a hiányok pótlására, a könyvanyag kiegészítésére fordítandók. Ép úgy kiselejtezhethetők és értékesíthetők a régi, hasznavehetetlen, vagy nem vizsgálat tárgyú könyvek is. Ez utóbbi pontot különösen azok figyelmébe ajánljuk, akik merész újítást látnak a modern közművelődési könyvtárak kiselejtezési szabályaiban.

A könyvek tisztogatását szintén előírják szabályaink. Csakhogy nem oly felületesen végezték, mint a mai könyvtárak legtöbbszörében, ahol a takarítás rendszerint annyiból áll, hogy tudatlan munkásasszonyok összezavarják a könyveket s fölkeverik a port. Reguláink szerint a könyvtáros nővér egyéb társnői segítségével évenként egyszer vagy kétszer kihordta az összes könyveket valami tágas helyiségbe, ott gondosan megtörülgette és megvizsgálta őket, vajjon nem kezdte-e ki a szű, vagy nem rongálódott-e meg a fődélük. Az észrevett hibák kijavításáról legott gondoskodtak.

A takarítással kapcsolatban szokta a könyvtáros-nővér megtartani a revíziót, vagyis sorba összevetette a meglévő könyveket a helyrajzi jegyzékekkel. Ha hiányt vett észre, minden lehető elkövetett, hogy kiderítse hollétüket s visszaszerezze az elkallódott köteteket.

<sup>1</sup> Centralblatt für Bibliothekswesen 1895 : 432 l.

<sup>2</sup> A jegyzéket közli Franz JOSTES : Meister Eckhart und seine Jünger. Freiburg i. Schw. 1895 : 113—160. l.

Természetesen a hiányzó kötetek földerítése nem volt a véletlen szélességére bízva. A kikölcsönzésről pontos lajstromot vezettek, melybe gondosan följegyezték, hogy melyik nővér mely napon, minő könyvet vitt cellájába olvasni. Szabályaink, akárcsak a modern könyvtártani kézikönyvek, a bejegyzés szövegét példával is illusztrálják: «M<sup>o</sup>cccc<sup>o</sup>liiii<sup>o</sup> in translatione Sti Dominici Anna soror átvette Judith könyvtáros sorortól a négy evangélistát és az egész újszövetséget tartalmazó Aiiii jelzésű könyvet». A könyv visszaadásakor a bejegyzést egyszerűen kitörölték. De azért itt is előfordulhatott, hogy e formalitások betartása nélkül vittek ki egy-egy kéziratot a könyvtári cellából. Alkalom volt rá bőven: hiszen a könyvtárhoz két kulcs volt, egy a könyvtáros soror saját s egy a többi apácák közös használatára. Így hát megeshetett, hogyha a könyvtáros és a kikölcsönző lajstrom nem volt kéznél, egymásik buzgó olvasó egyszerűen magával vitte a neki tetsző kötetet. Persze az is megeshetett, hogy a kivett könyvekkel nem bántak a kellő gondossággal, sőt meg is rongálták, vagy úton-útfélen hevertették őket. A könyvtáros a rendetlenkedőket előbb négy szemközt intette meg, ha ez nem használt, úgy a káptalanban fedte meg őket, ha pedig így sem boldogult, a főnöknőnek tett jelentést.

A kolostori könyvtár állományát azonban nemcsak magánolvasmányul forgatták a jámbor életű apácák. A nürnbergi szent Katalin-kolostor már előbb említett könyvjegyzékének az kölcsönöz különös jelentőséget, hogy mutatóul szolgál az asztalnál felolvasó nővérnek az év minden napjára a megfelelő szövegekhez.

Ismerték azonban ez apácakönyvtárak a külső kikölcsönzés intézményét is. Más kolostorok tagjait, sőt a világi asszonyokat is szívesen ellátták olvasnivalóval. Alighanem ily kölcsön útján jutottak az egyes zárdák a saját könyvtáraik részére lemásolandó új anyag egy részéhez. Ily esetben az idegen kolostor főnöknője állított ki írásos elismervényt a kivett kötetéről. Reguláink itt is szolgálnak megfelelő mintával: «En, Katalin nővér, a baseli Mária Magdolna-kolostor főnöknője ez írással elismerem, hogy kölcsönvettem a berni szentmihályszigeti priornőtől és kolostortól a prédikátori rend apácáinak szabályzatát németül. Anno domini M<sup>o</sup>cccc<sup>o</sup>liiii<sup>o</sup> in translatione Sti Dominici napján». Az elismervényt sokszor egy másik könyv letéteményezésével vagy zálogadással kellett megtoldani. A zálogadást ne tartsuk valami középkori szűkkeblűségnek, csak üdvös elővigyázati szabályzatnak a nem mindig megbízható könyvkedvelők ősi feledékenységével szemben. Hiszen még napjainkban is közkeletű a legmodernebb könyvtárakban a készpénz- vagy értékpapírletét!

A könyvtáros nővér e külső kölcsönökről is pontos jegyzéket vezetett s ha megkerültek a kéziratok, úgy visszaadta a zálogot. Szintügy az ő tiszte volt nyilvántartani a maga vagy társai részére, saját priornőjük elismervénye fejében, idegenből kölcsönkapott könyveket; ő gondoskodott arról, hogy e könyvek idejére visszaküldessenek s hogy a kolostor is visszakapja zálogát. A kolostorok közti kikölcsönzés magyarázza meg, mint volt lehetséges, hogy ugyanazon szövegek különböző másolatokban kerültek az utókorra. Az olvas-

mányokkal jobban felszerelt zárdák lemásolás végett egyes kódexeiket szívesen rendelkezésre bocsátották a szellemi kincsekben szűkölködő házaknak, főleg a velük egy szerzetben lévőeknek. Innen van, hogy minél elterjedtebb volt valamely szerzetesrend az országban, annál nagyobb számú másolat készült a nekik szánt kegyes olvasmányokból s annál több esélye volt fennmaradásuknak.

Végül a könyvtáros volt egyúttal a kolostor írószerszámainak a gondozója. Ő szerezte be a kincstárnok sorortól kapott pénzen a papirost, tentát, tollat, dörzsölőkövet, krétát és ceruzát s osztotta szét társnői között e becses anyagokat. Ha tisztsége lejárt, utódjának leltár mellett adta át a reá bízott szellemi kincseket.

Ime milyen lehetett a nyulak szigetén virágzó zárdá könyvtári élete. Hogy dömés apácakolostoraink közül ez a legfényesebb bizonyára nem tartozott ama rendházak sorába, melyeket az ismertetett regulák megrónak, mint olyanokat, ahol az egész könyvtár elfér egy ládafiában, azt bizvást következtethetjük abból a néhány kötetből is, mely a zárdá teljes pusztulását mindmáig túlélte. Bár az egész alig néhány kötet, mégis tekintve, hogy a szerencsés körülmények egész sorának kellett összejátszódnia ahhoz, hogy a nagy összeomlásból akár ennyi is fennmaradhatott, talán nem délibaboskodás, ha e néhány darabból legalább egy cellára valóra következtetünk.

**Haynóczy József művei.** MOLNÁR Imre és HARSÁNYI István cikkei (*M. Könyvszemle* 1915. 244—5. és 1916. 127. lap) eldöntötték, hogy a *Manch-Hermäonnak*, ez 1790-ben megjelent híres röpiratnak szerzője nem HAYNÓCZY József, hanem MOLNÁR János pesti ev. lelkész. E megállapításhoz a *Manch-Hermäon* sorsáról még azt kívánom hozzátenni, hogy a mű második kiadása a következő könyvben jelent meg: *Statistische Aufklärungen über wichtige Theile und Gegenstände der österreichischen Monarchie. Erster Band. Göttingen, bey Vandenhoeck und Ruprecht, 1795, a 229—459. lapon*; valamint azt, hogy a könyvet már BALLAGI Géza is MOLNÁR Jánosnak tulajdonította, igaz, hogy indokolás nélkül.<sup>1</sup>

Meggyőződésem szerint nem HAYNÓCZY a szerzője a PETRIK-tól és SZINNYEI-től neki tulajdonított s 1792-ben hely és név nélkül megjelent *«Intoleranz des katholischen Klerus gegen die ungarischen Protestanten»* című röpiratnak sem, mely BALLAGI Géza szerint<sup>2</sup> szintén két kiadásban jelent meg. A *Manch-Hermäon*éhoz hasonló külső bizonyítékaim nincsenek, mert HARSÁNYI István szíves közlése szerint az általa említett KAZINCZY-féle jegyzékben e mű nem fordul elő. Ezért belső okokra hivatkozom. E mű szoros összefüggésben van a *Manch-Hermäon*nal. Erre már címlapjának ez a részlete utal: «ein Pendant zum *Manch-Hermäon*.» Ez utóbbi 13. lapjának jegyzetében előre utal az *Intoleranzra* e szavaival: «Die Ursachen des häufigen ungläublich schnellen Abfalls vom Protestantismus — künftig.» A M. H. 38. lapján közölt az a megjegyzés, hogy a protestáns egyházi sérelmek tárgyalását az országgyűlésekről kizárták «auf diesen Wegen, die ich einst vielleicht bekannt machen will.»

<sup>1</sup> БѢДНУ : Кéпес iрoдaлoмтoртéнет 1. kiadás, 2. kötet, 256. lap.

<sup>2</sup> A politikai irodalom Magyarországon 1825-ig, 406. lap.

szintén az Intoleranzra utal. Általában a M. H. első két fejezete, mely egyház-politikáról szól, szellemében és tartalmában igen közel áll az Intoleranzhoz.

Másfelől az Intoleranz szorosan összefügg a következő könyvvel: «*Präliminarien zu einer historisch-kritischen Untersuchung über die Rechte und Freyheiten der protestantischen Kirche in Ungarn.*» Megjelent 1790-ben; nyomtatási helyét épügy, mint az Intoleranz, a címlapon így jelzi: «Gedruckt im protestantischen Deutschland;» célját pedig a Manch-Hermäonnal megegyezően így: «auf dem nächst künftigen Reichstage in Ungarn.» Szerzője BALLAGI megállapítása szerint<sup>1</sup> MOLNÁR János pesti ev. lelkész. A könyv BALLAGI-nál olvasható jellemzése teljesen ráillik az Intoleranzra is; úgy hogy az Intoleranz tartalmilag sokkal inkább a Präliminarien, mint a Manch-Hermäon pendantja. Az Intoleranz igen sokszor hivatkozik is a Präliminarienre; így a 11—22. lapon állandóan s a 152, 156, 160, 163. lapon. A 127. lapon ezt írja a pápi tizedről: «Hier und da liess man uns im Besitz desselben»; tehát a szerző protestáns lelkész. A 90. laptól kezdve igen sok helytartótanácsi határozatra hivatkozik; ez is azt mutatja, hogy valamely központi protestáns ember a szerző.

Figyelembe véve még az említett könyvek szellemének, irányának és előadásmódjának egyezését: el kell fogadnunk BALLAGI<sup>2</sup> vélekedését: «hajlandók vagyunk azt hinni, hogy a két mű (Manch-Hermäon és Intoleranz) szerzője ugyanaz az író volt», vagyis az említett megállapítás szerint MOLNÁR János.

Hasonlóképp áll a dolog «*Az igaz hazafi*» című 1792-ben megjelent magyar nyelvű röpirattal, melyet KAZINCZY érintett jegyzéke szintén nem említ s irodalmunkban csak RIBÁRY-MANGOLD: A magyarok oknyomozó története<sup>3</sup> tulajdonít indokolás nélkül HAYNÓCZY-nak. Ez az utalás a könyv későbbi (csak MANGOLD nevével megjelent) kiadásaiban is megvan. Ellenben PETRIK Géza<sup>4</sup> és SZINNYEI József<sup>5</sup> szerint e mű szerzője OSVALD Zsigmond. Úgy e röpiratnak, mint a Manch-Hermäonnak és az Intoleranznak agitáló szelleme, patetikus előadásmódja ellenkezik HAYNÓCZY kétségtelen műveinek tudományosan és egységes módszerrel megalapozott, higgadt fejtegetéseivel, úgy hogy szerzőségét kizártnak kell tartanunk.

Eszerint HAYNÓCZY nyomtatásban megjelent műveinek újra csak azokat tekinthetjük, amelyeket FRANKÓI Vilmos HAYNÓCZY saját följegyzéseiből az övéinek állapított meg.<sup>6</sup> Ezek: 1. «Acta diaetalia Posoniensia anni 1618.» című 1790-ben megjelent forráskiadványa; 2. DiSSERTATIO politico-publica de regiae potestatis in Hungaria limitibus (1791); 3. De comitiis regni Hungariae deque organisatione eorundem (1791); 4. Extractus legum de statu ecclesiastico catholico in regno Hungariae latarum (1792); 5. De diversis subsidiis publicis dissertatio (1792). Megjegyzem, hogy KAZINCZY jegyzékében csak a 4-ik fordul elő (a 249. lapon), ez HAYNÓCZY neve alatt; szerinte Pozsonyban WEBER-nél jelent meg.

HAJNÓCI IVÁN.

<sup>1</sup> Id. mű 705. lap.

<sup>2</sup> Id. mű 408. lap.

<sup>3</sup> 5. kiadás, 255. lap.

<sup>4</sup> Magyarország bibliographiája 1712—1860-ip, 2. kötet, 954. lap.

<sup>5</sup> Magyar írók élete és munkái 9. kötet 1436. hasáb.

<sup>6</sup> Martinovics és társainak összeesküvése, a 114. és a 118. lap jegyzetei.

## VÁLTOZÁSOK

a magyarországi nyomdáknál 1916. január 1-től 1917. április 30-ig.<sup>1</sup>

### Budapesten.

- Back és Breitner.* VII., István-út 41—43.  
*Braun Samu.* V., Vilmos császár-út 76.  
**\*\*Braun Samu és Mikenbrun Hirsch.** V., Vilmos császár-út 76.  
**\*\*Brózsá Ottó.** V., Vilmos császár-út 17.  
**\*\*Budapesti nyomda és lapkiadó vállalat.** VIII., Tisza Kálmán-tér 27.  
*Busztin Izidor.* V., Vilmos császár-út 14.  
**\*\*Fabriczky Sámuel.** VI., Eötvös-utca 32.  
*Fenyő Márton.* VII., Aréna-út 6.  
*Fischer Abraham Kaim.* VII., Király-utca 9.  
*Flór Győző és Flór István.* **\*\*VIII.**, Szentkirályi-utca 34. — VIII., József-utca 56.  
*Földes Árpád.* VIII., Déry-utca 16.  
*Glasel Lajos.* VI., Szondy-utca 80.  
*Grund V. utódai.* (Suhajda Zsigmond és Mohrlüder Vilmos.) IV., Molnár-u. 37—39.  
**\*\*Hamburger Mór.** V., Csáky-utca 13.  
**\*\*Hermann Ignác.** VI., Szerecsen-utca 45.  
*Kalmár Mózes.* — **\*\*IV.**, Hajós-utca 10. — VI., Ó-utca 40.  
**\*\*Kelemen Sarolta.** VIII., József-körút 10.  
**\*\*Knittel Vilmos.** VIII., Rákóczi-út 51.  
**\*\*Messinger Hugó.** VII., Károly-körút 7.  
*Muresian Domitrianné.* V., Bálvány-utca 23. (Közben meg is szünt.)  
*Müller Ignác.* ?  
**\*\*Nádasch Ignác.** VI., Horn Ede-utca 6.  
*Németi Elemér.* **\*\*VII.**, Nefejejs-utca 41.  
VI., Szondy-utca 44/b.  
*Neufeld Dezső.* **\*\*II.**, Fő-utca 73. — IV., Régi posta-utca 5.  
*Pallós Jakab.* ?  
**\*\*Rákos Farkas.** VI., gr. Zichy Jenő-u. 37.  
*Schárman Armin.* VI., Lovag-utca 3.  
**\*\*Seidmann Chaimné.** VI., gr. Zichy Jenő-utca 16.  
**\*\*Singer Béla.** VII., Hársfa-utca 12.  
*Springer Gusztáv.* **\*\*VI.**, Dalszínház-u. — VII., Akácsa-utca 62.  
**\*\*Susz Dávid.** IV., Fővám-tér 4.  
*Susz és Vértesi.* IV., Fővám-tér 4. (Üv. Nuszwith Lipót.)  
*Szeredai Leó.* (Üv. Weintraub Simon.) IX., Lónyay-utca 64.  
*Weisz Armin.* VIII., József-utca 1.  
*Weiszlauf Mór.* VII., Garay-utca 15b.  
**\*\*Zubora István, Wendt Margit és Wendt Kornélia.** IX., Közraktár-utca 12/a.

### Vidéken.

- Besztercebánya.* Kerniol Jakab.  
*Csenger.* Satin Zsigmond: üzemét a háború tartamára beszüntette.  
*Csongrád.* Bozó és Justin: hadbavonulás miatt szünetel.  
*Csongrád.* **\*\*Weisz Márk.**  
*Győr.* Szabó Sándor «Terézia» ny.  
*Kassa.* **\*\*Engelhardt Simonné Klein Eszter.** *Kiskünderosma.* Várad Márton: hadbavonulás miatt szünetel.  
*Kolozsvár.* Polonyi Albert. Deák Ferenc-utca 6.  
*Lugos.* **\*\*Virányi János.** «Virányi János kny.» (Tul. Szidon József.)  
*Mátészalka.* **\*\*Fülöp Lajos.**  
*Nagybánya.* Morvay Gyula.  
*Nagyszombat.* Beszó Elemér. (Üv. Ilevszky József.)  
*Nagyvárad.* **\*\*Bihar nyomda rt.** *Oraviczabánya.* **\*\*«Progresul» ny.** *Rózsabegy.* «Leó kny. és könyvkiadó rt.» (Hlinka András.)  
*Szászsebes.* **\*\*Hientz József.**  
*Szenice.* **\*\*Beszó János és társai.**  
*Szilágysomlyó.* **\*\*Sternberg J.**  
« Dr. Keller Márton.  
*Temesvár.* **\*\*Délmagyarországi ny. rt.** *Ujmátyásföld.* Rákóczi nyomda. (Tul. Szikora Zoltáné. Üv. Szikora Zoltán.)  
*Vágújhely.* **\*\*Fábián Andrásné.**  
*Zalaegerszeg.* **\*\*Breisach Sámuel.**

<sup>1</sup> Az egy \*-gal jelölt nyomdák hatóságilag nincsenek bejelentve. A két \*\*-gal jelöltek megszűntek.

# MAGYAR KÖNYVSZEMLE

## ÚJ FOLYAMA.

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára 1893-ban a Magyar Könyvszemle új folyamát indította meg.

A folyóirat, mint a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtáranak hivatalos kiadványa s a magyar bibliografia egyedüli szakközlönye, 1876 óta áll a hazai tudomány érdekeinek szolgálatában. Első sorban a múzeumi könyvtár érdekeinek előmozdítására lévén hivatva, ismerteti annak egyes csoportjait, beszámol az évi gyarapodásról, a végzett munkáról és teljes megbízható képet ad a könyvtár belső életéről. Ismerteti a hazai és külföldi könyv- és levéltárakat, kiváló figyelmet fordítva ezek magyar és különleges bibliografiai vonatkozású anyagának felkutatására és közzétételére. Számot ad a hazai és külföldi könyvészeti irodalom termékeiről s figyelemmel kíséri a külföldi irodalom hazánkra vonatkozó kiadványait.

A Magyar Könyvszemle évnegyedes füzetekben, évenként március, június, szeptember és december hónapokban jelenik meg 24—26 lnyvi terjedelemben, több műmelléklettel. Előfizetési ára egész évre 6 korona, a könyvárusi forgalomban 8 korona; egy-egy füzet ára 2 kor.

Az előfizetési pénzeket a Magyar Nemzeti Múzeum pénztári hivatala fogadja el; a folyóirat szellemi részét érdeklő közlemények a szerkesztő címére a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárába küldendők.

A Magyar Könyvszemle régi és új folyamainak kötetei kaphatók *Ranschburg Gusztáv* könyvkereskedésében, Budapest, *IV. Ferenciek-tere* 2. A régi folyam 2—16. kötetének ára kötetenkint 4 korona, az új folyam 1—25. kötetének ára kötetenkint 8 korona. Az előfizetések ezentúl is a *Magyar Nemzeti Múzeum pénztári hivatalához* küldendők.

Megjelent és a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában kapható: *A hazai időszakai sajtó 1910-ben. I. A magyar hírlapirodalom, Kereszty Istvántól. II. A nem magyar nyelvű hírlapirodalom, Kereszty Istvántól. III. Folyóiratok, Dr. Fitos Vilmostól. Függelék: A magyar nyelvű hírlapok és folyóiratok statisztikája.* Ára 1 kor. 50 fillér. Bzt évről-évre kiegészítli: *A hazai időszakai sajtó változásai c. füzet.* Ára 50 fillér.

SOMMAIRE DU BULLETIN.

	Page
I.a Bibliothèque Széchényi du Musée National Hongrois en 1916...	13*
Dr. Wilhelm Fraknói. Das erste literarische Erzeugnis des Dichters Nikolaus Zrinyi. (Mit einem Textbilde)...	15*
Dr Paul Gulyás. Les traductions des belles-lettres hongroises de la bibliothèque du Musée National Hongrois. (Onzième et dernière partie)...	15*
Dr. Zoltán Trócsányi. Kaspar Heltais Übersetzung des Neuen Testaments	16*
Nos bibliothèques de province en 1915	16*
Indicateur officiel. Baron Émeric de Szalay †	17*
Die Széchényische Bibliothek des Ung. National Museums im ersten Quartal des Jahres 1917	18*
Littérature. FRANZ VÖRÖSVÁRY: Der neue alphabetische Katalog der Bibliothek der Budapester Elisabeth Volksakademie. (Par le dr. Paul GULYÁS.) — PAOLO D'ANCONA: La miniatura fiorentina. (Par S.) — PAUL PITROFF: Geschichte der Raaber Presse. (Par P. G.)	19*
Notices. Ladislaus von Fejérpataký's Ehrung. — Auszeichnung. — G. T. B. ? (Coloman de SZILY.) — Vaterländische Literatur der Slovenen. (Dr. Johann MELICH.) — Neuerer Ausweis über Volksbibliothekare im Kriegsdienste...	20*

---

Siège de la rédaction et de l'administration: *Magyar Könyvszemle*  
Budapest, Musée National Hongrois.